

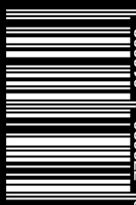


วिवรรณสาร

WIWITWANNASAN

JOURNAL OF LANGUAGE AND CULTURE

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565



ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

วชิรวรรณสาร

WIWITWANNASAN

Journal of Language and Culture

ISSN 2630-0168 (Print)

ISSN 2672-9458 (Electronic)

ผู้เขียนประจำฉบับ

Suwit Tikham

Abhinan Wongkittiporn

สุภาพร คงศิริรัตน์

พวงผกา ธรรมธิ

สุทธิดา จันทร์ดวง

พระปลัดศรายุทธ ธีรปัญญา (ดินาน)

นนทียา จันทรเนตร์

สิรินาถ จงกลกลาง

เชษฐา จักรไชย

ประสิทธิ์ชัย สำเภาทอง

คำพา ยิ่งคง

สารภี ขาวดี

อรรณ ดิทีสุด

กาญจนา วิชญาปกรณ์

ณภัทร เขาว์นวม

ยุพาวดี อัจหาญ

วชิรบรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

เจ้าของ

เครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษจันทน์ ทองประเสริฐ

ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ

ราชบัณฑิตยสภา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตรจันทน์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกริก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง

รองศาสตราจารย์สงบ บุญคล้าย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภัคดีคำ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทุล

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย

รองศาสตราจารย์สุณีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์

วชิรบรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมมา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพวงกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร รักดีผาสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารียา หุตินทะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สกุล บุญยทัต
นางชมัยกร บางคมบาง
Dr.Nguyen Thi Thuy Chau
Dr.Chom Sonnang

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รักษ์มณี
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐา จักรไชย
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกิจ จันตะเคียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา เจียพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา ลาภใหญ่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรฐิพร ไทยจุฬาลักษณ์
ดร.วิชุดา พรายยงค์
ดร.สรพันธ์ นันตะภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศิลปินแห่งชาติ
Vietnam National University
Royal Academy of Cambodia

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

วिवรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยเสนอ ตริวิเศษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายภาษาต่างประเทศ

ดร.สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์จิรัฐธัญญกุล ผลเจริญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

ประสานงาน

อาจารย์ยุพาวดี อาจหาญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ทิพย์วัลย์ เหมรา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พิสูจน์อักษร

อาจารย์อุภาวณณ์ นามศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณภัทร เขาวินม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติภาพ ชำรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ปณิดา ทองบุญชม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์อรรถพล ธรรมรังษี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ดร.อรรณณ ฤทธิศรีธร

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

อาจารย์ประยุทธ์ จิตราษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิจิตรวิจารณ์สาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

ประสิทธิภาพเว็บไซต์

ดร. สันทรัพย์ ยืนยาว

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ศิลปกรรม-รูปเล่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปาลิตา ผลประดับเพชร

ประชาสัมพันธ์

อาจารย์อุภาวณัน นามศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.1 (January - April) 2022

Publisher

Network of Academics on Language and Culture

Editorial Consultant

Adjunct Prof. Chamnong Thongprasert

Prof. Dr. Pathom Hongsuwan

Fellow of The Royal Society

Maharakham University

Expert

Prof. Dr. Duangmon Chitchamnon

Prince of Songkla University

Pattani Campus

Prof. Chuan Petkaew

Suratthani Rajabhat University

Hon. Prof. Dr. Boonyong Ketthet

Khonkaen University

Assoc. Prof. Dr. Natthaporn Panpothong

Chulalongkorn University

Assoc. Prof. Sagnop Boonkloi

Eastern Language Specialist

Assoc. Prof. Dr. Thanya Sangkhaphanthanon

Naresuan University

Assoc. Prof. Dr. Santi Phakdeekam

Srinakharinwirot University

Assoc. Prof. Dr. Wilaisak Kingkham

Kasetsart University

Assoc. Prof. Dr. Siriwan Nantachantoon

Kasetsart University

Assoc. Prof. Dr. Wilaiwan Khanittanan

Thammasat University

Assoc. Prof. Dr. Chalor Rodloy

Krirk University

Assoc. Prof. Sunee Leopenwong

Khon Kaen University

Assoc. Prof. Dr. Supaporn Kongsirirat

Naresuan University

Assoc. Prof. Krisada Sridharmma

Maha Sarakham Rajabhat University

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.1 (January - April) 2022

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Wattanapongsakul

Assoc. Prof. Dr. Siriporn Phakdeephasook

Asst. Prof. Areeya Hutinta

Asst. Prof. Sakun Bunyathat

Mrs. Chamaiporn Bangkombang

Dr. Nguyen Thi Thuy Chau

Dr. Chom Sonngang

Sukhothai Thammathirat

Open University

Chulalongkorn University

Silpakorn University

Silpakorn University

National Artist

Vietnam National University

Royal Academy of Cambodia

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Somkiat Rakmanee

Assoc. Prof. Dr. Chettha Chakchai

Assoc. Prof. Dr. Warawat Sriyabhaya

Asst. Prof. Prakit Chantakhian

Asst. Prof. Dr. Kobkan Wisesram

Asst. Prof. Dr. Suchada Jiaphong

Asst. Prof. Dr. Rachada Lapyai

Asst. Prof. Dr. Jiratthiporn Thainguluam

Dr. Wichuda Praiyong

Dr. Soraphan Nantaphum

Kasetsart University

Rajabhat Maha Sarakham
University

Phayao University

Buriram Rajabhat University

Phetchabun Rajabhat University

Pibulsongkram Rajabhat University

Rangsit University

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Dhonburi Rajabhat University

Rajamangala University of

Technology Isan Surin Campus

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.1 (January - April) 2022

Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Bunsanoe Triwiset

Buriram Rajabhat University

Assistant Editor for Foreign Language

Dr. Somsak Phansiri

Buriram Rajabhat University

Chiratthankamol Phoncharoen

Surindra Rajabhat University

Dr. Pisutpong Endoo

Rajamangala University of
Technology Isan Surin Campus

Coordinator

Yuphawadee Athan

Buriram Rajabhat University

Thippawan Hemmara

Buriram Rajabhat University

Proofreader

Uphawan Namhiran

Buriram Rajabhat University

Asst. Prof. Napat Chawnuam

Buriram Rajabhat University

Asst. Prof. Santiphap Charam

Buriram Rajabhat University

Phiphat Prasertsang

Buriram Rajabhat University

Panida Thongbunchom

Buriram Rajabhat University

Attapol Thummarungsee

Buriram Rajabhat University

Dr.Orawan Rithisrithorn

Buriram Rajabhat University

Prayut Jitrach

Buriram Rajabhat University

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.1 (January - April) 2022

Web Editor

Dr. Sinsup Yuenyaw

Buriram Rajabhat University

Layout Editor

Asst. Prof. Palita Phonpradapphet

Public Relations Officer

Uphawan Namhiran

Buriram Rajabhat University

วិวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

Office of Wiwitwannasan Journal of Language and Culture
568 Village No. 9, Samet Sub-District, Mueang Buriram, Buri Ram
Province 31000, Tel. 084-518-6262
Email Address: wiwitjournal@gmail.com
Subscribe and Submission of manuscript at
<https://www.tci-org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684>

ที่ทำการสำนักงานวารสารววิธวรรณสาร

568 หมู่ที่ 9 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
โทรศัพท์: 084-518-6262
email address : wiwitjournal@gmail.com

สมัครสมาชิกและส่งบทความได้ที่เว็บไซต์
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/wiwitwannasan/article/view/192684>

วิธีวารสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

เกี่ยวกับวารสาร

วิธีวารสาร เป็นวารสารวิชาการที่เกิดจากความร่วมมือทางวิชาการของเครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมในหลายมหาวิทยาลัย เป็นวารสารราย 4 เดือน ตีพิมพ์สองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่หนึ่ง ระหว่างเดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่สอง ระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่สาม ระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม วิธีวารสาร ได้จัดทำเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบตีพิมพ์ และรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ต้นฉบับ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือที่เป็นองค์ความรู้ด้านภาษา วรรณคดี คติชนวิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร บทความที่จะได้รับการพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสาร จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใด และบทความทุกเรื่องที่ได้รับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนี้ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทความ โดยเป็นการประเมินแบบอำพรางสองฝ่าย ต้นฉบับอาจได้รับการปรับปรุงและแก้ไขตามที่บรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ อย่างไรก็ตาม ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์เป็นของวารสาร การพิมพ์ซ้ำบางส่วนหรือทั้งหมดของบทความจะต้องได้รับการอนุญาตจากบรรณาธิการวารสารเป็นลายลักษณ์อักษร

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.1 (January - April) 2022

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.1 (January - April) 2022

About Journal

Wiwitwannasan is an academic journal which originated from the academic cooperation of the Network of Academics on Language and Culture in many universities. It is a four monthly journal published in two languages: Thai and English. There are three issues each year, which are the first issue between January - April, the second issue between May - August and the third issue between September - December. Wiwitwannasan is prepared in two formats, which are the printed format and electronic format. The objective is to publish the manuscripts of the research article, academic article, and book review article, which are a body of knowledge in the field of language, literature, folklore, linguistics, teaching of language and language for communication. The articles to be published in the journal must be articles that have never been published in any other journals before, or are under consideration to be published in any other journals, and every article considered for publication in this journal has been evaluated by three experts in science related to articles by double blind method. The manuscript may be revised and edited as appropriate by the editors and experts. Any comments in the article are the views and responsibilities of the author of the article; however, the copyright is owned by the journal, and the reprint of all or part of an article must be approved by the editor of the journal in writing.

วิวิธวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

วิทยารณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ วิทยารณสาร ฉบับนี้ เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2565) ประกอบด้วยบทความวิชาการ บทความวิจัย รวม 12 เรื่อง เนื้อหาหลากหลายมีทั้งการศึกษาวิเคราะห์เชิงวรรณกรรม การศึกษาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดวาทกรรม การสอนภาษาไทย และการศึกษาในทางทฤษฎีวรรณคดี ดังนี้

การศึกษาวรรณคดีเชิงวรรณกรรมมี 3 เรื่อง ได้แก่ **นิบัตชาดก: บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต** การมอง “ชาดก” ด้วยเครื่องมือใหม่โดยอาศัยแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตที่เชื่อมโยงกับวิวัฒนาการของโลกยุคดึกดำบรรพ์ ส่วนเรื่อง **นิทานชาดก เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก** กัญท์กุ่มาร: **ความเป็นวีรบุรุษของพระเวสสันดรเชิงเทพปรณัม** เป็นการมองมหาเวสสันดรชาดกโดยใช้แนวคิดการเดินทางของวีรบุรุษในเทพปรณัม ของ โจเซฟ แคมป์เบลล์ (Campbell, 2008) และเรื่อง **วรรณกรรมคำสอนเขมร ฉบับเกรกัล สู่ ฉบับเกรกัลใหม่** เป็นการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะร่วมและความสัมพันธ์ของวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง

บทความที่ใช้แนวคิดทางวาทกรรมในการศึกษามี 3 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่อง **กลวิธีทางภาษาในการตั้งกระทู้เพจ “อย่าเผด็จการ”** บทความเรื่อง **พื้นที่และความเป็นหญิงในนวนิยายเรื่อง “เพลิงพรางเทียน”** และบทความภาษาอังกฤษที่มุ่งศึกษาวาทศิลป์ของมิสแกรนด์อินเตอร์เนชันแนล เรื่อง **Rhetorical Devices Used in Speeches of Miss Grand International: Campaign to Stop the War and Violence** กลวิธีทางภาษาในบทความเหล่านี้ ล้วนเป็น “การกระทำ” รูปแบบหนึ่งในสังคมเพื่อสื่อหรือเจตนาเพื่อการประกอบสร้างความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรา

บทความที่ศึกษาเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยมี 3 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา การสอนภาษาไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาสภาพการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติและข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน และ การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย โดยทั้ง 3 เรื่อง สะท้อนพันธกิจของผู้มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับภาษาไทยและการสอนภาษาไทยที่จะส่งทอดทักษะภาษาไทยแก่ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ

การศึกษาแนวคิดชนวิทย์มี 2 เรื่อง ได้แก่ ชุนสังขานต์ : บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ในสังคมล้านนาปัจจุบัน ความพยายามที่จะวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ของชนสังขานต์ในสังคมล้านนาปัจจุบัน ในคติความเชื่อที่กลายเป็นประเพณีและพิธีกรรม และอัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยวชายแดนกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม การทำให้ภูมิปัญญาของชุมชนที่เป็นคุณค่าภายในสู่การเพิ่มมูลค่าเพื่อการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ยังมีบทความภาษาอังกฤษที่มุ่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างภาษาที่สัมพันธ์กับการตีความเชิงอรรถศาสตร์ เรื่อง *Existential there Constructions in English Applied Linguistic Articles and Novels: Perspectives of Pragmatic Aspects, Semantic Interpretations and Vicinity of Syntactic Structures*

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจพิจารณาบทความเพื่อให้ได้บทความที่มีคุณภาพ มีคุณค่าทางวิชาการ และขอขอบคุณผู้เขียนบทความที่เชื่อใจให้เราเป็นยานพาหนะนำสารของท่านไปสู่ผู้อ่าน

บุญเสนอ ตรีวิเศษ

บรรณาธิการ

WIWITWANNASAN

Vol.6 No.1 (January - April) 2022

Editorial Note

This issue of Wiwitwannasan Academic Journal was the 6th volume, Number 1 (January-April 2022) which contained 12 academic articles and research articles. There were multi-disciplinary contents such as literary analytical studies, discourse analytical studies, Teaching Thai language and folklore studies as follows:

There were 3 literary analytical studies, namely, **Nipata Jataka: Records of Evolution of Organisms** was a look at “Jataka” with new tools based on scientific ideas about the evolution of living beings linked to the evolution of the primitive world; **The Jataka Tales of Maha Vessantara - Kumara Chapter: The Heroism of Phra Vessantara in the Point of Myth** was a look at the Great Vessantara Jataka by applying Joseph Campbell’s Mythological Hero’s Journey (Campbell, 2008) and **Khmer Didactic Literature, Jbab Kekal to New Jbab Kekal** was a comparative study of the common characteristics and relationships of the two literatures

There were 3 articles that applied the discourse analytical studies, namely, **Linguistic strategies use for setting up a forum page “Yamped Kratoodet Social”**, **Space and Femininity in the Novel ‘Phloeng Phrang Thian’** and an English article focused on **Rhetorical Devices Used in Speeches of Miss Grand International: Campaign to Stop the War and Violence**. These linguistic strategies in these articles were all a form of action in society to convey meaning or a purpose to create meaning to things around us.

There were 3 articles on teaching Thai language, namely, **The Development Listening and Speaking Skill of Grade 8 Students through the Dialogue**, **Teaching Thai in a Multicultural Context: A case study of Teaching and Learning Conditions of Thai Language and Culture Courses in International Schools** and **Recommendations on using Literature-Based Approaches and Talent Promotion in Research Proposal Writing on Language and Thai Literature by Development of Learning Activity Package for Undergraduate Students Majoring in Thai Language**. All these 3 articles reflected the missions of those who were directly responsible for the Thai language and teaching Thai language that will pass on Thai language skills to learners at various levels.

The study of folklore consisted of 2 articles: 1) **Khun Sangkhan : The Role and the Existence in Lanna Society in the Present Day**. It was an attempt to analyze the roles, duties and existence of Khun Sangkhan in modern Lanna society in beliefs that have become traditions and rituals, and 2) **The Identity of Border Tourism Community and Value Addition**. It made the wisdom of the community as an internal value to the value addition for tourism.

Besides, there was also an English article that aimed to investigate on the structure of language that was related to semantic interpretation entitled **‘Existential ‘there’ Constructions in English Applied Linguistic Articles and Novels: Perspectives of Pragmatic Aspects, Semantic Interpretations and Vicinity of Syntactic Structures’**.

The editorial team would like to thank the experts for their kindness and critique of the article in order to get quality of articles with academic value, and thank all contributors of the articles for trusting us to be your vehicle to bring your message to the reader.

Bunsanoe Triwiset
Editor in Chief

สารบัญ

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) 2565

Rhetorical Devices Used in Speeches of Miss Grand International: Campaign to Stop the War and Violence

วาทศิลป์ในสุนทรพจน์ของมิสแกรนด์อินเตอร์เนชันแนล:

การรณรงค์เพื่อยุติสงครามและความรุนแรง

Suwit Tikham

สุวิทย์ ตีคำ

25

Existential there Constructions in English Applied Linguistic Articles and Novels: Perspectives of Pragmatic Aspects, Semantic Interpretations and Vicinity of Syntactic Structures

โครงสร้าง “there” ที่มีอยู่ในบทความภาษาศาสตร์ประยุกต์และ

นวนิยายภาษาอังกฤษ: มุมมองผ่านทางหลักวິจณปฏิบัติศาสตร์

การตีความเชิงอรรถศาสตร์และบริเวณใกล้เคียงของโครงสร้างวากยสัมพันธ์

Abhinan Wongkittiporn

อภินันท์ วงศ์กิตติพร

47

นิบาตชาดก: บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต

Nipata Jataka : A Record of the Evolution of Living Things

สุภาพร คงศิริรัตน์

Supaporn Kongsirirat

71

ขุนสังขานต์ : บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ในสังคมล้านนาปัจจุบัน

*Khun Sangkhan : The Role and the Existence in Lanna Society
in the Present Day.*

พวงผกา ธรรมธิ

Phuangphaka Thammathi

91

กลวิธีทางภาษาในการตั้งกระทู้เพจ “ยำเผ็ด กระตู่เด็ดโซเซี่ยล”

113

*Linguistic strategies use for setting up a forum page**“Yamped Kratoodet Social”***สุทธิดา จันทรดวง***Sutthida Chanduang*

การพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

127

โดยใช้กระบวนการสนทนายสนทนา*The Development Listening and Speaking Skill of Grade 9 Students through the Dialogue**พระปลัดศรายุทธ ธีรปัญญา (ดีนาน) / นนทยา จันทรเนตร์ / สิรินาถ จงกลกลาง**Phrapalad Sarayut Thirapanyo (Deenan) / Nontiya Channate / Sirinat Jongkonklang*

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถใน

141

การเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี**สาขาวิชาภาษาไทย***The Development of Learning Exercises to enhance Research**Proposals Writing on Thai Language and Literature Topics for**Undergraduate Students Majoring in Thai Language***เชษฐา จักรไชย***Chettha Chakchai*

การสอนภาษาไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชา

157

ภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติ**และข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน***Teaching Thai in a Multicultural Context: A case study of Teaching and Learning Conditions**of Thai Language and Culture Courses in International Schools and**Recommendations on using Literature-Based Approaches***ประสิทธิ์ชัย สำเภาทอง***Prasitchai Sampaootong*

อัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยวชายแดนกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม

177

*The Identity of Border Tourism Community and Value Addition***คำพา ยิ่งคง / สารภี ขาวดี***Khampha Yingkhong / Sarapee Khawdee*

นิทานชาดก เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร:

209

ความเป็นวีรบุรุษของพระเวสสันดรเชิงเทพปกรณัม

The Jataka Tales of Maha Vessantara - Kumara Chapter:

The Heroism of Phra Vessantara in the Point of Myth

อรรถ ดิษฐ์ / กาญจนา วิชญาปกรณ์

Ath Ditisood / Kanchana Withchayapakorn

วรรณกรรมคำสอนเขมร ฉบับเกรกัล สู่ ฉบับเกรกัลใหม่

235

Khmer Didactic Literature Jbab Kekal to New Jbab Kekal

ณภัทร เชาว์นวม

Napat Chawnuam

พื้นที่และความเป็นหญิงในนวนิยายเรื่อง “เพลิงพรางเทียน”

251

Space and Femininity in the Novel ‘Phloeng Phrang Thian’

ยุพาวดี อาจหาญ

Yupawadee Athan

แนะนำผู้เขียน

265

Rhetorical Devices Used in Speeches of Miss Grand International: Campaign to Stop the War and Violence

วาทศิลป์ในสุนทรพจน์ของมิสแกรนด์อินเตอร์เนชันแนล:
การรณรงค์เพื่อยุติสงครามและความรุนแรง

Suwit Tikham / สุวิทย์ ตีคำ

Department of English, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao 56000, Thailand
สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา 56000, ประเทศไทย

Email: suwit.ti@up.ac.th

Received: December 29, 2021

Revised: February 18, 2022

Accepted: March 15, 2022

Abstract

At present, there are many beauty pageants that are interested by young women around the world, and Miss Grand International is one of well-known beauty pageants that allows the contestants to give speeches to stop the war and violence. The use of rhetorical devices appears in the speeches. The aims of this research were 1) to study the rhetorical devices used in speeches of the Miss Grand International and 2) to analyze rhetorical devices used in speeches of the Miss Grand International. The data were collected from video clips and transcribed into the written language from forty-six English speeches. The clips in this research were derived by purposive sampling between 2014 and 2018. The theoretical frameworks of Harris (2016), and Michalik and Michalska-Suchanek (2016) were employed. The study found that most frequently used rhetorical devices in speeches were Pronouns, followed by Parallelism, Adjective (Degree), Anaphora and Rhetorical Questions, respectively. However, Synecdoche, Simile and Epanalepsis were the three types of rhetorical devices that were used the least. The data analysis shows that rhetorical devices in the speeches influence audiences' thoughts and views. These findings tend to indicate the importance of using rhetorical devices that could affect the attitudes and opinions of the audiences.

Keywords: Rhetorical Devices, Miss Grand International, Speech

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันนี้มีการประกวดนางงามหลายเวทีที่ให้ความสนใจโดยหญิงสาวทั่วโลกและมิสแกรนด์อินเตอร์เนชันแนลก็เป็นหนึ่งเวทีประกวดนางงามที่รู้จักกันดีซึ่งให้ผู้เข้าแข่งขันได้กล่าวสุนทรพจน์เพื่อยุติสงครามและความรุนแรง การใช้วาทศิลป์ได้ปรากฏในการกล่าวสุนทรพจน์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการใช้วาทศิลป์ในสุนทรพจน์ของมิสแกรนด์อินเตอร์เนชันแนล และ 2) วิเคราะห์การใช้วาทศิลป์ในสุนทรพจน์ของมิสแกรนด์อินเตอร์เนชันแนล การเก็บข้อมูลเก็บจากวิดีโอคลิปและถอดความเป็นภาษาไทยทั้งหมดจำนวน 46 บทความ วิดีโอที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้เลือกจากการสุ่มแบบเจาะจงตั้งแต่ปี 2014 ถึง 2018 กรอบทฤษฎีที่ใช้คือทฤษฎีวาทศิลป์ของ Harris (2016) และ Michalik and Michalska-Suchanek (2016) ผลการศึกษาพบว่าวาทศิลป์ที่ถูกใช้มากที่สุดได้แก่ การใช้คำสรรพนาม โครงสร้างคู่ขนาน ระดับคำคุณศัพท์ การใช้คำสรรพนามหรือหน่วยภาษาอื่นเพื่ออ้างอิงและคำถามเชิงโวหารตามลำดับ อย่างไรก็ตามอนุนามัย, อุปมาและ การทำซ้ำ เป็นกลยุทธ์ 3 ประเภทที่ถูกใช้น้อยที่สุด จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าวาทศิลป์ในสุนทรพจน์มีอิทธิพลต่อความคิดและทัศนคติของผู้ฟัง ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นความสำคัญของการใช้วาทศิลป์ว่าสามารถส่งผลต่อทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ฟังได้อีกด้วย

คำสำคัญ: วาทศิลป์, มิสแกรนด์อินเตอร์เนชันแนล, สุนทรพจน์

Introduction

Language is a tool for communication between people around the world in order to connect with each other, and it is a key to help speakers to communicate with listeners. Additionally, in the language of persuasion, the speaker attempts to encourage the listeners to change their minds and attitudes by listening to the persuasive arguments put forward (Khomkamnak et al., 2019). Rhetorical devices play a very important role to lend aesthetic and empower the use of language in terms of persuading the audiences, viewers, readers and listeners. Also, persuasive and stylistic devices are used as techniques of language to convey a point and convince an audience or a listener more effectively (Mayuuf, 2015).

Moreover, rhetorical devices have been used for communication in many fields such as business, politics, and even for novels. Tom and Eve (1999) defined rhetoric as “the discipline of argumentation, and it is concerned not only with the message but with the determination of the most effective persuasive method of presentation and frequently incorporates the use of rhetorical figure or devices” (p.39). With regard to business, rhetoric is the discipline of linguistics which is important to attract customers. For example, a seller uses this strategy in advertising in order to influence consumers’

decisions to buy the products. In addition, the use of rhetorical devices has been used in persuading and brings more success in negotiation more effectively (Zulkipli & Arffin, 2019). Furthermore, a rhetorical device is a technique employed to evoke emotion by using words in a certain way to convey meaning or to persuade the readers or audiences. For instance, the speakers use many different types of rhetorical devices in their conversation to convey specific effects to the listeners. The process of giving messages, particularly with rhetorical devices or persuasive communication, is to provide shaping, thus reinforcing and changing others' response (Cano-Basave & He, 2016).

Likewise, Chetia (2015) demonstrated that a rhetorical device is a linguistic tool that employs a particular type of sentence structure, sound, or pattern of meaning in order to evoke a particular reaction from an audience. Furthermore, each rhetorical device is a distinct tool that can be used to construct an argument or make an existing argument more compelling. Whilst a writer or a speaker tries to inform, persuade, or argue with readers or audiences, they are engaging in the use of rhetoric. For example, if an audience has emotional reactions to a speech or they changed their minds about issues or topics after hearing the speakers, it means they have experienced the power of rhetorical devices. Indeed, a rhetorical device as a use of language is intended to have an effect on audiences. In addition to this, the goal of the persuasion, especially in speaking, is to convince the listener to accept certain point of views or recommendations. Therefore, rhetorical devices can add literary flavor to the texts, gratify audience's aesthetic needs, and deepen their impressions.

Moreover, rhetorical devices applied in the original text are replaced with new ones in the translation, thereby enhancing audiences' memory and also providing pleasure and gratifying aesthetic needs, involving emotion and enhanced memorization (Cui & Zhao, 2014). Additionally, rhetoric is originally held as a technique for the communication of speeches in order to influence the listeners' minds (Young, 2017). Hence, the use of rhetorical devices can take place in conversation, writing, advertisement and speech. In addition to this, the speech could be used in politics, and even in a beauty pageant such as Miss Grand International.

In life, beauty is linked with humanity from the past to the present time, and a beauty pageant not only presents the beauty of women but also shows intelligence and attitude towards the beauty pageant (Sukdarunpattha & Iamratanakul, 2017). The beauty pageants around the world have been improved with regards to the purposes of the beauty competition that represents the international beauty because female

beauty pageant contestants have to do more than just use their looks to succeed (Bowers, 2016). Likewise, Miss Grand International was first established in 2013 by the founder, Mr. Nawat Itsaragrisil from Thailand (Wirunmat & Chantaweerot, 2018). In this beauty pageant, all contestants participated in the swimsuit competition, the national costume competition, and an interview. In the final show of this beauty pageant, it consists of an introduction to the participants, top twenty semifinalists, swimsuit competition, top ten finalists, giving a speech to stop the war and violence, evening gown, top five finalists, to five finalist questions, and the crowning moment. In the round for the top ten finalists, all ten beauty pageant contestants, as the ambassador of this campaign, have to give their own speeches through the thorough Miss Grand International campaign, called “Stop the War and Violence”. This is to influence people about these issues, such as the judges, the audience in the hall and people who watch them through the live show worldwide (Plodmusik & Common, 2018). The purpose of Miss Grand International is to promote the ideal of womanhood; it is one of the global beauty pageant competitions held to find the most beautiful woman on the international stage. Unlike other pageant, the top ten finalists of Miss Grand International have to give their own speech to stop the war and violence (Miss Grand International, 2016).

In this research, the study focused on analysis of the rhetorical devices as used in the speeches given by the top ten finalists in Miss Grand International through using of the theoretical framework of Harris (2013), and Michalik and Michalska-Suchanek (2016).

Objectives of the Study

1. To study the use of rhetorical devices strategies in Miss Grand International speeches
2. To analyze the use of rhetorical devices strategies in Miss Grand International speeches

Literature Review

Definitions of Rhetorical Devices

The definition of rhetoric was developed within the Greek and Roman cultures and has been transmitted throughout the centuries with specific terminology for certain contexts. Further, it is also a system of persuasive techniques which is an instrument of language. Many people as they listen, notice that rhetoric is rather old-fashioned and pedantic (Albashir & Alfaki, 2015). Likewise, Krutnet and Choochert (2020) demonstrate that language always relates to the human mind. For instance, if a speaker uses rhetorical devices in speaking, it can affect to a listener. The audience might agree or disagree from listening speeches. Furthermore, in political fields, politicians use rhetorical language before an election to show their vision or policies in order to persuade people to vote for them as members of parliament (Naksawat et al., 2016).

Currently, the use of rhetoric in language has become more important, for example, it has been used for advertisements which aim to promote products so customers believe and trust in the products. The use of rhetoric in speeches is more subtle and effective. As mentioned above, rhetoric has been used in everyday life because it is a branch of applied linguistics for organizing ideas (Farrokhi & Nazemi, 2015). The language of persuasion employed within rhetorical devices, is used to lead audiences to accept what the speakers have been saying to them (Wongthai, 2013). Peeples' (2015) suggested that rhetoric is the persuasive use of language and is an instrument of language. The art of persuasion has its own individual goals and perceptions. Persuasion is a process to make other people believe or trust in the same way, thus securing cooperation to accomplish corporate goals. In addition, persuaders use reason, credibility and emotional appeal to guide the audience towards adopting beliefs, values, attitudes or behavior which is often already subconsciously preferred by the person being persuaded (Legget & Rosanas, 2008).

Related Studies

There were many studies about rhetorical devices. The examples were Fengie et al. (2016), and Circugeda and Ruiz's (2013) studies that focused on rhetoric from Barak Obama's political speeches for identifying his speeches. The study showed that he used alliteration, simile, metaphor, metonymy, synecdoche, antithesis, and parallelism to convince people and deal with community people to believe in him. Likewise,

Taping et al. (2017) explored Hillary Clinton's concession speech and found that she used emphasis rhetorical devices to emphasize her purposes to make her speech distinctly and explicitly to the audience. Moreover, Liu et al. (2017) studied rhetorical devices in TED Talks television show from analyzing the transcripts for 2,123 videos and found that the linguistic style was the most frequent use, followed by emotion expression, phonetic structures, name projection, gratitude expression, rhetorical question and applause expression respectively. Besides, Valentien (2015) studied Emma Watson's magic spell in gender equality in the Heforshe campaign and it found that her speech included the rule of three, parallelism, and variation of personal pronoun. Lastly, Tonawanik (2015) studied rhetorical figures in taglines, and found that it can attract the consumers' decision making to buy products from their understanding of the products' concept and qualification. However, no research has been done on the use of rhetorical devices in beauty pageant. Therefore, the researcher would like to study in the use of rhetorical devices from the beauty contestants in beauty pageant.

The Theoretical Framework in the Study

The theoretical framework for this current study is underpinned by the rhetorical devices strategies presented by Harris (2013), and Michalik and Michalska-Suchanek (2016). In the study of Harris (2013), the rhetorical strategies are Antithesis, Hypophora, Simile, Metaphor, Parallelism, Rhetorical Question, Asyndeton, Anadiplosis, Polysyndeton, A Sentential Adverb, Synecdoche, and Epanalepsis. For Michalik and Michalska-Suchanek's (2016) study, there are many strategies of rhetorical devices in their works, but three strategies were employed in this study namely Pronouns, Adjective (Degree) and Repetition. All strategies were chosen to form main guideline used in analyzing rhetorical devices of this study. The definitions of each rhetorical term presented are described below:

1. Antithesis is contrasting the relationship between two ideas. It emphasizes the contrast between two ideas. The structure of the phrases or clauses is usually similar in order to draw the reader's or listener's attention directly to the contrast.

2. Hypophora is a question raised and answered by the author or speaker. The author or speaker raises a question and also gives an answer to the question.

3. Simile is direct comparison. Two things are compared directly by using "like."

4. Metaphor is a figurative expression that compares two different things in a figurative sense. Unlike a simile, the word "like" is not used in metaphor.

5. Parallelism is the way that parallel sentences are structured and it makes it easier for the reader or listener to concentrate on the message.

6. Rhetorical Question is a question without a direct answer. The speaker raises a question, but does not answer it directly as he or she already knows the answer. The answer is “Yes” and “No.” Rhetorical questions are used to provoke, emphasize or argue a point.

7. Asyndeton is a way that a writer or a speaker omits the use of a conjunction between words, phrases, or clauses.

8. Anadiplosis is the strategy that repeats the last word of one phrase, clause, or sentence at, or very near, the beginning of the next one.

9. Polysyndeton is the use of conjunctions between words, phrases, or clauses. It is the opposite of Asyndeton. The effect of using Polysyndeton is sharing and building up with feeling.

10. A Sentential Adverb is a single word or short phrase that is used to interrupt normal syntax from a pause or interruption in a sentence.

11. Synecdoche is a type of metaphor and it can be in short, portion, section or main quality.

12. Epanalepsis is an aesthetic that repeats the beginning word of a clause or sentence at the end.

13. Pronouns is a strategy that aims to direct the closer relationship between the speakers and the audiences purposefully.

14. Adjective (Degree) is a strategy that can persuade the audiences’ desire or demand.

15. Repetition is a strategy that repeats the given message to show its importance.

Methodology

Samples

In the unit of analysis, the samples of this study were collected by using purposive sampling from the clips in the final shows in speeches of Miss Grand International from 2014 to 2018. The speeches related to stop the war and violence campaign and presented in English by the top ten finalists were analyzed qualitatively and quantitatively. The data were collected from watching video clips in the period when the speeches were given and they were transcribed into the written language. The total numbers of five selected video clips lasted about sixty minutes.

Firstly, in Miss Grand International 2014, there were nine contestants who gave their speeches in English. Then, in Miss Grand International 2015, there were also nine contestants that gave speeches in English. Thirdly, in Miss Grand International 2016, all contestants in this year used English as a medium to give their own speeches. Fourthly, there were nine English speeches from Miss Grand International 2017. Lastly, in Miss Grand International 2018, nine contestants spoke English for their speeches.

Thus, the total speeches in this research were forty-six. However, four speeches from contestants that were not spoken in English were not included in this research.

Data Collection

The data were collected from the clips of the official website on YouTube.com of Miss Grand International from 2014 to 2018. The speeches were listed in a table to examine the use of rhetorical devices strategies by using statistics and calculated the frequency and percentage.

Data Analysis

The collected data were analyzed qualitatively from the frequency of the use of rhetorical devices relevant to the theoretical framework of Harris (2013), and Michalik and Michalska-Suchanek (2016) was examined qualitatively. The results and discussion are based on the score gained from the transcribed speeches for the rhetorical devices.

Results

The Occurrence of Rhetorical Devices in Miss Grand International

The results shown in Table 1 are categorized into fifteen strategies based on works of Harris (2013) and Michalik & Michalska-Suchanek (2016). The data collection was based on the clips of forty-six speeches about stop the war and violence campaign from Miss Grand International beauty pageant in the final show.

Table 1 Use of Rhetorical Devices in Miss Grand International speeches from 2014 to 2018

Rhetorical Devices Strategies	Frequency	Percentage
Pronouns	205	57.83
Parallelism	63	17.95
Adjective (degree)	27	7.69
Repetition	18	5.13
Rhetorical Questions	10	2.85
Asyndeton	7	1.99
Anadiplosis	6	1.71
Antithesis	3	0.85
Metaphor	3	0.85
Polysyndeton	3	0.85
Hypophora	3	0.85
A Sentential Adverb	2	0.57
Synecdoche	1	0.28
Simile	1	0.28
Epanalepsis	1	0.28
Total	351	100

From Table 1, it can be seen that the highest percentage (57.83%) was for Pronouns as the most common use of rhetorical devices strategies, followed by Parallelism which was 17.95%, and Adjective (Degree) which accounted for 7.69%. Repetition was 5.13%, and Rhetorical Questions accounted for 2.85%. Moreover, 1.99% was the use of Asyndeton and 1.71% was Anadiplosis. However, Antithesis, Metaphor, Polysyndeton and Hypophora had the same percentage (0.85%) and A Sentential Adverb was used in only two instances (0.57%). Lastly, only one case each of Synecdoche, Simile and Epanalepsis (0.28%) were found, meaning that they were the least used strategies in the speeches.

Discussion

The following extracts from speeches are presented to describe in detail of rhetorical devices used within the Miss Grand International from 2014 to 2018:

1. The use of Pronouns in this study consists of “we”, “our”, “us”, “you” and “your”. The use of these pronouns was remarkable, forming the largest number of rhetorical devices found in the speeches of the beauty contestants. Examples included:

Extract 1: **We** all deserve to live a happy life. No matter what country **we** are from or what **we** do or what the colour of **our** skin is.
(Miss Grand International, Speech 8)

Extract 2: **We** must put **our** pride behind **us** and start building a bridge that leads to peace and that starts with **you**. Let’s begin this journey by forgiving those who have wronged **us** and forgive them and live **your** life in peace and spread the message of love.
(Miss Grand International, Speech 12)

Due to the above examples, Pronouns are from a small subcategory of nouns and they can be substituted for other nouns. However, this study focuses only on the pronouns “you”, “your”, “we”, “us” and “our”. As speakers, they wanted audiences to get involved with their speeches by letting them to be part of the team by using these words to make audiences think and realize that they should be united together without distinguishing between nationalities and races. Consequently, the use of the pronouns “we” and “our” help to make audiences feel that they are in the same community. This evidence is clearly supported by Zulkpli and Ariffin’s (2015) study, and showed that this form of speech emphasizes that the contestants refer to themselves or their audiences as the part of the message.

2. Parallelism in speech is when the speakers use the word “and” to connect previous words or sentences. Examples included:

Extract 3: As for children, I want to see happy children because the world is full of **negativity, violence and destruction**. (Miss Grand International, Speech 29)

Extract 4: Today, I stand here knowing that it is my responsibility to fight for peace, to strive for peace in this world through *love, compassion, understanding and education*. (Miss Grand International, Speech 32)

Regarding the Parallelism Strategy, this is when the beauty contestants wanted to gain the attention of the audience and make that part of the speech stand out from the rest of it. Interestingly, this strategy can express several ideas in a series of similar structures. This was in line with Valiantien's (2015) study in that it can convey the speaker's points of view to the audience. With regard to extract 3, the speaker connected the word "negativity", "violence", and "destruction" which are the same parts of speech. In extract 4, the speaker also connected the words "love", "compassion", "understanding" and "education". From the examples, the words in Parallelism are in the same parts of speech which are nouns, and the speakers used the conjunction "and" in their speeches. Moreover, it can emphasize and express the important ideas of the speaker as well as make the speech more memorable.

3. Adjectives (Degree) as rhetorical devices are used to describe, identify, modify or quantify nouns or pronouns. The quoted instances are:

Extract 5: Even in *the smallest voice* when multiplied by millions can transform this world. (Miss Grand International, Speech 15)

Extract 6: Let's come together to make this world *a better place*. (Miss Grand International, Speech 20)

With the use of Adjective (Degree), the comparative and superlative degrees are used to compare two or more subjects or objects. In this way, the contestants showed that they wanted to compare one thing with another to enlighten audiences to see the differences. This agrees with the study of Tom and Eve (1999), it revealed that it is a right decision for people to stop the war. Moreover, in extracts 5, with the use of superlative adjectives, the beauty contestant used this to demonstrate to the audience that they believed in. For example, the speaker referred to "...the smallest voice..". Therefore, using superlative degrees shows the audiences that they can trust in the speech. Moreover, in extract 6, the speaker mentioned "...a better place." in the speeches using comparative degree to help promote the audience to believe in this speech.

4. With regards to Repetition, this is where words or phrases are repeated to emphasize the importance of speeches. For example:

Extract 7: All my life, I have dreamed to have the opportunity to give **a message** in front of millions of people. **A message** that can effect a change that starts with me tonight. (Miss Grand International, Speech 23)

Extract 8: **More and more women** are losing hopes and dreams. **More and more** women are losing their lives. (Miss Grand International, Speech 38)

With Repetition, this can help promote the meaning of the sentence and also strengthens its meaning. It shows the speakers repeat words because they want their speeches to reach the heart of the audience and to remember the points made. Extract 7 shows that the speaker used the word “message” twice to catch the audience’s attention. In extract 7, the speaker said “More and more women... More and more women” to identify that a beauty contestant and as an ambassador of the country, she represented the world that she wanted, a world that would listen to her messages in order to save the world from the war. This evidence is in line with the work of Taping et al. (2017) in the context, the speaker wanted her words to resound with the audience.

5. Regarding Rhetorical Questions, this refers to questions that the contestants ask without expecting an answer from the audience. These include:

Extract 9: What are we fighting for? What are we killing for?
(Miss Grand International, Speech 10)

Extract 10: Why is it so difficult for humankind to live in peace, tolerance, compassion? (Miss Grand International, Speech 31)

Based on the main reason for the use of Rhetorical Questions in speeches, the speaker wants to magnify the point, if the answer is glaringly obvious. In addition to this, it makes the speeches stand out, and these questions are often asked to emphasize a point. This kind of speech is also known as a question that does not have an answer. This evidence is supported by Wongthai’s (2015) study; the rhetorical questions in the examples show how the speakers have encountered the audience. As illustrated, it shows that speakers often ask questions, but they do not expect an answer and continued on

with their speeches. Other advantages of using the rhetorical devices strategy are to persuade someone and they can be for literary effect. When a speaker poses a question to the audience, they can spend some time in thoughtful contemplation.

6. With regards to Asyndeton in a speech, this is where the speaker did not use conjunctions in their speeches. Omitting a series of words, phrases or clauses, it is used to shorten a sentence and focus on its meaning.

Extract 11: All we need to do is to open our heart and spread the message of *love, peace, kindness* to one another. (Miss Grand International, Speech 37)

Extract 12: Let us honor that by choosing peace. Peace for *our homes, our children, our future*. (Miss Grand International, Speech 15)

The speakers used Asyndeton which can be an effective and useful tool when writing, in order to create a more concise, dramatic effect. This finding is in line with Albashir and Alfaki (2015), and it can be used to quicken the pace or emphasize a point. When drafting or revising, an author may look for ways to remove certain words from a sentence; omitting conjunctions can be an effective strategy which is known as asyndeton.

7. Anadiplosis is a word or group of words, located at the end of one clause or sentence, which is repeated at or near the beginning of the following clause or sentence.

Extract 13: Let's stop *the war* before *the war* destroys all of us.
(Miss Grand International, Speech 9)

Extract 14: We need to believe that one kind act can become viral and change someone's life, that person can change *a community*, that *community* can change *a country*, and that *country* changes this world. (Miss Grand International, Speech 25)

Due to the role of Anadiplosis, it can be the repetition of a single word or multiple words. As can be seen from extract 13, the speaker used the word "war" at the end of the first clause and then again at the beginning of the second clause. In extract 14, the speaker repeated the words "community" and "country" twice. This finding is in line

with Harris (2016), in terms of using the words or phrases at the end of the clause and at the beginning of the new clause.

8. Antithesis literally means “opposite.” Further, it is a rhetorical device in which two opposite ideas are put together in a sentence to achieve a contrasting effect.

Extract 15: They *need to fight for their dreams, not their lives*.

(Miss Grand International, Speech 24)

Extract 16: If people can learn *how to hate*, we must teach them *how to love*. (Miss Grand International, Speech 31)

Similarly, Antithesis emphasizes the idea of contrast by parallel structures of the contrasted phrases or clauses. The structures of phrases and clauses are similar, in order to draw the attention of the listeners or readers. In this part, the speakers used the contrasting ideas of “fight for their dreams, not their lives” in extract 15, and “how to hate ... how to love” in extract 16, in order to emphasize the significance of stopping the warfare for humanity. This evidence is consistent with the work of Tonawanik (2015) illustrating that this rhetorical device is intended to make the speech more encouraging and mesmerizing for the audience.

9. Metaphor is a type of comparison. In rhetorical devices, a metaphor is a figure of speech that is used to make a comparison between two things that are not alike but do have something in common.

Extract 17: I believe *love is the best medicine*. (Miss Grand International, Speech 4)

Extract 18: I believe *education is an important key* in our fight against the violence. (Miss Grand International, Speech 4)

For Metaphor, from the extract above, the phrase “love is the best medicine” in the extract 17 showed that the speakers symbolized “love” with “medicine”. Therefore, if people realized what love is, it could change people’s mind about warfare. As medicine, it can cure all people around the world. Furthermore, as can be seen in the extract 18, it shows that the speaker compares “education” as “an important key” which is the way to fight and is against violence for humanity. Based on the findings of this study, this is

in line with Mayuuf (2015) who demonstrated that metaphor can be used as a powerful language to make aspects clearer for audiences.

10. Polysyndeton is a literary device that uses multiple repetitions of the same conjunction such as and, but, if, etc, most commonly the word “and.”

Extract 19: They have lives **and** families **and** hopes **and** dreams.

(Miss Grand International, Speech 10)

Extract 20: Let’s begin this journey by forgiving those who have wronged use

and forgive them **and** live your life in peace **and** spread the

message of love. (Miss Grand International, Speech 12)

Polysyndeton is a stylistic device in which several coordinating conjunctions are used in succession in order to achieve an artistic effect. The examples are mostly found in literature and in day-to-day conversations. In a normal situation, the coordinating conjunction “and” is used to join the last two words of the list, and the rest of the words in the list are separated or joined by a comma. Considering the examples of the extracts above, it shows that the speakers use this strategy to create a pause. This finding is in line with Taping et al. (2017) that using Polysyndeton shows the power of the words.

11. Hypophora is a figure of speech in which a writer raises a question, and then immediately provides an answer to that question.

Extract 21: “Is it a good change?” “No.” (Miss Grand International, Speech 42)

Extract 22: And I wonder why? Why is there a war? Why is there violence?

Money, power, wealth? My answer is ‘No’. (Miss Grand International, Speech 45)

Using Hypophora is where a question is raised and then answered immediately. For instance, in extract 21, the speaker asked “Is it a good change?”, and then listeners answered “No”. While in the extract 22, the speaker used questions with the word “why” for three times and then she answered with the word “No” immediately. This evidence is related to Chetia’s (2015) study in that the use of Hypophora shows that the speakers asked the questions of the audience in the hall without waiting for an answer, they answer it themselves.

12. A Sentential Adverb is a literary rhetorical device, and often found in general literature and also general speech.

Extract 23: When we talk about war and violence, *of course*, everybody does not want to hear that and nobody needs to let it happen.

(Miss Grand International, Speech 26)

Extract 24: *In fact*, before migrating to America I did not know how to read or write in any language. (Miss Grand International, Speech 34)

A Sentential Adverb is sometimes controversial in grammar circles, mainly because sentences can function structurally well without them. The sentential adverbial, as a single word or a short phrase, modifies an entire sentence. The usual form interrupts normal syntax. It modifies the words closest to the adverbial, but the effect is on the entire sentence. According to Taping et al. (2017), this echoes the work of a sentential adverb that all examples have only one clause. That is because the mobility of a sentence adverbial is easiest for students to see in single-clause examples. Placement can become very complicated if other clauses are introduced and it is best to avoid explaining the complexities, at least in introductory lessons.

13. A Synecdoche is a member of the figurative language family. It is an odd word for what is simply using part of a whole to represent the whole.

Extract 25: Tonight, I want to tell you the story about *white paper*. *The white paper* must be grown up and colour the world with unity and harmony in diversity. (Miss Grand International, Speech 30)

With Synecdoche, the example above, addressing, the word “white paper” that used in Synecdoche comparing with the children or younger generation with the white papers, and the white papers refer to innocent children. This evidence accords with Harris (2016) who demonstrates that it acts as a message from the speaker to the audiences.

14. A Simile is one type of rhetorical devices that compares two different things by using the word “like” or “as”.

Extract 26: All the children born in this world are *like* white papers.

(Miss Grand International, Speech 30)

Using Simile in a sentence can be used a way to spark interesting connections in a reader's or listener's mind, and it is one of the most common form that can be found in poems or song lyrics and even daily conversations. The contestant used the word "like" to compare "children" with "white papers". Overall, in this sentence, the speaker uses simile as an effective rhetorical device that affects the minds of the audience. Furthermore, it creates an association between "children" and "white papers" to promote ideas that illuminate each other and enhance the meaning. Moreover, the audience's understanding of the meaning of the sentence is enhanced through the use of rhetorical devices. This is supported by the study of Fengjie et al. (2016) whereby simile is an essential literary device for both writers and speakers. Similes also allow speakers to create imagery for audiences through rhetorical devices that might otherwise be limited by just descriptive language. In other words, an effective simile eliminates the need for excessive explanation or description on the part of the speakers. Instead, by creating similarity through comparing two different things, an image is created for the reader to allow for greater meaning and understanding. This imagery is a powerful result of using simile as a literary device.

15. Epanalepsis is one of rhetorical devices in which the beginning of a clause or sentence is repeated at the end of that same clause or sentence, with words intervening.

Extract 27: *Mankind* must put an end to war before war will put an end to *mankind*. (Miss Grand International, Speech 2)

For Epanalepsis, the speaker places two words with repetition at the beginning and end of the sentence. Similarly, in a study carried out by Harris (2013), the speaker used Epanalepsis to place greater emphasis on a string of words or an idea. In particular, it is used for persuading audiences. Further, it could be aid memorization by the audiences as well as making the speaker's words more pleasing by adding to the feeling of rhythm and musicality. From the example sentence, the speaker begins the sentence with the word "mankind" and also ends the sentences with the word "mankind". According to the use of this word, the speaker repeats it twice so that people remember both the first and last parts of a sentence.

Conclusion

After analyzing forty-six Miss Grand International beauty contestants' speeches from the theoretical basis of rhetorical devices, this research identifies the most used rhetorical devices in all speeches. For example, with regard to Pronouns, the speakers tend to attempt to involve the audiences with their speeches in order to create rhythmical effect which can better attract the audience's attention. It uses of "you" and "we" is common in the way that the speakers and the audiences are closer to the speech as well as recognize the problems. The interpretation from giving speech is that the message establishes relation among people.

Furthermore, the speakers' speeches are more powerful and can persuade the audience. Using another rhetorical device, the speakers utilized Adjective (Degree) to show something in better ways to make their speeches more understandable in their own ways. Likewise, the speakers also employed other strategies of rhetorical devices in their speeches such as Metaphor and Simile to replace something and express their ideas in vivid ways. In addition, Rhetorical Questions and Epanalepsis are two strategies that used questions as the main strategies to attract the audience's attention. Other strategies including Pararellism, Repetition, Asyndeton, Anadiplosis, Antithesis, Polysyndeton, Hypophora, A Sentential Adverb and Synecdoche also help speakers to achieve their aims.

References

- Albashir, E. H. & Alfaki, I. M. (2015). An exploration of the rhetorical devices in Leila Aboulela's novel "The Translator". **American International Journal of Contemporary Research**, 5 (1), 29-38.
- Bowers, E. (2016). **Social stereotyping and self-esteem of Miss America pageant contestants** (Doctoral Dissertation). Walden University, Minnesota.
- Chetia, B. (2015). Rhetorical devices in English advertisement texts in India: a descriptive study. **International Journal of Social Science and Humanity**, 5 (11), 980-984.
- Cirugeda, I. L., & Ruiz, R. S. (2013). Persuasive rhetoric in Barack Obama's immigration speech: pre-and post-electoral strategies. **Camino Real**, 5 (8), 81-99.
- Cui, Y. & Zhao, Y. (2014). Translation of rhetorical figures in the advertising discourse: a case study. **International Journal of Society Culture & Language IJSCL**, 2 (2), 57-67.
- Farrokhi, F., & Nazemi, S. (2015). The rhetoric of newspaper editorials. **International Journal on Studies in English Language and Literature**, 3 (2), 155-161.
- Fengjie, L., Jia, R. & Yingying, Z. (2016). Analysis of the rhetorical devices in Obama's public speeches. **International Journal of Language and Linguistics**, 4 (4), 141-146.
- Harris, R. (2013). **A handbook of rhetorical devices**. Delaware: Prestwick House.
- Khomkamnak, K., Damma, P., Payomrat, I., Takimnok, K. & Angkunsinthana, N. (2019). Cheewit Tit Review: The language of persuasion in food page. **Fa Nuea Journal Faculty of Humanities Chiang Rai Rajabhat University**, 10 (2), 25-45. (In Thai).
- Krudtnet, P. & Choochart, P. (2020). Language usage for persuasion in home advertisement on Facebook's property firms. **Vacana Journal**, 8 (2), 25-43. (In Thai).
- Legget, B. & Rosanas, J. M. (2008). **Rhetoric and persuasion in management**. Barcelona: IESE Business School, University of Navarra.

- Liu, Z., Xu, A., Zhang, M., Mahmud, J., & Sinha, V. (2017). Fostering user engagement: rhetorical devices for applause generation learnt from TED Talks. **Proceedings of the Eleventh International AAI Conference on Web and Social Media**, 592-595.
- Mayuuf, H. H. (2015). Rhetorical pragmatics. **Journal of Advanced Social Research**, 5 (5), 19-38, 19-38.
- Michalik, U. & Michalska-Suchanek, M. (2016). The persuasive function of rhetoric in advertising slogans. **Journal of Accounting and Management**, 6 (1), 45-58.
- Miss Grand International. (2014, October). **Miss Grand International 2014 – Final Show** [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=-4uYc63OQs&t=6s>
- Miss Grand International. (2015, October 27). **Stop the war and violence campaign – Miss Grand International 2015**. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=WuMzHC547MI>
- Miss Grand International**. (2016). Retrieved October 23rd 2019 from <http://www.missgrandinternational.com/>.
- Miss Grand International. (2017, July 18). **Miss Grand International 2016 – Final Show in Las Vegas USA** [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ZLsfzHTxf3c>
- Miss Grand International. (2017, November 3). **Miss Grand International 2017 – Final Show in Vietnam (Director’s Cut)** [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=mQb70Dhsl9g>
- Miss Grand International. (2018, November 15). **Miss Grand International 2018 Final Show Master** [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=tzipRetvioc&t=29s>
- Naksawat, C., Akkakoson, S. & Loi, C. K. (2016). Persuasion strategies: use of negative force in scam e-mails. **GEMA Online Journal of Language Studies**, 10 (1), 1-17. (In Thai).
- Peebles, J. (2015). Discourse/ rhetorical analysis approach to environment, media, and communication, **The Routledge Handbook of Environment and Communication Routledge**. Retrieved from <https://doi/10.4324/9781315887586.ch3>.

- Plodmusik, W. & Common, T.B. (2018). The communication of beauty identity through Miss Grand Thailand contest. **Journal of Communication Arts**, 38 (2), 34-51.
- Sukdarunpattha, T. & Iamratanakul, S. (2017). The beauty pageants' image to society, **Kasetsart Applied Business Journal (Thailand)**, 11 (14), 38-52. (In Thai).
- Taping, M. G., Juniardi, Y., & Utomo, D. W. (2017). Rhetorical devices in Hillary Clinton concession speech, **The Journal of English Language Studies**, 2 (2), 225-240.
- Tom, G. & Eves, A. (1999). The use of rhetorical devices in advertising, **Journal of Advertising Research**, 39-43.
- Tonawanik, P. (2015). Rhetorical figures in taglines: MaQuarrie and Mick's Classification. **Suthiparithat**, 29 (90), 112-129.
- Valiantien, N. M. (2015). Emma Watson's magic spell in gender equality: the use of rhetorical devices in "Heforshe" campaign. **Calls**, 1 (2), 45-55.
- Wirunmat, S. & Chantawerot, T. (2018). Perception on marketing communication affecting image of Miss Grand Thailand beauty pageant. **Proceedings of the 13th Graduate Research Conference 2018** (pp.2052-2060). Pathum Thani: Rangsit University. (In Thai).
- Wongthai, N. (2013). A study of beauty discourse on beauty drinks advertisements. **Journal of Humanities**, 20 (1), 77-107. (In Thai).
- Young, R. O. (2017). **Persuasive communication**. New York: Routledge.
- Zulkipli, M. F. & Ariffin, A. (2019). Understanding the roles of rhetorical devices and intertextuality in promotional discourse. **International Journal of Heritage, Art and Multimedia**, 2 (5), 90-107.

Existential *there* Constructions in English Applied Linguistic Articles and Novels: Perspectives of Pragmatic Aspects, Semantic Interpretations and Vicinity of Syntactic Structures

โครงสร้าง “there” ที่มีอยู่ในบทความภาษาศาสตร์ประยุกต์และ
นวนิยายภาษาอังกฤษ: มุมมองผ่านทางหลักวจนปฏิบัติศาสตร์
การตีความเชิงอรรถศาสตร์และบริเวณใกล้เคียง
ของโครงสร้างวากยสัมพันธ์

Abhinan Wongkittiporn / อภินันท์ วงศ์กิตติพร

*English Language Department, College of Liberal Arts, Rangsit University,
Pathum Thani 12110, Thailand*

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี 12110, ประเทศไทย

Email: abhinanwong@gmail.com

Received: December 24, 2021

Revised: March 3, 2022

Accepted: March 15, 2022

Abstract

This study examined the existential *there* constructions in English applied linguistic articles and English novels. Previous studies investigating this construction concentrated on learners of English as a Foreign Language and the corpora of spoken register. This study contributes to the perspectives of pragmatic aspects, semantic interpretations and vicinity of syntactic structures of existential *there* constructions. The data collection of this study was derived from seven English novels due to their being best sellers and 12 *Journal of English for Academic Purposes* due to its indexation in Q1 Scopus database. A total of 339 sentences, gathered from applied linguistic articles and English novels, are isolated into 110 tokens and 229 tokens, respectively. The framework of pragmatic aspects, semantic interpretations and syntactic structures follows Ward and Biner (1995), Jiang & Hyland (2020) and Radford (2009), respectively. The pragmatic aspects of existential *there* constructions in both datasets were explained by *end-weight principle*. Semantic inter-

pretations of existential *there* constructions in both datasets appears similarly in regard to subjectivity, quantification, list of things and comparison. Vicinity of syntactic structures with existential *there* constructions in applied linguistic article was *reduced relative clauses*; however, vicinity of syntactic structures of existential *there* constructions in English novels are *to- infinitive clauses* and *adjective clauses*. The results of this study are expected to be useful for EFL and learners of English as a Second Language (ESL) for how to learn grammar implicitly from applied linguistic articles and novels.

Keywords: *Pragmatic aspects, semantic interpretations, vicinity of syntactic structures, existential there constructions, applied linguistic articles, novels*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง *there* ที่มีอยู่ในบทความภาษาศาสตร์ประยุกต์ และนวนิยายภาษาอังกฤษ งานวิจัยก่อนหน้านี้ให้ความสนใจกับโครงสร้าง *there* ที่มีอยู่ในงานเขียนของนักเรียนญี่ปุ่นและเกาหลีที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และในคลังข้อมูลบทสนทนา งานวิจัยนี้จึงศึกษาโครงสร้างไวยากรณ์ที่มีอยู่ผ่านมุมมองของหลักวจนปฏิบัติศาสตร์ การตีความเชิงอรรถศาสตร์ และบริเวณใกล้เคียงของโครงสร้างวากยสัมพันธ์ คลังข้อมูลของโครงสร้าง *there* ที่มีอยู่เก็บรวบรวมมาจากหนังสือนวนิยายขายดีเป็นจำนวนทั้งสิ้นเจ็ดเล่ม บทความภาษาศาสตร์ประยุกต์เก็บรวบรวมมาจาก *Journal of English for Academic Purposes* เป็นจำนวน 12 บทความซึ่งอยู่ในฐานข้อมูลสกอปัส คิว 1 จำนวนข้อมูลทั้งหมดประกอบด้วย 339 ประโยคแบ่งออกเป็น 110 ประโยคจากบทความภาษาศาสตร์ประยุกต์ และ 229 ประโยคจากนวนิยาย การวิเคราะห์โครงสร้าง *there* ที่มีอยู่ผ่านมุมมองของหลักวจนปฏิบัติศาสตร์ การตีความเชิงอรรถศาสตร์ และบริเวณใกล้เคียงของโครงสร้างวากยสัมพันธ์ ทำตามแบบของ Ward และ Biner (1995) Jiang และ Hyland (2020) และ Radford (2009) ผลการศึกษาในมุมมองวจนปฏิบัติศาสตร์พบว่าโครงสร้าง *there* ที่มีอยู่ในทั้งสองตัวบทสอดคล้องกับหลักการนำหน้าหลักปลายอ้างถึงการนำส่วนขยายไปไว้ที่ท้ายประโยค การตีความเชิงอรรถศาสตร์จำแนกได้เป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคล จำนวน รายการต่าง ๆ และการเปรียบเทียบ โครงสร้างคุณานุประโยคแบบลดรูปเป็นโครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่ใช้ในบริเวณใกล้เคียงโครงสร้างที่มีอยู่ในบทความภาษาศาสตร์ประยุกต์ โครงสร้างควบคุมถูกใช้ในบริเวณใกล้เคียงของโครงสร้าง *there* ที่มีอยู่ในตัวบทนวนิยาย บทความนี้จะเสนอประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศและผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษจากบทความภาษาศาสตร์ประยุกต์และนวนิยายภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: โครงสร้างไวยากรณ์ที่มีอยู่, หลักวจนปฏิบัติศาสตร์, การตีความเชิงอรรถศาสตร์, บริเวณใกล้เคียงของโครงสร้างวากยสัมพันธ์, บทความภาษาศาสตร์ประยุกต์, นวนิยาย

Introduction

In the present day, English has become an important language of the world. Numerically, there are 2 billion of both native and non-native English speakers. Knowing English opens a tremendous opportunity in our everyday lives. Not only is it for the sake of studying English in classrooms, but also it helps us upgrade our living conditions, such as better opportunities to get a job and career advancement.

In order to gain these benefits, knowing English language has become a basic need in our lives. To know language is to know the grammar of the language (Radford, 2009). Grammar is viewed as a significant core for one to learn language. The benefit of learning grammar is that it allows English users to use English systematically and effectively. Accordingly, our *linguistic performance*, referring to our ability to use language, will be improved.

Basically, the structure of English is a subject+verb+object (SVO) language, as in *Jennifer likes salad*. The subject in the English language is required in all clauses in order to comply with *Extended Projection Principle*, interchangeably known as an EPP feature (Radford, 2009). However, existential *there* construction shows a contradiction to this rule of general English structure, as in (1).

(1) There is *a cup of coffee on the table*.

In (1), the subject of the sentence *a cup of coffee on the table* is located in the final position. This is considered as an uncommon structure of the English language where the subject is moved to the final position and the existential subject *there* is filled in the Spec T position, interchangeably known as the syntactic position of the subject (Radford, 2009). With regard to this extraordinary condition of existential *there* construction, it is intriguing to investigate how this construction is used with the perspectives of pragmatic aspects, semantic interpretation and vicinity of syntactic structures.

Pedagogically, it is believed that this study will be useful for EFL and ESL learners as they show confusion about how to use existential *there* in English. Lee's (2011) study compared the use of existential *there* constructions in English between native and non-native speakers of English via a 5-scale judgement task, categorizing into *very good*, *good*, *ok*, *bad* and *very bad*. The two groups were asked to make a judgement on the token *there is a friend of yours at the door* as to what extent it is acceptable. The results show that the average points as given by native English speakers and non-native English

speakers are 4.61 and 3.33 points, respectively. This means that non-native English speakers show their hesitation in judging the accuracy of this construction in English. Therefore, the study of existential *there* constructions will be useful for non-native speakers of English. This information will lead to the following research questions.

1. What are the pragmatic aspects of the existential *there* constructions in applied linguistic articles and novels?
2. What are the semantic interpretations of the existential *there* constructions in applied linguistic articles and novels?
3. What is the vicinity of syntactic structures of the existential *there* constructions in applied linguistic articles and novels?

Literature Review

This study focuses on form, meaning and use of the existential *there* constructions in different text varieties. The investigation includes the vicinity of syntactic structures of existential *there* constructions, semantic interpretations, pragmatic aspects and the use of existential *there* constructions in *text varieties*, referring to written texts from different genres.

Vicinity of Syntactic Structures of Existential *there* Constructions

In English, the subject is crucially important (Radford, 2009). Theoretically, the existence of subject is to satisfy an EPP feature. This means that all clauses in English need a subject. However, the existential *there* construction in English is a special construction as the subject is moved to the final position of the sentence, as in (2).

(2)

(a) *Two dogs* are in this garden.

(b) There are *two dogs in this garden*.

In (2), the phrase *two dogs* is actually the subject of the sentence, syntactically located under the node of DP, determiner phrase. When the DP is moved to the final position of the sentence as demonstrated in (2b), it results in the emptiness of the *Spec T position*, referring to the subject position (Radford, 2009). When the *spec T position* becomes empty, the existential *there* subject is filled into this position to comply with EPP.

According to Swan (2016), existential *there* constructions indicates that something exists. While *there is* and *there was* are used with a singular subject, *there are* and *there were* are used with a plural subject. This study syntactically investigated four variants of existential *there* constructions as in *there is*, *there's*, *there are* and *there're*.

Existential *there* constructions co-occur with various syntactic structures. So *vicinity* in this study refers to the colligation with the nominal NP, which are exemplified into *prepositional phrases* and *to- infinitive clauses* (Palacios Martinez & Martínez Insua, 2006), as in (3).

(3)

(a) There was *a waste of money*.

(b) There is *an important issue to make a decision*.

Example (3) presents the colligation between the nominal NP in existential *there* constructions with their vicinity of syntactic structures, such as prepositional phrases in (3a) and *to- infinitive clause*, as in (3b). It is assumed that the nominal NP in different text varieties is likely to show different preferences of syntactic vicinity.

Semantic Interpretations of Existential *there* Constructions

In addition to the vicinity of the nominal NP in existential *there* construction, this study also examines its semantic interpretations referring to the denotation of nominal NP as colligated with syntactic structures. There are various semantic interpretations where one of them denotes quantification, referring to numerical and statistical data (Jiang & Hyland, 2020), as in (4).

(4) There are *two books on the table*.

In (4), *two books* denote a number of items. In addition to numerical marking, it also denotes reasons, as in (5).

(1) We plan to travel to Japan, but the trip needs to be postponed as there is *a damned case*.

In (5), *a damned case* indicates a reason as to the need to cancel the trip. The third semantic interpretation of existential *there* constructions is to indicate surprise, as in (6).

(6) I did not know there are *huge numbers of people joining my birthday party*.

As the speaker did not expect that there would be that many participants joining her birthday party, she employs the use of existential *there* construction to indicate her surprise and use the subject *there* to delay this message. Additionally, existential *there* constructions are also used to present *a list of things*, as in (7).

(7) There are *bread, butter, jam and orange juice for our picnic*.

In (7), the writer provides a list of food that she will bring for her picnic. In addition to that, existential *there* construction is used with the semantic interpretation of *subjectivity*, referring to evaluation, assessment, opinion towards an event or a certain situation (Martínez Insúa, 2002), as in (8).

(8) There is *enough light for us to see through the window*.

In (8), the word *enough* indicates the speaker's assessment. As demonstrated above, the semantic interpretations with the vicinity of syntactic structures of existential *there* constructions include numeration, reason, surprise, lists of things and subjectivity.

Pragmatic Aspects of Existential *there* Constructions

Aside from semantic interpretations of the nominal NP, pragmatic aspects also play an important role in the use of existential *there* constructions in English. This helps us understand the actual use of existential *there* constructions in English. As mentioned in the section of vicinity of syntactic structures, the subject of existential *there* constructions is a postponed subject to the final position. Delaying the subject to the final position corresponds with the pragmatic discourse of *given and new information*, referring to providing new or unfamiliar information to the end of a sentence. This linguistic principle helps prepares listeners and readers to receive a new message. As indicated by Ward and Biner (1995), the pragmatic aspect of existential *there* constructions is to point out new information, encoded in the NP nominal with its vicinity of syntactic structure, as in (9).

(9) Come and sit here. There is *a cup of coffee for you*.

In (9), the nominal NP with prepositional phrases *a cup of coffee for you* is exemplifies as a new piece of information for the listener. The listener is invited to sit without his expectation that a cup of coffee has already been prepared for him/her.

Furthermore, the nominal NP with its vicinity of syntactic structure is also deployed to summarize known information, as in (10) (Ward & Biner, 1995)

(10) There's a line like there and another line that looks like that. So, there're *two lines that connect the dots*.

In (10), the nominal NP with its vicinity of syntactic structure summarize that they are two lines connecting the dots. So the receivers could use the existential *there* to sum up their message in the previous discourse.

In addition to providing summary, the nominal NP in existential *there* constructions is placed as the subject at the end because it is long. Using it in this way comply with the pragmatic aspects of *end-weight principle*, referring to selecting to place longer subject at the end. This seems to be a common practice in English where heavier and longer information go at the end of sentences as in (11).

(11)

(a) *Bread, butter, jam and orange juice* are on the table.

(b) There are *bread, butter, jam and orange juice on the table*.

Example (11) presents that the subject of the sentence is long and it conveys a lot of information.

In addition to end-weight principle, it is assumed that the use of the nominal NP in existential *there* construction may show negative denotations. That is way the subject must be delayed to the end of the sentence. However, this is just a hypothesis as no previous study has mentioned this point before.

Existential *there* Constructions in Text Varieties

The form, meaning and use of existential *there* constructions in this study are investigated in texts varieties since it is believed that different text varieties have different preferences of grammatical use. *Text variety* refers to different genres of datasets. Although the study of existential *there* constructions is not completely new, it is limited to the databases of EFL learners and the corpora of spoken language. This study contributes to the view of written texts in English applied linguistic articles and English novels.

One of the previous studies paid attention to the study of vicinity of syntactic structures of existential *there* constructions in English (Park, 2014). Park (2014) only examined the syntactic structure of existential *there* constructions in spoken modes of communications via British National Corpus (BNC). Two variants of the nominal NP in the existential *there* constructions are set to be investigated. The first variant is *there+be+X+ the nominal NP*, as in (12a), while the second variant is *there+be+X+X+ the nominal NP* as in (12b).

(12)

(a) There is *a room for two people*.

(b) *There is *a variety of elective subjects that students can choose in this semester*.

Park's (2014) results of study show that the shorter the notional subject, the more likely it is for speakers to form this construction correctly.

Aside from Park (2014), Tsushima and Miyake (2013) syntactically investigated Japanese non-native English speakers' use of existential *there* construction. The results show that they usually used existential *there* constructions with proper nouns and relative clauses as in (13a)-(13b).

(13)

(a) For example, there are *Nikon D3S, Canon 5DMark II, and Pentax 645D*.

(b) If there is *a person who tries to cross the street, please warn him/her*.

(Tsushima & Miyake, 2013, pp. 70-71)

Nikon D3S, Canon 5DMark II, and Pentax 645D in (13a) are an example of proper nouns. On the other hand, the nominal NP *a person* as in (13b) is used with a relative clause.

Insua (1998) found that when existential *there* constructions are used with conjunctions, the conjunction is usually located in front of *there*, as in (14).

(14) *If* there were any rubber gloves in the village [...]

(Insua, 1998, p. 114)

While most previous research papers that focused on the study of existential *there* construction favors to observe the vicinity of syntactic structure, only a few studies put an emphasis on their semantic interpretations. For example, Jiang & Hyland (2020) found that the nominal NP in chemical research articles used the existential *there* constructions with the semantic interpretations of evidence, as in (15).

(15) *There is evidence to support this possibility in the recommendations stage of the larger corpus.*

(Jiang & Hyland, 2020, p. 11)

The nominal NP *evidence* is used with the *to*- infinitive clause. Insua (1998) found that existential *there* constructions in pharmaceutical and chemical texts are usually found with positive semantic denotation of the nominal NP. To date, no study has contributed to the form, meaning and use of existential *there* constructions in the field of English applied linguistic article and English novels.

Method

The data in this study were collected from English applied linguistic articles and English novels. A total of 339 tokens, referring to sentences were collected from these two corpora to be studies. The data collection is isolated into 110 and 229 tokens, respectively. The data analysis was helped to be cross-checked by three English instructors so as to ensure its reliability and accuracy.

To begin with, applied linguistic articles in this study is derived from *Journal of English for Academic Purposes* as published from 2021 to 2022 This journal is a highly reliable sources as indexed in the database of Scopus Q1 in the field of education. There are a total of 12 research articles as demonstrated in Table 1.

Table 1: Corpus of English Applied Linguistic Articles

Journal's Titles	Author and Years
Profiling figure legends in scientific research articles: A corpus-driven approach	Du, Jeing & Liu (2021)
Investigating the effects of technology-enhanced vocabulary learning strategy instruction on supporting mixed-ability EMI learners studying a journalism and communication major: An action research project at a university in China	Gay (2022)
Grammatical and functional characteristics of preposition-based phrase frames in English argumentative essays by L1 English and Spanish speakers	Geluso (2022)
Student perceptions of critical thinking in EMI programs at Japanese universities: A Q-methodology study	Gyenes (2021)
Beyond comprehension: Reading requirements in first-year undergraduate courses	Karakoç, Ruegg, & Gu (2022)
A new multidimensional model of writing for research publication: An analysis of disciplinarity, intra-textual variation, and L1 versus LX expert writing	Omidian, Siyanova-Chanturia & Biber (2021)
Evaluation of Cohen's kappa and other measures of inter-rater agreement for genre analysis and other nominal data	Rau & Shih (2021)
Phrasal complexity in English argumentative writing: Variations across Chinese STEM versus English majors' production and EFL textbook essays	Shao, Zhang, Zhang, Zhong & Xu (2022)
English and/or Russian medium publications? A case study exploring academic research writing in contemporary Russian academia	Smirnova, Lillis & Hultgren (2021)
International students' engagement with support in developing source use abilities: A longitudinal case study	Sun & Soden (2021)
What is complexity? Grammatical issues in assignment prompts	Thwaite, Budgen, Hunter & Singh (2021)
Let's say: Phraseological patterns of SAY in academic ELF Communication.	Wang & Kaatari (2022)

Apart from these 12 applied linguistic articles, seven English novels are also used to examines existential *there* constructions. English novels are everyday reading materials where readers can select the one they like to read themselves. Moreover, they are special as the writers need to create an orientation, referring to the setting, place and plot of the stories. The novel is also required to have resolution, referring to what happens at the end of the stories. With these reasons, it is necessary for the writers to plan well before starting to write from the start until the end (Muliani, Norahmi & Asi, 2019). The data collection in this study comprises a corpus of seven English novels as presented in Table 2.

Table 2: Corpus of English Novels

Novels	Authors & Year
Gathering Blue	Lowry (2000)
Messenger	Lowry (2004)
Little Women	Alcott (1969)
The Sorrows of Young Werther	von Goethe (2012)
Charlotte’s Web	White (2012)
Harry Potter and the Philosopher’s Stone	Rowling (2014)
The Lost World	Doyle (2018)

After receiving the two corpora of existential *there* constructions, the data analysis of vicinity of syntactic structure of existential *there* construction is demonstrated as in Table 3.

Table 3: Vicinity of Syntactic Structures of Existential *there* Constructions (16)

Vicinity of Syntactic Structures	Examples
Prepositional phrases	(a) Late that afternoon, Lurvy went to Mr. Zuckerman. “I think there’s something wrong <i>with that pig of yours</i> ”
To- infinitive clauses	(b) There were six dolls <i>to be taken up and dressed every morning</i> , for Beth was a child still and loved her pets as well as ever.
Adjective Clauses	(c) Harry was glad school was over, <i>but there was no escaping Dudley’s gang, who visited the house every single day.</i>

Table 3 presents the ways how vicinity of syntactic structure of existential *there* constructions. *With that pig of yours* as in (16a) shows the analysis of prepositional phrases. *To be taken up* is an example of *to-* infinitives clauses. On the other hand, *who visited the house every single day* is an adjective clause.

Table 4: Semantic Interpretations of Existential *there* Constructions

(17)

Semantic Interpretations	Examples
Subjectivity	(a) Late that afternoon, Lurvy went to Mr. Zuckerman. “I think there’s <i>something wrong with that pig of yours</i> ”
Numerical data	(b) There were <i>six dolls to be taken up and dressed every morning, for Beth was a child still and loved her pets as well as ever.</i>
List of things	(c) In my garden there are <i>roses and honeysuckles of two sorts: one sort was given to me by my father! They grow as plentifully as weeds; I have been looking for them these two days and cannot find them.</i>
Description	(d) There is a historical book on the shelf.
Comparison and Contrast	(e) In some cases, there was <i>no clear distinction between formative and summative evaluation.</i>

The semantic interpretation of existential *there* constructions as *subjectivity* refers to one’s opinion or evaluation toward certain situations as in (17a). *Numerical data* is defined as the use of existential *there* constructions to refer to an arithmetical number and quantitative data and quantification as in (17b). The semantic interpretation of existential *there* constructions as *lists of things* refers to providing a list of objects, things or entities as in (17c). *Description* is defined as the use of existential *there* constructions to provide descriptive information such as history books as in (17d). *Comparison and contrast* refers to equating two information as in (17e). The data validation was checked by three English instructors to ensure their accuracy and their reliability as in Table 4.

Table 5: Data Validation

Data Collection	Data Analysis	Data Validation					
		Instructor 1		Instructor 2		Instructor 3	
		A	D	A	D	A	D
There is <i>so much to do about the play for Christmas night.</i>	Subjectivity	✓		✓		✓	
In my garden there are <i>roses and honeysuckles of two sorts: one sort was given to me by my father!</i>	List of things	✓		✓		✓	
There were <i>six dolls to be taken up and dressed every morning, for Beth was a child still and loved her pets as well as ever.</i>	Numerical data	✓		✓		✓	

Table 5 shows that the semantic interpretations of existential *there* constructions were checked by three English instructors. A represents agreement with the data analysis. D represents disagreement with the data analysis. If more than 2 experts showed agreement with the data analysis, it is regarded as being valid and reliable. However, if only one or none showed agreement with the data analysis, the token was reanalyzed. With this process of data collection, data analysis and data validation, the results and discussion of existential *there* constructions in English novels are presented in the following section.

Results and Discussion

In regard to the method of data collection and data analysis above, this section presents the results and discussion which are divided into four sections: the pragmatic aspects, semantic interpretations, the vicinity of syntactic structures, and text varieties in existential *there* constructions.

Pragmatic Aspects Existential *there* Constructions

According to Ward and Biner (1995), the pragmatic aspects of existential *there* constructions are various including pragmatic discourse of given and new information, summarizing old information and end-weight principle. In addition to that, there is an assumption of negative denotations in nominal NP and its vicinity of syntactic structures.

Both datasets show similarities and differences in regard to the use of existential *there* constructions in pragmatic aspects. One of the clearest usages of existential *there* construction in both datasets go along the same line as end-weight principle, as in (18)

(18)

(a) In early summer, there are *plenty of things for a child to eat and drink and suck and chew*. (Novel)

(b) As such, applying referencing conventions also belongs to the concept dimension, and there are *clear criteria for judging what correct and incorrect use is*. (Applied Linguistics article)

Both of sentences put heavier and longer subjects to the final position of the sentences. Despite having similarities, the differences between the two is also found. While existential *there* constructions is well applicable with given and new information, where the new information goes to the position of nominal NP and with its vicinity of syntactic structure, the same position in applied linguistic articles is applied for summarizing old information.

(19)

(a) [...] then he shouted, 'There's *another one! Mr H. Potter, The smallest bedroom, 4 Privet Drive*'. (Novel)

(b) From beneath the chestnut trees, there is *an extensive view*. (Novel)

(c) A miracle has happened on this farm. There is *a large spider's web in the doorway of the barn cellar*. (Novel)

(d) For example, research has shown that when gender is made salient, people perform according to the stereotypical ability of their gender (i.e., women less capable at maths, men less capable at empathy)-however, when gender is not mentioned, there is *no such correlation in performance*. (Applied linguistic articles)

In (19a), the new information refers to a room addressed to Mr. Potter. In (19b), the writer provides additional information that an extensive view can be seen from under the tree. In (19c), new information about a large spider's web that is in the doorway, is given. On the other hand, in (19d), it is a sum up of the result as explained in the previous section.

As hypothesized, the nominal NP with its vicinity of syntactic structure shows negative denotation. That is why a preparatory subject is given before in order to prepare readers for unexpected message. This use is prevalent in English novel as in (20).

(20)

(a) Harry was glad school was over, *but there was no escaping Dudley's gang*, who visited the house every single day. (Novel)

(b) The goose egg was right underneath. *There was a dull explosion as the egg broke, and then a horrible smell*. (Novel)

Although Harry feels good because he has already finished his classes at school, he could not get away from Dudley's gang as in (20a). The existential *there* construction in (20b) introduces a negative denotation of an egg breaking.

Semantic Interpretation of Existential *there* Constructions

Both datasets show both similarities and differences concerning the semantic interpretation of existential *there* constructions. One of the clearest empirical evidence is the semantic denotations of *subjectivity*, referring to opinions, assessment and evaluation (Vartanen, 2013), as in (21).

(21)

(a) "See if *there's a nice ripe tomato while you're out there getting the lettuce*". (Novel)

(b) There was a *horrible smell in the kitchen next morning when Harry went in for breakfast*. (Novel)

(c) As a result, there is a *growing need for students to attain a level of English language proficiency that allows them to cope with the demands posed by learning an academic subject through the medium of a foreign language*. (Applied linguistic article)

(d) There is *increasing attention to reading-based writing tasks in EAP assessment*. (Applied linguistic article)

Making comments in existential *there* constructions does not only allow the readers to visualize each scene, but they also get insight into taste, smell and sound. In (21a), the writer gives a comment on a tomato. In (21b), the writer comments about the bad smell from the kitchen. Similarly, the writers mention about the significant of English proficiency as in (21c) and *increasing attention to reading-based writing tasks* as in (21d).

Another similarity between two data set is *a list of things*, referring to list of items, entities and object (Tsushima & Miyake, 2013), as in (22).

(22)

(a) In my garden there are *roses and honeysuckles of two sorts*. (Novel)

(b) The pattern itself may be treated as a holistic entity where there are *both fixed elements and open slots to be filled freely*. (Applied linguistic articles)

In (22a), the writer provides the categories of the plants available in one's garden as in roses and honeysuckles. In (22b), the writer provides information in regard to both fixed elements and opened slots.

Moreover, both English novels and applied linguistic articles clearly show the empirical evidence of *quantification*, referring arithmetic data, statistic data and numerical data (Radford, 2009), as in (23).

(23)

(a) There were *hundreds of them congregated within view*. (Novel)

(b) There are *many varieties of conduct and opinion*. (Novel)

(c) There are *eight prompt words whose form must be changed to fit the sentence correctly*. (Applied linguistic article)

(d) There are *four categories* of grammatical functions of adverbials. (Applied linguistic article)

(e) There were *two students of Chinese descent in the group*. (Applied linguistic article)

Unlike English novel, most semantic interpretation of quantifications in applied linguistic articles appears with exact numbers, such as *eight prompts words*, *four categories*, and *two students*.

In addition to quantification, the semantic interpretation of comparison is only found in the data of research of English applied linguistics.

(24)

(a) Our finding suggests that there are *considerable differences between L1 and LX expert writing in the Discussion section*, especially with respect to fulfilling the communicative practices related to the evaluation and elaboration of research findings. (Applied Linguistic articles)

(b) In some cases, there was *no clear distinction between formative and summative evaluation*. (Applied linguistic articles)

Example (24) shows the differences of existential *there* construction in applied linguistic article that it is used to compare and contrast between two things.

Vicinity of Syntactic Structures of Existential *there* Constructions

Aside from a variety of semantic interpretations, existential *there* constructions in English novels go along the same lines as Palacios Martínez and Martínez Insua (2006) who indicated that this construction is used with the syntactic structure of *to*-infinitive clauses to denote sequential events as in (25).

(25)

(a) Wilbur stood in the sun feeling lonely and bored. "There's never anything *to do around here*," he thought.

(b) There is so much *to do about the play for Christmas night*.

(c) There's a regular conspiracy around here *to kill you at Christmas*.

(d) Right after the buzzer sounds, a lot of people shower and change as quickly as they can. For me, though, there was more work *to be done*.

The *to*-infinitive clauses *to do around here* as in (25a), *to do about the play for Christmas night* as in (25b), *to kill you at Christmas* as in (25c), and *to be done* as in (25d) are used to indicate sequential events.

In addition to being used with *to*-infinitive clauses, this study is agreeable with Palacios Martínez and Martínez Insua (2006) in that existential *there* constructions are found to be used with the syntactic structure of *adjective clause* to indicate subjectivity and modification as in (26).

(26)

(a) Do not mention this again: *there are people who would censure me for it*.

(b) Harry was glad school was over, but *there was no escaping Dudley's gang, who visited the house every single day*.

(c) The month-old cine-camera was lying on top of a small, working tank Dudley had once driven over next door's dog; in the corner was Dudley's first ever television set, which he'd put his foot through when his favorite program had been cancelled; *there was a large bird-cage which had once held a parrot that Dudley had sat on*.

In (26a) *who would censure me for it* represents subjectivity referring to an opinion. On the other hand, *who visited the house every single day* in (26b) is additional information.

Unlike English novels, the vicinity of syntactic structure in research papers of English applied linguistic is reduced relative clauses.

(27)

(a) [...] there are many activities *associated with opportunity pursuit* (Applied linguistic articles)

(b) Indeed, throughout the study, there is evidence *suggesting not only that the same expression can be used with different functions, even by the same speaker, but the same function can also be fulfilled by a wide variety of expressions*. (Applied linguistic)

The frequent use of reduced relative clauses could be due to limited space of research articles.

Existential *there* Constructions in Text Varieties

Unlike previous studies, Tsushima and Miyake (2013) focused their study of existential *there* constructions on EFL learners. Their results show that Japanese EFL learners enjoy using existential *there* constructions with proper nouns as in *there are Nikon D3S, Canon 5D Mark II, and Pentax 645D*. This phenomenon does not appear to occur in English novels and applies linguistic articles. Despite having differences, the vicinity of syntactic structure occurs similarly to English novels in that the use of relative clauses with existential *there* constructions occur among EFL Japanese learners and in English novels. This could be influenced by explicit learning of grammar from English classrooms and grammar books (Swan, 2016).

In addition to Japanese EFL learners, the use of existential *there* constructions is partially similar to spoken register as studied by Park (2014) where the *there* variant of *there's* occurs frequently in English novels, especially in quotation marks, as in (28).

(28)

(a) "When I'm out here," he said, "there's no place to go".

(b) Late that afternoon, Lurvy went to Mr. Zuckerman. "I think there's something wrong with that pig of yours".

(c) "See if there's a nice ripe tomato while you're out there getting the lettuce."

As illustrated in (28), the variant of *there's* is considered as a common linguistic feature of spoken language which is frequently found in English novels where there is a part of conversation as indicated by quotation marks. Furthermore, as mentioned by Park (2014), it is likely for the pattern of *there+be+X+X+the notional subject* to occur with ungrammaticality. This is not found in this study as written novels require proofreading before being published.

Pedagogical Implications

As mentioned earlier, the results of this study will be useful for EFL and ESL learners. Learning English is not only learning grammar from English grammar books, which is viewed as explicit learning of grammar. It is important for learners of English language to understand language in all perspectives via form, meaning and use simultaneously. Although learning grammar from grammar books is good as it encourages learners to focus on certain structures, the weakness is that it does not provide the meaning of different sentence structures. Learning grammar from authentic texts allows the learners to choose text varieties based upon their own interest and they learn how to apply the use of grammar in certain situations accurately and appropriately.

Studying grammar from grammar references as well as explicit learning of grammar from classrooms are often considered as boring activities. Learners may truly know how to use forms, but it may be difficult for each learner to apply those forms in actual use. Offering them to learn grammar implicitly from English novels of their own interest would increase the opportunity for learners to learn grammar outside their classroom (Jakobsson & Knutsson, 2020; Ling, 2015).

Based upon this research study, existential *there* constructions are common structures that are frequently applied in everyday use. Knowing this structure does not only increase the learners' linguistic performance of language use outside the classroom, but it also encourages learners to learn how to make comments, evaluate and present their opinions as this construction is usually found to be used with the interpretation of subjectivity.

Conclusion

This study has investigated existential *there* constructions in applied linguistic articles and English novels so as to answer the following three research questions.

(1) What are the pragmatic aspects of the existential *there* constructions in applied linguistic articles and novels?

(2) What are the semantic interpretations of the existential *there* constructions in English applied linguistic articles and novels?

(3) What is the vicinity of syntactic structures of the existential *there* constructions in applied linguistic articles and novels?

Pragmatically, both datasets show the compliance of existential *there* constructions in regard to end-weight principle. While English novels apply existential *there* constructions for putting information, the existential *there* construction in applied linguistic articles is more outstanding with the use of summarizing old information. It is distinctive for the use of existential *there* constructions in English novels for negation information whereby using the subject *there* helps prepare readers for receiving this information.

Inside this preparatory subject, information fills the paradigm of nominal NP with its vicinity of syntactic structure are subjectivity, lists of things, quantification, and comparison and contrast. Unlike English novels, it is outstanding for applied linguistic articles to fill in the semantic interpretation of comparison and contrast in the slot of the nominal NP with its vicinity. However, both of them show the similarities in the semantic interpretation of subjectivity, lists of things and quantification.

Syntactically, the vicinity of syntactic structures that usually appear with existential *there* constructions in English novels is *to*- infinitive clauses to indicate sequential events as in *There is so much to do about the play for Christmas night*. Furthermore, existential *there* constructions also occur with adjective clauses to indicate subjectivity as in *there are people who would censure me for it*. On the other hand, reduced relative clauses are often found in the vicinity of syntactic structure as in applied linguistic articles due to limited space of research articles.

The results of this study are limited to only English novels, generalizing the result of this study to other text varieties may not be applicable to the optimal level. It is recommended that the future research in the field of this study should use other types of texts, such as newspapers and magazines.

References

- Alcott, L. M. (1969). **Little Women**. USA: Roberts Brothers.
- Doyle, C. (2018). **The lost world**. USA: CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Du, Z., Jeing, F., & Liu, L. (2021). Profiling figure legends in scientific research articles: A corpus-driven approach. **Journal of English for Academic Purpose**, 54, 1-15.
- Gay, F. (2022). Investigating the effects of technology-enhanced vocabulary learning strategy instruction on supporting mixed-ability EMI learners studying a journalism and communication major: An action research project at a university in China. **Journal of English for Academic Purpose**, 55, 1-14.
- Geluso, J. (2022). Grammatical and functional characteristics of preposition-based phrase frames in English argumentative essays by L1 English and Spanish speakers. **Journal of English for Academic Purpose**, 55, 1-13.
- Gyenes, A. (2021). Student perceptions of critical thinking in EMI programs at Japanese universities: A Q-methodology study. **Journal of English for Academic Purpose**, 54, 1-13.
- Hilton, K. (2018). Social meaning in a shifting grammatical landscape: The perception of nonagreement in existential *there* constructions. **Journal of Sociolinguistics**, 22 (2), 233-249.
- Insua, A. E. M. (1998). Existential *there*-constructions in present day English: A corpus-based study. **ATLANTIS**, 20 (2), 107-131.
- Jakobsson, I., & Knutsson, M. (2020). **Explicit or Implicit Grammar? Grammar Teaching Approaches in Three English 5 Textbooks**. Bachelor Thesis, Malmö University, Sweden.
- Jiang, F., & Hyland, K. (2020). "There are significant differences...": The secret life of existential *there* in academic writing. **Lingua**, 233, 1-17.
- Karakoç, A. I., Ruegg, R., & Gu, P. (2022). Beyond comprehension: Reading requirements in first-year undergraduate courses. **Journal of English for Academic Purpose**, 55, 1-12.
- Lee, H. (2011). Information structure and the use of the English existential construction in Korean Learner English. **English Language and Literature**, 57 (6), 1017-1041.

- Ling, Z. (2015). Explicit grammar and implicit grammar teaching for English major students in university. **Sino US English Teaching**, 12 (8), 556-560.
- Lowry, L. (2000). **Gathering blue**. USA: Houghton Mifflin.
- Lowry, L. (2004). **Messenger**. USA: Houghton Mifflin.
- Martínez Insúa, A. E. (2002). On the nature of the verb in the present day English (existential) *there*-Construction. Formal ad Communicative Implication. **Revista Alicantina de Estudios Ingleses**, 15, 133-152.
- Muliani, S., Norahmi, M., & Asi, N. (2019). The analysis of difficulties in writing narrative text. **LET: Linguistics, Literature and English Teaching Journal**, 9 (2), 244-264
- Omidian, T., Siyanova-Chanturia, A., & Biber, D. (2021). A new multidimensional model of writing for research publication: An analysis of disciplinarity, intra-textual variation, and L1 versus LX expert writing. **Journal of English for Academic Purpose**, 54, 1-16.
- Park, S. J. (2014). Non-concord in existential *there* constructions: A corpus-based study. **SNU Working Papers in English Linguistics and Language**, 12, 111-137.
- Radford, A. (2009). **Introduction to sentence structure**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rau, G., & Shih, Y. (2021). Evaluation of Cohen's kappa and other measures of inter-rater agreement for genre analysis and other nominal data, **Journal of English for Academic Purpose**, 53, 1-16.
- Rowling, J. K. (2014). **Harry Potter and the philosopher's stone**. London: Bloomsbury
- Shao, Z., Zhang, H., Zhang, J., Zhong, Y., & Xu, X. (2022). Phrasal complexity in English argumentative writing: Variations across Chinese STEM versus English majors' production and EFL textbook essays. **Journal of English for Academic Purpose**, 55, 1-14.
- Smirnova, N. V., Lillis, T., & Hultgren, A. K. (2021). English and/or Russian medium publications? A case study exploring academic research writing in contemporary Russian academia. **Journal of English for Academic Purpose**, 53, 1-14.
- Sun, Q., & Soden, D. (2021). International students' engagement with support in developing source use abilities: A longitudinal case study, **Journal of English for Academic Purpose** 51, 1-14.

- Swan, M. (2016). **Practical English Usage**. Oxford: University Press.
- Thwaite, A., Budgen, F., Hunter, J., & Singh, K. (2021). What is complexity? Grammatical issues in assignment prompts. **Journal of English for Academic Purpose**, 52, 1-13.
- Tsushima, T., & Miyake, H. (2013). On the preferential use of *there* constructions by Japanese speakers of English: A preliminary study using a two-alternative forced-choice task in Linguistic and Discourse Contexts. **Journal of Humanities and Natural Sciences**, 3 (4), 65–86.
- Vartianen, T. (2013). Subjectivity, indefiniteness and semantic change. **English Language and Linguistics**. 17 (1). 157-179.
- Von Goethe, J. W. (2012). **The Sorrows of Young Werther**. Oxford: Oxford University Press.
- Wang, Y. & Kaatari, H. (2022). Let's say: Phraseological patterns of SAY in academic ELF Communication. **Journal of English for Academic Purpose**, 55, 1-13.
- Ward, G., & Birner, B. (1995). Definiteness and the English existential. **Language**, 71 (4), 722-742.
- White, G. (2012). **Charlotte's Web**. USA: Harper&Brothers

นิบาตชาดก: บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต*

Nipata Jataka : A Record of the Evolution of Living Things

สุภาพร คงศิริรัตน์ / Supaporn Kongsirirat

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก 65000, ประเทศไทย
Department of Thai Language , Faculty of Humanities, Naresuan University,
Phitsanulok 65000, Thailand

Email: supapornk7@yahoo.com

Received: November 26, 2021

Revised: January 24, 2022

Accepted: February 2, 2022

Abstract

This research article aimed to study the Jataka tales as a recording tool of the evolution of living things from Pui Saengchai's book titled 500 Lives of Lord Buddha. The study was conducted based on the scientific concept of the evolution of living creatures in the prehistoric ages. The results indicated that the Jataka tales recorded the evolution of living things through the past lives of Lord Buddha, starting from the birth in the water and developing into amphibians, reptiles, winged animals, mammals, apes and, eventually, Homo. The findings also pointed out that natural selection has played a key role in the existence of all living things. Although the Jataka tales are categorized (Nipata) according to the number of the Pali verses in each tale from the shortest to the longest and were not arranged in the chronological order, they were an essential tool that reflected the record of the evolution of the living things in the primitive era.

Keywords: Nipata Jataka, 500 Lives of Lord Buddha, the evolution of living things

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “นิบาตชาดก : การศึกษาในฐานะเครื่องมือบันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบรายได้ของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีงบประมาณ 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาชาตกในฐานะเครื่องมือบันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตจากหนังสือพระเจ้า 500 ชาติ ของปู่ แสงฉาย โดยอาศัยแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตที่เชื่อมโยงกับวิวัฒนาการของโลกยุคดึกดำบรรพ์ ผลการศึกษาพบว่า ชาตกได้บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตผ่านการเสวยพระชาติในอดีตของพระพุทธเจ้าในสภาพต่าง ๆ ที่วิวัฒนาการจากน้ำ จากนั้นเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ปีก สัตว์บกเลี้ยงลูกด้วยนม ลิง และมนุษย์ อีกทั้งเนื้อหาชาตกยังชี้ให้เห็นว่าการคัดสรรโดยธรรมชาติทำให้สิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ สามารถดำรงเผ่าพันธุ์มาจนถึงปัจจุบันแม้ว่าชาตกในพระไตรปิฎกจะจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ (นิบาต) ตามจำนวนคาถาบาลีของชาตกแต่ละเรื่องจากน้อยไปมาก ไม่ได้เรียงลำดับตามชาติที่พระพุทธเจ้าเกิด แต่ชาตกก็เป็นเครื่องมือสำคัญที่สะท้อนให้เห็นบันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตในโลกยุคดึกดำบรรพ์

คำสำคัญ: นิบาตชาต, พระเจ้า 500 ชาติ, วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต

บทนำ

นับแต่อดีตมนุษยาก็มีคำถามด้วยความสงสัยว่า โลกนี้เกิดขึ้นมาอย่างไร สิ่งมีชีวิตบนโลกนี้รวมทั้งมนุษย์เกิด หรือ มีวิวัฒนาการมาอย่างไร และพยายามหาคำตอบให้กับตนเอง เช่น พระคัมภีร์ของศาสนาคริสต์กล่าวว่า พระเจ้าได้สร้างโลกและสรรพสิ่งต่าง ๆ บนโลก รวมทั้งมนุษย์คู่แรกของโลกคือ อาดัมกับอีฟซึ่งเป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ปัจจุบัน (Jehovah's Witnesses, 2014) ส่วนคัมภีร์วิชฌปุระณะซึ่ง “เป็นคัมภีร์เก่าแก่ในศาสนาพราหมณ์ แต่งขึ้นในยุคเดียวกับพระพุทธศาสนาตอนต้นพุทธกาล” (Wilson, 1980 as cited in Plailek, 2016, pp.3, 75-91) ได้กล่าวว่าพระวิชฌได้อวตารเป็นสิ่งมีชีวิตในสภาพต่าง ๆ 10 ปาง ซึ่ง Venkatrangan (2018) ได้อธิบายว่า **นารายณ์สิบปาง** มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตบนโลก คือ 1. มัสดาตาร (ปลา-สิ่งมีชีวิตเกิดจากน้ำ) 2. กูรมาวตาร (เต่า-สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ) 3. วราหาวตาร (หมีป่า-สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบนบก) 4. นรสิงหาวตาร (ครึ่งสัตว์ครึ่งคน-สิ่งมีชีวิตคล้ายมนุษย์) 5. วามนาวตาร (เริ่มพัฒนาเป็นมนุษย์และครึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม) 6. พรศูรามาวตาร (คนถือขวาน-มนุษย์ยุคแรกที่ไร้อารยธรรมอาศัยอยู่ในป่า) 7. รามจันทราวตาร (พระราม-มนุษย์เริ่มอยู่ร่วมกันและพัฒนาเป็นสังคม) 8. กฤษณาวตาร (มนุษย์รู้จักการเลี้ยงสัตว์) 9. พุทธาวตาร (มนุษย์เริ่มแสวงหาความสว่าง สงบ สุขทางใจ) 10. พระกัลกิ (มนุษย์ที่พัฒนาขั้นสูง มีพลังอำนาจแห่งการทำลายล้าง) การอวตารเป็นปางต่าง ๆ ของพระวิชฌนี้ “เป็นสิ่งที่แสดงถึงกระบวนการความคิดทางวิทยาศาสตร์ที่อุบัติขึ้นในศาสนาฮินดูมาเป็นเวลาพันกว่าปี และสืบทอดส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นในรูปแบบของเรื่องเล่า (Myth)” (Mystic Lands, 2016)

ชาตกเป็นเรื่องเล่าทางพระพุทธศาสนา เป็นหนึ่งในเค้ารูปแบบของการเทศนาสั่งสอนของพระพุทธเจ้า (ในวงศ์สกุล) ปรากฏอยู่ในพระสูตรต้นตปิฎก หมวดขุททกนิกาย “มักเรียกกันว่า นิบาตชาตก เพราะได้จัดเนื้อเรื่องออกเป็นหมวด ๆ เรียกว่า นิบาต ตามจำนวนคาถาของแต่ละเรื่อง” (Na Bang-

hang, as cited in Yingsunk, 2009, p.4) นิทานชาดกมีความเก่าแก่ที่อาจเก่าแก่กว่าวิษณุปุราณะ ดังที่ King Chulalongkorn (as cited in Saengchai, 1961, pp. a-b) ได้มีพระบรมราชาธิบายถึงที่มาของนิบาตชาดก ความว่า “ชาดกเป็นเรื่องนิทานโบราณซึ่งนักปราชญ์ทั้งหลายได้ทำสืบ ๆ กันมาตั้งแต่ 2,500 ปี ขึ้นไปหา 3,000 ปี” สิ่งสำคัญก็คือ ชาดกเป็นนิทานในพระพุทธศาสนา แต่เนื้อหาของนิทานในชาดก “ไม่ได้มีแต่ในคัมภีร์ฝ่ายพระพุทธศาสนาเท่านั้น ในหมู่ชนชาติอื่น ภาษาอื่นนอกพระพุทธศาสนาก็มีปรากฏเหมือนกัน เช่น อาหรับ เปอร์เซีย โดยทรงยกตัวอย่างนิทานอีสปเปรียบเทียบให้เห็นว่ามีเรื่องราวที่ตรงกัน” (Pupaka, 2016, p.102) โดยนัยนี้ชาดกจึงเป็นการรวบรวมนิทานพื้นบ้านทั้งของอินเดียและของชนชาติต่าง ๆ ทั้งของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ ที่มีมาก่อนครั้งพุทธกาล ซึ่งขอบเขตของตัวละครและเหตุการณ์ในชาดกนั้นอยู่ในและนอกประเทศอินเดีย ดังนั้น ชาดกนอกจากจะใช้ประกอบการเทศนาสั่งสอนคตินธรรมแล้ว น่าจะเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตได้ไม่แตกต่างจากนารายณ์สิบปาง

แนวทางหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาวิวัฒนาการสิ่งมีชีวิตจากชาดก คือ การศึกษาความหมายที่แฝงเร้นอยู่ในนิทาน ซึ่ง Kongsirirat (2004, pp. 82-90) ได้กล่าวถึงการศึกษาความหมายที่แฝงเร้นอยู่ในนิทานสรุปว่า ผู้ศึกษาต้องอาศัยความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ (พหุวิทยา) ในการวิเคราะห์ เพื่อตีความของความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในนิทาน ก็จะพบว่านิทานเป็นการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งสังคมวัฒนธรรมในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราชาธิบายของ King Chulalongkorn (as cited in Saengchai, 1961, pp. a-b) ความว่า “หนังสือที่เขียนไว้แต่โบราณเช่นนี้ (หมายถึงชาดก) เป็นหนังสือสำคัญที่ส่องให้เห็นความประพฤติความเป็นอยู่... ของประเทศซึ่งแตงนิทานนั้นเป็นอย่างไร” ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาชาดกในฐานะเป็นบันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตบนโลก การวิจัยนี้จะทำให้เห็นว่า ชาดกนอกจากจะมีคุณค่าในการสั่งสอนคตินธรรมแล้ว ยังเป็นคลังข้อมูลสำคัญในการเก็บบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ในอดีตของมวลมนุษยชาติอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตจากชาดก

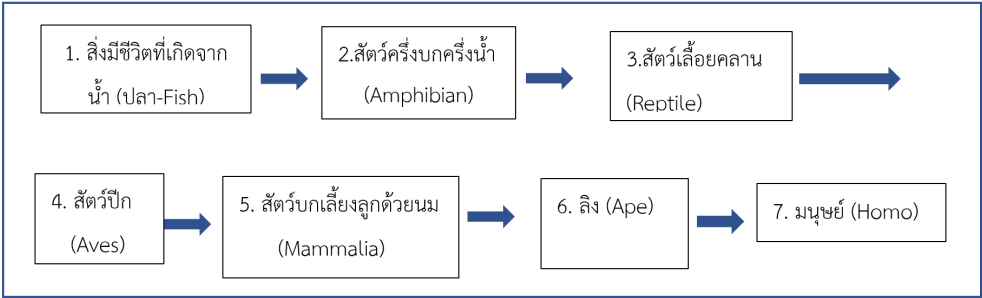
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนิบาตชาดก: บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต อาศัยกรอบแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตที่เชื่อมโยงกับวิวัฒนาการของโลกยุคดึกดำบรรพ์ตามที่ศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์โลกและดาราศาสตร์ (Learning Center For Earth Science and Astronomy, n.d.) ได้จัดลำดับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ในแต่ละยุคไว้ ดังนี้

ตารางที่ 1 วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตโลกยุคดึกดำบรรพ์

มหายุค	ยุค	เวลาล้านปีก่อน	เหตุการณ์
	พรีแคมเบรียน (Precambrian)	4,600	กำเนิดโลก
พาลีโอโซอิก (Paleozoic)	ไซลูเรียน (Silurian)	443	พืชบกใช้สปอร์ ปลาที่มีขากระดูก
	ดีโวเนียน (Devonian)	417	แมลง สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ พืชมีท่อ
	คาร์บอนิเฟอรัส (Carboniferous)	354	ป่าผืนใหญ่ เกิดสัตว์เลื้อยคลาน
เมโสโซอิก (Mesozoic)	จูแรสสิก (Jurassic)	205	ไดโนเสาร์เพื่องฟู นกพวกแรก
ซีโนโซอิก (Cenozoic)	เทอเชียรี (Tertiary)	สมัยพาลีโอจีน (Paleocene)	65 สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมแพร่พันธุ์
		สมัยนีโอจีน (Neogene)	24 ลิงยืนสองขา(Apes), และโฮโมอีเรกตัส
	ควอเทอนารี (Quaternary)	สมัยโฮโลซีน (Holocene)	0.01 มนุษย์โฮโมเซเปียนส์

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ดังแผนภูมินี้



แผนภูมิกรอบแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต

ขอบเขตข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. งานวิจัยเรื่องนิบาตชาตก: บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต อาศัยข้อมูลจากหนังสือเรื่องพระเจ้า 500 ชาต (จำนวนนิทานในหนังสือมี 518 เรื่อง) แต่งโดย บุษย์ แสงฉาย แห่งสำนักพิมพ์ ส. ธรรมภักดี

2. งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงพหุวิทยาตามแนวทางมานุษยวิทยาและคติชนวิทยาที่อาศัยแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตโลกยุคดึกดำบรรพ์เป็นแว่นส่อง มองการเสวยพระชาติในอดีตของพระโพธิสัตว์ที่เกิดเป็นมนุษย์และสัตว์เท่านั้น ไม่รวมการเสวยพระชาติเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ และเรื่องที่ไม่ได้ระบุว่าตัวละครตัวใดกลับชาติมาเกิดเป็นพระพุทธรูปเจ้า ได้นิทานที่นำมาศึกษาตามขอบเขตที่ระบุข้างต้นจำนวน 457 เรื่อง จากจำนวน 518 เรื่อง

3. ศึกษาถึงวิวัฒนาการมนุษย์ยุคแรก (Homo sapiens) เท่านั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาตก วิวัฒนาการของโลกและสิ่งมีชีวิตบนโลก
2. ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับชาตก และวิวัฒนาการของโลกและสิ่งมีชีวิต
3. อ่านหนังสือพระเจ้า 500 ชาต อย่างละเอียดและพิจารณาคัดเลือกข้อความเกี่ยวกับการเสวยพระชาติของพระโพธิสัตว์ในชาติต่าง ๆ
4. วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตที่เชื่อมโยงกับวิวัฒนาการของโลกยุคดึกดำบรรพ์
5. เรียบเรียงนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์

ทบทวนวรรณกรรม

ชาตกเป็นคำเรียกเรื่องราวของพระพุทธรูปเจ้าที่มีมาในอดีตชาติแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ นิบาตชาตก มีอยู่ในขุททกนิกาย พระสุตตันตปิฎก มีชาตกจำนวน 547 เรื่อง และพาหิรชาตก หรือชาตกนอกนิบาต เป็นเรื่องที่ไม่ปรากฏในพระไตรปิฎก” (Ru rak phasa Thai, as cited in Office of the Royal Society, 2013) Netnimit (2017, pp. 1-5) กล่าวถึงการศึกษา นิบาตชาตกว่า ส่วนใหญ่มักมุ่งประเด็นทางศาสนา จริยธรรม คติธรรมการดำเนินชีวิต มากกว่าศึกษาด้านอื่น ๆ แท้จริงแล้ว ชาตกเป็นสิ่งล้ำค่าที่ไม่อาจประเมินได้ ทั้งนี้เพราะ เนื้อหาชาตกมี 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นส่วนประกอบ ได้แก่ ส่วนที่บรรยายบุคคลและเหตุการณ์ ทั้งเวลาและสถานที่ของตัวละครในเรื่อง ส่วนที่สองเป็นคำสอน โดยกำหนดให้พระพุทธรูปเจ้าเป็นผู้แสดงเชื่อมโยงทั้งสองส่วนกับชีวิตที่หมุนเวียนเป็นสังสารวัฏ ส่วนแรกนั้นนับว่ามีคุณค่าที่น่าสนใจอย่างยิ่งเพราะเป็นแหล่งสำคัญที่ทำให้ทราบข้อมูลทั้งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สภาพสังคมการเมืองการปกครอง ความเป็นอยู่ ความเชื่อประเพณี วัฒนธรรม ... ทั้งเป็นแหล่งความรู้ทางวรรณกรรม คติชนวิทยา อุดมคติ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อนำอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่เกิดเป็นมนุษย์และสัตว์มาวิเคราะห์จัดลำดับตามแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตที่เชื่อมโยงกับวิวัฒนาการของโลกยุคดึกดำบรรพ์พบว่า มีความสอดคล้องกัน โดยเริ่มจากสัตว์น้ำ 3 เรื่อง สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 1 เรื่อง สัตว์เลื้อยคลาน 7 เรื่อง สัตว์ปีก 49 เรื่อง สัตว์บกเลี้ยงลูกด้วยนม 42 เรื่อง ถึง 12 เรื่อง และมนุษย์ 343 เรื่อง รายละเอียดดังนี้

วิวัฒนาการของสัตว์น้ำ (ปลา-Fish)

ผลการศึกษาพบซาก 3 เรื่อง ที่กล่าวว่าพระพุทธเจ้าเคยเกิดเป็นปลา ได้แก่เรื่อง 1) พระยาปลาซ่อนทำให้ฝนตก 2) นกยางหลอกกินปลา 3) ปลา 3 ตัว ซากที่สะท้อนวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ซากสองเรื่องแรกที่พระโพธิสัตว์เกิดเป็นปลาซ่อนในหนองน้ำ ต่อมาน้ำแห้งขอด ผงปลาทายเกือบหมด บางตัวก็ถูกนกจับกินเป็นอาหาร พระยาปลาซ่อนจึงขึ้นจากโคลนตมมาแล้วลืมนาสีแดงดังลูกมะกล่ำ กล่าวสัตยาธิษฐานขอให้ฝนตก เทวดาก็บันดาลให้ฝนตกลงมาทำให้หมู่ปลารอดชีวิต

ซากทั้งสองเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตโลกยุคดึกดำบรรพ์ที่เชื่อว่า บรรพบุรุษของสิ่งมีชีวิตเกิดขึ้นในน้ำโดยวิวัฒนาการมาจากสัตว์ประเภทปลาที่มีขากรรไกรที่มีครีบคู่ (placoderm) และเป็นปลาระดุกแข็ง (bony fish) ในยุคไซลูเรียนตอนปลาย ต่อมาเกิดสภาวะน้ำแห้งแหล่งอาหารในน้ำไม่เพียงพอ ทำให้สัตว์มีกระดูกสันหลังประเภทปลาบางจำพวกได้ขึ้นมาอาศัยอยู่บนบก และได้วิวัฒนาการเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำพวกแรก ๆ (Institute for Innovative Learning, Mahidol University [a], n.d. p.5) พระยาปลาซ่อนจึงเป็นภาพตัวแทนของสิ่งมีชีวิตที่เกิดจากน้ำ เพราะ “ลักษณะของปลาซ่อนเป็นปลาที่มีกระดูกสันหลัง มีกระดูกแข็ง มีขากรรไกร และมีความพิเศษกว่าปลาชนิดอื่น ๆ คือสามารถแตกไถตัวคืบคลานไปบนบกเพื่อหาที่อยู่ใหม่ได้ และจากหลักฐานซากดึกดำบรรพ์ นักวิทยาศาสตร์สันนิษฐานว่าปลาหลายชนิดได้เคลื่อนย้ายจากน้ำขึ้นบกและวิวัฒนาการมาเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำพวกแรก ๆ” (Pannaphong, 2001)

วิวัฒนาการของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ (Amphibian)

ผลการศึกษาพบว่า พระพุทธเจ้าเคยเกิดเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำเพียงเรื่องเดียวได้แก่เรื่อง **ปลากัดงู** เนื้อเรื่องกล่าวถึงงูปลาได้เข้าไปกินปลาที่ติดลอบแต่กลับถูกผงปลารุมกัดจนบาดเจ็บ เมื่อหนีออกมาได้ จึงขอให้เขียดหลังเขียว (พระโพธิสัตว์) ที่กระโดดมาเกาะอยู่บนปลายลอบเป็นผู้ตัดสิน เขียดตัดสินว่างูผิด ปลาจึงกรูกันออกมากัดงูปลาจนตาย

ซากเรื่องนี้สะท้อนภาพการต่อสู้ดิ้นรน แ่งแย่งอาหารกันของสัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำ (ปลาและงูปลา) การที่สัตว์ทั้งสองขอร้องให้เขียดเป็นผู้ตัดสิน มีนัยสอดคล้องกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตว่า สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำมีลำดับขั้นวิวัฒนาการสูงกว่าสัตว์น้ำ เนื่องจาก “สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำเป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังกลุ่มแรกที่ขึ้นจากน้ำมาอยู่บนบก โดยวิวัฒนาการมาจากปลาครีบเนื้อในสมัยดีโวเนียน (ประมาณ 370 ล้านปีก่อน) ด้วยการพัฒนารายกระดูกแขนขาจากครีบ มีการเปลี่ยนสิ่งปกคลุมลำตัวจากเกล็ดกลายเป็น

เป็นผิวหนัง และมีกระบวนการเปลี่ยนรูปร่าง (metamorphosis) เพื่อปรับตัวให้สามารถอยู่บนบกได้ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำประเภท กบ เขียด นั้น ถือกำเนิดมาแล้วราว 200 ล้านปีก่อนซึ่งอยู่ในยุคทีโวเดียนตอนปลาย” (Supanum, 2018, p. 655)

วิวัฒนาการของสัตว์เลื้อยคลาน (Reptile)

ผลการศึกษาพบว่า พระพุทธเจ้าเคยเกิดเป็นสัตว์เลื้อยคลานจำนวน 7 เรื่อง เป็นพญานาค 4 เรื่อง ได้แก่ 1) นาคชีโอรธ 2) พระยาจำไยนาคราชรักษาชูโบสถศีล 3) พญานาคสังฆาละรักษาศีล 4) พญานาคอุริทัต เป็นพระยาเหี้ย 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ฤๅษีคิตะจะฆ่าเหี้ย 2) ฤๅษีหลอกฆ่าเหี้ย 3) ลูกพระยาเหี้ยคบกับกิ้งก่า

ชาดกที่สะท้อนวิวัฒนาการจากสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำไปเป็นสัตว์บก ได้แก่ เรื่องนาคชีโอรธ กล่าวถึงพญานาคโพธิสัตว์กับน้องถูกพ่อขับออกจากเมืองบาดาลให้ขึ้นไปอยู่บนบกเป็นเวลา 3 ปี ระหว่างที่อยู่บนบกก็ถูกเด็ก ๆ ไล่และขว้างหินทำร้ายอีกทั้งพูดจาดูหมิ่น ทำให้นาคผู้น้องโกรธจะฟันพิษทำร้ายเด็ก ๆ แต่นาคพี่ชายได้ห้ามไว้ ตัวบทที่กล่าวถึง “การถูกขับจากน้ำให้ขึ้นไปอยู่บนบก” สื่อนัยของการที่สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำโดยใช้ “นาค” ซึ่งสามารถอยู่ได้ทั้งในน้ำและบนบกเป็นสัญลักษณ์ ได้วิวัฒนาการไปเป็นสัตว์บก สอดคล้องกับนักชีววิทยาที่กล่าวถึงสาเหตุที่สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำต้องขึ้นมาอยู่บนบก ความว่า “ยุคไซลูเรียนตอนปลาย เกิดสภาวะน้ำแห้งแหล่งอาหารในน้ำไม่เพียงพอ ทำให้สัตว์มีกระดูกสันหลัง ... ได้ขึ้นมาอาศัยอยู่บนบก และได้วิวัฒนาการเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำพวกแรก ๆ (Institute for Innovative Learning, Mahidol University [a], n.d. p.5) ต่อจากนั้นได้วิวัฒนาการเป็นสัตว์เลื้อยคลาน สอดคล้องกับนักชีววิทยาที่เชื่อว่า “สัตว์เลื้อยคลาน มีวิวัฒนาการมาจากสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำในกลุ่ม Labyrinthodont เป็นสัตว์ที่มีเกล็ดปกคลุมผิวหนังทั่วทั้งลำตัวเช่นเดียวกับปลาที่มีชีวิตอยู่ในยุคคาร์บอนิเฟอรัส” (Terrestrial animal, n.d.) ส่วน “ระยะเวลา 3 ปี” ที่ถูกขับให้ขึ้นมาอยู่บนบก สื่อถึงช่วงเวลาที่ปรับตัวจากสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำสู่การเป็นสัตว์บกที่สมบูรณ์ (ประเภทสัตว์เลื้อยคลาน) ว่าเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากยิ่ง สะท้อนจากตัวบทที่นาคพี่ชายเตือนน้องชายไม่ให้ทำร้ายเด็กที่ไล่ทำร้ายและดูถูกพวกตน ความว่า “ธรรมดาผู้ถูกขับไล่จากที่อยู่ของตนควรสร้างฉางใหญ่ไว้ใส่ค้ำหาบของคนหยาบเถิด ในที่ใดที่ไม่มีผู้รู้จักชาติตระกูลของเรา ในที่นั้นเราไม่ควรถือเนื้อถือตัว” ทั้งนี้ Suvanvari (2013, p.4) ได้กล่าวถึงการปรับตัวทางกายภาพของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำที่วิวัฒนาการไปเป็นสัตว์เลื้อยคลานว่า “ผิวหนังของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ บาง เรียบ และต้องการความชุ่มชื้น จึงต้องอาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำ ส่วนสัตว์เลื้อยคลานได้ปรับผิวหนังให้มีเกล็ดแข็งและแห้งเพื่อป้องกันการสูญเสียน้ำ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่บนบกได้อย่างสมบูรณ์ และอยู่ในถิ่นที่หลากหลายได้มากกว่าโดยไม่ต้องพึ่งพาแหล่งน้ำเหมือนสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ”

เป็นที่น่าสังเกตว่าในบรรดาสัตว์ชนิดต่าง ๆ พญานาคเป็นสัตว์เพียงชนิดเดียวเท่านั้น ที่ปรากฏอยู่ในทศชาดก (เรื่องอุริทัตพญานาค) ซึ่งจัดเป็นมหานิบาตคือมีค่าเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ชาดกเรื่องอื่น ๆ ในทศชาดก พระพุทธเจ้าล้วนเกิดเป็นมนุษย์ สะท้อนว่า พญานาคน่าจะเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากจะแสดงร่องรอยวิวัฒนาการจากสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำมาเป็นสัตว์บกแล้ว พญานาคยังสะท้อนร่องรอยลำดับขั้นวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตยุคดึกดำบรรพ์จากสัตว์น้ำแล้ววิวัฒนาการเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ (สปีชีส์ต่าง ๆ) ที่หลากหลายในยุคปัจจุบันด้วย เห็นได้จากรูปร่างลักษณะของพญานาคที่รวมเอาลักษณะ

ของสัตว์ชนิดต่าง ๆ ไว้ในตัว ดังที่ Vechasat (2016, pp. 1112-1113) ได้บรรยายลักษณะของนาคว่า “นาคเป็นงูใหญ่ มีเหงอน มีเกล็ดเหมือนปลา สันหลังเหมือนปลาจุ่มพรวด (ปลาตีน) ยาวตลอดลำตัวไปจรดหางแล้วแยกเป็นสองแฉกคล้ายกับครีบหางปลา มีโครงหน้าคล้ายงูกับปลา ดวงตากลมโตสีเพลิงเวลาเพ่งมองเหมือนงูจงอางซึ่งมีอำนาจ ลื่นของนาคคล้ายกับลื่นของมนุษย์ แต่เร็วและไม่มีแฉกสามารถยืดให้ยาวออกมานอกปากได้ นาคมีคราย่อยจากคางลงมายาวมาก ส่วนคอเป็นเหนียงที่สามารถยืดและพองกางออกได้เหมือนกิ้งก่า”

จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่านาคมีลักษณะของปลา คือมีเกล็ด มีครีบหาง และเป็นสัตว์มีกระดูกสันหลัง เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำเพราะอยู่ได้ทั้งในน้ำและบนบก ส่วนรูปร่างที่คล้ายงู เป็นสัญลักษณ์ของสัตว์เลื้อยคลานชนิดที่ไม่มีขา แต่ก็ยังคงเค้าของบรรพบุรุษของสัตว์เลื้อยคลานที่มีขาไว้คือการมีเหนียงคอคอยกิ้งก่า ส่วนหงอนของนาคเป็นสัญลักษณ์ของสัตว์ปีก เช่น ไก่ที่มีหงอนอยู่บนหัวซึ่งนักวิทยาศาสตร์เชื่อว่า “สัตว์ปีกหรือนกวิวัฒนาการมาจากสัตว์เลื้อยคลาน” (Lampang Rajabhat University, n.d.) นาคมีหนวดเคราเหมือนแพะซึ่งเป็นสัตว์บกที่เลี้ยงลูกด้วยนม และสุดท้ายคือสัญลักษณ์ของการเป็นมนุษย์ เห็นได้จากมีลื่นเหมือนมนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์โลกชนิดเดียวที่สามารถพูดได้ ดังนั้นนาคจึงเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงลำดับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตจากสัตว์น้ำจนกลายเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่หลากหลายรวมทั้งมนุษย์ หลักฐานที่สนับสนุนอีกอย่างหนึ่งคือ มโนทัศน์เกี่ยวกับนาค หรือ งูใหญ่นี้ปรากฏในศาสนาต่าง ๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ และแหล่งอารยธรรมสำคัญ ดังที่ Vechasat (2016, p. 1105) ได้อธิบายว่า “นาคงูใหญ่ เป็นมโนทัศน์สากล เทพปกรณัมทั้งในสังคมโลกตะวันตกและสังคมโลกตะวันออก และคัมภีร์ทางศาสนาต่าง ๆ โดยเฉพาะดินแดนที่เป็นแหล่งอารยธรรมโบราณของโลกล้วนมีเรื่องราวเกี่ยวกับงูสืบเนื่องกันมา”

นอกจากนี้ข้าพเจ้าขอเสนอว่า ธรรมชาติของสัตว์เลื้อยคลานแต่ละชนิดจะไม่อยู่ปะปนกัน หากไม่มีภาวะที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังเรื่อง **ลูกพระยาเหี้ยคบกิ้งก่า** ที่กล่าวถึงพระยาเหี้ยโพธิสัตว์ห้ามไม่ให้ลูกไปคบกับกิ้งก่า แต่ลูกไม่เชื่อสุดท้ายก็ได้รับความเดือดร้อน เหตุผลที่เหี้ยโพธิสัตว์ห้ามลูกก็คือ “กิ้งก่าเป็นสัตว์ชั้นต่ำ” ควบพินีสอดคล้องกับข้อมูลทางชีววิทยาว่า “สัตว์เลื้อยคลานที่เป็นต้นตระกูลของสัตว์เลื้อยคลานทั้งหมดคือ Captorhinomorphs มีรูปร่างและลักษณะคล้ายคลึงกับสัตว์จำพวกกิ้งก่า” (Terrestrial animal, n.d.) อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากิ้งก่าและเหี้ยจะจัดอยู่ในกลุ่มสัตว์เลื้อยคลานเหมือนกัน มีบรรพบุรุษร่วมกัน แต่จัดเป็นสัตว์ต่างชนิดกัน กล่าวคือ กิ้งก่าเป็นสัตว์เลื้อยคลานที่มีเกล็ดปกคลุมลำตัวประเภทเดียวกับงู กินแมลงเป็นอาหาร แต่เหี้ยเป็นสัตว์เลื้อยคลานขนาดใหญ่ที่กินทั้งแมลงและสัตว์มีกระดูกสันหลังด้วย (Wikipedia, 2021) และเหี้ยได้วิวัฒนาการเป็นสัตว์เลื้อยคลานชนิดใหม่ซึ่งต่างจากกิ้งก่าที่แม้ว่าจะวิวัฒนาการมาก่อนเหี้ยแต่ยังคงลักษณะเดิมของบรรพบุรุษไว้ จึงเป็นเหตุผลที่พญาเหี้ยมองว่ากิ้งก่าเป็นสัตว์ชั้นต่ำกว่าตน

วิวัฒนาการของสัตว์ปีก (Aves)

ผลการศึกษาพบซากดึกดำบรรพ์จำนวน 49 เรื่องที่กล่าวถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่เกิดเป็นสัตว์ปีกชนิดต่าง ๆ ได้แก่ พญาหงส์ 9 เรื่อง นกแขกเต้า 7 เรื่อง พญานก 4 เรื่อง แร้ง 4 เรื่อง นกกระเจา 3 เรื่อง

พญาครุฑ 2 เรื่อง นกยูง 2 เรื่อง พญาไก่อ 2 เรื่อง นกกระทา 2 เรื่อง นกพิราบ 2 เรื่อง พญากา 2 เรื่อง นกหัวขวาน 2 เรื่อง นกจากพราก 2 เรื่อง และนกคุ้ม กาน้ำ นกแก้ว นกมูลไถ นกกิ้งก้อง นกดูเหว่า อย่างละ 1 เรื่อง

เนื้อเรื่องชาดกที่สะท้อนวิวัฒนาการของสัตว์ปีกอย่างชัดเจน มี 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง **ผู้ได้รับโทษแห่งการเสียสัตย์** และเรื่อง**สามสหายเคราพกัน** รายละเอียดดังนี้

ชาดกเรื่อง**ผู้ได้รับโทษแห่งการเสียสัตย์** กล่าวถึง พญาครุฑโพธิสัตว์ว่า “เป็นสัตว์ปีกขนาดใหญ่ และเป็นเจ้าแห่งปักษีทั้งปวง” จับนาคได้กลางสมุทร แต่ไม่สามารถบินขึ้นฟ้าได้เนื่องจากนาคกลืนหินไว้ในท้อง ภายหลังครุฑรู้ความลับของนาคจากชีเปลือยจึงจับหัวนาคห้อยลงเพื่อให้สำรอกหินออกมา ทำให้สามารถบินได้ การที่ตัวบพทศกระบุว่า “ครุฑเป็นเจ้าแห่งปักษีทั้งปวง” สื่อนัยว่าครุฑเป็นสัญลักษณ์บรรพบุรุษของนกชนิดต่าง ๆ บนโลกนี้ อีกทั้งรูปร่างลักษณะของครุฑยังสอดคล้องกับลักษณะของนกโบราณยุคดึกดำบรรพ์ชื่ออาร์คีโอพเทอริก (archaeopteryx) ที่นักบรรพชีวินเชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษของนก “ลักษณะของอาร์คีโอพเทอริก มีพินลักษณะเขี้ยว มีกระดูกหางเป็นกระดูกหลายท่อนต่อกันเหมือนลักษณะของสัตว์เลื้อยคลาน แต่มีขนเหมือนนกและมีกรงเล็บที่มีอวัยวะปีก ในขณะที่นกในปัจจุบันไม่มีพินและกระดูกหางเป็นเพียงกระดูกเล็ก ๆ ท่อนเดียว” (Phra Chom Klao Science Park, 2012)

Learning Center For Earth Science and Astronomy (n.d.) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของนกหรือสัตว์ปีกว่า “นกกำเนิดในยุคจูราสสิก (เมื่อ 205 ล้านปี ซึ่งเป็นยุคที่สัตว์เลื้อยคลานกลุ่มไดโนเสาร์เฟื่องฟู)” โดย“วิวัฒนาการมาจากสัตว์เลื้อยคลาน ประเภทไดโนเสาร์ชนิดมีขนที่กินเนื้อ เห็นได้จากการที่นกมีความคล้ายคลึงกับสัตว์เลื้อยคลานหลายอย่าง เช่น มีเกล็ดที่ขา ออกลูกเป็นไข่ และการเจริญเติบโตของตัวอ่อนคล้ายกับสัตว์เลื้อยคลาน” (Phetkhon, 2020) สอดคล้องกับเทพปกรณัมศาสนาพราหมณ์ที่กล่าวว่า “ครุฑกับนาคเป็นลูกพระมหากษัตริย์ปฐพีเทวีแม่ของนาคชื่อนางกัทธูเมธกับนางวินดาแม่ของครุฑนางกัทธูเมธออกลูกมาก่อนเป็นไข่จำนวน 1,000 ฟอง ต่อมาไข่แตกออกมาเป็นนาค ส่วนครุฑเกิดหลังจากนาคถึง 1,000 ปี” (Pengpongsa, 1978, p.13) การที่นาคกับครุฑเป็นพี่น้องพ่อเดียวกันแต่คนละแม่ สะท้อนว่าสัตว์เลื้อยคลานกับสัตว์ปีกมีบรรพบุรุษร่วมกันแล้ววิวัฒนาการแยกออกเป็นสัตว์ต่างชนิดกัน ร่องรอยที่แสดงถึง “ลักษณะร่วม” กันของสัตว์ทั้งสองชนิด ได้แก่ การมีเกล็ดคล้ายปลา สัตว์เลื้อยคลาน (นาค) กำเนิดก่อนสัตว์ปีก (ครุฑ) หลายล้านปีในยุคดึกดำบรรพ์ โดยนิทานใช้ตัวเลข 1,000 ปี เป็นสัญลักษณ์

หลักฐานอีกอย่างหนึ่งที่สนับสนุนว่าสัตว์ปีกวิวัฒนาการมาจากสัตว์เลื้อยคลาน คือ การที่พระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ได้กล่าวถึงรูปลักษณ์ของครุฑไว้สอดคล้องกันว่า “มีรูปร่างคล้ายนกอินทรี เป็นสัตว์ตัวใหญ่และแข็งแรง มีลำตัวเป็นคน มีงอยปากแหลมคม มีปีกและขาเป็นนกอินทรี มีเล็บมือเล็บเท้าที่แหลมคม มีหางยาว 60 โยชน์” (Phra Boonsom Dhammavaro (Cherdsoongnern), Sawaeng Ninnama and Phra Maha Monkhonkan Cittadhammo, 2021, pp. 82, 76) โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะกรงเล็บมือที่ยาวและแหลมคมของครุฑคล้ายกับเล็บขาหน้าของสัตว์เลื้อยคลานชนิดกินเนื้อ ที่ต้องใช้กรงเล็บในการล่าสัตว์ ซึ่งต่อมาขาหน้าได้วิวัฒนาการกลายเป็นปีกนกที่ยังไม่สมบูรณ์ จึงยังคงเห็นโครง

กระดูกเล็บมือบริเวณปีกของครุฑ ส่วนลักษณะลำตัวของครุฑที่หนา และการมีกระดูกหางที่ยาวก็คล้ายกับลำตัวของสัตว์เลื้อยคลานชนิดมีขา ที่มีลำตัวด้านท้องแบนเพื่อช่วยให้เคลื่อนไหวได้สะดวก

ชาตก เรื่องสามสหายเคราพกัน บ่งชี้ว่า สัตว์ปีกที่วิวัฒนาการมาจากสัตว์เลื้อยคลานได้กำเนิดมาก่อนสัตว์บกชนิดอื่น ๆ เนื้อเรื่องกล่าวถึงนกกระทา หิง และข้าง อาศัยอยู่ใต้ต้นไม้ไพร่ตันเดียวกันและได้ตกลงเป็นสหายกัน จึงต้องการรู้ว่าใครอายุมากกว่ากัน ข้างเล่าว่าตอนที่ตนยังเล็กอยู่ ต้นไพร่ตันนี้สูงพอลอดใต้ท้องข้างได้ ส่วนหิงเล่าว่าตอนที่ตนยังเล็กอยู่เคยมาชะเง้อคอกินยอดต้นไพร่นี้เสมอ ส่วนนกกระทาเล่าว่า ตนได้บินไปกินลูกไพร่ที่ไกลโพ้นแล้วมาถ่ายมูลตรงบริเวณนี้ ต่อมาจึงเกิดเป็นต้นไพร่ตันนี้ ข้างและหิงต่างยกให้นกกระทาอายุโสที่สุด

ผลการศึกษาพบว่า ชาตกได้สะท้อนวิวัฒนาการจากสัตว์เลื้อยคลานมาเป็นสัตว์ปีกอย่างสมบูรณ์ผ่านการใช้ หงส์ซึ่งเป็นสัตว์หิมพานต์และเป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้าเป็นสัญลักษณ์ เป็นการสื่อว่าบรรพบุรุษของนกซึ่งก็คือครุฑที่วิวัฒนาการมาจากสัตว์เลื้อยคลาน ได้วิวัฒนาการกลายเป็นนกที่สมบูรณ์ในเวลาต่อมา โดยดูจากลักษณะของหงส์ที่มีปีกและขาที่สมบูรณ์แบบอย่างนก แต่ไม่มีกรงเล็บเหมือนสัตว์เลื้อยคลาน การที่ชาตกกล่าวถึงถิ่นที่อยู่อาศัยของครุฑและหงส์ว่าอยู่ในป่าหิมพานต์ จึงเป็นการสื่อถึงการเป็นสัตว์โลกยุคดึกดำบรรพ์ นอกจากนี้การที่อดีตชาติของพระพุทธเจ้าเกิดเป็นสัตว์ปีกชนิดต่าง ๆ หลายชนิด ทั้งที่อยู่บนดิน เช่น ไก่ นกคุ่ม นกกระทา และที่อยู่บนฟ้าที่มีขนาดใหญ่ เช่น นกแร้ง จนถึงนกขนาดเล็กอย่างนกกระจาบ เป็นการสื่อว่า นกในยุคดึกดำบรรพ์ (หงส์) ได้วิวัฒนาการกลายเป็นสัตว์ปีกชนิดต่าง ๆ ที่หลากหลายและสืบสายพันธุ์มาเป็นนกในยุคปัจจุบัน

วิวัฒนาการของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammalia)

ผลการศึกษาพบว่าชาตกจำนวน 42 เรื่อง ที่กล่าวถึงอดีตชาติที่พระพุทธเจ้าว่าเคยเกิดเป็นสัตว์บกเลี้ยงลูกด้วยนมชนิดต่าง ๆ ส่วนเนื้อหาของชาตกที่สะท้อนวิวัฒนาการของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมพบจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ 1) สุนัขจิ้งจอกหลอกกินหนู 2) สุนัขจิ้งจอกขนเกวียนหลอกกินหนู 3) ลูกราชสีห์เสียงไม่เหมือนพ่อ 4) สัตว์สามสหายช่วยกัน 5) พระยาม้าสินธพ 6) ลูกราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก รายละเอียดสังเขป ดังนี้

ชาตกที่สะท้อนวิวัฒนาการของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในยุคแรก ๆ ได้แก่เรื่องสุนัขจิ้งจอกหลอกกินหนู เนื้อเรื่องกล่าวถึงพระยาหนูโพธิสัตว์อาศัยอยู่ในป่ากับบริวารหลายร้อยตัว ใกล้บริเวณที่สุนัขจิ้งจอกอาศัยอยู่ สุนัขจิ้งจอกแกล้งทำตัวเป็นผู้มีศีลและแอบจับหนูกินทุกคืนจนพระยาหนูผิดสังเกตเพราะรังที่เคยแน่นไปด้วยหนูจำนวนมากกลับโล่ง จึงสั่งบริวารว่าคืนนี้หลังจากหาอาหารเสร็จเวลาเดินกลับรังพระยาหนูจะเดินอยู่ท้ายสุด ในที่สุดก็จับได้ว่าสุนัขจิ้งจอกได้จับหนูตัวท้ายแถวกินทุกคืน ๆ โดยที่หนูที่อยู่ข้างหน้าไม่รู้ พระยาหนูจึงกระโดดกัดคอสุนัขจิ้งจอกจนตายแล้วให้บริวารช่วยกันกัดกินเนื้อสุนัขจิ้งจอกเป็นอาหาร

ชาตกเรื่องนี้สอดคล้องกับข้อสันนิษฐานทางชีววิทยาว่า “สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมได้วิวัฒนาการมาจากสัตว์เลื้อยคลานในยุคจูราสสิก (205 ล้านปี ซึ่งเป็นยุคที่ไดโนเสาร์เฟื่องฟู) รูปร่างและขนาดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในยุคแรก ๆ คล้ายกันกับหนูหรือกระแต สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในยุคแรกนั้นต้องหลบ

ลงไปอาศัยอยู่ในโพรงหินหรือโพรงใต้ดิน ทำให้มีการปรับตัวกลายเป็นสัตว์เลือดอุ่น (warm-blooded) เพื่อรักษาอุณหภูมิของร่างกายให้คงที่ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะอากาศแบบใดก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม และเพื่อให้เหมาะกับกิจกรรมที่ต้องออกหากินพืช แมลงและกิ่งก้านเล็กในเวลากลางคืน รวมถึงการปรับตัวโครงสร้างของร่างกายให้มีกะโหลกศีรษะขยายใหญ่ขึ้น (ซึ่งมีผลทำให้จำนวนเซลล์สมองเพิ่มมากขึ้น) มีปากแหลมยื่นและมีฟันที่เหมาะสมกับการกัดแทะ รวมทั้งประสาทการได้ยินและการดมกลิ่น” (Institute for Innovative Learning, Mahidol University [b], n.d., p. 6)

พระยาหนูโพธิสัตว์ในเรื่องนี้สื่อถึงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในยุคแรก ๆ ด้วยลักษณะและขนาดรูปร่างที่สอดคล้องกัน และออกหากินในเวลากลางคืน เป็นสัตว์ที่กินเนื้อเป็นอาหารโดยใช้ฟันกัดแทะ จึงสามารถกัดสุนัขจิ้งจอกตายและให้บริวารรุมแทะเนื้อของสุนัขจิ้งจอก ที่สำคัญคือ พระยาหนูมีความฉลาดสามารถรู้วามบริวารของตนลดจำนวนลงจากการสังเกตความหนาแน่นของรัง แสดงถึง “การมีสมองที่ฉลาดซึ่งเป็นคุณสมบัติของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจึงทำให้สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมสามารถมีชีวิตอยู่รอดจากยุคจูราสสิกมาถึงสมัยพาลีโอจีน (เป็นสมัยที่ 1 ในยุคเทอเชียรี) ประมาณ 65 ล้านปี และจนถึงปัจจุบัน” (aumarujee6012, 2016)

ผลการศึกษาพบว่า ซากดึกดำบรรพ์ที่กว่าสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมได้วิวัฒนาการเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ และได้แพร่กระจายไปเป็นจำนวนมาก ผ่านสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่เป็นอดีตชาติของพระพุทธรูป ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มย่อยได้ตามขนาดตั้งแต่สัตว์ขนาดเล็กอย่างหนู จนถึงขนาดใหญ่อย่างช้าง และจำแนกตามลักษณะอาหารที่กิน คือ สัตว์ที่กินเนื้อ ได้แก่ ราชสีห์ (10 เรื่อง) สุนัข (1 เรื่อง) สุนัขจิ้งจอก (1 เรื่อง) เสือ (1 เรื่อง) และหนู (2 เรื่อง) กลุ่มสัตว์ที่กินพืช ได้แก่ ช้าง (7 เรื่อง) ม้า (4 เรื่อง) เนื้อ (4 เรื่อง) กวาง (4 เรื่อง) วัว (5 เรื่อง) กระต่าย (1 เรื่อง) กระบือ (1 เรื่อง) และกระต่าย (1 เรื่อง) อดีตชาติของพระพุทธรูปที่สื่อถึงการแพร่กระจายของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดต่าง ๆ ในยุคดึกดำบรรพ์นี้สอดคล้องกับ Thai Geology Team (2012) ที่กล่าวว่า “หลังการสูญพันธุ์ของไดโนเสาร์ วิวัฒนาการและการแตกสายพันธุ์ของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเป็นไปอย่างรวดเร็ว...ครอบคลุมอาณาเขตทั้งบนบก ในน้ำ และอากาศ”

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า ซากดึกดำบรรพ์ของธรรมชาติในคัดเลือกสายพันธุ์ด้วยการป้องกันไม่ให้สัตว์ต่างชนิดมีการผสมพันธุ์กัน ดังปรากฏในเรื่องพระยาช้างเผือก ที่กล่าวถึงนางลามิไฉกริยา พระยาช้างเผือกจึงกินไม่ได้ทำให้ซูบผอม ลูกจึงร้องขอให้พระยาช้างเผือกให้ผสมพันธุ์กับแม่ของตน พระยาช้างเผือกแต่ขอให้รอจนกว่าคนเลี้ยงช้างจะพาออกไปอาบน้ำ เมื่อถึงเวลาพระยาช้างเผือกได้เข้าหาแต่นางลามิไฉกริยาไม่ยินยอม ช้างจึงเตะพระยาช้างเผือกจนบาดเจ็บ พฤติกรรมของนางลามิไฉกริยาและพระยาช้างเผือกนี้ สะท้อนกลไกของธรรมชาติในการคัดสรรสายพันธุ์เพื่อให้สัตว์แต่ละชนิดมีสายพันธุ์ที่บริสุทธิ์และมีเอกลักษณ์เฉพาะของตน ด้วยการทำให้ “ฤดูผสมพันธุ์ของสัตว์แต่ละชนิดไม่ตรงกัน จึงไม่พร้อมที่จะผสมพันธุ์กัน” (Information for Tiger Lovers, n.d.) เห็นได้จากตอนแรกนางลามิไฉกริยาจะผสมพันธุ์กับพระยาช้างเผือกไม่ได้ ช่วงเวลาดังกล่าวนี้น่าจะเป็นฤดูผสมพันธุ์ของลามิไฉกริยา แต่ไม่ใช่ฤดูผสมพันธุ์ของช้างเผือก เห็นได้จากการที่นางลามิไฉกริยาขอให้รอจนกว่าจะมีโอกาสได้ออกไปอาบน้ำ เมื่อถึงฤดูผสมพันธุ์ของช้างเผือก คือการได้ออกไปอาบน้ำข้างนอก จึงได้เข้าหานางลามิไฉกริยา แต่เนื่องจากพ้นช่วงฤดูผสมพันธุ์ของลามิไฉกริยาไปแล้ว นางลามิไฉกริยาไม่ยินยอมจึงเตะพระยาช้างเผือก

วิวัฒนาการของลิง (Ape)

ผลการศึกษาพบซากดึกดำบรรพ์ 12 เรื่อง ที่กล่าวถึงการที่พระพุทธรูปเจ้าเกิดเป็นลิง ได้แก่ 1) ไม้ อ้อไม่มีปล้องคือไม่มีข้อ 2) วานรหลอกจะเข้าหัวใจอยู่บนต้นเตื่อ 3) ผู้มีธรรมะ 3 อย่างสู้ศัตรูได้ 4) ลิงไปปลุกกินมะพลับ ของชาวบ้าน 5) วานรหลอกเหยียบหัวจะเข้า 6) ลิงเล่าธรรมนิยามมนุษย์ให้พวกฟัง 7) ลิงยอมตาย แทนแม่ 8) วานรหลอกจะเข้าหัวใจอยู่บนต้นเตื่อ 9) บุโรหิตผูกอาฆาตฝูงลิง 10) พญาวานรช่วยบริวาร 11) ผู้ได้รับผลอกตัญญูในปัจจุบัน 12) ลิงดำลิงขาวได้ลากและเลื้อมลาก รายละเอียดดังนี้

ซากดึกดำบรรพ์วิวัฒนาการของลิงซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกลุ่มไพรเมต (Primate) “นักชีววิทยา ได้แบ่งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกลุ่มนี้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ลิงมีหาง (monkey) และลิงไม่มีหาง (Ape) รวมทั้งมนุษย์ (Homo) ซึ่งอยู่ในกลุ่มลิงไม่มีหาง หลักฐานทางวิทยาศาสตร์พบว่า ลิงได้กำเนิดขึ้นในสมัย พาลีโอซีน (เป็นสมัยที่ 1 อยู่ในยุคเทอเชียรี) และได้วิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว เป็นลิงไม่มีหาง (Ape) และลิงใหญ่ (Great Ape)” (Thai Geology Team, 2012) กลุ่มลิงไม่มีหาง (Ape) และลิงใหญ่ (Great Ape) “มีวิวัฒนาการสูงกว่าลิงธรรมดา กล่าวคือ มีสมองใหญ่กว่าสัตว์อื่นเมื่อเทียบกับขนาดของลำตัว สามารถยืนสองขาทำให้ยึดลำตัวตรงได้ มีตาอยู่ด้านหน้าไม่ได้อยู่ด้านข้างเหมือนสัตว์อื่น ทำให้สามารถ มองไปได้ไกล มีกะโหลกศีรษะที่ใหญ่ทำให้มีเซลล์สมองมากจึงฉลาด” (Yoksan, 2011)

ผลการศึกษาพบว่า แม้ซากดึกดำบรรพ์ทั้ง 12 เรื่อง ไม่ได้ระบุว่าพระพุทธรูปเจ้าเป็นลิงชนิดใดแต่เกือบทุก เรื่อง(ยกเว้นเรื่องลิงยอมตายแทนแม่ เรื่องวานรหลอกจะเข้าหัวใจอยู่บนต้นเตื่อ และเรื่องลิงดำลิงขาว ได้ลากและเลื้อมลาก) เรียกลิงโพธิสัตว์ว่า พระยาสิงบ บ้าง ลิงใหญ่ บ้าง ลิงนายฝูง บ้าง และมักบรรยายถึง ขนาดและพลังกำลังของลิงโพธิสัตว์ ดังความว่า “วานรที่เป็นนายฝูงตัวใหญ่เท่ากบฏกละมัง” (ไม้อ้อไม่มี ปล้องคือไม่มีข้อ) หรือ “พระยาวานรตัวหนึ่งมีกำลังคล่องแคล่วแรงเท่าช้าง 4 ตัว” (พญาวานรช่วยบริวาร) และ “มีลิงตัวหนึ่งแข็งแรงเหมือนกับช้างมีร่างใหญ่...” (วานรหลอกเหยียบหัวจะเข้า) เหล่านี้สะท้อนว่า พระโพธิสัตว์น่าจะอยู่ในกลุ่มลิงไม่มีหางและเป็นลิงใหญ่

ซากดึกดำบรรพ์วิวัฒนาการของสัตว์กลุ่มลิงไม่มีหางว่า มีสมองขนาดใหญ่ทำให้ฉลาดกว่าสัตว์ชนิดอื่นได้แก่ เรื่องพญาวานรช่วยบริวาร ที่กล่าวถึงพญาวานรโพธิสัตว์ต้องการช่วยบริวารให้พ้นภัยจาก มนุษย์ จึง “กระโดดข้ามไปฝั่งโน้น ไปกัดเอาเครือไม้ผูกโยงจากกอไผ่ อีกข้างหนึ่งผูกติดเอวของตน แล้ว กระโดดกลับมาที่กิ่งมะม่วง พอมือจับกิ่งมะม่วงได้ ก็สุดเครือไม้จะขึ้นไปกิ่งมะม่วงไม่ได้ จึงตะโกนให้พวก บริวารมาไต่หลังของตนลงไปตามเครือไม้เพื่อข้ามไปฝั่งโน้น” ตัวบทสะท้อนความฉลาดของพญาวานรที่ เอาเถาวัลย์ทำสะพานเชือก และที่ฉลาดมากยิ่งขึ้นก็คือ การนำเถาวัลย์ด้านหนึ่งผูกกับกอไผ่ เพื่อให้ลำไผ่ไม่ ไถ่ช่วยติดส่งแรงให้สามารถกระโดดได้ไกลถึงฝั่งตรงข้าม แม้จะไม่ถึงเพราะสุดปลายเถาวัลย์ แต่ก็สามารถใช้ ปัญญาแก้ไขสถานการณ์ด้วยการเกาะกิ่งมะม่วงไว้ ทำให้บริวารสามารถไต่ข้ามฝั่งได้ ซากเรื่องไม้อ้อไม่มี ปล้องคือไม่มีข้อ เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงความฉลาดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกลุ่มลิงใหญ่ที่สามารถปรับตัว ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสามารถแก้ไขปัญหาแก้ไขปัญหานี้ เนื้อเรื่องกล่าวถึง ฝูงลิงไม่กล้าลงไปกิน น้ำในสระเนื่องจากมีผีเสื้อน้ำคอยจับสัตว์ที่ลงสระไปกินเป็นอาหาร พระยาวานรจึงสอนบริวารให้ตัดไม้อ้อ มาเป็นหลอดดูดน้ำจากลำธาร ทำให้สามารถกินน้ำได้และรอดจากการถูกผีเสื้อน้ำจับกิน

ชาดกทั้งสองเรื่องนี้ ชี้ให้เห็นถึงความฉลาดและการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของสัตว์กลุ่มลิงใหญ่ ทำให้บรรพบุรุษซึ่งหมายถึงเผ่าพันธุ์ของตนสามารถดำรงอยู่รอดได้ อีกทั้งยังชี้ให้เห็นความฉลาดอย่างสูงสุดของลิงที่เกือบเท่ากับมนุษย์ คือสามารถคิดประดิษฐ์ “เครื่องมือ” หรือที่เรียกว่า นวัตกรรม มาปรับใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม และถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้นให้แก่เผ่าพันธุ์ สอดคล้องกับ เจน กูดอลล์ นักไพรเมตวิทยาที่กล่าวถึงความฉลาดของลิงชิมแปนซีซึ่งเป็นกลุ่มลิงไม่มีหางที่เป็นลิงใหญ่ ว่า “ลักษณะเด่น...ก็คือการรู้จักใช้เครื่องมืออย่างง่าย ๆ เช่น ใช้กิ่งไม้แห้วรังปลวก เพื่อล่อให้ปลวกออกมาแล้วจับกินเป็นอาหาร... นอกจากนี้ยังรู้จักดัดแปลงสิ่งรอบตัวเพื่อใช้งาน เช่น นำใบไม้หลายใบมาขยี้รวมกันให้เหมือนฟองน้ำสำหรับจุ่มลงไปแอ่งน้ำขนาดเล็กที่ไม่สามารถใช้มือล้วงควักได้ ...ซึ่งการค้นพบในครั้งนั้น (เมื่อ 50 ปีที่แล้ว) ลบล้างความเชื่อที่ว่ามนุษย์เท่านั้นที่ฉลาดเพราะสามารถประดิษฐ์เครื่องมือได้” (Goodall, 2019) พฤติกรรมของลิงโพรสัสตัวนี้สอดคล้องกับทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตว่า “สิ่งมีชีวิตที่เหมาะสมที่สุดเท่านั้นที่อยู่รอด (survival of the fittest) และสามารถดำรงเผ่าพันธุ์ของตนไว้... สิ่งมีชีวิตที่จะอยู่รอด ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งมีชีวิตที่แข็งแรงที่สุด แต่เป็นสิ่งมีชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมมากที่สุด นั่นคือ การคัดเลือกตามธรรมชาติ” (Institute for Innovative Learning, Mahidol University [c], n.d., pp. 5-6)

วิวัฒนาการของมนุษย์ (Homo)

ผลการศึกษาพบชาดกที่กล่าวถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้าว่า เคยเกิดเป็นมนุษย์มีจำนวน 343 เรื่อง ส่วนชาดกที่มีเนื้อเรื่องสะท้อนวิวัฒนาการของมนุษย์ยุคแรก (Homo Sapiens) มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ลิงปลอมเป็นฤๅษี 2) ลิงปลอมเป็นฤๅษีหลอกให้คนนับถือ 3) ที่ไม่มีคนตายไม่เคยมี 4) ลิงปลอมเป็นดาบส 5) กัณเฑาะฤๅษีโต้ตอบกับพระอินทร์ รายละเอียดดังนี้

นักวิทยาศาสตร์เชื่อว่า มนุษย์กับลิงใหญ่มีบรรพบุรุษร่วมกันเมื่อหลายล้านปีมาแล้วและได้วิวัฒนาการเป็น Hominid (สิ่งมีชีวิตที่คล้ายมนุษย์แต่ยังไม่ใช่มนุษย์) หลากหลายชนิด (สปีชีส์) Hominid บางกลุ่มได้วิวัฒนาการกลายเป็นมนุษย์ โฮโม แฮบิลิส (Homo habilis) ในสมัยนีโอจีน (เป็นสมัยย่อยที่ 2 ในยุคเทอเชียรี) (Thai Geology Team, 2012) มนุษย์โฮโม แฮบิลิส ในยุคแรก ๆ มีลักษณะเหมือนลิงมากกว่าคน คือมีขนมากแบบลิง (National Geographic, in Thai, 2019, p.2) อาศัยอยู่ในถ้ำ และยังไม่รู้จักใช้ไฟ แต่รู้จักประดิษฐ์เครื่องมือหรือเครื่องใช้จากหินในการดำรงชีวิตได้ (Institute for Innovative Learning, Mahidol University [d], n.d.)

ผลการศึกษาพบว่า ชาดกเรื่องกัณเฑาะฤๅษีโต้ตอบกับพระอินทร์ ได้บันทึกวิวัฒนาการของมนุษย์ยุคดึกดำบรรพ์ผ่านลักษณะตัวละครกัณเฑาะฤๅษีโพธิสัตว์ ที่ “มีผิวดำเขียวเหมือนกับสีแฉ้วมณี จนพระอินทร์ถึงกับออกปากว่า บุรุษนี้ดำเหลือเกิน ของที่บริโภคน้ำดำ ที่อยู่ถ้ำล้วนเป็นดินดำ” โดยนัยนี้ชาดกต้องการสื่อว่า “ฤๅษี” น่าจะเป็นสัญลักษณ์แทนมนุษย์ยุคแรก ๆ ที่อาศัยอยู่ในป่า ส่วน “ผิวดำ” หมายถึงชนที่ปกครองรุ่งเรืองตามลำดับไม่ต่างกับลิง “ของกินก็ดำ” นั้นน่าจะหมายถึงอาหารดิบ เพราะมนุษย์โฮโม แฮบิลิส ยังไม่รู้จักการใช้ไฟ ส่วนที่อยู่ถ้ำล้วนเป็นดินดำน่าจะหมายถึงถ้ำ

ชาตกเรื่อง**ลิงปลอมเป็นฤๅษี** กล่าวถึงฤๅษีพอลูกอาศัยในป่าหิมพานต์ (ชาตกใช้คำว่าหิมพานต์ น่าจะสื่อถึงยุคดึกดำบรรพ์) วันหนึ่งฝนตก ฤๅษีโพธิสัตว์จึงใช้ลูกให้ออกไปหาพินมาก่อไฟนั่งผิง ขณะนั้นมีลิงตัวหนึ่งเปียกฝนหนาวสั่น จึงขโมยผ้าเปลือกไม้ของฤๅษีมานุ่ง แล้วแกล้งไปยืนพิงต้นตาลบริเวณใกล้ ๆ ที่พักของฤๅษี ลูกของฤๅษีได้เรียกให้เข้ามาร่วมผิงไฟด้วยเพราะไม่รู้ว่าเป็นลิง แต่ฤๅษีโพธิสัตว์จึงไม่อนุญาตด้วยกลัวว่าลิงอาจเอาไฟมาเผาไหม้ที่อยู่ของตน

ชาตกเรื่องนี้สอดคล้องกับข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่กล่าวว่า “มนุษย์โฮโม แอปิลิสได้วิวัฒนาการขึ้นสูงขึ้น กลายเป็นมนุษย์โฮโมเอเรกตัส (Homo erectus) และในที่สุดได้วิวัฒนาการเป็นมนุษย์โฮโมเซเปียนส์ (Homo Sapiens) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับมนุษย์ปัจจุบันแต่ยังมีลักษณะคล้ายลิงอยู่บ้าง ในสมัยโฮโลซีน (ยุคควอเตอร์นารี ประมาณ 1 ล้านปี) มนุษย์โฮโมเซเปียนส์ มีเครื่องนุ่งห่มแบบง่าย ๆ ปกปิดร่างกาย มีที่อยู่อาศัยและรู้จักก่อไฟด้วยการหาพินมาไฉ่ยามที่ต้องการ (ยังไม่มีการเก็บสะสม)” (Institute for Innovative Learning, Mahidol University [d], n.d.) นอกจากนี้ยังพบว่าชาตกเรื่อง**ที่ไม่มีคนตายไม่เคยมี** ก็สะท้อนถึงวิวัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นไปอีกขั้นหนึ่งของมนุษย์โฮโมเซเปียนส์ นั่นคือการมีอารยธรรม มีการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย เนื้อเรื่องกล่าวถึง พรหมณ์ผู้หนึ่งต้องการหาที่ฝังศพในที่ที่ไม่เคยมีคนตายถูกฝังมาก่อนจึงไปถามฤๅษี แต่ฤๅษีโพธิสัตว์บอกว่าอย่างนั้นไม่เคยมี

ผลการศึกษายังพบว่า ชาตกเรื่อง**ฤๅษีให้ทานน้ำ** สะท้อนวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้นของมนุษย์โฮโมเซเปียนส์ เนื้อเรื่อง กล่าวถึงฤๅษีโพธิสัตว์อาศัยอยู่เชิงเขาหิมพานต์กับบริวารฤๅษี 500 คน ต่อมาในฤดูแล้งน้ำในที่ต่าง ๆ แห้งไปหมด ทำให้สัตว์ต่าง ๆ ลำบากเพราะขาดน้ำ ฤๅษีจึงโค่นต้นไม้ทำเป็นลำรางไขน้ำเข้ารางเป็นทานแก่สัตว์ทั้งหลาย จนไม่มีโอกาสไปแสวงหาอาหารเพราะมีน้ำแต่ไขน้ำให้ทานสัตว์ สัตว์ทั้งหลายจึงผลัดกันหาผลไม้ในป่ามาให้ฤๅษีตามกำลังของตน

ชาตกเรื่องนี้สะท้อนว่ามนุษย์โฮโมเซเปียนส์ ได้วิวัฒนาการเป็นมนุษย์โฮโมเซเปียนส์ที่สมบูรณ์ คล้ายมนุษย์ในยุคปัจจุบัน กล่าวคือ มีการพัฒนาเป็นสังคมเกษตรกรรม เห็นได้จากความสามารถในการประดิษฐ์ลำรางซึ่งเป็นระบบชลประทานทำให้สามารถผันน้ำมาใช้ได้ตามความต้องการ และสถานที่อยู่ของฤๅษีคือบริเวณเชิงเขาซึ่งเป็นที่สามารถทำการเกษตรได้ และการที่สัตว์ต่าง ๆ พวกกันนำอาหารมาให้ฤๅษี หมายถึง การเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารหรือเพื่อใช้งานซึ่งทำให้มนุษย์ต้องลงหลักปักฐานอยู่ติดที่เป็นหลักแหล่งเนื่องจากกว่าจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ต้องอาศัยระยะเวลาานาน ทำให้เกิดเป็นชุมชนและสังคม เห็นได้จากการที่ชาตกระบุว่า ฤๅษีโพธิสัตว์ “มีบริวาร 500 คน” ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับทัศนะของ Harari (as cited in panasm’s Blog, n.d.) ว่า “การปฏิวัติทางเกษตรกรรมนั้นเป็นปัจจัยหลักของความก้าวหน้าไปอีกขั้นของ Homo Sapiens ผ่านการเพิ่มขึ้นของผลผลิตทางอาหารของมนุษย์ซึ่งส่งอิทธิพลให้จำนวนประชากรของมนุษย์เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว” และได้วิวัฒนาการมาจนปัจจุบันนี้

บทสรุป

การศึกษานิบาตชาดก: บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต อาศัยข้อมูลนิทานจำนวน 518 เรื่อง จากหนังสือเรื่องพระเจ้า 500ชาติ ที่แปลโดย ปุ้ย แสงฉาย แห่งสำนักพิมพ์ธรรมสภา เมื่อปี พ.ศ. 2504 ผลการศึกษาพบชาดกที่กล่าวถึงอดีตชาติของพระโพธิสัตว์ที่เสวยพระชาติเป็นมนุษย์และสัตว์ จำนวน 457 เรื่อง เมื่อนำมาจัดลำดับขั้นตามแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตที่เชื่อมโยงกับวิวัฒนาการของโลกยุคดึกดำบรรพ์ตามแนววิทยาศาสตร์ สรุปได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 2 อดีตชาติของพระพุทธเจ้าจัดลำดับขั้นตามแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตโลกยุคดึกดำบรรพ์

ยุค	ประเภท	ชนิดสัตว์ -จำนวนเรื่อง	รวม
ยุคไซลูเรียน (443 ล้านปี)	สัตว์น้ำ	ปลาช่อน (2) พระยาปลา (1)	3
ยุคดีโวเนียน (417 ล้านปี)	สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ	เขียด (1)	1
ยุคคาร์บอนิ- เฟอรัส (354 ล้านปี)	สัตว์เลื้อยคลาน	นาค (4) เหี้ย (3)	7
ยุคจูแรสสิก (205 ล้านปี)	สัตว์ปีก	พญาหงส์ (9) นกแขกเต้า (7) พญานก (4) แร้ง (4) นกกระจาบ (3) ครุฑ (2) นกยูง (2) ไก่ (2) นกกระทา (2) นกพิราบ (2) กา (2) นกหัวขวาน (2) นกจากพราด (2) นกคุ้ม (1) นกกาน้ำ (1) นกแก้ว (1) นกมูลไถ (1) นกกิ่งโคลง (1) นกตุเหว่า (1)	49
ยุคเทอเชียรี (65 ล้านปี) สมัยพาลีโอจีน (Paleocene)	สัตว์เลี้ยงลูก ด้วยนม	สัตว์กินเนื้อ : ราชสีห์ (10) สุนัข (1) สุนัขจิ้งจอก (1) เสือ (1) หมี (2) สัตว์กินพืช : ช้าง (7) ม้า (4) เนื้อ (4) กวาง (4) วัว (5) กระต่าย (1) กระบือ (1) กระต่าย (1)	15 27
ยุคเทอเชียรีสมัย นีโอจีน (25 ล้านปี)	ลิง	ลิงใหญ่ (9) ลิง (2)	12
ยุคควอเทอนารี สมัยโฮโมซีน (1 ล้านปี)	มนุษย์ Homo Sapiens	(343)	343
รวม			457

อภิปรายผล

การที่ชาตกซึ่งเป็นนิทานในพระพุทธศาสนาสะท้อนว่า อดีตชาติของพระพุทธเจ้าได้บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตยุคดึกดำบรรพ์ และมีความสอดคล้องกับแนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตของวิทยาศาสตร์ เนื่องจาก “ชาตกส่วนใหญ่มีที่มาจากนิทานพื้นเมือง และบางเรื่องอาจมีมาก่อนพุทธกาล” (Phaethong, 2014, p. 11) อีกทั้ง “นิทานบางเรื่องไม่ได้มีแต่ในพระพุทธศาสนา แต่ในหมู่ชนชาติอื่นภาษาอื่นนอกพระพุทธศาสนาก็มีปรากฏเหมือนกัน เช่น อาหรับ เปอร์เซีย” (King Chulalongkorn, as cited in Pupaka, 2016, p. 102) ชาตกจึงเป็นแหล่งรวมนิทานของมนุษยชาติ ที่มนุษย์ในอดีตใช้บันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมในอดีต บันทึกผ่านการจดจำของบุคคลและส่งต่อเรื่องราวในอดีต จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งในรูปแบบของเรื่องเล่าหรือนิทานโดยวิธีมุขปาฐะ ต่อมา “ชาตกได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในพระไตรปิฎกเมื่อปี พ.ศ. 235 ที่มีการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 3” (Phaethong, 2014, p. 11) โดยใช้จำนวนคาถาของชาตกแต่ละเรื่องเป็นเกณฑ์ในการจัด “หมวดหมู่ (เรียกว่านิบาต) ชาตกที่มีเพียงคาถาเดียวก็จัดอยู่ในเอกนิบาต เรื่องที่มี 2 คาถาก็จัดอยู่ในทุกนิบาต ไล่ตามหมวดหมู่เรื่อยไป...และนิบาตสุดท้ายเรียกว่า มหานิบาต มีชาตกทั้งหมด 10 เรื่องเรียกกันภายหลังว่าทศชาติ มีจำนวนคาถาตั้งแต่ 124 คาถาขึ้นไป ชาตกเรื่องสุดท้ายคือเวสสันดรชาตกมีจำนวน 1,000 คาถา” (Na Bangchang, as cited in Yingsunk, 2009, p.4) ทั้งนี้การที่พระไตรปิฎกใช้จำนวนคาถาเป็นเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่ สันนิษฐานว่า สืบเนื่องจากการที่ชาตกเป็นนิทานพื้นเมืองที่มีมาก่อนสมัยพุทธกาล และลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของเรื่องเล่าประเภทนิทานคือมักไม่มีการระบุระยะเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รู้แต่เพียงว่าเป็นเรื่องที่เคยเกิดขึ้นในอดีตที่นานมาแล้ว ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ชาตกจึงเป็นบันทึกที่คนในอดีตใช้บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต แล้วส่งต่อจากรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่งในรูปแบบของเรื่องเล่าด้วยวิธีมุขปาฐะ

ในขณะที่แนวคิดวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตตามแนวคิดของวิทยาศาสตร์เป็นการศึกษาของคนยุคปัจจุบันย้อนสู่อดีต เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตในอดีตว่ามีวิวัฒนาการมาอย่างไร โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การศึกษาลักษณะนี้เกิดขึ้นหลังจากที่ยุโรปมีการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ (Scientific revolution) “ทำให้มนุษย์เชื่อในศักยภาพของตน เชื่อในหลักการของเหตุและผลเป็นสำคัญ ทำให้ปฏิเสธความเชื่อที่มลาย เช่นความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างโลกของศาสนา คนตะวันตกจึงใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ศึกษาค้นคว้าแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธรรมชาติ โลก และจักรวาล ส่งผลให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เจริญรุ่งเรือง” (Tipsang, 2020) ต่อมา “ในปี ค.ศ. 1859 ชาร์ลส์ ดาร์วิน ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ กำเนิดของสิ่งมีชีวิต (The Origin of Species) ซึ่งเป็นผลงานที่ใช้เวลาในการศึกษาค้นคว่ามานานกว่า 20 ปี และได้ตั้งเป็นทฤษฎีวิวัฒนาการว่า สิ่งมีชีวิตในปัจจุบันนี้นั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิตในอดีต” (Amornrat, 2020).

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการที่ได้มาซึ่งคำตอบเกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตระหว่างนิทานชาตกกับวิทยาศาสตร์จะแตกต่างกัน แต่ทั้งสองวิธีการล้วนได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตสอดคล้องตรงกัน เนื่องจากข้อมูลที่ได้นั้นเป็นข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ทำให้เห็นว่า ชาตก

นอกจากจะมีคุณค่าในการสั่งสอนคติธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีคุณค่าในฐานะชุมทรัพย์แห่งสรรพความรู้ที่ยังประโยชน์แก่นมนุษย์ทั้งทางคติโลกคติธรรมและทั้งในอดีตกับปัจจุบัน ซึ่งเป็น “การมองขาดกในลักษณะที่เป็นความรู้แบบสมัยใหม่ คือเป็นแหล่งความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลก” (King Chulalongkorn, as cited in Pupaka, 2016, p.103) สอดคล้องกับ Netnimit (2017, pp. 1-5) ที่กล่าวถึงคุณค่าของขาดกว่า “เป็นแหล่งความรู้ทางวรรณกรรม คติชนวิทยา อุดมคติ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์”

References

- Amornrat, M. (2020). **Charles Robert Darwin**. Retrieved from <https://www.scimath.org/article-science/item/11329-16-charles-robert-darwin>. (In Thai)
- aumarujee6012. (2016). **Vertebrates**. Retrieved from <http://thongsanga6012.blogspot.com/2016/09/vertebrate-505-vertebrate-chordates-5.html>. (In Thai)
- Goodall, J. (2019). (Suwat Atsawachaichan and Anchana Atsawanit – Interview). **Animal Intelligence. Sarakadee Magazine**. Retrieved from <https://www.sarakadee.com/2019/10/01/jane-goodall- power-of-individual/> (In Thai)
- Harari, N. Y. (2014). **Sapiens: A Brief History of Humankind**. Summarized by Panasm's Blog. (n.d.). Retrieved from <https://bit.ly/3fqeUFY> (In Thai)
- Information for Tiger Lovers (n.d.). **Species and Cross-Species Breeding**. Retrieved from http://www.ubonzoo.com > wild_animals > across_breeding. (In Thai)
- Institute for Innovative Learning, Mahidol University [a]. (n.d.). **Animal Evolution**. Retrieved from https://il.mahidol.ac.th/e-media/150 charles-darwin/Less6_1.html. (In Thai)
- Institute for Innovative Learning, Mahidol University [b]. (n.d.). **Mammals**. Retrieved from https://il.mahidol.ac.th/e-media/150 charles-darwin/Less6_k_4.html. (In Thai)
- Institute for Innovative Learning, Mahidol University [c]. (n.d.). **Natural Selection**. Retrieved from <https://bit.ly/3AfGarv>. (In Thai)

- Institute for Innovative Learning, Mahidol University [d]. (n.d.). **Human Evolution**. Retrieved from https://il.mahidol.ac.th/e-media/150charles-darwin/Less8_1.html. (In Thai)
- Jehovah's Witnesses. (2014). **The Creation of the World-The Truth You May Not Know**. Retrieved from <https://www.jw.org/th/หนังสือและสื่อต่างๆ/วารสาร/g201403/> (In Thai)
- Kongsirirat, S. (2004). **Folklore Related to Thai Language and Literature: A Textbook**. Faculty of Humanities, Naresuan University. (Unpublished Manuscript). (In Thai)
- Lampang Rajabhat University. (n.d.). **The Origin of bird**. Retrieved from <http://netra.lpru.ac.th/~uraiwan/bird/bird1.html> (In Thai)
- Learning Center For Earth Science and Astronomy. (n.d.). **The Age of Prehistoric Animals**. Retrieved from <http://www.lesa.biz/earth/lithosphere/geologic-time/fossil> (In Thai)
- Mystic Lands. (2016). **Hinduism: 10 Avatars of Vishnu and Darwin's Theory of Evolution-Parallels**. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=L0X4dM1ve4g>.
- National Geographic. (2019, August). **Human Evolution**. Retrieved from <https://ngthai.com/science/24384/human-evolution/2/> (In Thai)
- Netnimit, S. (2017). Interdisciplinary Approach to the Analysis of the Jataka. **Journal of Graduate Studies Review**, 13 (3), 1-15. (In Thai)
- Office of the Royal Society. (2013). **Jataka**. Retrieved from <http://legacy.orst.go.th/?knowledges> (In Thai)
- Phaethong, S. (2014). **Morality in Panyasachadok, Lanna version** (Master's Thesis), Chiang Mai Rajabhat University. (In Thai)
- Pannaphong, J. (2001). **The Evolution of Living Things**. Retrieved from <https://bit.ly/3l7cb7z>. (In Thai)
- Pengpongsa, Y. (1978). **Garudas in literature, Nagas in literature, Sanskrit literature, Pali Literature** (Master's Thesis), Chulalongkorn University.
- Phetkhon, P. (2020). The Variety of Animals. **SciMath**. Retrieved from <https://www.scimath.org/lesson-biology/item/9434-2018-11-14-08-52-40> (In Thai)

- Phra Chom Klao Science Park, Waghor, Prachuap Khiri Khan. (2012). The Origin and Evolution of Birds. Retrieved from <http://www.waghor.go.th/v1/elearning/nature/Bird&Insect/ie%20bird%20homepage/gen%20bird%201.htm> (In Thai)
- Phra Boonsom Dharmmawaro (Cherdsoongnern), Sawaeng Ninnama and Phra Maha Monkhonkan Jittadhammo. (2021). A Comparative Study of the Garudas in Brahmanism-Hinduism and Theravada Buddhism. The 3rd National Academic Conference of Faculty of Buddhism. Maha Chulalongkorn Rajavidyalaya University. pp. 76-85. (In Thai)
- Plailek, S. (2014). **A comparative study of cosmology in Visnu Purana and Tebhomikatha**. (Doctoral Dissertation), Silpakorn University. (In Thai)
- Plailek, S. (2015). Cosmogogenesis in the **Viṣṇupurāṇa**: Belief Merging to Increase Faith in The **Viṣṇu**. **VANNAVIDAS**. 15(1): 1-29. (In Thai)
- Pupaka, A. (2016). The Translation and Publication of Nibata Jataka: A Stability Ensuring Policy in The Reign of King Rama V. **Parichart Journal, Thaksin University**, 29 (2): 89-108. (In Thai)
- Saengchai, P. (1961). **500 Lives of Buddha: A Comprehensive Edition**. Bangkok: Sor Dharma Phakdee Office. (In Thai)
- Supanuam, P. (2018). Chromosome Evolution of Amphibians in Thailand. **KKU Science Journal - Khon Kaen University**, 46 (4): 654-663. (In Thai)
- Suwanvari, P. (2013). **Biodiversity of Mammals, Birds, Reptiles, Amphibians and Fishes in Plant Genetic Protection Area of RSPG Nampung Dam, Sakon Nakhon**. Suranaree University of Technology. (In Thai)
- Terrestrial animal. (n.d.). **The evolution of reptiles**. Retrieved from <https://bit.ly/33eqDw1>. (In Thai)
- Thai Geology Team. (2012). **The Evolution of the Earth**. Retrieved from <https://www.geothai.net/earth-evolution/>
- Tipsang, S. (2020). **The science revolution**. Retrieved from <https://bit.ly/33Ahs8M>. (In Thai)
- Vechasat, K. (2016). The Reflection of Naga in the Tai Concepts. **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 9 (1): 1099-1116. (In Thai)

Venkatrangan, G. (October 2018). **Vishnu Avatars and Evolution**. Retrieved from <https://medium.com/@staynatural/vishnu-avatars-and-evolution-8cb6c069105c>

Vishnu Avatars and the Theory of Evolution. (July 2020). Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=k-tictNm-rU>

Wikipedia. (2021, July). **Reptiles**. Retrieved from <https://bit.ly/3qusXHR>. (In Thai)

Yingsunk, S. (2009). **An analytical study of Sīla Pāramī in Bhuridat jātaka** (Master's Thesis), Maha Chulalongkorn Rajavidyalaya University. (In Thai)

Yoksan, S. (2011, August). **Chimpanzees: The Closest Relatives of Humans**. Retrieved from <https://bit.ly/3fpu7Ov>. (In Thai)

ขุนสังขานต์ : บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ในสังคมล้านนาปัจจุบัน

Khun Sangkhan : The Role and the Existence in Lanna Society in the Present Day

พวงผกา ธรรมธิ / Phuangphaka Thammathi

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เชียงราย 57100, ประเทศไทย
School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University, Chiang Rai 57100, Thailand

Email : Phuangphaka.lac@mfu.ac.th

Received: November 29, 2021

Revised: February 15, 2022

Accepted: February 20, 2022

Abstract

This article aimed to study the story of Khun Sangkhan in the context of Lanna literature and analyze the roles, functions, and existence of Khun Sangkhan in present Lanna society. The article was conducted under the qualitative research by using the content analysis method and functionalism theory. The data were collected from the Lanna ancient manuscripts which included 10 copies of Pab-saa and Pab Khoi. The results showed that Khun Sangkhan in Lanna people's belief was contributed by personification under the assimilation of 3 believes: Brahmanism-Hinduism, Buddhism, and Animism. The story of khun Sangkhan was inherited in two kinds as the oral telling and manuscript one. Lanna people practiced their own tradition to Khun Sangkhan in ways of custom and ritual continually. The appearance and existence of Khun Sangkhan were still in the belief of Lanna people tightly, fully function, and still played the role among Lanna society in five ways as follow: the predication of the year, 2) the guider who told human about the time and took them pass across the old year into the new year on "Wan Sangkhan Long", the person who took the unfortunates and reminded human about their actions and the results of actions in the past year, and the representative of identity of Lanna society.

Keywords: Khun Sangkhan, Lanna, Folklore

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลขุนสังฆานต์ในบริบทวรรณกรรมล้านนาและวิเคราะห์ บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ของขุนสังฆานต์ในสังคมล้านนาปัจจุบันโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่อาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการสรุปวิเคราะห์จากเอกสารประเภทพิชชา ใบลาน และพิชชอย จำนวน 10 ฉบับ โดยใช้ทฤษฎีแนวคิดบทบาทหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ขุนสังฆานต์ในคติความเชื่อของชาวล้านนาเกิดจากสร้างบุคลาธิษฐานที่อาศัยการผสมผสานความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ศาสนาพุทธและความเชื่อเรื่องผี เรื่องราวของ ขุนสังฆานต์ในบริบทวรรณกรรมสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ รูปแบบของวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีชื่อเรียกว่า ปู่สังฆานต์ ย่าสังฆานต์และวรรณกรรมลายลักษณ์ ที่มีชื่อว่า ขุนสังฆานต์ ชาวล้านนามีธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับขุนสังฆานต์ในลักษณะที่เป็นประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับขุนสังฆานต์กันมาอย่างต่อเนื่อง ลักษณะการเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของขุนสังฆานต์ยังคงปรากฏคู่กับคติความเชื่อของชาวล้านนาอย่างเหนียวแน่น ส่วนบทบาทหน้าที่ของขุนสังฆานต์ในสังคมล้านนา ได้แก่ การทำหน้าที่เป็นชุดคำพยากรณ์ ผู้ทำหน้าที่บอกกาลและนำมนุษย์ก้าวเข้าสู่วาระใหม่แห่งปีในวันสังฆานต์ ล่อง ผู้นำเอาเคราะห์กรรมของมนุษย์ไปและผู้เตือนสติมนุษย์เกี่ยวกับการกระทำและผลการกระทำที่ผ่านมาและการเป็นเครื่องมือการแสดงอัตลักษณ์ของสังคมล้านนา

คำสำคัญ: ขุนสังฆานต์, ล้านนา, คติชน

บทนำ

การเคลื่อนตัวของพระอาทิตย์จากจักรราศีมีนเพื่อเข้าสู่ราศีเมษตามความเชื่อของชาวล้านนาว่าเป็นการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์นั้นเป็นการเดินทางของสุริยเทพแห่งสงกรานต์ อันมีนามว่า “ขุนสังฆานต์” ซึ่งเป็นเทศกาลสงกรานต์ที่สำคัญในรอบปี ที่ชาวล้านนา ถือเป็นโอกาสในการเฉลิมฉลองการเปลี่ยนศักราชใหม่ และการเปลี่ยนแปลงศักราชใหม่นี้มีความเชื่อและวิถีปฏิบัติของชาวล้านนาเกี่ยวกับขุนสังฆานต์และการเดินทางของขุนสังฆานต์ ตลอดจน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ อาวุธที่ถือ ลักษณะหรืออากัปกิริยาการเดินทาง พาหนะ ทิศที่เดินทาง รวมทั้งชื่อของนางเทวดาและกิริยาอาการของนางเทวดา ผู้มาคอยรับเสด็จขุนสังฆานต์ในช่วงการเปลี่ยนผ่านจากปีเก่าเข้าสู่ปีใหม่ของชาวล้านนา เป็นช่วงแห่งความคาดหวังที่จะให้สิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ในปีที่ผ่านมาอันลบเลือนไปกับปีเก่า ในขณะที่เดียวกันก็บารัณนาให้สิ่งที่ตึงเครียดขึ้นในปีใหม่ที่มาถึง กิจกรรมทางความเชื่อจึงถูกเชื่อมโยงกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับขุนสังฆานต์จนกลายเป็นธรรมเนียมที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

ขุนสังฆานต์ นอกจากจะเป็นตัวแทนของช่วงเวลาในการเปลี่ยนผ่านแล้ว ยังเป็นเสมือนความคาดหวังในอนาคต และการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามคำทำนายอันเนื่องมาจาก ขุนสังฆานต์ วิถีชีวิตอันผูกติดกับการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านของกาลเวลา ซึ่งได้รับการสมมุติขึ้นในนาม “ขุนสังฆานต์” ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้คนในสังคม ตลอดจนระบบเศรษฐกิจและ

สังคมส่วนรวม อาทิ ต่อผู้ปกครองบ้านเมือง ต่อดินฟ้าอากาศ ต่อสัตว์เลี้ยง ต่ออาชีพตลอดจนถึงพืชพันธุ์ ัญญาหารต่าง ๆ ของชาวล้านนา

เป็นที่น่าสนใจว่าคติความเชื่อเรื่องขุนสังขานต์ในล้านนาที่ปรากฏในเอกสารโบราณล้านนาไม่ปรากฏหลักฐานเค้าโครงเรื่องกบิลพรหมถูกตัดเศียร และขุนสังขานต์ล้านนาก็เป็นเพศชายไม่ใช่เพศหญิง ซึ่งมีความแตกต่างกันกับคติความเชื่อเรื่องนางสงกรานต์ในภูมิภาคอื่นอีกด้วย แม้ว่าเรื่องเล่าและตำนานนางสงกรานต์ของไทยจะเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของคนในสังคมล้านนา ดังจะเห็นได้จากปฏิทินสงกรานต์ หรือหนังสือปีใหม่ของร้านประเทืองวิทยา จ.เชียงใหม่ ซึ่งบทบาทหน้าที่ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมจากศูนย์กลางเข้ามายังท้องถิ่น อาจจะทำให้ขุนสังขานต์ถูกลดบทบาทลง แต่เรื่องราวของขุนสังขานต์ก็เป็นที่รับรู้ของคนในล้านนามาช้านาน แม้ว่าในปัจจุบันขุนสังขานต์ล้านนาจะไม่เป็นที่รู้จักของคนรุ่นใหม่ แต่หลายภาคส่วนในล้านนาก็พยายามผลักดันให้ขุนสังขานต์ได้มีบทบาทอีกครั้งในเทศกาลสงกรานต์ ดังเช่นร้านประเทืองวิทยา ที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบภาพวาด และหันมาใช้เรื่องราวของขุนสังขานต์ล้านนาประกอบในหนังสือปีใหม่ นับได้ว่าเป็นการสืบทอดและการดำรงอยู่ของขุนสังขานต์ล้านนาให้มีบทบาทอีกครั้ง ดัง หนังสือปีใหม่พื้นเมืองปีพุทธศักราช 2563 ฉบับร้านประเทืองวิทยา (Phaowattanasuk, 2020) ว่า

... รวิสังขานต์แต่งองค์ทรงเครื่องด้วยสีขาว ประดับแก้ววิหุรีย์ หัตถ์ซ้ายหัตถ์ขวาทรงถือ ดอกบัวขาวเสด็จนอนตะแคงมาบนหลังช้างเผือก รุกไปหนตะวันตก มีนางมโนราชนอรอรับ... (แปลโดย ผู้วิจัย: ขุนสังขานต์แต่งกายด้วยเครื่องนุ่งห่มสีขาว ประดับด้วยไฟหุรีย์หัตถ์ซ้ายหัตถ์ขวาทรงถือดอกบัวขาวเสด็จนอนตะแคงมาบนหลังช้างเผือก เดินทางไปทิศตะวันตก มีนางมโนราชนอรอรับ) และในขณะเดียวกัน ก็ยังคงไว้ซึ่งเรื่องราวของนางสงกรานต์ที่ได้รับอิทธิพลจากสยามเช่นกัน ว่า ... ปีกัดไฉ่ หรือหนไฉ่เรียกปีขวด ปีนี้นางสงกรานต์มีนามว่านางโคราคะเทวี ทรงพาหุรัดทัดดอกปีบ มีแก้วมุกดาหารเป็นอาภรณ์ ภักษาหาร น้ำมันเนย หัตถ์ขวาทรงพระขรรค์หัตถ์ซ้ายทรงไม้เท้า ไสยาสน์ลื้มพระเนตรมาบนหลังเสื่อ...

ปรากฏการณ์ทางสังคมเช่นนี้จึงเป็นภาพสะท้อนของการยอมรับการเลื่อนไหลของวัฒนธรรม ศูนย์กลางและการปรับเปลี่ยนแนวความคิดที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของความเป็นล้านนา ภาพสะท้อนนี้จึงเป็นสัญญาณที่ดีในการสืบทอดคติความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับขุนสังขานต์และทำให้ขุนสังขานต์ได้กลับมามีบทบาทสำคัญในประเพณีสงกรานต์ล้านนาอีกครั้ง

โดยงานวิจัยนี้จะวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ของขุนสังขานต์ในสังคมล้านนาปัจจุบัน จะทำการวิเคราะห์การแต่งกายของขุนสังขานต์ อาวุธที่ถือลักษณะหรือกิริยาอาการในขณะเดินทาง ทิศทางการเดินทางของขุนสังขานต์ พาหนะของขุนสังขานต์ นางเทวดาที่มารับขุนสังขานต์ และคำทำนายต่าง ๆ อันเนื่องมาจาก ขุนสังขานต์ที่เป็นเสมือนความคาดหวังในอนาคต และการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามคำทำนายอันเนื่องมาจากขุนสังขานต์ เพื่อให้เห็นบทบาท และการดำรงอยู่ของขุนสังขานต์ในสังคมล้านนาในอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านมิติที่หลากหลายเชิงคติชน และอาจจะทำให้มองเห็นถึงทัศนคติของคนในสังคมล้านนาปัจจุบันที่มีต่อขุนสังขานต์ผ่านพิธีกรรมและความเชื่อ

ตลอดจนถึงปรากฏการณ์ทางสังคมด้วย ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาจากเอกสารโบราณประเภท พับสาและใบลาน ภายใต้กรอบคิดและทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม (functionalism) ของวิลเลียม อาร์ บาสคอม (William R. Bascom, 1965, as cited in Na Thalang, 2005)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลขุนสังฆานต์ในบริบทวรรณกรรมล้านนา
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและการดำรงอยู่ของขุนสังฆานต์ในสังคมล้านนาปัจจุบัน

ทบทวนวรรณกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง ขุนสังฆานต์

จากการสำรวจการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับคติความเชื่อเรื่องขุนสังฆานต์ที่ผ่านมาพบว่า มีนักวิชาการ ด้านล้านนาคดีที่กล่าวถึงขุนสังฆานต์ในภาพรวมเช่น รายงานการวิจัย การชำระปฏิทินและหนังสือปีใหม่ เมืองล้านนา (ประกาศสงกรานต์) ที่พบว่า ล้านนาไม่มีคติความเชื่อเกี่ยวกับนางสงกรานต์ อีกทั้งยังไม่ปรากฏ การกล่าวถึงท้าวภิลพรหมและธรรมกุมาร หากแต่กล่าวถึงขุนสังฆานต์ ในลักษณะของบุคลาธิษฐานว่า หมายถึงพระอาทิตย์ ในรายงานการวิจัยดังกล่าว ไม่พบการระบุชื่อของขุนสังฆานต์ แต่ปรากฏเฉพาะชื่อ ของนางเทวดาที่มาคอยรับขุนสังฆานต์เท่านั้น (Naksuk, 2003)

Dokbuakaew (2003) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประเพณีสงกรานต์ : ความเชื่อดั้งเดิมและการเปลี่ยนแปลงพบว่า ความเชื่อเรื่องนางสงกรานต์ทั้ง 7 ไม่ปรากฏที่มา ทั้งจากเรื่องปรัมกับและเรื่องเล่า อื่น ๆ แต่ชื่อมีความใกล้เคียงกับของไทลื้อและไทเขิน คือ 1. นางธัมมสิริ 2. นางมโหสถ 3. นางสุนันทา 4. นางศิรินนทา 5. นางกัญญา 6. นางลิตา 7. นางตโปตา โดยนางสงกรานต์ทั้ง 7 นี้ ไม่ได้มีหน้าที่ใน การแห่เศียรแต่อย่างใด แต่มีหน้าที่มารับขุนสังฆานต์เท่านั้น และในงานดังกล่าว ก็เขียนถึง ความเชื่อดั้งเดิม ของล้านนาเกี่ยวกับ ขุนสังฆานต์ ตามเอกสารปรัมภูมิ ซึ่งไม่ได้วิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่ของขุนสังฆานต์ ในเชิงคติชนแต่อย่างใด

Thamathi (2010) ได้เขียนหนังสือชุดล้านนาคดี เรื่อง ปีใหม่ล้านนา กล่าวถึงขุนสังฆานต์ว่า “...สำหรับขุนสังฆานต์นั้น ล้านนาให้ความสำคัญมาก โดยเฉพาะด้านบุคลิกลักษณะ กล่าวคือมีความองอาจ สง่างามด้วยเครื่องประดับที่ระยิบระยับด้วยรัตนชาติ มีสัตว์เป็นพาหนะและลักษณะเป็นเทพที่ยิ่งใหญ่...” การเคลื่อนตัวไปของขุนสังฆานต์ในแต่ละวันจะมีการเปลี่ยนแปลง สีเครื่องนุ่งห่มเครื่องประดับ สิ่งถืออิริยาบถ พาหนะ และนางเทวดาที่มารับ โดยจะมีการกำหนดในตำราว่าด้วยสังฆานต์ล่อง

Sujachaya (2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พิธีขอฝนของชนชาติไท โดยกล่าวถึงพิธีขอฝนของกลุ่ม ไทขิ่น เมืองเชียงตุง สหภาพพม่า ว่ามีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการขอฝนดังนี้

-ส่งรูปสังฆานต์ไปล้องกบ ในบุญเดือน 6 (เมษายน วันปีใหม่)

-ล้องเลี้ยงเมือง ในเดือน 8 (มิถุนายน)

-ตั้งธรรมวาทหลวง ในเดือน 10 (สิงหาคม)

-สวดคาถาปลาช่อน ทำให้เห็นว่า “...ขุนสังฆานต์ ตามความเชื่อของชาวไทซิ่น เมืองเชียงตุง มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน ที่ช่วยให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล วันขึ้นปีใหม่ของชาวไทซิ่นว่า จะแบ่งออกเป็น 4 วัน ในวันแรก คือวันสังฆานต์ล้อง ชาวบ้านจะพากันไปจับจ่ายซื้อของที่ตลาด ในวันที่ 2 คือวันส่งสังฆานต์ โดยในวันส่งสังฆานต์ ชาวไทซิ่นจะทำรูปขุนสังฆานต์ขึ้นมา แล้วทำการแห่ไปยังล้องกบ ที่อยู่ด้านทิศตะวันตกของเมืองเชียงตุง ซึ่งเป็นร่องน้ำที่แยกออกมาจากลำน้ำซิ่น โดยรูปขุนสังฆานต์และสัตว์พาหนะประจำปีนั้น ผู้ปั้นจะเป็นชาวเชียงตุง สืบทอดต่อกันมาในตระกูลและเป็นคนที่เจ้าฟ้ากำหนดไว้ เรียกว่าอาจารย์ วันต่อมาเป็นวันทำพิธีแก่นกลอง ส่งแก่นแซ่ (ไม้ที่ทำเป็นรูปอวัยวะเพศชาย) โดยให้ชาวลัวะ 2 คน สวมชุดแดงมาตีกลองทั้งวันทั้งคืน เวลา 11.00-12.00 น. ชาวลัวะจะพากันหามกลองไปที่ล้องกบ เวลาบ่ายโมง นำกลองไชขึ้นแขวน อาจารย์ผู้ทำพิธีและชายอีกคนทำที่เป็นถามปัญหาเรื่องกลอง จากนั้นอาจารย์ก็จะมารับขันตั้งแล้วออกไปปั้นรูปกบ ทำแข่งมีรูปกบน้อยแขวนไว้ ในเวลา 12.00 น. เชิญผีเจ้าเมือง 80 ตน อาจารย์นำไม้แก่นแซ่แห่ที่ก้นกบ ระหว่างนั้นพระสงฆ์สวดพระธรรมพุทธะวงศา พรหมน้ามนต์ให้ผู้มาร่วมพิธีแล้วสวดขยันโต โดยส่วนใหญ่เมื่อทำพิธีส่งสังฆานต์ดังนี้ ฝนมักจะตก หากฝนตกลงมานิยมนำหัวหมูไปไหว้ที่ล้องกบ....”

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับขุนสังฆานต์ มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับงานวิจัยในเรื่องอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกล่าวถึงการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ของขุนสังฆานต์ในสังคมล้านนาปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเรื่อง ขุนสังฆานต์ ตลอดจนจนถึงการศึกษาข้อมูลขุนสังฆานต์ในบริบทวรรณกรรมล้านนา และการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ในสังคมล้านนาปัจจุบัน โดยใช้มุมมองด้านคติชนวิทยา จะช่วยให้องค์ความรู้เกี่ยวกับขุนสังฆานต์เป็นที่รู้จักและแพร่หลายยิ่งขึ้น

ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ทางคติชนของ William R. Bascom

เรื่องราวของขุนสังฆานต์ ปรากฏในวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะและในวรรณกรรมลายลักษณ์ ซึ่งถือเป็นข้อมูลประเภทหนึ่งทางคติชน ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีด้านคติชนวิทยามาประกอบการวิเคราะห์ นั่นคือทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมของ William R. Bascom (1965, as cited in Na Thalang, 2005) ได้เขียนบทความเรื่อง Four Function of Folklore โดยชี้ให้เห็นว่าเราควรสนใจบริบททางสังคมของคติชน ทั้งนี้คติชนแต่ละประเภทอาจมีบทบาทต่างกันและคติชนบางประเภทอาจมีบทบาทหลายประการ ซึ่งได้จำแนกบทบาทหน้าที่ของคติชนไว้ 4 ประการ คือ

1. บทบาทหน้าที่ในการใช้อธิบายที่มาและเหตุผลในการทำพิธีกรรม เพราะพิธีกรรม ประเพณี เป็นส่วนสำคัญในวัฒนธรรมที่ใช้สร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ พิธีกรรมจึงเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ที่จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างดี มีความมั่นคงทั้งทางด้านจิตใจและทาง

ด้านสังคม ดังนั้นความเชื่อและตำนานซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการอธิบายที่มาของการประกอบพิธีกรรมจึงเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญ

2. บทบาทหน้าที่ในการศึกษาแก่สังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า ในสังคมที่ไม่มีตัวหนังสือใช้ (nonliterate societies) เช่นสังคมชนเผ่าต่าง ๆ หรือสังคมชาวเขารวมไปถึงสังคมที่มีตัวหนังสือใช้แต่ก็ยังใช้ประเพณีบอกเล่าในการถ่ายทอดวัฒนธรรม คติชนจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นสถาบันการศึกษาในความหมายว่า ให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ปณิธานทัศนคติ อบรมสั่งสอนระเบียบสังคม และรักษามาตรฐานทางจริยธรรมและพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนที่สังคมยอมรับ

3. บทบาทในรักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม สังคมสมัยก่อนได้อาศัยประเพณีบอกเล่าโดยผ่านกลไกของคติชนรูปแบบต่าง ๆ ในการอบรมระเบียบสังคม เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบของสังคม ค่านิยมที่สังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี ทัศนคติที่สังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ตลอดจนบรรทัดฐานทางพฤติกรรมและจริยธรรมของสังคม

4. ให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล นอกเหนือจากบทบาททางสังคมแล้ว คติชนยังมีบทบาทโดยตรงที่สำคัญยิ่งคือบทบาททางด้านจิตใจ เพราะคติชนสามารถเสนอทางเลือกที่ชัดเจนให้กับสิ่งที่มีนัยยะปรารถนาแต่ทำไม่ได้ในชีวิตจริงและยังเสนอทางออกให้กับปัญหาอันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เคร่งครัดอันทำให้สมาชิกมีความคับข้องใจหรืออึดอัดที่สามารถพูดหรือแสดงออกเมื่อเกิดความขัดแย้งในใจได้

โดยผู้วิจัยจะใช้บทบาทหน้าที่ของคติชนทั้ง 4 ข้อ ข้างต้นนี้มาประกอบเพื่ออธิบายบทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ของชนสังขานต์ในสังคมล้านนาปัจจุบัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีบทบาทหน้าที่ทางคติชนของ William R. Bascom

เอกสารและงานวิจัยที่ได้นำทฤษฎีบทบาทหน้าที่ทางคติชนของ วิลเลียม อาร์ บาสคอมมาใช้ในการศึกษาบทบาทหน้าที่ของคติชนประเภทต่าง ๆ มีดังนี้

Timtab and Khatshima (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในนิทานพื้นบ้านเขมร โดยได้ศึกษาบทบาทของตัวละครของผู้หญิงและผู้ชายในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะตามกรอบทฤษฎีของ วิลเลียม อาร์ บาสคอม พบว่า ตัวละครผู้หญิงที่อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวแสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงใน 3 ฐานะคือ 1.บทบาทในฐานะบุตรสาว 2.บทบาทในฐานะภรรยา 3.บทบาทในฐานะมารดา ซึ่ง 3 ฐานะข้างต้นล้วนเป็นผู้คอยสนับสนุนและส่งเสริมผู้ชายให้ประสบความสำเร็จโดยอาศัยลักษณะของความเป็นกุลสตรีหรือสตรีศรีครบลักษณะตามลักษณะคติความเชื่อของสังคมกัมพูชา ส่วนบทบาทในพื้นที่สาธารณะ พบเพียงฐานะเดียวคือ ผู้นำ ซึ่งจะต้องเป็นผู้หญิงที่พร้อมด้วยสติปัญญาและเป็นชนชั้นสูง นอกจากนั้นยังอยู่ในฐานะผู้ค้ำจุนพระพุทธศาสนา และฐานะที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับของสังคมในฐานะเป็นที่พึ่งพาในรูปแบบของสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ส่วนบทบาทของตัวละครผู้ชายอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวแสดงให้เห็น

เห็นถึงบทบาทของผู้ชาย 3 ฐานะเช่นกันคือ 1.ฐานะบุตรชาย 2.ฐานะสามี 3.ฐานะบิดา 3 ฐานะข้างต้นนี้ ล้วนแสดงออกในฐานะเป็นผู้นำ ผู้เลือก ผู้ตัดสินและผู้รับการปรนนิบัติ แม้ว่าตัวละครผู้ชายจะขาดความสมบูรณ์ในลักษณะครบถ้วนก็ตาม ส่วนบทบาทในที่สาธารณะ ถือว่าเป็นสิ่งที่มิบทบาทเป็นอย่างมากทั้ง ในฐานะผู้นำทางความเชื่อและผู้นำในการปกครอง

Kasempholkul (2009) ได้ศึกษาด้านพระศรีอารียในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท โดยใช้ทฤษฎีของ วิลเลียม อาร์ บาสคอม พบว่าตำนานพระศรีอารียมีบทบาทสำคัญในฐานะตำนาน ศาสนาในการสร้างระบบความเชื่อเรื่องอนาคตพระพุทธเจ้าและโลกอุดมคติ เป็นกลไกการตอบสนองความปรารถนาทางใจแก่พุทธศาสนิกชน สร้างมาตรฐานทางศีลธรรมและสร้างคำอธิบายเรื่องที่มาของพิธีกรรมทางศาสนา มีบทบาทในทางการเมืองในการสร้างคำอธิบายสถานภาพและความชอบธรรมทางการเมือง และสร้างกฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติให้แก่สมาชิกในสังคม รวมถึงบทบาทในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรม ทั้งทางด้านประติมากรรม จิตรกรรม และคีตกรรม ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงความแพร่หลายและบทบาทของพระศรีอารียในหลากหลายมิติในสังคมไทย

Chotidilok and Runra (2017) ได้ศึกษาเรื่อง ตึกตากลูเทพ : การผลิตซ้ำวาทกรรม “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” และบทบาทของวัดอุดมคณสมัยใหม่ในสังคมไทย พบว่า การวิเคราะห์บทบาทของ วาทกรรม “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” ที่ส่งผลต่อปรากฏการณ์การบูชาตึกตากลูเทพมีบทบาทหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่ 1) หน้าที่ในการอธิบายที่มาและเหตุผลในการทำพิธีกรรม 2) หน้าที่ในการให้การศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า 3) หน้าที่ในการรักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม และ 4) หน้าที่ในการให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกของความคับข้องใจของบุคคล ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ปรากฏการณ์บูชาตึกตากลูเทพได้รับความนิยมนั้น พบว่า เป็นเพราะการปรับเปลี่ยนรูปแบบพิธีกรรมให้เข้ากับพลวัตทางสังคม

จะเห็นได้ว่าการศึกษาข้างต้นได้นำทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมของ William R. Bascom มาใช้ในการศึกษาคติชนในแต่ละประเภทซึ่งพบบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป และในการศึกษาบทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ของขุนสังฆานต์ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม มาประยุกต์ใช้ โดยจะประยุกต์จากกรอบคิดของวิลเลียม อาร์ บาสคอม เป็นหลักในการวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยการวิเคราะห์ด้วยบท (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการสรุปวิเคราะห์ โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขุนสังฆานต์ โดยการปริวรรตจากเอกสารโบราณประเภท พับสา ใบลาน และสมุดข่อย ดังนี้

แหล่งข้อมูล

เอกสารที่นำมาศึกษา คัดเลือกโดยใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นเอกสารที่กล่าวถึงขุนสังฆานต์เท่านั้น ดังนี้

1.เอกสารโบราณประเภท พับสา ใบลาน และสมุดข่อย จากแหล่งที่มาดังนี้

1.1. ห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา ซึ่งเป็นเอกสารที่มาจากจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง เชียงรายและแม่ฮ่องสอนนอกจากนี้ยังใช้ฉบับวัดจอมคำ เชียงตุง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์จำนวน 1 ฉบับเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2. ไฟล์ภาพเอกสารจาก อ.ดร.ดิเรก อินจันทร์ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1.3. ไฟล์ภาพเอกสารจากท่านพระครูอดุลสีกกิตติ์ (ประพัฒน์ ฐานวุฑโฒ) เจ้าคณะตำบลห้วยยา เจ้าอาวาสวัดธาตุคำ ต.ห้วยยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

2. เอกสารโบราณที่นำมาศึกษา มีจำนวน 10 ฉบับดังนี้

1. เอกสารพับสา เรื่องหนังสือโหราแปลงปีใหม่ ต้นฉบับเป็นของ อาจารย์สิงฆะ วรรณสัย ไม่พบปีที่จาร ไฟล์ภาพจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา รหัสเอกสาร DELMN021_085_0628_006

2. เอกสารพับสา ไม่มีชื่อเรื่อง ต้นฉบับจากวัด วัดแม่นาเรือ อ. เมือง จ. พะเยา ไม่พบปีที่จาร ไฟล์ภาพจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา รหัสเอกสาร DLNTM_051318001_00_003

3. เอกสารพับสา เรื่อง โหฬาลวง ต้นฉบับวัดศรีมงคล (ก่ง) อ.ท่าวังผา จ.น่าน ไม่พบปีที่จาร ไฟล์ภาพจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา รหัสเอกสาร PNT-MP018_231_060320023_00_056

4. เอกสารพับสา (พับหัว) โหราศาสตร์ ต้นฉบับวัดก้าก่อ อ. เมือง จ. แม่ฮ่องสอน ปีที่จาร จ.ศ.1180 ไฟล์ภาพจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา รหัสเอกสาร PNT-MP099_062_0800718001_00_005

5. เอกสารใบลาน เรื่องหนังสือโหรา ต้นฉบับวัดเหมืองหม้อ อ.เมือง จ.แพร่ ปีที่จาร พ.ศ. 2464 ไฟล์ภาพจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา รหัสเอกสาร PNT-MP267_121_070518001_00_021-2

6. เอกสารพับสา (พับหัว) โหราศาสตร์ ต้นฉบับวัดจอมคำ เชียงตุง ประเทศเมียนมาร์ ไม่พบปีที่จาร ไฟล์ภาพเอกสารจาก อ.ดร.ดิเรก อินจันทร์ รหัสเอกสาร DSC_3562

7. เอกสารพับข่อย (สมุดข่อย) ไม่มีชื่อเรื่อง ต้นฉบับวัดกิตติวงศ์ อ.แม่สะเรียง จ. แม่ฮ่องสอน ไม่พบปีที่จาร ไฟล์ภาพจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา รหัสเอกสาร DELMN021_052_1089_008

8. เอกสารพัสสา เรื่อง หอศรแปงปีใหม่ ต้นฉบับวัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา จ. ลำปาง ไม่พบปีที่จาร ใ้ภาพจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา รหัสเอกสาร PNTMP 030220045_00

9. เอกสารพัสสาจากท่านพระครูอดุลสีกิตติ์ (ประพัฒน์ ฐานวุฑโฒ) เจ้าคณะตำบล หายยา เจ้าอาวาสวัดธาตุคำ ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

10. เอกสารพัสสา เรื่อง โหราศาสตร์ ต้นฉบับวัดดอยจำค่า ต.สบสาย อ.สูงเม่น จ.แพร่ ไม่พบปีที่จาร ใ้ภาพเอกสารจาก อ.ดร.ดิเรก อินจันทร์ รหัสเอกสาร IMG_20201125_114820

การดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขุนสังฆานต์ โดยการปริวรรตจากเอกสารโบราณประเภท พัสสา ใบลาน และสมุดข่อย ซึ่งใช้เกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นเอกสารที่กล่าวถึงขุนสังฆานต์ในด้าน ต่างๆ จำนวน 10 ฉบับ ดังที่ได้กล่าวข้างต้น จากแหล่งที่มาดังนี้

1.1. หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา

1.2. ใ้ภาพเอกสารจาก อ.ดร.ดิเรก อินจันทร์

1.3. ใ้ภาพเอกสารจาก ท่านพระครูอดุลสีกิตติ์ (ประพัฒน์ ฐานวุฑโฒ) เจ้าคณะตำบลหายยา เจ้าอาวาสวัดธาตุคำ ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

2. จำแนกเนื้อหาและรายละเอียดของขุนสังฆานต์ ที่ปรากฏในเอกสารโบราณทั้ง 10 ฉบับ

3. วิเคราะห์เรื่องราวเกี่ยวกับขุนสังฆานต์ โดยใช้ทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม (functionalism) ของ William R. Bascom เพื่อให้เห็นบทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ของคติความเชื่อ เรื่องขุนสังฆานต์ในสังคมล้านนา

4. อภิปรายผลและสรุปผลการศึกษา

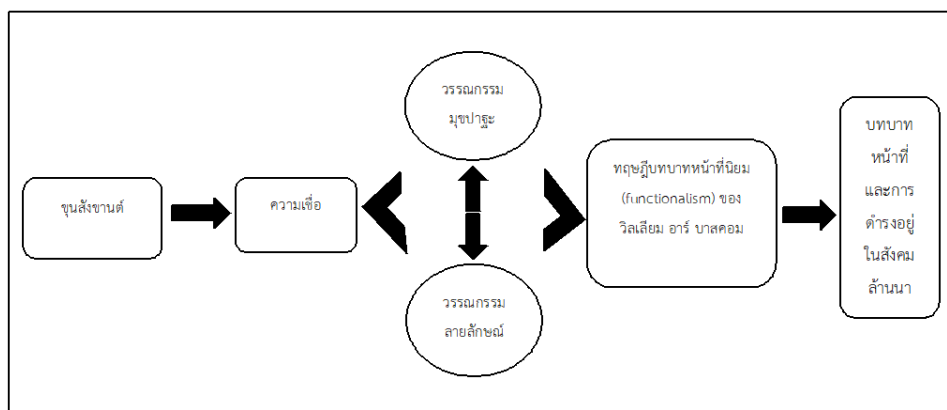
5. ส่งรูปเล่มงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา

6. แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาตามผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำ

7. ส่งรูปเล่มฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการแก้ไขแล้วให้ส่วนวิจัยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

8. ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัยในวารสารวิชาการ

กรอบแนวคิดในการศึกษา



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: Thamathi (2021) ประยุกต์จากทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมของ William R. Bascom

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ในสังคมล้านนาปัจจุบันของขุนสังขานต์ ตามคติความเชื่อของคนล้านนาที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งที่เป็นเรื่องเล่าแบบมุขปาฐะและที่จารึกเป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารโบราณล้านนานั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพอาศัยวิธีการวิเคราะห์ ตัวบ่งชี้จากเอกสารประเภทพัสสา ใบลาน และพับข่อย จำนวน 10 ฉบับ ผลการวิจัยที่ได้สามารถจำแนกได้ 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ภูมิหลังของขุนสังขานต์ในวัฒนธรรมล้านนา

เรื่องราวของขุนสังขานต์ปรากฏเฉพาะในท้องถิ่นล้านนาเท่านั้นไม่พบในท้องถิ่นอื่นของประเทศไทย ทั้งนี้เรื่องราวของขุนสังขานต์ได้มีการกล่าวไว้ในคัมภีร์ต่าง ๆ เช่น เทพวงศศาสตร์ สूरียาตรา (สूरียาตร์) ฎีกาสूरียาตรา ราชมัตตยะพยากรณ์ ฎีกาสมนตพยากรณ์ ฎีกาสूरียอุณทิสาย สิทธานตปกรณ และฎีกาวิมตติ วิโนทนี เป็นต้น (Thamathi, 2010) ซึ่งได้รับคติความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เมื่อพุทธศาสนาเริ่มมีอิทธิพลขึ้นก็มีการนำเอาความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูมาผสมผสานเข้าด้วยกันซึ่งเป็นลักษณะของศาสนาพุทธที่แพร่กระจายออกจากอินเดีย ต่อมาเมื่อแพร่กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งดินแดนล้านนาโบราณด้วย ชาวล้านนาเดิมเชื่อในเรื่องผี ซึ่งจะปรากฏในรูปของผีดีที่ให้คุณ และผีร้ายที่ให้โทษอยู่แต่เดิม เมื่อชาวล้านนารับเอาพุทธศาสนา จึงทำการบูรณาการพุทธศาสนาที่ได้รับการผสมผสานกับคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดูเข้ากับ

ความเชื่อเรื่องผีอันเป็นความเชื่อดั้งเดิมของตนพร้อมทั้งสร้างขุนสังฆานต์ขึ้นเป็นบุคลาธิษฐานให้ปรากฏขึ้นในช่วงวันสังฆานต์ล่อง ในส่วนของวรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่าสืบต่อกันมานั้นเป็นสร้างตัวละครในเรื่องเล่าให้เป็น ปู่สังฆานต์และย่าสังฆานต์ให้มีตัวตนที่แก่ชรา นุ่งผ้าสีแดง สิบบุหรืหมวนโต สะพายย่ามใบใหญ่เดินทางผ่านชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนของชาวล้านนาและเก็บกวาดสิ่งไม่ดี สิ่งอัปมงคลรวมถึงเคราะห์กรรมของชาวล้านนาผ่านไปกับปีเก่าซึ่งเป็นวันแรกของเทศกาลสงกรานต์ และเป็นขุนสังฆานต์ในวรรณกรรมลายลักษณ์ซึ่งมีการสืบความเชื่อและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับขุนสังฆานต์นี้มาจนถึงปัจจุบัน

ประเภทของเรื่องเล่าเกี่ยวกับขุนสังฆานต์

ขุนสังฆานต์แต่เดิมนั้นเป็นเรื่องเล่ามุขปาฐะสืบต่อกันมาและพบว่ามีกำบังเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏในวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์นั้นมีความแตกต่างกัน โดยขุนสังฆานต์ที่ปรากฏในเรื่องเล่านี้มีลักษณะเป็นบุคคลทั้งเพศหญิงและเพศชายสูงวัย ที่เรียกว่า “ปู่สังฆานต์” และ “ย่าสังฆานต์” เชื่อกันว่านุ่งหม้อผ้าสีแดง เดินทางในวันสังฆานต์ล่อง สะพายย่ามขนาดใหญ่ สิบบุหรืหมวนโตล่องแพไปตามลำน้ำ มุขปาฐะที่เล่ากันอย่างแพร่หลายในลำหานี้ ปู่สังฆานต์ย่าสังฆานต์และทำหน้าที่ในการนำพาสิ่งที่ชาวล้านนาเชื่อว่าเป็นเคราะห์ที่ไปจากสังคมลำหานาจึงเป็นภาพจำในจินตนาการของชาวล้านนามาช้านานดังปรากฏใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ เล่มที่ 13 (The Encyclopedia of Northern Thai Culture, 1999) กล่าวถึงเช้ามีดวันสังฆานต์ล่องว่า “...ในตอนเช้ามีดของวันสังฆานต์ล่องจะมีการจุดสะโพก² กันสนั่นหวั่นไหว ผู้มีปิ่นจะต้องยิงกระสุนที่ค้างในลำกล้องออกไป โดยว่าเป็นที่ยิงในวันนี้จะแม่นยำนัก นอกจากนั้นสำหรับเด็กแล้วก็มีเรื่องเล่ากันว่า “ปู่ย่าสังฆานต์” จะแต่งตัวด้วยชุดแดงทั้งชุด สะพายย่ามขนาดใหญ่ ปากคาบกล้องยาเส้นถ่อแพล่องไปตามลำน้ำ ซึ่งเด็ก ๆ มักได้ครออยู่ที่ทำน้ำเพื่อดู “ปู่ย่าสังฆานต์” แต่ก็ไม่มีผู้ใดบอกได้ว่าพบเห็นบุคคลทั้งสอง...”

ในส่วนที่ปรากฏในวรรณกรรมลายลักษณ์นั้น ขุนสังฆานต์ เป็นเสมือนสุริยเทพที่มีอาภรณ์เครื่องประดับกายอย่างอลังการ มีนางเทวดามารอรับ ในบางวันที่ขุนสังฆานต์ไปนั้น ขุนสังฆานต์จะมี 4 มือ ถือสิ่งของต่าง ๆ มีพาหนะที่เป็นสัตว์ในจินตนาการ เป็นสัตว์มงคล เป็นธาตุ เป็นผีหรือเป็นยานพาหนะ อันมีลักษณะที่แตกต่างจากเรื่องเล่าในวรรณกรรมมุขปาฐะอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งเวลา ลักษณะการ การเดินทางไปของขุนสังฆานต์นั้นก่อให้เกิดเหตุการณ์และสิ่งอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย ดังปรากฏในพัสสาไม่ปรากฏชื่อเรื่อง ต้นฉบับจากวัดกิตติวงศ์ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน ไม่ปรากฏปีที่บันทึก สืบค้นจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์ใบลานล้านนา รหัส (Kittiwong, Temple, n.d.) ว่า “...รวิสังฆานต์ไปยามตูดเช้า (๐๖.๐๐-๐๗.๓๐) เถึงเที่ยง ลูกย่นไป ปีนันจักมีกริยมากนัก ยามเที่ยงวัน เถึงพาดคำ (๑๖.๓๐-๑๘.๐๐) นั่งไป ปีนันจักใช้เจ็บนัก ยามค่ำเถึงเที่ยงคืน นอนไป คนทั้งหลายอยู่ดีมีสุขมากนัก ...”(แปลโดยผู้วิจัย : ขุนสังฆานต์ไปในช่วง

เข้าถึงเที่ยง ย่นไป ในปีนั้นจะเกิดกลียุค ขุนสังฆานต์ไปเวลาเที่ยงวัน ถึงเวลาพลบค่ำ นั่งไป ในปีนั้นผู้คน

¹ วันสังฆานต์ล่อง อ่านว่า วันสังฆานล่อง เป็นการออกเสียงแบบลำหานา โดยการผลักเสียง ฆ เป็นเสียง ข

² สะโพก (อ่านว่า สะโป๊ก) สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ เล่มที่ 13 (2542: 6708) กล่าวถึงสะโป๊กว่า “เป็นเครื่องเล่นอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดเสียงดังอย่างประดัง ...นิยมจุดสะโป๊กเพื่อไล่ปู่ย่าสังฆานต์ ในเช้ามีดของวัน

จะเจ็บป่วยเป็นจำนวนมาก ขุนสังขานต์ไปในเวลาเที่ยงคืน นอนไป ผู้คนจะอยู่ดีมีสุข)

ลักษณะและบุคลิกลักษณะและการปรากฏกายของขุนสังขานต์

ขุนสังขานต์ที่ปรากฏในเอกสารโบราณล้วนเป็นบุรุษเพศเท่านั้น โดยมีลักษณะการแต่งกายที่อลังการไปด้วยเครื่องประดับ มีทั้งหมด 7 องค์ ตามวันในหนึ่งสัปดาห์ ที่มีบุคลิกลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน เช่น จำนวนมือของขุนสังขานต์แต่ละองค์ที่มาในแต่ละปีไม่เท่ากัน และถือสิ่งของที่แตกต่างกันในแต่ละมือตามวันที่มาในแต่ละปี รวมทั้งลักษณะการ และการปรากฏกายของขุนสังขานต์ที่มีลักษณะที่มีความแตกต่างกัน พาหนะของขุนสังขานต์ในแต่ละวันก็มีความแตกต่างกันไป จำแนกเป็น สัตว์ในจินตนาการ (ครุฑ นาค ราชาสีห์) ยานพาหนะ (รถ วิมาน ปราสาท วิมานซอนรถ) ธาตุเหนือดิน (ลม เมฆ อคคีจลกัง) วิญญาณ (ผียักษ์) สัตว์มงคล (ช้างเผือก ควาย นกยูงดำ ม้า วัว แรด เสือ) และในการมาทุกครั้งของขุนสังขานต์จะมีนางเวทตามารอรับด้วยลักษณะการที่ต่างกันไปตามวัน ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเอกสารพิสดาร “เรื่องหนังสือโหราแปลงปีใหม่” ต้นฉบับจาก สิงหะ วรรณสัย อ.เมือง จ.ลำพูน ไม่ปรากฏปีที่บันทึก สืบค้นจากห้องสมุดดิจิทัลคัมภีร์โบราณล้านนา (Wannasai, n.d.) ว่า

“...สังขานต์ไปวัน ๑ ทรงเครื่องประดับอันแดง สุกกระโจม แลต่างกระจอนหู ประดับด้วยแก้วปวระ แก้วปัทมมราค มือขวาถือดอกบัว มือซ้ายถือหมวก นัยยะ ๑ มือซ้ายถือฉาลา มือขวาถือดาบยืนอยู่เหนือหลังม้าขาว อว่ายหน้าไปสู่หนปุพพะ... (แปลโดยผู้วิจัย : สังขานต์ไปวันอาทิตย์ ขุนสังขานต์ทรงเครื่องประดับสีแดง สวมขมาและตุ้มหู ประดับด้วยแก้วสีแดงอ่อนและพลอยสีแดง มือขวาถือดอกบัว มือซ้ายถือหมวก อีกนัยยะหนึ่งกล่าวว่า มือซ้ายถือง้าว มือขวาถือดาบ ยืนอยู่บนหลังม้าขาว มุ่งหน้าไปทางทิศตะวันออก)

วันจันทร์ นอนสะแกงพายขา ประดับด้วยเครื่องขาว สุกกระโจมต่างกระจอนหู ประดับด้วยแก้ววิฑูรย์ ทัดดอกอุบลขาว นอนสะแกงเหนือหลังช้างเผือก อว่ายหน้าไปสู่หนปัจฉิมะ... (แปลโดยผู้วิจัย : วันจันทร์ ขุนสังขานต์นอนตะแคงด้านขวา ทรงเครื่องประดับสีขาว สวมขมาและตุ้มหู ประดับด้วยแก้วไพฑูรย์ ทัดดอกบัวขาว นอนตะแคงบนหลังช้างเผือก มุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก)

วัน ๓ ทรงเครื่องประดับมีวันณะดังแก้วประภา สุกกระโจมต่างกระจอนหู ประดับด้วยแก้วประภาเนรมิตตนห้อมมีมือ ๔ เบื้อง มือซ้ายขวากล้าลุ่มพาดตก มือขวาถือจักรารุช มือซ้ายถือล้าบนถือหมากประคำ นัยยะ ๑ ว่า มือซ้ายถือกระออมแก้ว มือขวาถือสร้อยไขย ยืนก้มเหนือหลังราชสีห์ ลูกหน่อตตะไปสู่หนอาคไนย์...(แปลความ : วันอังคาร ขุนสังขานต์ทรงเครื่องประดับสีส้มอมแดง สวมขมาและตุ้มหู ประดับด้วยแก้วประภา มีมือสี่มือ มือซ้าย ขวาล่างพาดตก มือขวาถือองจักร มือซ้ายบนถือลูกประคำ อีกนัยยะหนึ่งกล่าวว่ามือซ้ายถือผอบแก้ว มือขวาถือพระขรรค์ชัยศรี ยืนก้มหน้าบนหลังราชสีห์ มาจากทิศเหนือเดินทางสู่ทิศตะวันออกเฉียงใต้)

วัน ๔ ทรงเครื่องดำ สุกกระโจมแลต่างกระจอนหูประดับด้วยแก้วอินทนิล เนรมิตตนห้อมมีมือ ๔ เบื้อง สองเบื้องลุ่มแป้นไว้ มือซ้ายเบื่องบนถือน้ำตันแก้ว มือขวาบนถือบิน นั่งพับพะแนงเชิงเหนือหลังนกยูงดำ อว่ายหน้าไปสู่หนปูพะ นัยยะ ๑ ว่าชีกระบือ มือซ้ายถือดอกไม้ มือขวาถือดาบ ลูกจากหนปูพะ ไปสู่หนทักขิณะ...(แปลโดยผู้วิจัย : วันพุธ ขุนสังขานต์ทรงเครื่องประดับสีดำ สวมขมาและตุ้มหูที่ประดับด้วยนิลสีดำ มีมือสี่มือ มือซ้าย ขวาล่างหงายไว้ มือซ้ายบนถือคนโทแก้ว มือขวาบนถือลูกศร นั่งขัดสมาธิบนหลังนกยูงดำ มุ่งหน้าไปสู่ทิศตะวันออก อีกนัยยะหนึ่งกล่าวว่า ชีควาย มือซ้ายถือดอกไม้ มือขวาถือดาบ มาจากทิศตะวันออกเดินทางไปสู่ทิศใต้)

วันผส มีตนเหลืองดั่งคำ สุกกระโจมหัวแลต่างกระจอนหู ประดับด้วยแก้ววิฑูรย์น้ำคำ มือขวาถือหมากประคำ มือซ้ายพาดตัก นัยยะ ๑ ว่า มือซ้ายถือไหน้ำ ลูกยืนเหนือหลังม้า อว่ายหน้าไปสู่หนอุดตร...(แปลโดยผู้วิจัย : วันพฤหัสบดีขุนสังขานต์มีกายเหลืองดั่งทองคำ สวมขมาและตุ้มหูที่ประดับด้วยแก้ววิฑูรย์สีทอง มือขวาถือลูกประคำ มือซ้ายพาดตัก อีกนัยยะหนึ่งกล่าวว่า มือซ้ายถือไหน้ำ ยืนบนหลังม้า หันหน้าไปทางทิศเหนือ)

วันศุกร์ มีตนขาว เครื่องทรงประดับก็ขาว สุกกระโจมแลต่างกระจอนหูประดับด้วยแก้ววิฑูรย์มีมือ ๔ เบื้อง มือขวากล้าลุ่มถือหมากประคำ มือขวาเบื่องบนถือบัวน มือซ้ายเบื่องบนถือผาลานั่งอย่างเอียงเหนือหลัง ควาย ลูกหนอากไนยไปสู่หนพายัพ...(แปลโดยผู้วิจัย : วันศุกร์ ขุนสังขานต์มีกายสีขาว สวมเครื่องทรงสีขาว สวมขมาและตุ้มหูที่ประดับด้วยแก้ววิฑูรย์ มีมือสี่มือ มือขวาล่างถือลูกประคำ มือขวาบนถือกระจก มือซ้ายบนถือง้าว นั่งยอง ๆ บนหลังควาย มาจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปสู่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ)

วันเสาร์ ทรงเครื่องประดับอันมีวันฉะอันเขียว สุกกระโจมแลต่างกระจอนหู ประดับด้วยอมรภต มีมือ ๔ เบื้อง มือขวาเบื่อง ๑ ถือดอก มือซ้ายเบื่อง ๑ ถือสร้อยไข่มุก มือซ้ายเบื่อง ๑ ถือธนู มือขวาเบื่อง ๑ ถือบิน นอน สะแคงเหนือหลังแรดไป นัยยะ ๑ ว่าเสื่อ อว่ายหน้าไปสู่ทรี...(แปลโดยผู้วิจัย : วันเสาร์ขุนสังขานต์ทรงเครื่องประดับสีเขียว สวมขมาและตุ้มหูที่ประดับด้วยแก้วอมรภต มีมือสี่มือ มือขวาข้างหนึ่งถือดอก มือซ้ายข้างหนึ่งถือพระขรรค์ชัยศรี มือซ้ายอีกข้างถือธนู มือขวาอีกข้างถือลูกศร นอนตะแคงบนหลังแรด อีกนัยยะหนึ่งกล่าวว่า บนหลังเสื่อ มุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้)

ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับขุนสังขานต์

โดยธรรมเนียมปฏิบัติของชาวล้านนาที่มีต่อขุนสังขานต์ ในวันสังขานต์ล่องนั้น ชาวล้านนาจะยิงปืน จุด “สะโปก(สะโป๊ก)” ทำความสะอาดบ้านเรือนและบริเวณที่อยู่อาศัยแต่เช้าตรู่ และชำระล้างร่างกายและการ “การดำหัว” ด้วยน้ำส้มป่อย เพื่อความเป็นสิริมงคลและเตรียมใจสำหรับการเข้าสู่ปีใหม่ตามปฏิทินล้านนา The Encyclopedia of Northern Thai Culture (1999) กล่าวถึงพิธีกรรมตามธรรมเนียมปฏิบัติของชาวล้านนาในวันสังขานต์ล่องไว้ว่า “...ในวันสังขานต์ล่องนี้ประชาชนจะรอว่าพระอาทิตย์จะย้ายเข้าสู่ราศีเมษเวลาใด เมื่อถึงเวลาจะมีการจุดพลุ จุดประทัดขึ้นฟ้า สมัยก่อนทางวัดจะ

มีการเคาะระฆังเป็นการเตือนว่าความไม่เที่ยงของโลกของชีวิตได้เปลี่ยนไปอีกรอบหนึ่งแล้ว บางท้องถิ่นก็จะเตรียมหาน้ำพระพุทธรณ์ หรือน้ำส้มป่อย น้ำอบน้ำหอมไว้เช็ดพรมตามเนื้อตามตัวหรือใช้สระหัวที่เรียกว่าคำหัว เรื่องนี้มีตำราอีกต่างหาก เรียกว่าเช็ดกาลกิณีออกทิ้งไป เช็ดจัญไรออกทิ้งไป บางแห่งก็จะหา ค้อน หาไม้ เคาะตามต้นไม้ ต้นดอกโดยถือว่าถ้าได้เคาะแล้ว ในปีนั้นต้นไม้ดังกล่าวจะมีลูกตก จะมีดอกบานงาม...” ซึ่งธรรมเนียมปฏิบัติบางอย่างก็มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น เช่น ในจังหวัดลำปาง จะมีการนำข้าวเหนียวคลุกน้ำอ้อยวางไว้บริเวณมุมรั้วบ้าน ประดับประดาด้วยใบคำใบหนู³ บริเวณรั้วบ้าน ใช้ช่อใช้ตุ้งรับปีใหม่ โดยจะใช้หมอน้ำวางไว้หน้าบ้าน 3-7 วันเพื่อรับสังฆานต์ ตามการเล่าสืบต่อกันมาดังที่ปรากฏในการบันทึกคำสัมภาษณ์ในหนังสือเกาฬไทยล้านนา M.C. Pramuanmark (1990) ได้บันทึกไว้ว่า “...ปู่จ๋านเป็นเทวดาตนใหญ่อยู่เมืองบน แห่แห่นแต่นแต่ เป็นพรหมสามหน้าแห่นำจ๋าน มีสามง่าม ปีใดเป้งม้า เป้งเสือ ก็ขี่ตัวเป้งมา ต้องมีข้าวสุ่นน้ำอ้อยไว้ภู่งบ้าน ใช้ใบคำ ใบหนู ไร่ปากประตูบ้าน 2 อัน ตีหัวคันไถ ใช้จ้อตุ้งฮับปีใหม่ แล้วก็คนเฮแต่งตัวใช้ดอกกาสะลองเหน็บหัว แล้วก็มีดอกจุ่มปาลาว โดย แล้วก่อเอาหม้อต้มไฉ้หน้าบ้าน ละไว้สัก 3-7 วัน ฮับจ๋าน...” (แปลความ : ปู่สังฆานต์เป็นเทวดาที่ยิ่งใหญ่อยู่บนสวรรค์ จะมีขบวนแห่เป็นพรหมสามหน้า แห่นำสังฆานต์ มีสามง่าม ปีใดที่ตรงกับสัปดาห์ในปิ่นกษัตริย์ใด ก็จะมีสัปดาห์ในปิ่นกษัตริย์นั้นมา จะต้องมีข้าวคลุกน้ำอ้อยวางไว้ทุกมุมของบ้าน ใช้ใบคำใบหนู คือ ใบของต้นไม้ที่เป็นพญาไม้ (ไม้ที่ถูกกำหนดว่าเป็นใหญ่กว่าไม้อื่นๆ) ในแต่ละปีมาวางไว้ตรงประตูบ้าน 2 ช่อ ที่หัวบันได้ใช้ช่อหรือธงปีใหม่ประดับไว้ ผู้คนจะแต่งตัว เหน็บดอกกาสะลอง ดอกลีลาวดี และนำหมอน้ำวางไว้ที่หน้าบ้าน ทิ้งไว้ 3-7 วัน เพื่อต้อนรับสังฆานต์) โดยธรรมเนียมปฏิบัตินี้ยังคงมีการปฏิบัติกันอยู่ในชุมชนบางแห่งของจังหวัดลำปางในช่วงสงกรานต์



ภาพที่ 2 การใช้ช่อตุ้งประดับบริเวณหน้าบ้านของชาวลำปางเพื่อต้อนรับปู่สังฆานต์
ที่มา: Thapani khrueraya, 2021 (ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่แล้ว เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2564)

³ใบคำใบหนู คือ ใบของต้นไม้ที่เป็นพญาไม้ (ไม้ที่ถูกกำหนดว่าเป็นใหญ่กว่าไม้อื่นๆ) ในแต่ละปี

ลักษณะการเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของขุนสังขานต์

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์หัตถ์จากเอกสาร พบว่าทั้งขุนสังขานต์ ปู่สังขานต์และย่าสังขานต์ เกิดขึ้นและดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมและชาวล้านนามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นทัศนะที่สอดคล้องกับสนั่น ธรรมธิ (Thamathi, 2014) กล่าวว่า “...ภาพของปู่หรือย่าสังขานต์ แท้จริงแล้วเป็นสัญลักษณ์ของกาลเวลาที่ล่วงเลยไป ชะยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิภูลเป็นตัวแทนของสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาหรือสิ่งอัปมงคล คนโบราณสร้างภาพขึ้นแล้วเสกสรรปั้นแต่งเติมรสโดยการให้ยิงปืนหรือจุดประทัด ยิงตะไล ขบไล่เพื่อกดดันสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาให้เลื่อนไหล ล่องไปกับกาลเวลา เป็นการผลักดันสิ่งอัปมงคลให้ผ่านไปกับปีเก่านั่นเอง...” ทั้งนี้การเกิดขึ้นมาของขุนสังขานต์ในแต่ละปีนั้น จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับสุริยเทพที่ปรากฏอยู่ในความเชื่อของผู้คน โดยจะปรากฏขึ้นเพียงครั้งเดียวในรอบปี คือวันสังขานต์ล่อง สนั่น ธรรมธิ (Thamathi, 2014) กล่าวถึงการมาและการไปของขุนสังขานต์ว่า “...การมาและการไปของขุนสังขานต์เป็นภาษาที่ใช้ในตำราของล้านนา ดังนั้นในตำราจะใช้คำว่า “ขุนสังขานต์มา” หรือ “ขุนสังขานต์ไป” อีกทั้งบุคลิกลักษณะของขุนสังขานต์จะอยู่ในภาพสุริยเทพผู้ยิ่งใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามในภาษาปากของชาวบ้านจะใช้คำว่า “สังขานต์ล่อง...” ทั้งนี้แม้ว่าการปรากฏขึ้นของขุนสังขานต์จะมีเพียงวันเดียวตามการรับรู้ของชาวล้านนา แต่เรื่องราวของขุนสังขานต์ไม่ได้หายไปจากระบบความเชื่อของชาวล้านนาแต่อย่างใด นอกจากนี้ การทำหนังสือปีใหม่เมืองหรือประกาศสงกรานต์ขึ้นมาในทุกปีนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เรื่องราวของขุนสังขานต์ยังคงสามารถดำรงและมีตัวตนอยู่ต่อไปได้ในสังคมล้านนาและเป็นสิ่งช่วยต่อยอดและถ่ายทอดบทบาทและความสำคัญของ ขุนสังขานต์ในฐานะของผู้ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระบบ วันดี วันเสียในแต่ละรอบปี ให้มีความสัมพันธ์กับ ขนบ ธรรมเนียม ประเพณีและพิธีกรรมในล้านนา

บทบาทหน้าที่ของขุนสังขานต์ในสังคมล้านนา

ผลการศึกษาพบว่าขุนสังขานต์มีบทบาทสำคัญดังนี้

(1) บทบาทในการทำหน้าที่เป็นชุดคำพยากรณ์ เพื่อให้ทางออกแก่ความคับข้องใจ เป็นการบรรเทาความทุกข์ของมนุษย์ โดยธรรมชาติวิสัยของมนุษย์นั้นมีความอยากรู้อยากเห็นเรื่องราวในอนาคตเพื่อหาแนวทางในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้นและปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของตนเอง ซึ่งชุดคำพยากรณ์อันเนื่องมาจากขุนสังขานต์ มีองค์ประกอบที่ถูกบรรยายในรูปแบบของคำพยากรณ์ในแต่ละปี โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ ปริมาณน้ำฝน เหตุการณ์บ้านเมือง ผลผลิตทางการเกษตร ราคาของวัตถุดิบเพื่อการบริโภคและต้นทุนของปัจจัยการผลิต เศรษฐกิจที่มนุษย์จะเผชิญ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในปีนั้น ดังนั้นเรื่องราวและบทบาทของขุนสังขานต์จึงมีความสำคัญด้านการเป็นชุดคำพยากรณ์ เช่น พยากรณ์ในเอกสารพิสาเรื่องหนังสือปีใหม่ ฉบับวัดธาตุคำ (Phra Kru Adulsilakit, n.d.) ที่กล่าวถึงการไปของขุนสังขานต์พร้อมชุดคำพยากรณ์ไว้ว่า

“...สังขานต์ไปวัน ๑ ...เข้า ไร่นา บ่ดีหลาย...(แปลโดยผู้วิจัย : ขุนสังขานต์ไปวันอาทิตย์ จะทำให้ชาวไร่ชาวนาไม่ได้ผลผลิตที่ดี)

วัน ๒ ... ไปค้าขายมักติดกัน ฟันกันนัก... (แปลโดยผู้วิจัย: ขุนสังขานต์ไปวันจันทร์ ผู้ที่ไปค้าขายจะทะเลาะวิวาท ฆ่าฟันกัน)

วัน ๓ ...แพแม่มาน ฝนตกบ่ทั่วกัน เลิกจกมีชูแห่ง... (แปลโดยผู้วิจัย: ขุนสังขานต์ไปวันอังคาร จะมีอันตรายต่อหญิงมีครรภ์ ฝนจะตกไม่ทั่วถึง และจะมีศึกสงครามทุกแห่งหน)

วัน ๔ ...แมงบ้งมักกัดเข้า...(แปลโดยผู้วิจัย: ขุนสังขานต์ไปวันพุธ จะเกิดศัตรูพิษในนาข้าว)

วัน ๕ ...ย้อมแพ้วเจ้า ฝนตกนัก...(แปลโดยผู้วิจัย: ขุนสังขานต์ไปวันพฤหัสบดี จะเกิดอันตรายแก่พระสงฆ์)

วัน ๖ ...แพแม่มาน เข้าตี คนทั้งหลายประกอบด้วยลาภะ...(แปลโดยผู้วิจัย: ขุนสังขานต์ไปวันศุกร์ จะมีอันตรายต่อหญิงมีครรภ์ ข้าวกล้าได้ผลผลิตดี ผู้คนทั้งหลายจะมีลาภ)

วัน ๗ ...ฝนตกหวัปมาก กลางปีหางปีมีหลายแล..." (แปลโดยผู้วิจัย: ขุนสังขานต์ไปวันเสาร์ ต้นปีจะมีฝนมาก กลางปีและท้ายปีจะมีฝนน้อย)

ชุดคำพยากรณ์เหล่านี้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบล้านนาที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับระบบปฏิทินอันเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเชื่อและความศรัทธาที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และระบบความเชื่อเรื่องฤกษ์ ยาม วันดี วันเสียที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบปฏิทิน ตลอดจนจารีต ขนบธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่นที่สืบเนื่องมาอย่างยาวนาน เพื่อเป็นการแนะนำแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชาวล้านนาเตรียมตัวรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตลอดจนถึงการสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นแล้ว เช่นเดียวกับชุดคำพยากรณ์ในหนังสือปีใหม่เมืองล้านนา พุทธศักราช ๒๕๖๔ ฉบับสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ได้พยากรณ์ตามหลักโหราศาสตร์ซึ่งจะมีความแตกต่างจากประกาศสงกรานต์ของไทยภาคกลาง โดยจะมีการบอกแนวปฏิบัติในวันสงกรานต์ จากนั้นจะเป็นการพยากรณ์เช่น จำนวนนาไ้หน้ จำนวนท่าฝน เหตุการณ์ต่าง ๆ ในบ้านเมือง สิ่งที่จะเกิดกับพืชพันธุ์ธัญญาหารของเกษตรกร ทั้งนี้ความเชื่อของขุนสังขานต์ที่ระบุไว้ในหนังสือปีใหม่ล้านนานั้นได้รับมาจากอินเดียผ่านทางพุทธศาสนาตามคัมภีร์ต่าง ๆ เมื่อชาวล้านนารับมาแล้วก็มีการปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเอง เพื่อการเกษตรและกสิกรรมเพื่อให้รู้ล่วงหน้าว่าปริมาณน้ำในการทำเกษตรจะอุดมสมบูรณ์เพียงพอหรือไม่ ในภาคกสิกรรมจะมีการพยากรณ์ให้ระมัดระวังโรคภัยที่จะเกิดขึ้นกับสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ทั้งนี้ในส่วนของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอื่น ๆ เช่น การกล่าวถึงไม้ที่เป็นใหญ่แก่ไม้ทั้งหลาย ดอกไม้ที่เป็นใหญ่แก่ดอกไม้ทั้งหลาย ขวัญข้าวไปสเถิดอยู่ในไม้ใด ทั้งนี้ก็เพื่อให้ชาวล้านนารู้จักทฤษฎีธรรมชาติและใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืนโดยไม่ทำลายและก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม (Thamathi, 2010)

(2) บทบาทในการเป็นผู้ทำหน้าที่บอกกาลและนำมนุษย์ก้าวเข้าสู่วาระใหม่แห่งปี เมื่อถึงวันสังขานต์ลงในแต่ละปีชาวล้านนาจะระลึกถึงขุนสังขานต์ขึ้นมา ในขณะที่วันอื่น ๆ ของปีไม่มีการกล่าวถึงขุนสังขานต์เลย จึงมีนัยยะว่าขุนสังขานต์ได้ทำหน้าที่เป็นผู้บอกกาลที่กำลังจะผ่านพ้นไปและวาระใหม่ที่กำลังจะเข้ามา เมื่อชาวล้านนาตระหนักถึงกาลเวลาที่กำลังจะผ่านไปโดยมีขุนสังขานต์เป็นผู้บอกจึงเป็นการวางแผนและการเริ่มต้นชีวิตใหม่และเป็นบทบาทในการให้ความรู้แก่ชาวล้านนาในเรื่องการเปลี่ยนผ่านวาระเก่าเข้าสู่วาระใหม่

(3) บทบาทในการเป็นผู้นำพาเคราะห์กรรมของมนุษย์ไป ชาวล้านนาเชื่อว่าในวันสังขานต์ลงนั้น ตามวรรณกรรมมุขปาฐะ ปู่สังขานต์ ย่าสังขานต์จะเป็นผู้นำเอาเคราะห์กรรมที่มนุษย์ได้ประสบมาตลอดทั้งปีและที่มีอยู่ในขณะนั้น รวมถึงสิ่งอปมงคลต่าง ๆ ไปจากมนุษย์ ส่วนขุนสังขานต์ที่ปรากฏในวรรณลายลักษณ์นั้นไม่ได้ทำหน้าที่ในการนำเอาเคราะห์กรรมไปจากมนุษย์ แต่ทำหน้าที่บอกแนวทางในการรับมือกับเคราะห์กรรมหรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามคำพยากรณ์ที่ระบุเอาไว้ดังที่ปรากฏในพิบสา ต้นฉบับจากวัดแม่ฟ้าหลวง อ.เมือง จ.พะเยาไม่ปรากฏปีที่บันทึก สืบค้นจากห้องสมุดดิจิทัล คัมภีร์โบราณล้านนา (Maenarua Temple, n.d.). ว่า

“...อาทิตย ผู้เกิดวัน ๔ จักมีเคราะห์ใหญ่แล คนผู้เกิดวัน ๗ จักมีโชคลาภนักแล (แปลโดยผู้วิจัย: วันอาทิตย์ ผู้ที่เกิดวันพุธจะมีเคราะห์ใหญ่ ผู้ที่เกิดวันเสาร์จะมีโชคลาภ)

๒ (จันทร์) คนผู้เกิดวัน ๗ จักมีเคราะห์ใหญ่ที่อริบสงเคราะห์เสีย วันปากปีให้อปถอยนง หนู ปู ปลา หอย เต่าเสีย คนผู้เกิดวัน ๔ จักมีโชคลาภมากนักแล (แปลโดยผู้วิจัย: คนที่เกิดวันเสาร์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้รับประกอบพิธีบูชาสะเดาะเคราะห์ ในวันปากปีให้อปถอยนง หนู ปู ปลา หอย และเต่า คนเกิดวันพุธจะมีโชคลาภมาก)

๓ (อังคาร) คนผู้เกิดในวันอาทิตย์จักมีเคราะห์ใหญ่ ที่อริบบูชาเคราะห์ วันปากปีให้อปถอยสัตว์เสีย เทอะ (แปลโดยผู้วิจัย: วันอังคาร ผู้ที่เกิดวันอาทิตย์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้รับบูชาเคราะห์ โดยปล่อยปลาในวันปากปี)

๔ (พุธ) คนผู้เกิดวันศุกร์นั้นจักมีเคราะห์ใหญ่ที่อริบูชาเสียเทอะ คนผู้เกิดวัน ๗ จักมีโชคลาภนักแล (แปลโดยผู้วิจัย: วันพุธ ผู้ที่เกิดวันศุกร์จะมีเคราะห์ใหญ่ ให้บูชาเคราะห์ ผู้ที่เกิดวันเสาร์จะมีโชคลาภ)

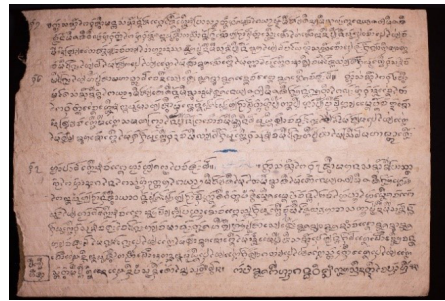
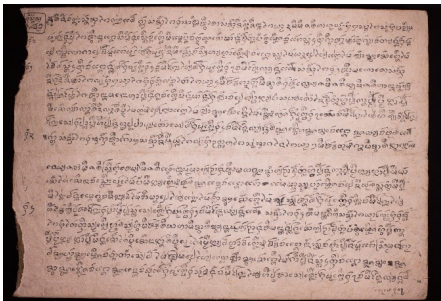
๕ (พฤหัสบดี) คนค้ากินเที่ยวทางจักมีเคราะห์ใหญ่แล ผู้เกิดวันอาทิตย์จักมีโชคลาภ แลคนผู้เกิดวันศุกร์จักมีเคราะห์ใหญ่ ที่อริบูชาหาธาตุแลเจดีย์เสียเทอะ (แปลโดยผู้วิจัย: วันพฤหัสบดีคนที่ประกอบอาชีพค้าขายและเดินทางจะประสบเคราะห์หนัก ผู้เกิดวันอาทิตย์จะมีโชคลาภ และผู้ที่เกิดวันศุกร์จะมีเคราะห์หนัก ให้บูชาหาธาตุและเจดีย์)

๖ (ศุกร์) ผู้ยิงทั้งหลายจักถูกเคราะห์แล คนผู้เกิดวัน ๓ จักมีลาภแล คนผู้เกิดวันศุกร์จักมีเคราะห์ที่อริบูชาไม้สร้อยแลหาธาตุเทอะ (แปลโดยผู้วิจัย: วันศุกร์ผู้ยิงทั้งหลายจะมีเคราะห์ ผู้ที่เกิดวันอังคารจะมี

ลาก ผู้ที่เกิดวันศุกร์จะมีเคราะห์ ให้บูชาต้นโพธิ์และมหาธาตุ)

๗ (เสาร์) คนผู้เกิดวันจันทร์มีโชคลาภ ลาภะสักการอยู่ดีมีสุขนัก คนผู้เกิดวันศุกร์จักทุกข์ใจเคราะห์ร้ายจักมาถูกต้อง หื้อรับหมันบูชาเสียเทอะ...” (แปลโดยผู้วิจัย: วันเสาร์ ผู้ที่เกิดวันจันทร์จะมีโชคลาภสักการ จะอยู่ดีมีสุข ผู้ที่เกิดวันศุกร์จะมีความทุกข์ใจและจะประสบเคราะห์ร้าย ให้รับบูชาเคราะห์)

จากพัสสาฉบับวัดแม่เนาเรือ อ.เมือง จ.พะเยา นี้จะเห็นได้ว่าความเชื่อเรื่องเคราะห์กรรมของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ควรตระหนักและต้องหาทางแก้ไข โดยเอกสารพัสสา ฉบับนี้ได้ระบุถึงผู้ที่จะมีเคราะห์ตามการไปของขุนสังขานต์ในแต่ละวัน ในรอบ 1 ปี นอกจากนี้ยังบอกแนวทางในการขจัดปัดเป่าเคราะห์กรรมด้วยการส่งเคราะห์ และให้บูชามหาธาตุเจดีย์ รวมถึงต้นศรีหรือต้นโพธิ์ ด้วยความเชื่อที่ว่าหากทำพิธีส่งเคราะห์แล้ว มนุษย์ก็จะหมดเคราะห์กรรมหรือการบูชามหาธาตุเจดีย์ในระบบความเชื่อเรื่อง “ชุธาตุ” หรือการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในเจดีย์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและความมั่นใจเมื่อได้สักการบูชาสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์แล้วก็จะได้รับความคุ้มครองจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวถือเป็นการสะเดาะเคราะห์แก้ตนเองอีกด้วย ถือว่าเป็นบทบาทในการสร้างความสบายใจ การหาทางออกขณะที่เผชิญปัญหา การสร้างความหวัง และการเป็นที่พึ่งของชาวล้านนา



ภาพที่ 4 เอกสารพัสสา ฉบับวัดแม่เนาเรือ อ.เมือง จ.พะเยา

ที่มา: Lanna Manuscript Digital Library No. DLNTM_051318001_00. Retrieved 2021, 12 March, from <http://lannamanuscripts.net/th/manuscripts/6027>

(4) บทบาทในการเป็นผู้เตือนสติมนุษย์เกี่ยวกับการกระทำและผลการกระทำที่ผ่านมา และเตือนสติมนุษย์ให้ตระหนักถึงความไม่เที่ยงของสังขารและการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมถึงวันเวลาของชีวิตที่เหลืออยู่ว่ามนุษย์ควรจะดำรงชีวิตให้มีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร เมื่อวันเวลาได้หมุนเวียนมาจนกระทั่งครบรอบขวัปี สัณญาณแห่งปีใหม่ได้เริ่มขึ้นเป็นการเปลี่ยนผ่านวันและเวลาเก่าเข้าสู่วันและเวลาใหม่ ชาวล้านนาจะตระหนักถึงเรื่องราวของ “สังขาร” ที่ล่วงเลยไปกับวันและเวลาที่ผ่านไป ดังนั้นการเริ่มต้นการใช้ชีวิตด้วยการจัดเสนาะจิตโยกออกไปจากร่างกายด้วยน้ำมันส้มป่อยแล้ว การทำบุญใส่บาตรการอุทิศบุญกุศลไปให้ยังญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วและไม่มีโอกาสได้ทำบุญหรือทำความดี จึงเป็นเรื่องที่ชาว

ล้านนาให้ความสำคัญมาก รวมถึงการขอขมาลาโทษต่อผู้ใหญ่ เช่น ธรรมเนียมการสู่มาคารวะ สระเกล้า คำหัวผู้ใหญ่ในวันปีใหม่เมือง อันเป็นธรรมเนียมนิยมที่สืบเนื่องมาจากการล่วงพ้นไปของสังขานต์ที่ทำให้ตระหนักถึงสังขารของตนเองอันไม่เที่ยงแท้แน่นอน เมื่อมีการเกิดขึ้นมาก็ย่อมมีการดับไปนั่นเอง

(5) บทบาทในการเป็นเครื่องมือการแสดงอัตลักษณ์ของสังคมล้านนา ในเทศกาลสงกรานต์ของชาวล้านนา ขุนสังขานต์เป็นผู้ที่มีบทบาทในด้านความเชื่อและก่อให้เกิดพิธีกรรมตามความเชื่อ ตลอดจนถึงขนบธรรมเนียมและประเพณีล้านนาโดยเรื่องราวของขุนสังขานต์เป็นที่รับรู้ทั่วกันในสังคมล้านนาเมื่อถึงวันสังขานต์ล่อง ทั้งนี้ไม่ปรากฏความเชื่อเรื่องขุนสังขานต์ในภูมิภาคอื่น ๆ ของไทย ขุนสังขานต์ในล้านนาจึงมีความเชื่อมโยงกับระบบวันตามความเชื่อของชาวล้านนา การดำรงอยู่และการมีตัวตนของขุนสังขานต์นี้ถือเป็นเครื่องมือในการแสดงสภาพและระบบความเชื่อและยังถูกนำมาใช้เป็นอัตลักษณ์หนึ่งของสังคมและวัฒนธรรมล้านนา

สรุปและอภิปรายผล

เรื่องราวของขุนสังขานต์สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ รูปแบบของวรรณกรรมมุขปาฐะ จะมีชื่อเรียกว่า ปู่สังขานต์ การปรากฏภาพจินตนาการในวรรณกรรมมุขปาฐะนี้จะมาพร้อมกันกับ ย่าสังขานต์ ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกับวรรณกรรมลายลักษณ์ ที่มีชื่อว่า ขุนสังขานต์ โดยทั้งสองนี้เป็นการสร้างบุคลาธิษฐานที่เกิดจากการผสมผสานความเชื่อระหว่างพราหมณ์-ฮินดู พุทธศาสนาและผีอันเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชาวล้านนา และได้การยกระดับให้เป็นเทพตามคติความเชื่อของพราหมณ์-ฮินดูอีกครั้งหนึ่ง และในประเพณีสงกรานต์ชาวล้านนาจะมีธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับขุนสังขานต์ในลักษณะที่เป็นประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับขุนสังขานต์กันมาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ลักษณะการเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของขุนสังขานต์ยังคงปรากฏคู่กับคติความเชื่อของชาวล้านนาอย่างเหนียวแน่น ส่วนบทบาทหน้าที่ของขุนสังขานต์ในสังคมล้านนาที่ปรากฏในวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ 1.บทบาทหน้าที่เป็นชุดคำพยากรณ์ 2.บทบาทหน้าที่ในการบอกกาลและนำมนุษย์ก้าวเข้าสู่วาระใหม่แห่งปีในวันสังขานต์ล่อง 3.บทบาทหน้าที่นำเอาเคราะห์กรรมของมนุษย์ไป 4.บทบาทในการเตือนสติมนุษย์เกี่ยวกับการกระทำและผลการกระทำที่ผ่านมาและ 5.บทบาทหน้าที่ในการเป็นเครื่องมือการแสดงอัตลักษณ์ของสังคมล้านนา

ทั้งนี้แม้ว่าการปรากฏขึ้นของขุนสังขานต์จะมีเพียงวันเดียวคือ “วันสังขานต์ล่อง” ตามการรับรู้ของชาวล้านนา แต่ก็ไม่ได้ทำให้เรื่องราวของขุนสังขานต์หายไปจากระบบความเชื่อของชาวล้านนาแต่อย่างใด นอกจากนี้ การทำหนังสือปีใหม่เมืองหรือประกาศสงกรานต์ขึ้นมาในทุกปีนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เรื่องราวของขุนสังขานต์ยังคงสามารถดำรงและมีตัวตนอยู่ต่อไปได้ในสังคมล้านนาและเป็นสิ่งช่วยตอกย้ำและถ่ายทอดบทบาทและความสำคัญของขุนสังขานต์ในฐานะของผู้ที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระบบวันดี วันเสียในแต่ละรอบปี ให้มีความสัมพันธ์กับ ขนบ ธรรมเนียม ประเพณีและพิธีกรรมในล้านนา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลขุนสังขานต์ในบริบทวรรณกรรมล้านนาพบว่าขุนสังขานต์ในล้านนาเป็นสัญลักษณ์ด้านความเชื่อที่มีความเกี่ยวเนื่องกับประเพณีสงกรานต์ของชาวล้านนาที่เชื่อมโยงคำพยากรณ์ไปสู่วิถีปฏิบัติในสังคม ทั้งนี้ในการวิจัยผู้วิจัยพบว่าไม่ปรากฏเรื่องเล่าของกบิลพรหมถูกตัดเศียรในวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์แต่อย่างใดซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไพฑูรย์ ดอกบัวแก้ว (Dokbuakaew, 2003) ว่า ตำนานสงกรานต์ของล้านนาซึ่งรับอิทธิพลจากอินเดียไม่มีที่มาเรื่องการตัดเศียร เพราะตามความเป็นจริงแล้ว พระพรหมมีกายทิพย์ไม่สามารถฆ่าให้ตายด้วยอาวุธใดๆและไม่เสพงาม ด้วยเหตุนี้ประวัติความเป็นมาของสงกรานต์ที่เกี่ยวข้องด้วยการตัดเศียรพระพรหมและตัดหัวยักษ์ มารหรือปีศาจ จึงเป็นนิทานที่แต่งขึ้นมาทีหลังเพื่อประกอบคำทำนายเท่านั้น

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและการดำรงอยู่ของขุนสังขานต์ในสังคมล้านนาปัจจุบัน พบว่าบริบทของความเชื่อเรื่องขุนสังขานต์ล้านนาได้มีบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันนั้นมีความสอดคล้องกับทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมของ วิลเลียม อาร์ บาสคอม ซึ่งได้จำแนกบทบาทหน้าที่ของคติชนไว้ 4 ประการ คือ 1. ใช้อธิบายที่มาและเหตุผลในการทำพิธีกรรม ในพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวล้านนาในการจุดตะไพ่ หรือยิงปืนไล่ปู้สังขานต์อย่างสังขานต์ตามความเชื่อที่ปรากฏสืบทอดกันมา 2. ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่สังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่าบทบาทหน้าที่ของขุนสังขานต์ในข้อนี้เน้นถือเป็นการประเพณีที่ยึดโยงความเชื่อเรื่องขุนสังขานต์เข้ากับวิถีปฏิบัติของผู้คนในสังคมล้านนา เช่นการคำนวณวันดีวันเสีย การหาไม้ที่ขั้วขั้วสถิตอยู่ประจำปี เป็นต้น 3. รักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม บทบาทหน้าที่ในข้อนี้เน้นได้สะท้อนให้เห็นมาตรฐานทางพฤติกรรมของชาวล้านนาในวิถีปฏิบัติต่าง ๆ ที่สืบทอดกันมาและ 4. ให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล ในบทบาทข้อนี้เน้นการเดินทางของขุนสังขานต์ในแต่ละปีจะมีการพยากรณ์ล่วงหน้าก่อน วันสังขานต์ล่วงหน้าเพื่อหาทิศทางลักษณะการของขุนสังขานต์ที่จะส่งผลต่อปริมาณน้ำฝน และผลิตผลทางการเกษตรในแต่ละปีเพื่อให้ผู้คนที่ดำรงชีวิตในสังคมเกษตรได้เตรียมตัวรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้จึงถือเป็นการหาทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลตามทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมของ วิลเลียม อาร์ บาสคอม

นอกจากนี้บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ในสังคมล้านนาปัจจุบันของขุนสังขานต์นั้นพบว่าขุนสังขานต์ล้านนามีบทบาทหน้าที่ 1. บทบาทหน้าที่เป็นชุดคำพยากรณ์ 2. บทบาทหน้าที่ในการบอกกาลและนำมนุษย์ก้าวเข้าสู่วาระใหม่แห่งปีในวันสังขานต์ล่วงหน้า 3. บทบาทหน้าที่นำเอาเคราะห์กรรมของมนุษย์ไป 4. บทบาทในการเตือนสติมนุษย์เกี่ยวกับการกระทำและผลการกระทำที่ผ่านมาและ 5. บทบาทหน้าที่ในการเป็นเครื่องมือการแสดงอัตลักษณ์ของสังคมล้านนา ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ของขุนสังขานต์ในล้านนาที่พบในงานวิจัยนี้มีความแตกต่างไปจากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของคติชนประเภทอื่น ตามบริบทที่ปรากฏในแต่ละความเชื่อ ประเพณี และสังคม

การศึกษาเรื่องขุนสังขานต์ : บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ในสังคมล้านนาปัจจุบันนั้นได้ข้อค้นพบว่า ขุนสังขานต์ล้านนามีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวล้านนาและเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับระบบปฏิบัติอันเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเชื่อและความศรัทธาที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน สังคม

เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและระบบความเชื่อเรื่องฤกษ์ ยาม วันดี วันเสียที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบปฏิทิน ตลอดจนจารีต ขนบ ธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่นที่สืบเนื่องมาอย่างยาวนาน เพื่อเป็นการแนะนำแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และเพื่อให้ชาวล้านนาเตรียมตัวรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนถึงการสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตเมื่อได้ปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น

แม้ว่าเรื่องราวของขุนสังขานต์ในการรับรู้ของผู้คนในยุคหลังจะลดน้อยลงหากเทียบกับการรับรู้และการมีอยู่ของนางสงกรานต์ที่มาจากการเลือนไหลทางวัฒนธรรมของภาคกลางเข้าสู่ล้านนา แต่หลายองค์กรและหลายหน่วยงานในล้านนาก็พยายามที่จะผลักดันและฟื้นฟูให้ขุนสังขานต์ได้เข้ามามีบทบาทและดำรงอยู่ในประเพณีสงกรานต์และการรับรู้ของผู้คนในล้านนา งานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นฟันเฟืองหนึ่งที่จะช่วยเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องขุนสังขานต์ล้านนาแก่สังคมล้านนา เพื่ออนุรักษ์ สืบทอดความเชื่อเชิงคติชนอันเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมให้แก่ผู้คนในสังคมต่อไป

References

- Chotidilok S. & Runra P. (2017). Goddess Dolls : The Reproduction of the Discourse “If You Don’t Believe It, Don’t Disrespect It” and the Functions of Modern Sacred Objects in Thai Society. **Journal of Humanities and Social Sciences, uratthani Rajabhat University**, 9 (1), pp.149 – 172. (In Thai)
- Dokbuakaew, P. (2003). **Songkran Festival: The Original Belief and the**. Chiang Mai: Ming Muang. (In Thai)
- Kasampolkoon A. (2009). **Myths of Phra Sri An in Thai society: Creation and Roles** (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University.
- Kittiwong Temple. (n.d.). Lanna Manuscript. (Manuscript No. DELMN 021_052_1089_008). Digital Library of Northern Thai Manuscripts, Mae Hongson. <http://lannamanuscripts.net/th/> (In Lanna)
- Maenarua Temple. (n.d.). “Lanna Manuscript”. (Lanna Manuscript No. DLNTM_051318001_00). Digital Library of Northern Thai Manuscripts, Phayao. <http://lannamanuscripts.net/th/> (In Lanna)
- Na Thalang, S. (2005). **Folklore Theory: Analysis Methodology of Folklore – Folk Tales**. Bangkok: Academic Publication Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)

- Naksuk, Y. Editor. (2003). **Lanna Calendar Revision and New Year Declaration.** (Project No. RDG45N0005) [Grant]. The Thailand Research Fund (TRF).
- Phaowattanasuk, M. (2020). **Lanna New Year 2020: Prathueng Wittaya Edition.** Chiang Mai: Prathueng Wittaya. (In Thai)
- Phra Kru Adulsilakit. (n.d.). Nungsue Pee Mai Lanna Manuscript. Thatkham Temple, Chiang Mai. (In Lanna)
- Phra Thammathato Phikku & M.C. Pramuanmark. (1990). **The Legend of Thai Ghosts.** Bangkok: Amarin Printing. (in Thai)
- Singha Wannasai. (n.d.). Manuscript of Hora Plaeng Pee Mai. (Manuscript No. DELMN021_085_0628_006). Digital Library of Northern Thai Manuscripts, Lamphun. <http://lannamanuscripts.net/th/> (In Lanna)
- Sujachaya, S. (2017). **Rain Praying Rituals of the Tai Peoples.** Tai Rice Culture Folklore: Institute Of Thai Studies, Chulalongkorn university.
- Tabtim S., & Khatshima K. (2019). A study role of women and men in Khmer folktales. **Journal of Humanities and Social Sciences.** Vol 15 No 2, July – December 2019, P 48-74.
- Thamathi, S. (2010). **Lanna New Year.** Chiang Mai: Suthep Printing. (in Thai)
- Thamathi, S. (2014). **Roi Sara Lanna Legend: 4th Issue.** Chiang Mai: Suthep Printing. (in Thai)
- Thamathi, S. (2021, April 1). **Lanna New Year.** The Center for the Promotion of Arts and Culture, Chiang Mai University. <https://art-culture.cmu.ac.th/Lanna/articleDetail/2150>. (in Thai)
- The Foundation of Thai Culture Encyclopedia. (1999). **The Encyclopedia of Northern Thai Culture: 13th Issue.** Bangkok: O.S. Printing House Co., Ltd. (in Thai)

กลวิธีทางภาษาในการตั้งกระทู้เพจ “ย่าเพ็ด กระทู้ดีดโซเซียล”

Linguistic strategies use for setting up a forum page “Yamped Kratoodet Social”

สุทธิดา จันทร์ดวง / Sutthida Chanduang

สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, อุดรธานี 41000, ประเทศไทย
Thai Language Program, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University
Udon Thani 41000, Thailand

Email: sutthida.ch@udru.ac.th

Received: December 5, 2021

Revised: February 1, 2022

Accepted: April 10, 2022

Abstract

This article aimed to study linguistic strategies use for setting up a forum page “Yamped Kratoodet Social”. The data of were collected from 158 forum of poster from <https://www.facebook.com/SocialUpdateOnline> which were posted during July 2021 - September 2021 and analyzed by using speech act approach. The results show that linguistic devices used on a forum page Yamped Kratoodet Social could be classified into 10 categories as follows: 1) asking question, 2) giving information , 3) asking for assistance , 4) suggesting, 6) giving advice, 7) identifying addressees, 8) making excuses, 9) making an introduction and 10) contemplating.

Key words: Language Strategy, forum, page, Yamped Kratoodet Social

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตั้งกระทู้เพจ “ย่าเฝ้า กระทู้อืดโซเซี่ยล” ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเพจย่าเฝ้า กระทู้อืดโซเซี่ยล ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2564 - กันยายน 2564 จาก <https://www.facebook.com/SocialUpdateOnline> ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 158 กระทู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเรื่องวัจนกรรม ผลการศึกษาพบว่า กระทู้ที่โพสต์ในเพจ “ย่าเฝ้า กระทู้อืดโซเซี่ยล” พบพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ใช้ในการตั้งกระทู้จำแนกได้ 10 กลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีการถาม 2) กลวิธีการให้ข้อมูล 3) กลวิธีการขอความช่วยเหลือ 4) กลวิธีการบอกให้ทำ 5) กลวิธีการแนะนำ 6) กลวิธีการบอกเงื่อนไข 7) กลวิธีการระบุผู้ตอบ 8) กลวิธีการออกตัว 9) กลวิธีการเกริ่นนำ และ 10) กลวิธีการรำพึงรำพัน

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, กระทู้, เพจ, ย่าเฝ้ากระทู้อืดโซเซี่ยล

บทนำ

ปัจจุบันเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลช่องทางหนึ่งในโลกอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีกิจกรรมหลักที่ผู้ใช้นิยมมากที่สุด คือ การพูดคุยผ่านเครือข่ายสังคม โดยเฉพาะการสร้างชุมชนออนไลน์ทำให้ผู้คนสามารถแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ตามความสนใจเฉพาะซึ่งกันและกัน ดังที่ RawiChotikul (2002) ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการใช้บริการอินเทอร์เน็ตนอกเหนือไปจากการค้นหาข้อมูลข่าวสารและกิจธุระส่วนตัวแล้ว การสนทนาผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ (Computer-Mediated Communication) คือ การมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และการเชื่อมต่อระหว่างกัน (Interconnective) ระหว่างบุคคล ที่แตกต่างจากการสื่อสารผ่านสื่ออื่น ๆ แบบหลายจุดสู่หลายจุด (Many-to-Many Mass Media)

เพจ “ย่าเฝ้า กระทู้อืดโซเซี่ยล” เป็นเพจเฟซบุ๊กหรือสื่อสังคมออนไลน์เพจหนึ่งที่มีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีผู้ติดตามจำนวนทั้งสิ้น 3,736,417 คน ความแปลกใหม่ของเพจ “ย่าเฝ้า กระทู้อืดโซเซี่ยล” คือ เพจดังกล่าวมุ่งเน้นโพสต์ภาพหัวข้อกระทู้เพื่อให้เกิดชุมชนออนไลน์ในเพจ เพื่อให้ผู้ที่สนใจในหัวข้อกระทู้ต่าง ๆ ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น มุมมองหรือประสบการณ์ตามที่ผู้อ่านสนใจร่วมสนทนา โดยกระทู้ที่เพจย่าเฝ้ากระทู้อืดโซเซี่ยลได้โพสต์ลงในเพจนั้นเป็นกระทู้สาธารณะ ซึ่งลดขั้นตอนการเข้าถึงกระทู้ไม่ต้องมีขั้นตอนการล็อกอินเข้าสู่ระบบแต่อย่างใด ดังนั้นผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่ต้องถูกจำกัดว่าเป็นสมาชิกของเพจเช่นเดียวกับเพจอื่น ๆ ที่ต้องเป็นสมาชิกของเพจจึงจะสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นได้

การใช้ภาษาในกระทู้เพจ “ยำเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซี่ยล” ไม่เพียงแต่มุ่งสร้างชุมชนในสังคมออนไลน์เท่านั้น แต่เพจยังมีโพสต์กระทู้การใช้ภาษาที่แฝงไปด้วยเจตนาต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้อ่านร่วมสนทนาแสดงออกไม่ว่าจะเป็น การบอกกล่าว แนะนำ ตักเตือน แสดงความคิดเห็น เป็นต้น ซึ่งจากหัวข้อกระทู้ที่ผู้เขียนในฐานะผู้ส่งสารแสดงเจตนาและส่งผลให้ผู้อ่านเกิดการกระทำต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นเรียกว่า “วจนกรรม” (Speed acts) ส่วน Hongladarom & Choksuwanit (2008, p.96) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้อยคำทุกถ้อยไม่เพียงแต่จะบอกข้อความที่อ้างถึงแต่ยังใช้เพื่อให้เกิดการกระทำ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการตั้งกระทู้เพจ “ยำเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซี่ยล” โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดตามเรื่องวจนกรรมในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ทราบเจตนาที่แฝงอยู่ในถ้อยคำที่ใช้ในกระทู้เพจ “ยำเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซี่ยล” ที่สามารถสื่อสารไปยังผู้รับสารและส่งผลให้เกิดชุมชนแห่งการสื่อสารออนไลน์ในเพจดังกล่าว

กรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย

แนวทางการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในงานวิจัยในปัจจุบันนั้นมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาวิเคราะห์ Searle (1969, p 16, as cited in Inthachak, 2007, p. 18) ได้กล่าวได้ว่า วจนกรรมเป็นหน่วยความหมายที่เล็กที่สุดในการสื่อสารของผู้พูด เช่น วจนกรรมการสั่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม วจนกรรมถามมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และกำหนดองค์ประกอบของวจนกรรม 2 ส่วนคือ ส่วนเนื้อความและส่วนเจตนา

Panpothong (2006, p. 47) ได้กล่าวถึงความหมายของกลวิธีทางภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ไว้ว่า หมายถึง “วิธีทางภาษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการสื่อสารบางประการ” ส่วน Angkaphanitchakit (2561, p 204) ได้กล่าวไว้ว่า วจนกรรมเป็นถ้อยคำที่บ่งเจตนา กล่าวคือ ถ้อยคำที่คนเราใช้สื่อสารกันมักจะต้องมีเจตนาบางอย่างอยู่ด้วย เช่น ขอร้อง เชิญชวน เตือน สั่ง เราสามารถตีความถ้อยคำที่สื่อสารออกมาเหล่านั้น และทำให้ทราบเจตนาของผู้ส่งสารได้ว่าต้องการบ่งการกระทำอะไร การใช้วจนกรรมเป็นการใช้ภาษาที่แสดงเจตนาบางอย่างที่ผู้เขียน/ผู้พูดแสดงการปฏิสัมพันธ์โดยตรงต่อผู้อ่านหรือผู้ฟังเพื่อให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

นอกจากนี้ Deepadung (2009, p. 77) ได้กล่าวไว้ว่า วจนกรรม (Speech act) เป็นการกระทำที่ผู้พูดหรือผู้เขียนในฐานะผู้ส่งสารกล่าวถ้อยคำใด ๆ (Utterance) กับผู้รับสารในบริบทใดบริบทหนึ่ง (Context) โดยที่ถ้อยคำนั้นทำหน้าที่แสดงการกระทำไปพร้อม ๆ กับการกล่าวถ้อยคำ

Austin (1962, p. 12, as cited in Inthachak, 2007, p. 16) ได้เสนอเกี่ยวกับวจนกรรมว่า By saying or in saying something, we are doing something “การกล่าวข้อความใด ๆ ออกมาไม่ใช่เป็นเพียงการแสดงเนื้อความเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงการกระทำผ่านถ้อยคำด้วย” การกล่าวถ้อยคำ จึงประกอบด้วยการกระทำ 3 ประการ คือ ถ้อยคำ ที่เปล่ง ออกมา เจตนาหรือความตั้งใจของผู้กล่าวถ้อยคำและผลของการกล่าวถ้อยคำนั้น

Searle (1969, p.16, as cited in Inthachak, 2007, p. 18) ได้กล่าวไว้ว่า วัจนกรรมเป็นหน่วยความหมายที่เล็กที่สุดในการสื่อเจตนาของผู้พูด เช่น วัจนกรรมการสั่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม วัจนกรรมการถามมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและกำหนดองค์ประกอบของวัจนกรรม 2 ส่วนคือ ส่วนเนื้อหาความและส่วนเจตนา

เงื่อนไขวัจนกรรมที่ Searle (1969, pp. 54-71) ได้เสนอไว้ประกอบด้วยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. เงื่อนไขเนื้อหาข้อความ (Proposition content condition) หมายถึง กฎที่บอกเนื้อหาความนำเสนอ ประกอบด้วยคำนาม ภาคแสดงซึ่งคำกริยาจะต้องแสดงเวลาในขณะพูดด้วย
2. เงื่อนไขขั้นเตรียมการ (Preparatory condition) หมายถึง กฎพื้นฐานซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่า วัจนกรรมที่เกิดขึ้นเป็นวัจนกรรมชนิดใดและจะต้องมีบริบทที่เหมาะสมเท่านั้นจึงสัมฤทธิ์ผล
3. เงื่อนไขความจริงใจ (Sincerity condition) หมายถึง กฎว่าถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวต้องเกิดจากความตั้งใจจริงหรือมีเจตนาที่เด่นชัด

การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตั้งกระทู้เพจ “ยำเผ็ด กระทู้อัดโซเซี่ยล” แฝงไปด้วยเจตนาบางประการเพื่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบกลับต่อผู้รับสาร ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถใช้วิเคราะห์เจตนาผ่านข้อความกระทู้ และสามารถจัดกลุ่มกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในกระทู้เพจยำเผ็ดกระทู้อัดโซเซี่ยลอันแสดงถึงเจตนาในการสื่อสารบางประการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการตั้งกระทู้จากเพจ “ยำเผ็ด กระทู้อัดโซเซี่ยล”

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกระทู้จากโพสต์ในเพจ “ยำเผ็ด กระทู้อัดโซเซี่ยล” บนหน้า <https://www.facebook.com/SocialUpdateOnline> โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลคือ ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะข้อความกระทู้ที่มีจำนวนผู้กดไลค์ตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป และเป็นกระทู้ที่มีการแสดงความคิดเห็นของผู้อ่าน ระยะในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน กรกฎาคม 2564 - กันยายน 2564 หากมีการโพสต์ข้อมูลซ้ำ ผู้วิจัยจะเลือกนำมาศึกษาเพียงข้อความเดียว จำนวนทั้งสิ้น 158 กระทู้ ส่วนข้อความตัวอย่างกระทู้ผู้วิจัยจะเขียนตามที่ปรากฏในการโพสต์ของเพจยำเผ็ด กระทู้อัดโซเซี่ยล โดยไม่มีการแก้ไขข้อความดังกล่าว แม้ข้อความดังกล่าวจะเขียนผิดตามหลักภาษาไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระทู้ หมายถึง หัวข้อหรือข้อความที่โพสต์ในเพจ “อย่าเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซียล” บนหน้า <https://www.facebook.com/SocialUpdateOnline> ซึ่งเป็นประเด็นหรือข้อในการสนทนาของผู้อ่านที่สนใจเข้ามาอ่านหรือแสดงความคิดเห็นหน้าโพสต์นั้น ๆ อาจอยู่ในรูปแบบการตั้งคำถามหรือการบอกเล่าเรื่องราวตามความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์ เพื่อเป็นการเปิดประเด็นในการสนทนา

กลวิธีทางภาษา หมายถึง การใช้ถ้อยคำในการตั้งกระทู้เพจ “อย่าเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซียล” เพื่อชวนให้ผู้อ่านและเกิดปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านและเกิดการร่วมสนทนาในเพจอย่าเผ็ดกระทู้เด็ดโซเซียล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านวัจนกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในหัวข้อกระทู้ แนวคิดเรื่องการใช้ภาษาผ่านสื่อเพื่อเป็นความรู้และแนวทางการทำวิจัยการใช้ภาษาผ่านสื่อคอมพิวเตอร์จากเว็บไซต์ต่าง ๆ

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกระทู้จากโพสต์ของเพจ “อย่าเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซียล” ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2564 - กันยายน 2564 จำนวนทั้งหมด 214 กระทู้ ผู้วิจัยจะเลือกวิเคราะห์ข้อมูลที่มีจำนวนผู้กดไลค์ตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป และมีผู้แสดงความคิดเห็นในกระทู้นั้น เพราะผู้วิจัยต้องการทราบกลวิธีทางภาษาที่มีเจตนาหรือส่งผลกระทบต่อตอบสนองของผู้อ่าน จำนวน 158 กระทู้

3. วิเคราะห์ข้อมูลกลวิธีการตั้งชื่อกระทู้จากโพสต์ของเพจ “อย่าเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซียล”

4. นำเสนอผลการศึกษาด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการตั้งกระทู้เพจ “อย่าเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซียล” พบกลวิธีการตั้งชื่อกระทู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีการถาม

กลวิธีการถามเป็นกลวิธีการตั้งกระทู้ที่ต้องการข้อมูลหรือคำตอบหรือหาแนวทางการแก้ไขจากผู้รับสาร ถ้อยคำที่ใช้แสดงคำถามรูปศัพท์ที่มักปรากฏ เช่นคำว่า “อะไร” “ยังไง” “ทำไม” “รู้เปล่า” “เอาใจดี” “เอาใจต่อ” “ได้ไหม” “ทำไง...” “จริงไหม”

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratoodet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่าง กระู้ “เรื่องอะไรที่เคยเจอจากแฟนเก่าคุยแล้ว Toxic ที่สุดบ้าง” เป็นการตั้งกระู้ด้วยรูปแบบคำถามโดยมีคำว่า “อะไร” อยู่ในกระู้ เพื่อให้ผู้อ่านร่วมตอบคำถามกระู้จากประสบการณ์ของตนเอง

2. กลวิธีการให้ข้อมูล กลวิธีการให้ข้อมูลเป็นกลวิธีการตั้งกระู้ด้วยการใช้ถ้อยคำที่ผู้ส่งสารมีเจตนาให้ผู้รับสารทราบสิ่งที่เกิดขึ้น และบอกเล่าเนื้อหาในด้านต่าง ๆ เช่น อธิบายการกระทำหรือปรากฏการณ์ต่างๆ

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratoodet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่าง กระู้ “สิ่งที่ยากที่สุดคือ ให้กลับไปเป็นเหมือนเดิมในวันที่เปลี่ยนไปแล้ว” เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของเจ้าของกระู้ที่กำลังประสบปัญหาที่ว่าเขาเปลี่ยนไปแล้ว จะให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมนั้นยาก คำว่า “คือ” เป็นคำที่แสดงถึงการอธิบายหรือให้ข้อมูลสิ่งที่กำลังกล่าวถึงนั่นเอง

3. กลวิธีการขอความช่วยเหลือ

กลวิธีการขอร้องเป็นกลวิธีการตั้งกระู้ที่เจ้าของกระู้ต้องบอกหรือโน้มน้าวให้ผู้รับสารกระทำตามต้องการ โดยเฉพาะการขอความช่วยเหลือคำแนะนำจากผู้รับสารที่ร่วมสนทนาจากกระู้ที่ตั้งขึ้นรูปศัพท์ที่มักปรากฏ เช่นคำว่า “ขอ” “ช่วย” ปรากฏอยู่ในกระู้

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratoedet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่าง กระู้ “ขอวิธีจัดการสามที่ไปมีอีกเป็นผู้หญิงมีครอบครัวแล้ว และผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้วมาเป็นอีกกัลสามมีคนอื่น” คำว่า “ขอ” เป็นคำขอร้องแสดงเจตนาขอความช่วยเหลือจากผู้อ่านในที่นี้ กล่าวคือ ขอวิธีจัดการสาม ให้ผู้อ่านร่วมสนทนาเสนอวิธีจัดการกับเรื่องดังกล่าวในกระู้เพื่อช่วยเหลือเจ้าของกระู้ตามที่ต้องการในกรณีที่สามที่ไปมีอีก และผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้วมาเป็นอีกกัลสามมีคนอื่น

4. กลวิธีการบอกให้ทำ

กลวิธีการบอกให้ทำเป็นกลวิธีการตั้งกระทู้ที่ผู้ตั้งกระทู้มีเจตนาเพื่อให้ผู้ร่วมสนทนา ปฏิบัติตาม หรือห้ามไม่ให้ทำ รูปศัพท์ที่มีกปรากฏ เช่นคำว่า “จง” “อย่า” ปรากฏอยู่ในกระทู้

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratoedet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่าง กระทู้ “อย่าไปน้อยใจ กับอะไรที่เราไม่มีสิทธิ์” คำว่า “อย่า” ในกระทู้ดังกล่าว เป็นเสมือนคำสั่งห้ามให้ผู้อ่านต้องปฏิบัติตามในกระทู้ที่ว่า เราไม่ควรไปน้อยใจกับสิ่งที่เราไม่มีสิทธิ์นั่นเอง เพราะเมื่อเราไม่มีสิทธิ์เราก็ไม่ควรไปน้อยใจ โดยใช้คำว่า “อย่า” ในกระทู้เพื่อไม่ให้ผู้อ่านกระทู้ทำตามที กล่าวในกระทู้นั่นเอง

5. กลวิธีการแนะนำ

กลวิธีการแนะนำเป็นกลวิธีการตั้งกระทู้ที่เจ้าของกระทู้ให้คำแนะนำหรือเสนอแนะความคิดเห็น ส่วนตัวที่มีต่อเรื่องราวต่าง ๆ จะเป็นข้อมูลที่เจ้าของกระทู้เห็นว่าดี เหมาะสมที่ผู้ร่วมสนทนารับทราบเพื่อ เป็นแนวทางให้การปฏิบัติ รูปศัพท์ที่มีกปรากฏ เช่นคำว่า “ควร” “ไม่ควร” “ต้อง” ปรากฏอยู่ในกระทู้

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratoedet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่าง กระู้ “เพราะในความสัมพันธ์ที่เรียกว่า ‘ความรัก’ **ไม่ควร**มีใครเป็นแฟนใครฝ่ายเดียว” คำว่า “ไม่ควร” เป็นคำที่แสดงการแนะนำให้ปฏิบัติ หรือแนะแนวทางว่าควรปฏิบัติอย่างไร ซึ่งในกระู้นี้ผู้ต้องการแนะนำผู้อ่านหรือผู้ที่ร่วมสนทนาว่าไม่ควรมีใครเป็นแฟนใคร อยู่ฝ่ายเดียว เพราะความรักควรมีทั้งสองฝ่ายเป็นแฟนของกันและกัน

6. กลวิธีการบอกเงื่อนไข

กลวิธีการบอกเงื่อนไขเป็นกลวิธีการตั้งกระู้ที่เจ้าของกระู้ได้ระบุหรือจำกัดประเด็นในการร่วมสนทนาในกระู้ของตน เงื่อนไขอาจเป็นประเด็นที่เจ้าของกระู้สมมติขึ้นหรือเกิดขึ้นจริงในสังคม และนำมาเป็นเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการสนทนาในกระู้ รูปศัพท์ที่มักปรากฏ เช่นคำว่า เช่น “ถ้า” “ระหว่าง” “ถ้า...ระหว่าง” ปรากฏอยู่ในกระู้

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratooodet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่าง กระู้ “ถ้าแฟนคุณให้เพื่อนร่วมงานที่เป็นผู้หญิงติดรถกลับบ้านด้วยกันสองคน แต่เราไม่โอเค ใจแคบไปไหมคะ” คำว่า “ถ้า” เป็นคำที่แสดงเงื่อนไขทำให้เกิดเหตุการณ์อื่น ๆ ตามมา จากเหตุการณ์ที่กล่าวถึงในกระู้ เงื่อนไขถ้าแฟนให้เพื่อนร่วมงานที่เป็นผู้หญิงกลับบ้านด้วยกันสองคน แล้วส่งผลให้เจ้าของกระู้ไม่โอเคนั้นลำดับต่อมา เงื่อนไขดังกล่าวทำให้เจ้าของกระู้รู้สึกว่าตัวเองใจแคบจากเงื่อนไขดังกล่าวหรือไม่แน่นอน

7. กลวิธีการระบุผู้ตอบ

กลวิธีการระบุผู้ตอบเป็นกลวิธีการตั้งกระู้ที่มีการเจาะจงกลุ่มผู้ตอบว่าเป็นบุคคลกลุ่มใด เพศใด หรือสถานะใด การระบุผู้ตอบจะช่วยให้เจ้าของกระู้ได้รับคำตอบและตรงตามความต้องการมากยิ่งขึ้น แต่การระบุผู้ตอบก็ช่วยสร้างความน่าสนใจของกระู้ให้กับผู้ร่วมสนทนาที่เป็นเพศหรือสถานะตามที่ระบุไว้ รูปศัพท์ที่มักปรากฏ เช่นคำว่า “ถามคนเคย, และอายุ 27-32...” “ตอนอายุ 26...” “ผู้หญิงที่...” ปรากฏอยู่ในกระู้

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratoonet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่าง กระู้ “ตอนอายุ 26 พี่ ๆ เพื่อน ๆ กำลังทำอะไรกันอยู่บ้างคะ” เป็นการตั้งกระู้ด้วยกลวิธีการระบุผู้ตอบ ซึ่งตัวอย่างกระู้ดังกล่าวระบุผู้ตอบที่อายุตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป สังเกตได้จากคำว่า “ตอนอายุ 26 พี่ ๆ เพื่อน ๆ...” ซึ่งเป็นการเจาะจงกลุ่มผู้ร่วมสนทนาตามที่ระบุไว้ในหัวข้อกระู้อย่างรวดเร็ว ซึ่งกลวิธีการระบุผู้ตอบนี้ทำให้ผู้มีประสบการณ์หรือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ตั้งกระู้ต้องการเมื่ออ่านกระู้ก็สามารถร่วมสนทนาได้ทันที ส่วนผู้ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่เจ้าของกระู้ต้องการก็ไม่ต้องเสียเวลาเข้ามาร่วมสนทนาดังกล่าว

8. กลวิธีการออกตัว

กลวิธีการออกตัวเป็นการตั้งกระู้ที่เจ้าของกระู้ใช้เพื่อแสดงความไม่รู้หรือยอมรับการดำเนินจากผู้ร่วมสนทนา เจ้าของกระู้มักใช้กลวิธีออกตัวในการเล่าเหตุการณ์หรือตั้งกระู้ไม่ตรงกับประเด็นหลัก จึงต้องมีการออกตัวเพื่อแสดงการยอมรับผิดชอบเพื่อแสดงความอ่อนน้อมหรือด้วยความรู้ ผู้ร่วมสนทนาจึงต้องเข้าร่วมตอบข้อสงสัย รูปศัพท์ที่มักปรากฏเช่นคำว่า “ถามโง่ ๆ เลยค่ะ” ปรากฏอยู่ในกระู้

ตัวอย่าง



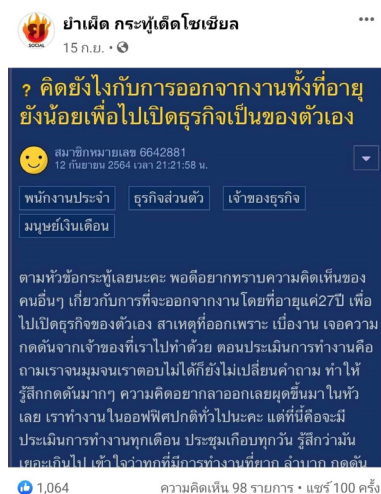
(@Yamped Kratoonet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่างกระทู้ “ถามโง่ ๆ เลยค่ะ ตอนนี้นางหายากมากหรอคะ” คำว่า “ถามโง่ ๆ เลยค่ะ” เป็นคำแสดงการออกตัวของผู้ตั้งกระทู้ว่าไม่รู้จริงๆ เรื่องที่กล่าวถึงในกระทู้จริง ๆ ว่าตอนนี้หางานมากหรือไม่ ผู้ตั้งกระทู้จึงออกตัวว่าตัวเองไม่รู้เรื่องนี้จริง ๆ ด้วยคำว่า “ถามโง่ ๆ เลยค่ะ” นั่นเอง

9. กลวิธีการเกริ่นนำ

กลวิธีการเกริ่นนำเป็นกลวิธีการตั้งกระทู้ที่ผู้ตั้งกระทู้ต้องการบอกลักษณะของกระทู้ที่ตนตั้งขึ้นว่าเป็นกระทู้ในลักษณะใดต่อการต้องการคำตอบจากการตั้งกระทู้ หรืออาจจะเป็นการบอกภาพรวมของเนื้อหาในกระทู้ ส่วนเกริ่นนำในชื่อกระทู้จะทำให้ผู้อ่านกระทู้เข้าใจประเด็นเนื้อหาของกระทู้ได้อย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะไม่มีการร่วมสนทนา รูปศัพท์ที่มักปรากฏเช่นคำว่า “คิดยังง” “คิดเห็นกันยังง” “อธิบายยังงดี” “ขอระบาย” ปรากฏอยู่ในกระทู้

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratoodet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่างกระทู้ “คิดยังงกับการออกจากงานทั้งที่อายุยังน้อยเพื่อไปเปิดธุรกิจเป็นของตัวเอง” จะเห็นได้ว่าการเกริ่นนำที่ใช้ในการตั้งกระทู้ คำว่า “คิดยังง” เป็นการเกริ่นนำเพื่อบอกลักษณะว่าเป็นกระทู้ที่สามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ร่วมสนทนาได้ ทำให้การร่วมสนทนา มีความราบรื่น ไม่เกิดความขัดแย้งในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ร่วมสนทนาแต่ละคน

10. กลวิธีการรำพึงรำพัน

เป็นกระบวนวิธีที่มีลักษณะการกล่าวขึ้นลอย ๆ เป็นการพูดเพื่อแจ้งให้ทราบไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการหาคำตอบอย่างแท้จริง แต่เพื่อบอกเล่าเหตุการณ์หรือแสดงความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเองคล้ายกับการพูดคนเดียว คล้ายกับการรำพึงรำพันในการสนทนาปกติ

ตัวอย่าง



(@Yamped Kratooodet Social, 2021, July 1).

จากตัวอย่างกระบวนวิธี “สกิลการพูดต่ำ เจียบจนเพื่อนทัก อึดอัดมาก” จากตัวอย่างเป็นวิธีการรำพึงรำพันในการตั้งกระบวนวิธี ซึ่งตัวอย่างดังกล่าวเป็นการกล่าวถึงทักษะการพูดของเจ้าของกระบวนวิธีที่เจ้าของกระบวนวิธีได้กล่าวว่า สกิลการพูดของตัวเองต่ำ พูดน้อยจนเพื่อนต้องทักทำให้เจ้าของกระบวนวิธีรู้สึกอึดอัดมาก ซึ่งกระบวนวิธีลักษณะนี้เป็นไปในลักษณะบอกเราที่ต้องการรำพึงรำพันถึงเหตุการณ์เท่านั้นไม่ได้เป็นกระบวนวิธีที่อยู่ในลักษณะกระบวนวิธีที่เป็นประโยคคำถามที่ต้องการคำตอบ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษากลวิธีทางภาษาในการตั้งกระบวนวิธีเพจ “อย่าเฝ้า กระบวนวิธีเด็ดโซเซียล” ซึ่งเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม 2564 - กันยายน 2564 โดยประยุกต์แนวคิดเรื่องวัจนกรรมในการวิเคราะห์ข้อมูลพบกลวิธีทางภาษาในการตั้งกระบวนวิธี 10 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการถาม กลวิธีการให้ข้อมูล กลวิธีการขอความช่วยเหลือ กลวิธีการบอกให้ทำ กลวิธีการแนะนำ กลวิธีการบอกเงื่อนไข กลวิธีการระบุผู้ตอบ กลวิธีการออกตัว กลวิธีการเกริ่นนำ และกลวิธีการรำพึงรำพัน

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การตั้งกระบวนวิธีเพจอย่าเฝ้ากระบวนวิธีเด็ดโซเซียลมีการใช้กลวิธีทางภาษาในการตั้งกระบวนวิธีที่มีความหลากหลายเพื่อให้กระบวนวิธีเกิดความน่าสนใจ เมื่อผู้อ่านได้อ่านกระบวนวิธีสามารถ

เข้าใจข้อความที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้การสื่อสารในเพชฌาณเกิดกระทันหันเป็นการสื่อสารแบบไม่เผชิญหน้า ดังนั้นใช้ภาษาสื่อสารในการตั้งกระทู้จึงต้องมีความชัดเจนเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสื่อสารในการเปิดประเด็นการสนทนาจึงจะทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล จากการศึกษาทฤษฎีการตั้งกระทู้ด้วยวิธีการถามเป็นกลวิธีที่พบมากที่สุด ซึ่งกลวิธีถามนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสอบถามข้อมูลเรื่องที่ผู้ตั้งกระทู้ต้องการ สนใจ หรือผู้ตั้งกระทู้คาดว่าจะหาข้อมูลได้จากการที่ตนได้การสอบถามในเบื้องต้น โดยที่ผู้ตั้งกระทู้ไม่ต้องไปเสาะแสวงหาแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ประหยัดเวลาในการสืบค้น กลวิธีถามจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้รับข้อมูลด้วยความรวดเร็วจากผู้ร่วมสนทนาและได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Patthanathaworn (2008) ที่ได้กล่าวถึงการตั้งกระทู้ด้วยกลวิธีถามว่า กระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามข้อมูล แสดงให้เห็นว่ากระดานสนทนาเป็นมิติที่เป็นแหล่งข้อมูลซึ่งจะได้ข้อมูลพื้นฐานตรงกับที่ตนต้องการโดยเฉพาะ จึงเลือกตั้งกระทู้ในกระดานสนทนาแทนที่จะสืบค้นจากแหล่งอื่น

นอกจากนี้ กลวิธีทางภาษาทั้ง 10 กลวิธีสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ตามเจตนาของการสื่อสารได้ 4 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นการแจ้งให้ทราบถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของผู้ส่งสาร
2. เพื่อเป็นการสื่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร
3. เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจหรือการกระทำของผู้ส่งสาร การได้รับข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่นเป็นข้อมูลหนึ่งประกอบการตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้
4. เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ เป็นการสื่อสารเพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือชักจูงสิ่งใดต่อผู้รับสารให้มีความคิดคล้อยตามหรือยอมปฏิบัติตามการเสนอแนะของผู้รับสาร

จากกลวิธีการใช้ภาษาทั้ง 10 วิธีที่ทำให้วัตถุประสงค์ในการสื่อสารมีความแตกต่างกันตามกลวิธีทางภาษาที่ใช้ ดังที่ Phonpradapphet (2012) ได้กล่าวไว้ว่า กลวิธีสื่อสารเกิดจากหลายปัจจัย เช่น เรื่องที่สื่อสาร วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร แม้จะสื่อสารผ่านช่องทางเดียวกัน

ผลวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากลวิธีทางภาษาในการตั้งกระทู้เพจ “ย่าเผ็ด กระทู้เด็ดโซเซียล” เป็นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารซึ่งกระทู้ที่ตั้งขึ้นประกอบไปด้วย เนื้อความ บริบท และเจตนาที่สัมพันธ์กับการมีปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มคนในสังคมออนไลน์ผ่านทางภาษา นอกจากภาษาจะใช้สื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยตรงไปตรงมาแล้ว ภาษายังเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ผู้ส่งสารมุ่งให้ผู้รับสารที่เป็นผู้อ่านสนองเจตนาของตนเองผ่านทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- @Yamped Kratoodet Social. (2021, July 1). **Yamped Kratoodet Social** . Retrieved from <https://www.facebook.com/SocialUpdateOnline/> (In Thai)
- Angkaphanitchakit, C. (2018). **Discourse analysis**. (2nd ed.). Bangkok: Thammasat University.
- Baker, M. (2011). **In Other Word : A coursebook on Translation**. London: Routledge.
- Deepadung, S. (2009). **Introduction to pragmatics** (2nd ed.), Bangkok: Samlada. (In Thai)
- Hongladarom, K. & Choksuwanit, T. (2008). **Pragmaticism**. Bangkok: Academic Publication Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Inthachak, S. (2007). **Basic concepts in verbal practice**. Bangkok: Thammasat University. (In Thai)
- Patthanathaworn, C. (2008). **An analysis of The language used in web board: A case study of www. Pantip.com** (Master's thesis). Silpakorn University.
- Phonpradapphet, P. (2012). **A study of the interaction in Camfrog in Thai: a case study of the 18+ zone** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Phanphothong, N. (2006). **Looking at Cattleya Jaja. From a linguist's point of view: content and tactics**. Bangkok: Academic Publication Project, Faculty of Arts Chulalongkorn University. (In Thai)
- Rawichotikul, P. (2002). **A discourse analysis of Thai bulletin board system in www.pantip.com** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.

การพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูด ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทนา

The Development Listening and Speaking Skill of Grade 8 Students through the Dialogue

พระปลัดศรายุทธ ธีรปณฺโญ (ดีนัน)¹ / นนทิยา จันทรเนตร์² / สิรินาถ จงกลกลาง³

Phrapalad Sarayut Thirapanyo (Deenan)¹ / Nontiya Channate² /

Sirinat Jongkonklang³

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
นครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

¹Post Graduate Student in Thai Language Program, Faculty of Education,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

²สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
นครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

²Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

³สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
นครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

³Cutriculum and Instruction Program, Faculty of Education,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

Corresponding author. Email:sarayut7003@gmail.com

Received: November 9, 2021

Revised: December 20, 2021

Accepted: February 10, 2022

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare the listening and speaking skills of grade 8 students before and after learning through the dialogue 2) to compare the listening and speaking skills of grade 8 students after learning through the dialogue with the 70 percent accuracy criterion. The samples were 5 novices studying in grade 8 in one class at Phra Pariyattitham Yoieprasat Witthaya School, Nong Ki District, Buri Ram Province,

under the National Office of Buddhism. They were selected using cluster random sampling. The research instruments consisted of lesson plans and Thai listening and speaking test. The data was analyzed by statistics such as percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation, (S.D.) and t-test. The conclusions of the study were as follows: 1) Listening and speaking skills of grade 8 students after learning through the dialogue were higher than the skills before learning through the dialogue, with statistical significance at .05 level. 2) Listening and speaking skills of grade 8 students' after learning through the dialogue were higher than the 70% criterion with statistical significance at .05 level.

Keywords: Dialogue, Listening skill, Speaking skill

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทนา ระหว่างก่อนและหลังเรียน และ 2) เปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทนา หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่าง คือ สามเณรที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระปริยัติธรรมเขี้ยวปราสาทวิทยา อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 5 รูป ได้มาด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะการฟังและทักษะการพูด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test for one sample) ผลการศึกษา พบว่า 1) ทักษะการฟังและทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทนา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ทักษะการฟังและทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทนา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กระบวนการสนทนา, ทักษะการฟัง, ทักษะการพูด

บทนำ

ภาษาไทยนับว่าเป็นภาษาประจำชาติที่สำคัญต่อคนไทยทุกคน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า ที่บรรพชนได้ช่วยกันสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และดำรงไว้ ชาติไทยจึงมีภาษาของตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร สามารถสื่อความหมายจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือจากบุคคลไปสู่สังคมอื่น ๆ ทำให้สื่อสารกันได้อย่างง่ายดาย แม้จะอยู่ในสถานที่ไกลกัน หรือระยะเวลาที่ห่างกัน จึงนับได้ว่าภาษาไทยเป็นวัฒนธรรม และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้วัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เจริญงอกงาม โดยการอาศัยภาษา เป็นเครื่องมือในการบันทึกและการถ่ายทอด ทำให้ชาติดำรงเป็นปึกแผ่นอยู่ได้ มีความ

รักและความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Chanpen, 2014, p. 9) ด้วยความสำคัญของภาษาไทย จึงกำหนดไว้ให้เรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษา และวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉพาะสาระที่ 3 สาระการฟัง การดู และการพูด ถือเป็นสาระการเรียนรู้ในระดับต้น ๆ ที่ต้องพัฒนาให้กับผู้เรียน ทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับความสามารถเลือกฟัง และดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ (Ministry of Education, 2009, pp. 2-3)

ทักษะการฟัง เป็นทักษะการรับสารที่ประกอบด้วยผู้ส่งสาร ตัวสารและผู้รับสาร โดยผู้รับสารต้องประมวลข้อมูลที่รับผ่านการใช้ความรู้เดิม และความรู้ทางด้านภาษาการแยกแยะ และเข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูด ทั้งเข้าใจสำเนียง หรือออกเสียงไวยากรณ์ คำศัพท์ของผู้พูด จับความหมายของเสียงได้อย่างถูกต้อง การฟังจำเป็นที่จะต้องพัฒนา เนื่องจากการฟังมีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ประสบผลสำเร็จ ผู้ฟังที่มีประสิทธิภาพจะสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากการฟัง (Sripo, 2007, p. 151) การฟังมีความสำคัญต่อการเรียน ดังที่ Lundsteen (1990, p. 210) กล่าวว่า เป็นการช่วยพัฒนาสู่การเรียนรู้ ทักษะประเภทอื่น ๆ ทางภาษา เช่น การพูด การอ่าน และการเขียน ถ้าไม่พัฒนาทักษะการฟังแล้วจะไม่สามารถพัฒนาทักษะอื่น ๆ ได้ เนื่องจากการฟังเป็นการเรียนรู้ภาษา การสะสมความหมายของคำศัพท์ โครงสร้างทางไวยากรณ์ และนำไปสู่การใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ต่อไป ส่วนทักษะการพูด เป็นความชำนาญในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ต่างฝ่ายต่างมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายของตนเอง และต่างฝ่ายต้องตีความสิ่งที่ตนเองได้ฟัง ผู้พูดจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยการพูดที่มีความชัดเจน ตรงประเด็น ครบถ้วน ฟังแล้วเข้าใจและใช้คำพูดได้เหมาะสมกับกาลเทศะ โดยเป็นทักษะที่ค่อย ๆ พัฒนาตามหลักทักษะการฟัง (Sripo, 2007, p. 163) ทั้งนี้ ผู้ที่จะพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ พูดให้เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย ดังนั้น จึงต้องพัฒนาการพูดให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สื่อสารได้อย่างถูกต้อง (Somprayoon, 1994, p. 98; Sripo, 2007, p. 163)

ทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาไทยถึงแม้กำหนดให้เรียนในหลักสูตร แต่การฟังและการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระปริยัติธรรมเข้ายปราชญ์วิทยา ยังมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยปัญหาส่วนหนึ่งสะท้อนจากผลการประเมินการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 พบว่า ค่าเฉลี่ย ระดับประเทศ เท่ากับ 55.14 ระดับสังกัด เท่ากับ 43.57 ระดับจังหวัด เท่ากับ 54.00 และระดับโรงเรียน เท่ากับ 49.00 ส่วนสาระการฟัง การดูและการพูด พบว่า เท่ากับ 66.67 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งผลค่าเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้ยังต้องพัฒนาให้สูงเพิ่มขึ้น (National Institute of Educational Testing Service, 2019)

ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเป็นปัญหาทักษะการสื่อสารระดับเริ่มต้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารประเภทอื่น ๆ ที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาองค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการฟังและการพูด พบว่า กระบวนการสุนทรียสนทนา

สามารถนำมาใช้จัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการฟังและการพูดได้อย่างเหมาะสม โดยที่ สนุทริยสนทนา เป็นการสนทนากันเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ผู้สนทนารู้สึกตัวตลอดเวลา เพื่อทำความเข้าใจ ประเด็นที่สนทนาและ ถ่ายทอดความรู้ได้ สนุทริยสนทนาจึงเป็นเครื่องมือทางความคิด การเรียนรู้ร่วมกัน ความเข้าใจระดับลึก (Tacit level) (Pinitjitsamut, 2009, pp. 9-10) การสนทนาแบบสนุทริยสนทนา ยังเป็นการสนทนาที่เน้นการฟังมากกว่าการพูด ส่วนการพูดจะแตกต่างจากการพูดแบบทั่วไป คือ การพูดที่ผู้ฟังไม่มีการตัดสิน และหาคำตอบทันทีจนกว่าประเด็นนั้น ๆ จะมีคนคัดค้าน หรือสนับสนุนคำพูด ทั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในกลุ่ม เปิดมุมมองและโลกทัศน์ใหม่ ๆ เน้นการถกเถียง และแลกเปลี่ยนเอาความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของแต่ละคน เพื่อให้ได้คำตอบที่เฉพาะสู่การประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต (Wangwinyu, 2009, p. 82; Ruerop, 2010, pp. 17-18)

ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดผ่านกระบวนการสนุทริยสนทนามี 3 ขั้นตอน

- 1) การฟังอย่างละเอียด คือ ให้สมาชิกในวงสนทนาฟังข้อมูลทั้งหมดอย่างตั้งใจและใช้สมาธิในการฟัง พยายามฟังเสียงด้วยความตั้งใจทั้งความรู้สึก ความเข้าใจ สีหน้า อารมณ์ อากัปกิริยา การใช้สายตาร่วมกับการสื่อสาร การฟังไม่ตัดสินใด ๆ
- 2) การไตร่ตรองความคิด คือ การทบทวนความคิดหรือข้อมูลที่ได้รับฟังอย่างตั้งใจ โดยไตร่ตรอง รับรู้สมมติฐาน รับรู้ที่มาของชุดความคิด การไตร่ตรองความคิดจะไม่เน้นความเร็ว แต่ให้เวลาในการคิด เพื่อให้เกิดกระบวนการฟังและพูด และ
- 3) การนำเสนอความคิด คือ การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการฟังผ่านการพูดแบบเตรียมข้อมูลอย่างดี เพื่อให้การพูดสื่อสารตรงประเด็นและต่อเนื่อง การฝึกฝนทักษะการพูดผ่านการเล่าเรื่อง การถ่ายทอดประสบการณ์ในวงสนทนาทุกคน (Pinitjitsamut, 2009, pp. 42-56)

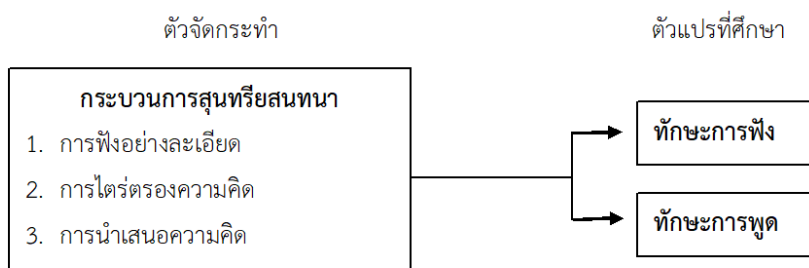
จากความเป็นมาและความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาไทย ผู้วิจัยจึงสนใจการนำกระบวนการสนุทริยสนทนาไปใช้ในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูด เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้สนใจในการนำไปใช้จัดการเรียนรู้ เพื่อให้ทักษะการฟังและทักษะการพูดบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนุทริยสนทนา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนุทริยสนทนา หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการสุนทรียสนทนาตามแนวคิดของ Pinitjitsamut (2009, pp. 42-45) เป็นการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจในวงสนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการฟังและการพูดอย่างตั้งใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) การฟังอย่างละเอียด คือ การฟังข้อมูลจากบุคคลอื่นด้วยความตั้งใจ ทั้งความรู้สึก ความเข้าใจ สันดานอารมณ์ อากัปกิริยาต่าง ๆ การใช้สายตาร่วมกับการสื่อสารที่เหมาะสม โดยไม่ได้ตีความหรือการตัดสินใจใด ๆ ทันที รวมถึงจัดสิ่งรบกวนอื่น ๆ ภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ฟัง 2) การไตร่ตรองความคิด คือ การทบทวนความคิดหรือข้อมูลจากการฟังโดยไตร่ตรองความคิด การรับรู้สมมติฐาน การรับรู้ที่มาของชุดความคิดและการวางชุดความคิด การไตร่ตรองความคิด การคิดแบบละเอียด เพื่อให้การคิดมีประสิทธิภาพ และ 3) การนำเสนอความคิด คือ การนำเสนอข้อมูลที่ได้ฟังผ่านการพูด โดยการเตรียมข้อมูลอย่างดี เพื่อพูดตรงประเด็นและต่อเนื่อง ผ่านการเล่าเรื่องเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ไปสู่สมาชิกในวงสนทนา เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูด ซึ่งทักษะการฟังเป็นความสามารถในการรับรู้ข้อมูล ประกอบด้วย การสรุปใจความสำคัญ การลำดับเรื่องราวและการวางโครงเรื่อง และการวิเคราะห์วิจารณ์ (Sripo, 2007, p. 151; Yagang, 1993, p. 16) ส่วนทักษะการพูด เป็นความสามารถในการรับรู้ข้อมูล ประกอบด้วย พูดสรุปใจความสำคัญ พูดลำดับเรื่องและการวางโครงเรื่อง และพูดวิเคราะห์วิจารณ์ (Kwangsawad, 2006, p. 18; Rujirakul, 2013, pp. 6-7) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ สามเณรที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 6 โรงเรียน รวมสามเณรทั้งหมด จำนวน 120 รูป ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ สามเณรที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระปริยัติธรรมยุ้ยปราชญ์วิทยา อำเภอนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 1 ห้องเรียน สามเณร จำนวน 5 รูป ได้มาด้วยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (Luenam, 2018, p. 77)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ เรื่องหลักการฟังและการดูสื่อ จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง มีองค์ประกอบ ได้แก่ สารสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงาน สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และบันทึกผล หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด เพื่อประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.81 หรือมากที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ชุด 1) แบบวัดทักษะการฟัง มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 (Tanya, 2013, pp. 179-180) และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 รูป พบว่ามีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.33-0.75 และมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.27-0.56 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.73 (Srisa-ard, 2013, p. 121) 2) แบบวัดทักษะการพูด มีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ 12 คะแนน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 รูป พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 (Phengsawat, 2009, p. 252)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบวัดทักษะการฟัง จำนวน 15 ข้อ และทักษะการพูด จำนวน 1 ข้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระปริยัติธรรมยุ้ยปราชญ์วิทยา

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง

3.3 ทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบวัดทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระปริยัติธรรมเข้ายปราชญ์วิทยา ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน

3.4 นำคะแนนแบบวัดทักษะการฟังและทักษะการพูดมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุ่มทฤษฎีสนทนา โดยการหาค่าร้อยละ ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุ่มทฤษฎีสนทนา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการแจกแจงแบบปกติของคะแนนรวมของนักเรียน ใช้ Kolmogorov-Smirnov Test พบว่า 1) ผลการวิเคราะห์แจกแจงปกติของแบบวัดทักษะการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุ่มทฤษฎีสนทนา คะแนนก่อนเรียน มีค่า Sig. เท่ากับ .967 และหลังเรียน มีค่า Sig. เท่ากับ .577 ซึ่งมากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลัก ข้อมูลมีการแจกแจงปกติ จึงใช้การทดสอบค่าที (t-test for one sample) 2) ผลการวิเคราะห์แจกแจงปกติของแบบวัดทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุ่มทฤษฎีสนทนา คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่า Sig. เท่ากับ .510 ซึ่งมากกว่า ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลัก ข้อมูลมีการแจกแจงปกติ จึงใช้การทดสอบค่าที

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุ่มทฤษฎีสนทนา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for dependent)

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุ่มทฤษฎีสนทนา หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบค่าที

ผลการวิจัย

จากวิธีการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้เสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การเปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทริยสนทนา ก่อนและหลังเรียน ดังนี้

1.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทริยสนทนา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทริยสนทนา ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	($\bar{X}$)	S.D.	t	p
หลังเรียน	5	15	13.40	0.89	10.633*	.000
ก่อนเรียน	5	15	7.20	1.30		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทริยสนทนา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทริยสนทนา ก่อนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	($\bar{X}$)	S.D.	t	p
หลังเรียน	5	12	9.60	0.54	26.000*	.000
ก่อนเรียน	5	12	4.40	0.54		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทริยสนทนา หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทริยสนทนา หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$(\bar{X})$	S.D.	t	p
หลังเรียน	5	15	10.5	13.40	0.89	7.250*	.002

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$(\bar{X})$	S.D.	t	p
หลังเรียน	5	12	8.4	9.20	0.83	4.899*	.008

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา ผู้วิจัยนำผลวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ทักษะการฟังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจาก กระบวนการสุนทรียสนทนา เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการฟังที่แตกต่างจากการฟังแบบทั่วไป คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง การฟังอย่างใคร่ครวญในสิ่งที่ได้ยิน และฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ ฟังเพื่อค้นหาความเข้าใจได้จากการฟัง ผู้เรียนเมื่อได้ฟังแล้วจะต้องมีการกลั่นกรอง แยกแยะความรู้ ความคิด ประสพการณ์ก่อนที่จะมีการสื่อสาร ดังจะเห็นได้จากขั้นตอนการสอนที่ผู้วิจัยออกแบบไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผน จะกำหนดให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟังอย่างรอบด้าน ฟังอย่างเข้าใจ เพื่อนคนอื่นที่สื่อสารออกมา โดยให้ฟังเพื่อนอย่างตั้งใจ ฟังเพื่อนในวงสนทนาจนจบตามที่กำหนด โดยที่ไม่แทรก หรือขัดจังหวะเพื่อนที่กำลังพูด จนกว่าจะถึงเวลาที่กำหนดจึงสามารถพูดได้ หมั่นเวียนกันจนครบทุกคน ด้วยเหตุนี้ การฟังโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา จึงเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการฟัง ส่งผลให้หลังการเรียนมีคะแนนสูงขึ้น

สอดคล้องกับแนวคิดของ Willium (1999, pp. 19-20) กล่าวว่า สุนทรียสนทนาเป็นการสนทนา ที่ก้าวข้ามความแตกต่าง การนำเอาพลังความแตกต่างมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน การสนทนาแบบนี้จะช่วยเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจ เพื่อเข้าถึงปัญหาและการประสานร่วมกันที่เกิดจากคนในวงสนทนา การฟังด้วยจิตวิญญาณ ดังที่ Mann (2002, p. 77) ให้ความเห็นว่าการฟังแบบมีจิตวิญญาณเป็นการฟังเพื่อความเข้าใจสิ่งใหม่ จากความแตกต่างของแต่ละคน และเปิดกว้างในการฟัง อันนำไปสู่ความเข้าใจทั้งตนเองและผู้ฟังในวงสนทนา นอกจากนั้น แนวคิดของ Pinitjitsamut (2009, pp. 42-56) กำหนดกระบวนการสุนทรียสนทนาที่นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ขั้นการฟังอย่างละเอียด คือ การใช้สมาธิฟังข้อมูลทั้งหมด โดยความตั้งใจ การพยายามฟังให้ได้ยินเสียงที่คนอื่นสื่อสารออกมา เช่น ความรู้สึก สีหน้า ท่าทาง อารมณ์ สายตาในการสื่อสารของผู้พูด การใช้สมาธิมุ่งไปที่การฟัง แม้จะได้ยินเสียงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นรอบข้าง เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า กระบวนการสุนทรียสนทนาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนได้พัฒนา ทักษะการฟังโดยตรง ทั้งหลักการและกระบวนการ สุนทรียสนทนาตามที่นักวิชาการเสนอไว้ข้างต้น อันส่งผลให้การวิจัยการพัฒนาทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พัฒนาสูงขึ้น สอดคล้องกับ Poongoen (2013) ได้ทำการศึกษา ที่ใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา เรื่องการใช้สุนทรียสนทนาเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการตั้งคำถามของนักเรียนระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมการฟังแล้วตั้งคำถาม โดยใช้กิจกรรมสุนทรียสนทนา มีผลให้คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการฟังแบบสุนทรียสนทนาช่วยเปิดมุมมองให้กว้าง สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และสุนทรียสนทนาทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้นจากการฟัง และงานวิจัยของ Ditsathaporn (2013) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษาโดยใช้สุนทรียสนทนาและการสื่อสารอย่างสันติเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสาร ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองกับผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารภายในครอบครัว หลังกิจกรรมสูงกว่าก่อนกิจกรรม

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกระบวนการสุนทรียสนทนาเป็นการเรียนแบบกลุ่มสนทนา ลักษณะของกิจกรรมมุ่งให้ผู้เรียนได้พูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกันภายในกลุ่มสนทนาด้วยความตั้งใจ วิเคราะห์ พิจารณา ก่อนที่ผู้เรียนจะพูดหรือสื่อสารออกไป รวมถึงขณะที่พูดสนทนาอยู่นั้น ผู้เรียนจะพูดอย่างมีสติ ดังนั้น การเรียนการสอนลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้ผลการเรียนรู้ด้านทักษะการพูดของผู้เรียน หลังเรียนสูงขึ้นตามลำดับ ดังที่พบจากผลการวิจัยครั้งนี้ ข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Ruerop (2010, pp. 17-18) กล่าวว่า สุนทรียสนทนาเป็นการจัดกลุ่มล้อมวงสนทนากันในประเด็นหัวข้อที่น่าสนใจ การพูด หรือสนทนาจะมีความแตกต่างจากการพูดทั่วไป คือ การไม่ด่วนตัดสิน หรือหาคำตอบทันที เมื่อได้ฟังแต่เป็นการฟังอย่างตั้งใจ แล้วกลั่นกรอง แยกแยะเอาความรู้ ความคิด ประสพการณ์ในวงสนทนาในการพูดสื่อสารออกไป สอดคล้องกับ Pinitjitsamut (2009, pp. 9-10) ที่กล่าวถึงสุนทรียสนทนาว่าเป็นการพูดคุยกันในกลุ่ม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างผู้เรียน

ด้วยกัน และสนทนาด้วยสภาพที่รู้ตัว ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา จึงช่วยส่งผลให้ทักษะการพูดของผู้เรียนมีการพัฒนาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Poothong (2009) ได้ทำการศึกษา เรื่องผลการใช้ สุนทรียสนทนาและบล็อกในการสอนภาษาอังกฤษ ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยกิจกรรมสุนทรียสนทนาและบล็อกมีทักษะการพูดสื่อสารดีขึ้น สามารถเรียนภาษาอังกฤษได้ดีกว่ากลุ่มปกติ นักเรียนเห็นด้วยกับการใช้กิจกรรมสุนทรียสนทนา เนื่องจากทำให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ มีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้นักศึกษากล้าแสดงออกมากขึ้น และบรรยากาศการเรียนดีกว่าการนั่งเรียนปกติ Consoletti (1999) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาในกลุ่มสุนทรียสนทนาที่ดำเนินการสนทนาตามรูปแบบของ David Bohm ผลการศึกษา พบว่า เป็นการสนทนาที่ใช้ความคิด และความรู้สึของผู้เข้าร่วมมาใช้เป็นฐานข้อมูล การสุนทรียสนทนา ที่ยึดหลักความเสมอภาคของมนุษย์ ไม่มีผู้นำกระบวนการวาระการประชุม หัวข้อ หรือจุดมุ่งหมาย ถือเป็นวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลผ่านกระบวนการสุนทรียสนทนา การรับฟังอย่างลึกซึ้ง และเชื่อมโยงใน ถ้อยคำของบุคคล เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดของผู้เข้าร่วมสนทนา สร้างความเข้าใจสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล สังคม วัฒนธรรม ปลดปล่อยพลังความคิดจากภายในเพื่อหลอมรวมเชื่อมโยงเกี่ยวพัน จากการวิจัยพบว่า ข้อมูลในวงสนทนาออกมาจากการเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันในกลุ่ม การเล่น ช่วงเวลาแห่งความเงียบ สุนทรียสนทนาภายในกลุ่ม ดังนั้น การใช้กระบวนการ สุนทรียสนทนาในการพัฒนาทักษะการพูดของ ผู้เรียน ส่งผลให้ทักษะการพูดของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 กระบวนการสุนทรียสนทนาครั้งนี้ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่ม เน้นทักษะการฟังและทักษะการพูด ซึ่งใช้เวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ครอบคลุม และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรม และวางแผนการบริหารจัดการเวลาแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม

1.2 ตัวอย่างสถานการณ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา ควรมีเนื้อหาที่หลากหลายประเภท เพื่อให้ครอบคลุมและผู้เรียนมีความสนใจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการสนทนาริยสนทนาเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน และในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรมีวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสนทนาริยสนทนาโดยบูรณาการทักษะการเรียนรู้ที่สัมพันธ์ หรือสอดคล้องกัน ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น

References

- Anderson, A. & Lynch, T. (1988). **Listening**. Hong Kong: Oxford University Press.
- Chanpen, N. (2014). **Principles of using Thai language**. Bangkok: Genesis Media Com. (In Thai)
- Consoletti, N. (1999). **A Reflection on Participation in a Dialogue Group in Eugene** (Doctoral dissertation), The Union Institute.
- Ditsathaporn, C. (2013). **Development of a Non-Formal Education Activity Model Based on Bohm's Dialogue and Nonviolent Communication to Enhance Intra-Familial Communication Ability of Drug Rehabilitation Youth's Parents** (Doctoral dissertation). Chulalongkorn University, Bangkok, (In Thai)
- Kwangsawad, T. (2006). **English teaching manual**. Maha Sarakham: Mahasarakham University. (In Thai)
- Luenam, K. (2018). **Research Methodology in Education**. Nakhon Ratchasima: Koratmarketing and Poduksion. (In Thai)
- Lundsteen, S. W. (1990). **14 Learning to Listen and Learning to Read**. National Council of Teachers of English.
- Mann, W. C. (2002). Dialogue macrogamete theory. **Proceedings of The Third SIGdial Workshop on Discourse and Dialogue** (pp.129-141).
- Ministry of Education. (2009). **Basic Education Core Curriculum A.D. 2008**. Bangkok: Agricultural Co-operative Federation of Thailand. (in Thai)

- Napannalung, N. (2005). **Teaching and Learning English at Elementary Education Level**. Songkhla: Thaksin University. (In Thai)
- National Institute of Educational Testing Service. (2019). **Report of the Results of the National Basic Educational Test (O-NET) Grade 3, Academic year 2019**. Retrieved from <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>
- Phengsawat, W. (2009). **Research Methodology**. Bangkok: Suwetiyasan. (In Thai)
- Pinitjitsamut, M. (2009). **Dialogue**. Samut Prakan: Jong Jaroen Offset. (In Thai)
- Poongoen, W. (2013). Using of Dialogue to Develop Question Abilities for Bachelor Degree Students in the Department of Elementary Education, Faculty of Education Silpakorn University. **Silpakorn Educational Research Journal**, 5 (1), 21-33.
- Poothong, L. (2009). **The Effect of Using Dialogue and Blogging in Teaching English** (Master's thesis). Maejo University.
- Ruerop, (2010). **Dialogue for Family Edition**. Bangkok: thread wave Education. (In Thai)
- Rujirakul, W. (2013). **The Art of Speaking**. Bangkok: Bangkok University. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2013). **Introduction to Research** (9th ed.). Bangkok: Suwetiyasan. (In Thai)
- Somprayoon, W. (1994). **Teaching Thai Language at the Elementary Level** (2nd ed.). Bangkok: Thai Watana Panich. (In Thai)
- Somprayoon, W. (2010). **Techniques for Teaching Thai Language**. Bangkok: Dokya Wisakan. (In Thai)
- Sripo, P. (2007). **The Best Way to Teach English**. Bangkok: AKsor Charoen Tat. (In Thai)
- Yagang, F. (1993). Listening: Problems and solutions. **English Teaching Forum**, 31(2), 16-19.
- Tanya, S. (2013). **Research Methodology in Education**. Nakhon Ratchasima: Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)
- Wangwinyu, W. (2009). **Dialogue**. Bangkok: Suan Ngern Mee Na. (In Thai)
- William, F. S. (1999). **Managing Sport, Fitness, and Recreation Programs**. U.S.A.: United State of America

**การส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษา
และวรรณกรรมไทย โดยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย**

**Talent Promotion in Research Proposal Writing
on Language and Thai Literature by Development of Learning
Activity Package for Undergraduate Students
Majoring in Thai Language**

เชษฐา จักรไชย / Chettha Chakchai

*สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาสารคาม 44000, ประเทศไทย*

*Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat
Maha Sarakham University, Maha Sarakham 44000, Thailand*

Email: Chakchai_st@hotmail.com

Received: February 18, 2022

Revised: April 11, 2022

Accepted: April 13, 2022

Abstract

The purposes of the current study were to develop learning activity package of research proposal writing on Thai language and literature for undergraduate students majoring in Thai language using the effective criterion of 75/75, to compare the undergraduate students' ability to write research proposal on Thai language and literature before and after using the developed learning activity package, and to study undergraduate students' satisfaction toward the activity package of research proposal writing on Thai language and literature for undergraduate students majoring in Thai language. The target group consisted of 35 third-year students majoring in Thai Language in the Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University using simple Purposive sampling. The research took place in the second semester of the 2020 academic year. The instruments were 5 learning activity packages, a test for undergraduate students' ability to write research proposal on Thai language and

literature, and a satisfaction questionnaire consisting of 20 question items designed in 5 Likert scales. The statistics used in data analysis were mean score, percentage, standard deviation, and t-test (Dependent Sample). The results of the study were as follows: 1) The effectiveness (E_1/E_2) of the learning activity package of research proposal writing on Thai language and literature for undergraduate students majoring in Thai language was at 76.71/77.71 reaching the criterion set as 75/75. 2) The comparison between students' ability before and after using learning activity package of research proposal writing on Thai language and literature for undergraduate students majoring in Thai language indicated that the participants' ability in posttest ($\bar{x} = 23.31$) was significantly higher than pretest ($\bar{x}=13.49$) at a statistical level of .05. 3) The students' satisfaction toward the learning activity package of research proposal writing on Thai language and literature for undergraduate students majoring in Thai language was at a very high level ($\bar{x}=4.52$).

Keywords: Learning Activity Package, Research Proposal Writing, Thai Language and Literature

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปี 3 ที่เรียนรายวิชาการเขียนวิธีวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 กลุ่มวิชาเอกภาษาไทยเพื่ออาชีพ จำนวน 35 คน กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย จำนวน 1 ชุด และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ที่มีต่อการเรียนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test (Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 76.71/77.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คือ 75/75 การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยพบว่าคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 13.49 คะแนน และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 23.31 คะแนน สรุปว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทยมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การเขียนเค้าโครงการวิจัย, ภาษาและวรรณกรรมไทย

บทนำ

การวิจัยเป็นการค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา (Royal Institute, 2013, p. 1117) ด้วยกระบวนการศึกษาหาความรู้ความจริงใหม่อย่างมีระบบแบบแผน อาศัยหลักเหตุผลที่รอบคอบรัดกุม ละเอียดและเชื่อถือได้ และความรู้ความจริงนั้นจะนำไปเป็นหลักการ ทฤษฎี หรือข้อปฏิบัติที่ทำให้มนุษย์ได้รับรู้และนำไปใช้เพื่อให้อำนาจดำรงชีวิตด้วยความสงบสุขหรือป้องกันและหลีกเลี่ยงภัยอันตรายต่าง ๆ ดังนั้น หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัย ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based learning) ดังที่ Sinlarat (2007, p. 76-77) อธิบายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะการวิจัยเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยในแต่ละสาขาซึ่งเริ่มต้นด้วยการกำหนดปัญหา การตั้งสมมุติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลการวิจัย การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย เป็นฐานจึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ อันจะนำไปสู่คุณภาพของบัณฑิตที่มีความพร้อมสำหรับสังคมแห่งความรู้ (knowledge based society) ต่อไป สอดคล้องกับทฤษฎีของ Raksamani (2013, pp. 4-6) ที่กล่าวว่า การวิจัยมีประโยชน์ในแง่การเพิ่มพูนสติปัญญาและประสิทธิภาพในการคิดให้กว้างไกลและลึกซึ้งสร้างนิสัยให้ผู้วิจัยเป็นคนมีเหตุผลในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ตลอดจนเป็นผู้รู้และสามารถนำความรู้ในเชิงทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม การทำวิจัยจึงเป็นการฝึกให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักมองปัญหาอย่างนักวิจัย และลงมือทำงานอย่างนักวิจัย นับเป็นก้าวแรกของการทำงานวิจัยในอาชีพต่อไป

ด้วยความสำคัญของการวิจัยดังกล่าวหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงได้กำหนดให้รายวิชาการเขียนวิธีวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาวิชาเอกภาษาและวรรณกรรมไทย และวิชาเอกภาษาไทยเพื่ออาชีพโดยกำหนดจุดมุ่งหมายของรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ และขอบข่ายการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สามารถกำหนดหัวข้อวิจัย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยได้ นอกจากนี้ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผลเรียบเรียงรายงานการวิจัยและเขียนบทความวิจัยเผยแพร่ได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยได้รับผิดชอบเป็นผู้สอนรายวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยสำหรับนักศึกษาวิชาเอกภาษาและวรรณกรรมไทย และวิชาเอกภาษาไทยเพื่ออาชีพ ชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาจากการจัดการเรียนการสอน และผลการประเมินการเขียน คำโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย พบว่า นักศึกษาร้อยละ 80 ประสบปัญหาและมีข้อผิดพลาดในการเขียน คำโครงการวิจัยเริ่มตั้งแต่การเลือกหัวข้อวิจัย การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย การตั้งคำถามการวิจัย การตั้งสมมติฐานการวิจัย การกำหนดขอบเขตการวิจัย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเขียนรายละเอียดอื่น ๆ ตามองค์ประกอบของคำโครงการวิจัยไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถลงมือทำวิจัยในขั้นตอนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การเขียนคำโครงการวิจัย ข้อเสนอโครงการวิจัย หรือโครงร่างการวิจัยถือเป็นแผนการดำเนินการวิจัยซึ่งผู้วิจัยต้องจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางหรือเข็มทิศก่อนจะดำเนินการวิจัย อันจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจกระบวนการวิจัยอย่างชัดเจนและสามารถทำงานตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (Chakchai, 2017, p. 150) ฉะนั้นปัญหาและข้อผิดพลาดในการเขียนคำโครงการวิจัยดังกล่าวจึงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยมีความสามารถในการเขียนคำโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย โดยใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิผล

ผู้วิจัยได้ศึกษานวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น พบว่านวัตกรรมประเภทชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning activity package) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมนำมาใช้พัฒนาและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายเนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นสื่อที่จัดทำขึ้นโดยนำเสนอขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดประสบการณ์หรือการจัดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยรวมกิจกรรมต่าง ๆ ไว้เป็นชุดที่มีสาระหรือประสบการณ์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดจนบรรลุผลของการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม คำชี้แจง จุดมุ่งหมาย แนวคิด สื่อเวลาที่ใช้ ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมและการวัดและประเมินผล (Wongsaphan, 2020, p. 80) อนึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอนกล่าวคือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้ประกอบการเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ช่วยเตรียมความพร้อมก่อนเรียนและทบทวนเนื้อหาหลังเรียน ตลอดจนสามารถศึกษาเพิ่มเติมและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะกระบวนการของผู้เรียน นอกจากนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยังเป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้สอนสามารถใช้เป็นคู่มือการวางแผนการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับเป้าหมายหลักสูตร (Sayjeen, 2018, p. 22)

นอกจากนั้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนคำโครงการวิจัย ทำให้เห็นว่าการงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยทางด้านการศึกษา หรืองานวิจัยที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาที่เรียนด้านครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ รวมทั้งกลุ่มข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อาทิ ผลงานการศึกษาเรื่องการพัฒนาการเขียนคำโครงการวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านแมดกิ่งอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด (Fongyoy, 2003) เรื่องการสร้างชุดฝึกอบรม เรื่องการเขียนคำโครงการวิจัยปฏิบัติการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (Pruprong, 2006) เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้วิจัยเป็นฐานโดยใช้คลังปัญญาดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนโครงการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (Lintalug, 2018)

ส่วนงานวิจัยที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการสอนทักษะการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยยังไม่ปรากฏว่ามีนักวิจัยได้ศึกษาค้นคว้า จึงเป็นเหตุผลของการทำวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ในครั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดหัวข้อวิจัย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย

สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มีความแตกต่างกัน โดยมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

คำว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Instructional package หรือ Learning activity package หรือ Learning package มีความหมายตรงกับคำว่า ชุดการสอน ชุดการเรียนรู้ ชุดการเรียนการสอน ชุดกิจกรรมการสอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน แรกเริ่มใช้ คำว่าชุดการสอน เพราะเป็นสื่อที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอน แต่ต่อมาแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษามากขึ้น ทำให้มีการปรับเปลี่ยน ชื่อเรียกที่หลากหลาย ดังกล่าวข้างต้น (Kornhavech, 2000, p. 91)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อประเภทเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษา

และวรรณกรรมไทย เป็นสื่อการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ โดยนำเสนอเนื้อหาสาระ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และวิธีการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนท้าย แบ่งออกเป็น 5 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย ชุดที่ 2 เรื่อง การกำหนดหัวข้อวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย ชุดที่ 3 เรื่อง การศึกษาเอกสารและงานวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย ชุดที่ 4 เรื่อง การเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย และชุดที่ 5 เรื่อง การประเมินเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย

2. องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

Wongsaphan (2020, p. 80) อธิบายว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม คำชี้แจง จุดมุ่งหมาย แนวคิด สื่อ เวลาที่ใช้ ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมและการวัดและประเมินผล ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่ ประโยชน์ต่อผู้เรียน และประโยชน์ต่อผู้สอน ได้แก่ ประการแรก ประโยชน์ต่อผู้เรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้ประกอบการเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ช่วยเตรียมความพร้อมก่อนเรียนและทบทวนเนื้อหาหลังเรียน ตลอดจนสามารถศึกษาเพิ่มเติมและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะของผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง ประโยชน์ต่อผู้สอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้สอนสามารถใช้เป็นคู่มือในการวางแผนการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Suktrakul (2018) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด PQ4R เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด PQ4R เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.33/87.71 และนักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด PQ4R สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Sayjeen (2018) ได้ทำวิจัยเรื่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้มืออาชีพวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้มืออาชีพ วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด

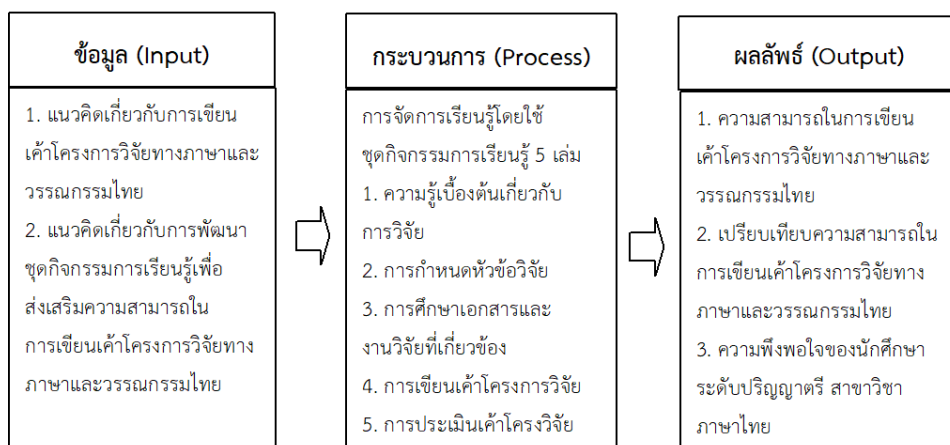
Promprapai (2019) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความมีคุณภาพในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

Srikarat (2020) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ ร่วมกับแนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ร่วมกับแนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.71/83.60 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัย สรุปแผนภาพกรอบแนวคิดได้ ดังภาพต่อไปนี้



กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปี 3 ที่เรียนรายวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางภาษา และวรรณกรรมไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 กลุ่มวิชาเอกภาษาไทยเพื่ออาชีพ จำนวน 35 คน กำหนดกลุ่มเป้าหมายกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษา และวรรณกรรมไทย จำนวน 5 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย ชุดที่ 2 การกำหนดหัวข้อวิจัย ชุดที่ 3 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ชุดที่ 4 การเขียนเค้าโครงการวิจัย และชุดที่ 5 การประเมินเค้าโครงการวิจัย

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 2 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ ประเมินตามองค์ประกอบของเค้าโครงการวิจัย ได้แก่ ชื่อเรื่องวิจัย ภูมิหลัง วัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานการวิจัย ขอบเขตการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น นิยามศัพท์เฉพาะ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย และบรรณานุกรม

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทยที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย จำนวน 5 ชุด ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำมาสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย จำนวน 5 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย ชุดที่ 2 การกำหนดหัวข้อวิจัย ชุดที่ 3 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ชุดที่ 4 การเขียนเค้าโครงการวิจัย และชุดที่ 5 การประเมินเค้าโครงการวิจัย ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย จำนวน 1 ชุด ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบ จากนั้นนำมาสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 2 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ ผลการประเมินแบบทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน นำมาวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ พบว่า มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.38 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.79 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.948

3.3 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถามความพึงพอใจ จากนั้นนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.925

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบภาคปฏิบัติ ประเมินตามองค์ประกอบของเค้าโครงการวิจัย

4.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย จำนวน 5 ชุด ใช้เวลาทดลอง 20 ชั่วโมง

4.3 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบภาคปฏิบัติ ประเมินตามองค์ประกอบของเค้าโครงการวิจัย

4.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เรียนประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 หาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ ตามเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 75/75

5.2 เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent Samples

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย โดยคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทยตามเกณฑ์ 75/75 ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ตามเกณฑ์ 75/75

ผลการทดสอบ	N	คะแนน	$\bar{X}$	E_1 / E_2
ด้านกระบวนการ (E_1)	35	2685	76.71	
ด้านผลลัพธ์ (E_2)	35	816	23.31	76.71/77.71

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 76.71 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 77.71 แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 76.71/77.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสารคดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ก่อนและหลังการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ แบบค้นพบกับการสร้างแผนภูมิความคิด ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลการทดสอบ	N	Mean	S.D.	ค่าเฉลี่ยของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยผลต่าง	t	df	Sig 1 tailed
ก่อนเรียน		13.49	2.280					
หลังเรียน	35	23.31	1.605	9.83	2.022	28.761*	34	0.000

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบคะแนนของผู้เรียน มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย เท่ากับ 13.49 คะแนน และมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 23.31 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสอง ครั้ง พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทยที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1. การนำเสนอเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย	4.53	0.56	มากที่สุด
2. เนื้อหามีความเหมาะสมกับนักศึกษา	4.53	0.51	มากที่สุด
3. เนื้อหามีความยากง่ายพอเหมาะกับนักศึกษา	4.44	0.50	มาก
4. เนื้อหาแต่ละชุดมีความแปลกใหม่	4.36	0.49	มาก
5. เนื้อหาที่เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.53	0.61	มากที่สุด
6. กิจกรรมที่นำมาใช้น่าสนใจ	4.75	0.44	มากที่สุด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
7. นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.31	0.47	มาก
8. นักศึกษาชอบที่มีโอกาสได้สนทนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ต่าง ๆ ในการศึกษาเรียนกับเพื่อน ๆ	4.69	0.47	มากที่สุด
9. นักศึกษาเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำ กิจกรรมสำเร็จด้วยตนเอง หรือกลุ่ม	4.33	0.48	มาก
10. นักศึกษาได้ฝึกทักษะต่าง ๆ จนมีความเข้าใจ ในเนื้อหาที่เรียน	4.64	0.49	มากที่สุด
11. เนื้อหาของชุดกิจกรรมสรุปความรู้ชัดเจน มีตัวอย่างประกอบที่เข้าใจได้ง่าย	4.61	0.49	มากที่สุด
12. คำชี้แจงในชุดกิจกรรมมีความชัดเจนและ ง่ายต่อการปฏิบัติ	4.75	0.44	มากที่สุด
13. ใบความรู้และชุดกิจกรรมมีสีสัน สวยงาม น่าสนใจ	4.69	0.52	มากที่สุด
14. มีสื่อการเรียนรู้หลากหลายในกิจกรรมการ เรียนการสอน	4.42	0.65	มาก
15. สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้มีจำนวนเพียงพอ กับนักศึกษา	4.64	0.49	มากที่สุด
16. แบบทดสอบแต่ละเรื่องมีความสอดคล้องกับ เนื้อหาที่เรียน	4.44	0.69	มาก
17. ผลจากการทำแบบทดสอบทำให้นักศึกษา ทราบความก้าวหน้าของตนเอง	4.53	0.61	มากที่สุด
18. นักศึกษาพอใจที่ได้รับการประเมินหลายด้าน	4.25	0.50	มาก
19. แบบทดสอบแต่ละเรื่องมีความยากง่าย เหมาะสมกับระดับของนักศึกษา	4.39	0.60	มาก
20. ความยุติธรรมในการให้คะแนน	4.64	0.49	มากที่สุด
รวม	4.52	0.14	มากที่สุด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เท่ากับ 0.14 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 12 ข้อ และข้อที่อยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 6 กิจกรรมที่นำมาใช้น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.75 และข้อที่ 12 คำชี้แจงในชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.75 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 18 นักศึกษาพึงพอใจที่ได้รับการประเมินหลายด้าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.25

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 76.71/77.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามความมุ่งหมายของการวิจัย ทั้งนี้เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดได้รับการประเมินตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน จากนั้นได้ทำการปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปใช้สอนจริง ทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Srikarat (2020) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรอง ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.71/83.60 เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Promprapai (2019) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความมีคุณภาพในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suktrakul (2018) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด PQ4R เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด PQ4R เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.33/87.71

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย พบว่า คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 13.49 คะแนน และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 23.31 คะแนน สรุปว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เค้าโครงการวิจัยทางภาษาและ

วรรณกรรมไทยทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียน เพราะนวัตกรรมประเภทชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning activity package) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมนำมาใช้พัฒนาและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน อย่างดี ดังที่ Wongsaphan (2020, p. 80) กล่าวว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อที่นำเสนอขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ไว้เป็นชุดที่มีสาระหรือประสบการณ์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ Theerawit (2016, p. 20) และ Sayjeen (2018, p. 22) อธิบายว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อที่มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียน ผู้เรียนสามารถใช้ประกอบการเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกห้องเรียน ช่วยเตรียมความพร้อมก่อนเรียนและทบทวนเนื้อหาหลังเรียน ตลอดจนสามารถศึกษาเพิ่มเติมและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะกระบวนการของผู้เรียน

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Suktrakul (2018) เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด PQ4R เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด PQ4R สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sriarat (2020) เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Promprapai (2019) เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย มีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้พยายามสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและมีความสนใจต่อการเรียนการสอน เนื้อหามีความยากง่ายพอเหมาะกับความสามารถของผู้เรียนการนำเสนอเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมที่นำมาใช้น่าสนใจ ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จัดบรรยากาศในการเรียนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการแจ้งคะแนนสอบหลังเรียนเมื่อเรียนจบ และให้การเสริมแรงโดยการยกย่องชมเชยเมื่อผู้เรียนตั้งใจทำกิจกรรม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง จึงส่งผลให้เกิดแรงจูงใจและความพึงพอใจในการเรียนรู้ จากเหตุผลและแนวคิดต่าง ๆ ที่อธิบายข้างต้น ได้ส่งผลให้นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sriarat (2020) เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแต่งบทร้อยกรองตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Promprapai (2019) ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการ

เรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sayjeen (2018) เรื่องชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ มื่ออาชีพวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้มีอาชีพวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้การพัฒนาทักษะการเขียนเค้าโครงวิจัยบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
- 1.2 ผู้สอนควรนำตัวอย่างเค้าโครงวิจัยที่มีคุณภาพมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ วิเคราะห์ วิจารณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำตัวอย่างไปประยุกต์ใช้ในการเขียนเค้าโครงวิจัยได้
- 1.3 ผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพและประสบการณ์ที่ต่างกัน ควรมีการเสริมแรงที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นความสนใจ และแนะแนวทางแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเขียนเค้าโครงวิจัยได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย เช่น ความสามารถด้านการเขียนบทความวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย เป็นต้น
- 2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเค้าโครงวิจัยโดยใช้วิธีการสอนรูปแบบอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น การสอนแบบเน้นกระบวนการ การสอนโดยใช้แผนภาพความคิด เป็นต้น

References

- Chakchai, C. (2017). **Academic writing**. Maha Sarakham: Rajabhat Maharakham University. (In Thai)
- Fongyoy, S. (2003). **The development of class research proposal writing of teachers in Ban Mahad School, Chiangkwan district, Roi-et Province** (Master's thesis). Maharakham University, Maharakham. (In Thai)

- Kornhavech, B. (2000). **Education innovation**. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Lintalug, S. (2018). **The development of research-based learning management using digital intellectual repository to develop research proposal writing ability of graduate students** (Master's thesis). King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok. (In Thai)
- Promprapai, P. (2019). **The development of exercises of Thai language reading comprehension for grade 2 lower high school students** (Master's thesis). Naresuan University, Pitsanulok. (In Thai)
- Pruprong, P. (2006). **The development of exercise of proposal writing for school administrators** (Master's thesis). Ubon Rachathani Rajabhat University, Ubon Rachathani. (In Thai)
- Raksamani, K. (2013). **Research on literature**. Bangkok: Department of Western Languages, Faculty of Archeology, Silpakorn University. (In Thai)
- Royal Institute. (2013). **The Royal Institute's Dictionary, A.D. 2011** (2nd ed.). Bangkok: Royal Institute. (In Thai)
- Sayjeen, J. (2018). **Learning activity package on professional learning community concept in Thai language subject for primary 6 students** (Master's thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Prathumthani. (In Thai)
- Sinlarat, P. (2007). Research-based learning. In P. Sinlarat (ed.) **Professional instructors: Principles, instruments, and development** (pp.16-28). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Srikarat, W. (2020). **The development of a learning activity package for enhancing poetry writing ability based on Synectic instructional model and cooperative learning for mathayomsuksa 1 students** (Master's thesis). Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon. (In Thai)
- Suktrakul, W. (2018). **A development of an instructional package using PQ4R to enhance analytical reading skills for grade VII students** (Master's thesis). Naresuan University, Pitsanulok. (In Thai)
- Theerawit, P. (2016). **The construction of learning activity developed morals and ethics for honesty of university students in the eastern region of Thailand by employing teaching and learning strategies based on constructionism theory** (Doctoral dissertation). Burapha University, Chonburi. (In Thai)
- Wongsaphan, M. (2020). **Basic knowledge in research on curriculum and teaching**. Mahasarakham: Sarakhamkarnpim. (In Thai)

การสอนภาษาไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรม: กรณีศึกษา สภาพการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย ในโรงเรียนนานาชาติและข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

Teaching Thai in a Multicultural Context:
A case study of Teaching and Learning Conditions of
Thai Language and Culture Courses in International Schools and
Recommendations on using Literature-Based Approaches

ประสิทธิ์ชัย สำเภาทอง / Prasitchai Sampaotong

โรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษา ราชพฤกษ์แคมปัส เขตบางกรวย นนทบุรี 11000, ประเทศไทย
*Ruamrudee International School Ratchapruek Campus, Bang Kruai District,
Nonthaburi 11000, Thailand*

Email: sampaotong_p@hotmail.fr

Received: October 28, 2021

Revised: February 18, 2022

Accepted: April 13, 2022

Abstract

This article aimed 1.) to study the conditions of teaching and learning Thai language and Culture courses in international schools through research paper studies and analysis, which can be concluded as follows: - backgrounds and language competencies of students in international schools would affect the teaching and learning Thai language and culture. Furthermore, the Thai language and Culture courses do not only cover language strands but also that of culture which comprises of History, Geography, Social Studies etc. whereas learning time was limited to only 5 blocks per week for Thai nationality students and 1 block per week for expat students. Therefore, it was difficult to cover all content areas of the cultural strands. Moreover, teaching and learning materials which suit international school students remained limited; that is, a challenge for teachers to find appropriate materials in order to apply in the Thai classrooms, and 2.) to recommend approaches that used literature as a base of instruction and could enhance 4 language skills among students by integrating some content knowledge i.e. History, Social studies, Geography etc. to daily lessons.

The literature-based approaches consisted of 3 main steps: (1) selecting books, (2) reading books and (3) book evaluation, and 5 strategies during reading book step as follows: (1) Think Pair Share Strategy and (2) Think Aloud Strategy that could be used as before reading activities, (3) Visual Imagery Strategy and (4) Story Map Strategy which were basically activities used during reading, and (5) Paragraph Hamburger Strategy, that is, a reflective and opinion writing after reading. Since international school was a diverse and multilingual community, the differentiated instruction was also suggested to support second language learners and/or those with different cultural backgrounds and mixed language ability to be equally successful at school.

Keywords: Literature-based instruction, multicultural contexts, differentiated instruction, Thai language and culture courses, international schools

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนานาชาติ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ว่า นักเรียนมีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและความสามารถด้านภาษาที่แตกต่างกันจึงส่งผลต่อการเรียนการสอนในห้องเรียน อีกทั้ง วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยไม่ได้สอนเพียงสาระด้านภาษาเท่านั้น แต่ยังมีสาระด้านประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ฯลฯ ด้วย ขณะที่เวลาสอนมีจำกัดเพียง 5 คาบต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนสัญชาติไทย และ 1 คาบต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนชาวต่างประเทศ จึงเป็นความยากลำบากที่จะทำให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ นอกจากนี้ สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติยังมีจำกัด จึงเป็นความท้าทายของผู้สอนในการแสวงหาสื่อการสอนมาปรับใช้ในห้องเรียน และ 2.) ให้ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Approaches) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะควบคู่ไปกับการบูรณาการความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ฯลฯ ได้ การสอนประกอบไปด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเลือกหนังสือ ขั้นตอนการนำหนังสือไปใช้ในห้องเรียน และขั้นตอนการประเมินผล และมีกลวิธีการสอนสำคัญ 5 กลวิธีอยู่ในขั้นตอนการนำหนังสือไปใช้ในห้องเรียน ได้แก่ (1) กลวิธี Think Pair Share (2) กลวิธี Think Aloud ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมก่อนการอ่าน (Before reading activities) (3) กลวิธี Visual Imagery (4) กลวิธี Story Map ซึ่งเป็นกิจกรรมการเขียนแสดงความคิดเห็นระหว่างการอ่าน (During reading activities) และ (5) กลวิธี Paragraph Hamburger ซึ่งเป็นกิจกรรมการเขียนย่อหน้าเพื่อสะท้อนความรู้หรือแสดงความคิดเห็นจากการอ่าน (After reading activity) ด้วยเหตุที่โรงเรียนนานาชาติมีนักเรียนที่มีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและความสามารถด้านภาษาแตกต่างกันหลายกลาย จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าวของนักเรียนด้วย ดังนั้น แต่ละกลวิธีจะถูกนำเสนอควบคู่กับข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)

คำสำคัญ: การสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน, ภาวะพหุภาษาและวัฒนธรรม, การสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล, วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย, โรงเรียนนานาชาติ

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเป็นวิชาบังคับในโรงเรียนนานาชาติทุกแห่งในประเทศไทย หมวดวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติทุกแห่งต่างเร่งพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยของตนเองให้สอดคล้องกับบริบทของหลักสูตรหลักของสถานศึกษาและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ต้องจัดการเรียนการสอน ซึ่งวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ สาระด้านการใช้ภาษาไทย และสาระด้านวัฒนธรรมไทยที่ครอบคลุมถึงความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะไทย ความเป็นไทย สังคมและวัฒนธรรม ฯลฯ ครูผู้สอนต้องบูรณาการเนื้อหาทั้งหมดนี้ให้เข้ากับเนื้อหาสาระและสอดคล้องกับหลักสูตรหลักของโรงเรียนที่แตกต่างกันไป เช่น หลักสูตรอังกฤษ (British Curriculum) หลักสูตรอเมริกัน (American Curriculum) หลักสูตรไอบี (IB: International Baccalaureate) เป็นต้น

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติคือ นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ภาษาไทยที่แตกต่างกันมากทั้งในระดับโรงเรียนและในระดับห้องเรียน ในระดับโรงเรียน มีทั้งนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ (นักเรียนไทย) ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (นักเรียนลูกครึ่ง) หรือ ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ (นักเรียนต่างชาติ) ในระดับห้องเรียน บางโรงเรียนจัดให้นักเรียนเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในห้องเรียนเดียวกัน บางแห่งแยกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนไทยและนักเรียนลูกครึ่ง และกลุ่มนักเรียนต่างชาติ บางแห่งแยกนักเรียนตามระดับการใช้ภาษาไทยของนักเรียน ได้แก่ ผู้เรียนระดับต้น ผู้เรียนระดับกลาง และผู้เรียนระดับสูง (Vacharakittanond, 2008) ซึ่งส่งผลต่อการเรียนการสอนและทำให้ครูผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้และบริหารจัดการเรียนการสอนให้ครอบคลุมหลักสูตรตามสถานการณ์และรูปแบบที่โรงเรียนกำหนดให้ในแต่ละปี

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาในด้านของจำนวนคาบวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ คาบเรียนของโปรแกรมวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยไม่เหมาะสมกับช่วงเวลาและไม่สามารถจัดได้ครบตามที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนดไว้ คือ 5 คาบ ต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนสัญชาติไทย และ 1 คาบ ต่อสัปดาห์สำหรับนักเรียนสัญชาติอื่น โดย 1 คาบเท่ากับ 50 นาที (Lertprasertkong, 2009, p. 145) อีกทั้ง วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยเป็นวิชาที่ไม่ได้มีเพียงเนื้อหาด้านภาษาเท่านั้น แต่ยังมีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมไทย ฯลฯ ที่ต้องสอดแทรกไปในการสอนรายวิชาด้วยการบริหารจัดการเวลาเพื่อให้สอนเนื้อหาทั้งหมดได้ครบถ้วนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดจึงเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ

ในด้านสื่อการสอน การหาสื่อประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติที่ยังคงเป็นความท้าทายของครูผู้สอน เนื่องจากไม่สามารถนำหนังสือภาษาไทยที่ใช้ทั่วไปในโรงเรียนไทยหรือที่วางจำหน่ายทั่วไปตามศูนย์หนังสือชั้นนำมาใช้ได้ทั้งหมด ครูผู้สอนจึงต้องพัฒนาสื่อการสอนควบคู่กับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชา และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่มีผู้เรียนหลากหลายวัฒนธรรม

ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องด้วยนักเรียนมีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและความสามารถทางภาษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความยุ่งยากในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนมีพื้นความรู้ที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก (Munwong, 2006) จากปัญหาดังกล่าว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจต้องแยกกลุ่มเมื่อมีการสอนเนื้อหาด้านภาษา และรวมกลุ่มเมื่อมีการสอนเนื้อหาด้านวัฒนธรรม (Pokpong, 2002, p.141, as cited in Lertprasertkong, 2009, p. 146)

จากปัญหาที่กล่าวมา มีแนวทางการสอนภาษาและวัฒนธรรมวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ ได้รับความนิยมนำมาใช้ในการสอนภาษาทั้งในประเทศและต่างประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว (Pongpajon, 2019, p. 95) และสามารถแก้ปัญหาข้างต้นได้ แนวทางดังกล่าวคือ การสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Instruction) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้สอนใช้วรรณคดีเป็นสื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน โดยเรียนรู้ผ่านทักษะการอ่าน เขียน ฟัง และพูดผ่านการฝึกฝนผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหมายสอดคล้องกับวรรณคดี (Slaughter, 1998, as cited in Pongpajon, 2019, p. 102)

จากประเด็นปัญหาข้างต้น บทความนี้จึงนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) สภาพการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนานาชาติ และ (2) รูปแบบการสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานรวมถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนในกรณีที่มีห้องเรียนมีกลุ่มผู้เรียนที่มีพื้นความรู้หลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ

สภาพการจัดการเรียนสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนานาชาติ

1. หลักสูตรวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติ

แม้ว่าโรงเรียนนานาชาติทุกแห่งในประเทศไทยจะใช้หลักสูตรที่มาจากต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการโดยคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาหลักสูตรได้ออกข้อกำหนดให้โรงเรียนนานาชาติทุกแห่งต้องมีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยได้วางระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานของโรงเรียนเอกชนนานาชาติระดับก่อนประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2550 ซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักสูตรคือ “โรงเรียนนานาชาติต้องจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยแก่นักเรียนทุกระดับชั้น โดยกำหนดให้นักเรียนต่างชาติเรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับ 1 คาบต่อสัปดาห์ และนักเรียนไทยเรียนภาษาไทยเป็นวิชาบังคับ 5 คาบต่อสัปดาห์ กำหนดเวลา 1 คาบเท่ากับ 50 นาที และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพการ

จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นผู้ดำเนินการ” (Curriculum Development Directive Committee, 2016)

ในปีพุทธศักราช 2558 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรประเภทต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็น “หลักสูตรวิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทยในโรงเรียนนานาชาติ” โดยคณะทำงานได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ 1.) วิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนสัญชาติไทย และ 2.) วิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย สำหรับนักเรียนชาวต่างประเทศ โดยจุดมุ่งหมายสำคัญของหลักสูตรวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยทั้ง 2 หลักสูตรเน้นให้นักเรียนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศใช้ภาษาไทย เข้าใจวัฒนธรรมไทย รู้ที่มาที่ไปของประเทศไทย และอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข รายละเอียดโดยสังเขปมีดังนี้ (Curriculum Development Directive Committee, 2016)

1. สำหรับนักเรียนสัญชาติไทย ให้เป็นผู้มีความเป็นไทย ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง เคารพและยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้ตระหนักและสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของไทย มีความรับผิดชอบและตระหนักในหน้าที่พลเมืองไทย วิเคราะห์และเข้าใจในสถานการณ์ของประวัติศาสตร์ไทย

2. สำหรับนักเรียนชาวต่างประเทศ ให้มีความรู้ ความเข้าใจและเคารพในวัฒนธรรมไทย สามารถปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและสื่อสารภาษาไทยได้อย่างเหมาะสม

จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรข้างต้นจะเห็นได้ว่า วิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติแตกต่างจากวิชาภาษาไทยในโรงเรียนทั่วไป เพราะครอบคลุมความรู้ด้านสังคมวัฒนธรรมไทย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปะไทยแขนงต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม การแสดงโขน ฯลฯ ในขณะที่วิชาภาษาไทยในโรงเรียนไทยทั่วไปมุ่งสอนสาระด้านภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดีเป็นหลัก นอกจากนี้การจัดแบ่งระดับนักเรียนในห้องเรียนก็แตกต่างจากห้องเรียนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนไทย สำหรับโรงเรียนนานาชาติจะแบ่งผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ตามระดับชั้น ได้แก่ ระดับประถมศึกษา (Elementary School) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Middle School) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (High School) และในแต่ละระดับชั้นอาจแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มได้อีกตามระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน ได้แก่ ระดับต้น (Beginners) ระดับกลาง (Intermediate) และระดับสูง (Advanced) โดยครูผู้สอนใช้วิธีการทำแบบทดสอบ สัมภาษณ์ สังเกต สอบปฏิบัติ เพื่อจัดกลุ่มผู้เรียนและอาจโยกย้ายหรือเปลี่ยนกลุ่มผู้เรียนได้เมื่อพัฒนาการด้านภาษาดีขึ้นหรือลดลง (Vacharakittanon, 2008)

2. ข้อจำกัดของวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติ

ขอบเขตของเนื้อหาสาระวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยรวมถึงลักษณะการจัดแบ่งนักเรียนในห้องเรียนดังกล่าวข้างต้นส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนการเรียนการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้งหมดและการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ผู้เรียนมีพื้นความรู้ที่แตกต่างกัน ถือเป็นความท้าทายของครูผู้สอนและของสถานศึกษาในแง่การบริหารจัดการ ดังที่ Pokpong (2002,

pp. 146-148) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยระดับปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติ และได้อภิปรายผลการศึกษาวិจัยไว้ว่า การที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้โรงเรียนนานาชาติที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกแห่งจัดการเรียนการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยโดยมีเวลาเรียนเพียง 5 คาบต่อสัปดาห์นั้น ไม่เพียงพอสำหรับการสร้างเจตคติและทักษะทางภาษาและวัฒนธรรมไทย อีกทั้งยังพบว่า โรงเรียนนานาชาติไม่สามารถหาสื่อการสอนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนได้โดยเฉพาะหนังสือ ซึ่งปัญหานี้ไม่ได้มาจากการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อ แต่มาจากการที่โรงเรียนนานาชาติไม่สามารถใช้สื่อการสอนที่มีทั่วไปตามท้องตลาดได้ เพราะด้วยเวลาและประสบการณ์ด้านภาษาไทยของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาตินั้นมีจำกัด โดยเฉพาะทักษะการอ่านและการเขียนมีระดับต่ำกว่านักเรียนในโรงเรียนไทย หนังสือที่นักเรียนในโรงเรียนไทยใช้กันจึงมีความยากเกินไป หากจะพิจารณาหนังสือที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาติก็มักพบว่าเนื้อหาไม่ตรงกับวัยจึงไม่น่าสนใจและไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับนักเรียนได้ทั้งหมด

ข้ออภิปรายข้างต้นนี้สอดคล้องกับ Kohren et al. (2020, Introduction) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้หลักสูตรวิชาภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ และพบปัญหาในชั้นเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่ กล่าวโดยสรุป เช่น มีเนื้อหาที่ต้องเรียนรู้นานแต่เวลาเรียนน้อย ระดับความสามารถของนักเรียนที่มีความแตกต่างใน 4 ทักษะและต้องเรียนในห้องเดียวกัน ครูผู้สอนต้องค้นสื่อที่มีความสอดคล้องกับบทเรียนมาปรับให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน ฯลฯ เหล่านี้คือสิ่งที่ครูผู้สอนภาษาและวัฒนธรรมไทยต้องคำนึงถึงในขณะที่วางแผนการสอนและในขณะการสอน เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ภาพพหุภาษาและวัฒนธรรมในโรงเรียนนานาชาติ

โรงเรียนนานาชาติเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมพหุภาษาและทวิภาษาเนื่องจากมีผู้เรียนที่มาจากหลายประเทศ หลายหลายสัญชาติ เมื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนและสัญชาติของนักเรียนจากในเว็บไซต์หลักของโรงเรียนนานาชาติที่มีชื่อเสียง จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสถานศึกษานานาชาติ (International School Bangkok) โรงเรียนนานาชาตินิสต์ (NIST International School) โรงเรียนนานาชาติบางกอกพัฒนา (Bangkok Patana) โรงเรียนร่วมฤทธิวีเทศศึกษา (Ruamrudee International School) โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์ (Harrow International School) โรงเรียนนานาชาติไชรส์เบอรี (Shrewsbury International School) โรงเรียนนานาชาติเคไอเอส (KIS International School) โรงเรียนนานาชาติบางกอกเพรพ (Bangkok Preparation and Secondary School) โรงเรียนประชาคมนานาชาติ (International Community School) และโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ (Chiang Mai International School) และจากในเว็บไซต์ <https://www.international-schools-database.com/> พบข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างโรงเรียนนานาชาติที่เป็นตัวแทนของสังคมพหุภาษาและทวิภาษาในบทความนี้

ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)	สัญชาติ/ ประเทศ	เว็บไซต์หลัก
โรงเรียนสถานศึกษานานาชาติ	1,632	57	https://www.isb.ac.th/
โรงเรียนนานาชาตินิสต์	มากกว่า 1,500	มากกว่า 50	https://www.nist.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติบางกอกพัฒนา	มากกว่า 2,200	มากกว่า 65	https://www.patana.ac.th/
โรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษา	มากกว่า 1,000	มากกว่า 23	https://www.rism.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์	1,600	35	https://www.harrowschool.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติไชรส์เบอรี	1,700	40	https://www.shrewsbury.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติเคไอเอส	ประมาณ 800	55	https://www.kis.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติบางกอกเพรพ	ประมาณ 1,240	45	https://bkkprep.ac.th/
โรงเรียนประชาคมนานาชาติ	1,010	22	https://www.ics.ac.th/
โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่	มากกว่า 490	31	https://cmis.ac.th/

ที่มา: www.international-schools-database.com

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จำนวนสัญชาติของนักเรียนที่หลากหลายส่งผลต่อภูมิหลังด้านวัฒนธรรมของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนนานาชาติแต่ละแห่งจึงต้องกำหนดภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน (Language of instruction) ซึ่งโดยมากคือ ภาษาอังกฤษ โดยเปิดวิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับตามกฎหมายกระทรวง และเปิดวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (World languages) เช่น แมนดาริน เยอรมัน ฝรั่งเศส สเปน เป็นต้น เป็นวิชาเลือกตามเงื่อนไขของหลักสูตรของแต่ละสถานศึกษา

การที่นักเรียนมีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมที่ต่างกันนี้ทำให้โรงเรียนนานาชาติหลายแห่งจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม บางแห่งยกความหลากหลาย (diversity) นี้เป็นจุดแข็งที่แสดงความเป็นนานาชาติของโรงเรียนด้วย



ภาพที่ 1 A Truly International Community
ที่มา: <https://www.nist.ac.th/community/>



ภาพที่ 2 Our Community at ISB
ที่มา: <https://www.isb.ac.th/>

จากภาพข้างต้นสะท้อนภาพการอยู่ร่วมกันของคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม รวมถึงนโยบายของโรงเรียนนานาชาติที่ส่งเสริมการดำรงอยู่ซึ่งความหลากหลายนี้ สอดคล้องกับนิยามของคำว่า “พหุวัฒนธรรม” ที่เน้นความเท่าเทียม ส่งเสริมการดำรงอยู่ และหลีกเลี่ยงการทำให้วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งมีสถานะที่สูงกว่าวัฒนธรรมอื่น (Nawarat et al.,2020)

ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของนักเรียนในโรงเรียนนานาชาตินี้เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการวางแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอน ด้วยเหตุที่นักเรียนมีความหลากหลายทั้งด้านภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและระดับความสามารถทางภาษา ในบทความนี้จะกล่าวถึงรูปแบบการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้านของผู้เรียนรวมถึงสามารถสอดแทรกเนื้อหาในด้านอื่นที่ได้มาจากหนังสือที่เลือกมาอ่าน ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานและการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)

สภาพชั้นเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติมีความแตกต่างหลากหลายในแง่ภูมิหลังด้านวัฒนธรรมและพื้นความรู้หรือทักษะทางภาษาของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการความรู้ด้านภาษาและครูสามารถสอดแทรกองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ฯลฯ ไปในการเรียนการสอนแต่ละครั้งได้นั้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Instruction) เป็นอีกแนวทางการสอนหนึ่งที่ครูสามารถใช้ในห้องเรียนได้ควบคู่กับการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) ซึ่งนับว่ามีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงอยู่เสมอขณะที่วางแผนและจัดการเรียนการสอน

การสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) คือ การปรับการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน โดยครูสามารถปรับการเรียนการสอนได้ตั้งแต่ระดับเนื้อหา (content) ขั้นตอนการเรียนการสอน (process) ชิ้นงาน (products) สื่อการเรียนรู้อื่น ๆ (learning environment) และการวัดและการประเมินผล (assessment) ที่ยืดหยุ่นตามศักยภาพของผู้เรียน (Tomlinson, 2000)

รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Instruction) มีประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดของการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (concepts of literature-based instruction approach)

การสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (literature-based instruction) คือการใช้วรรณกรรมที่ผ่านการคัดสรรแล้วเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาทักษะทางภาษาให้นักเรียน โดยนักเรียนจะได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมการอ่านและการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับครูและเพื่อนร่วมชั้นเป็นหลัก ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ (coach) กำหนดหัวเรื่อง (theme) วางแนวคิด (concepts) และจัด

กิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวรรณกรรมเล่มนั้น เพื่อกระตุ้นความรู้เดิม(prior knowledge) ของนักเรียน และเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อวรรณกรรมที่อ่าน (responding to literature) อย่างเหมาะสม ในบางโอกาส ครูต้องจัดบทเรียนย่อย (mini-lessons) เพื่อช่วยนักเรียนให้ได้ทักษะภาษาที่จำเป็น ก่อนจะนำไปสู่ทักษะภาษาอื่นที่ซับซ้อนขึ้น (Martinez & Roser, 1991)

2. ขั้นตอนของการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (literature-based instructional model)

Lipka and Gaskill (1992) ได้กล่าวถึงการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน โดยสามารถสรุปได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตอนการเลือกหนังสือ (2) ขั้นตอนการนำหนังสือไปใช้ในห้องเรียน และ (3) ขั้นตอนการประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การเลือกหนังสือ คือการคัดเลือกวรรณกรรมที่มีความเหมาะสม ซึ่งมีข้อควรคำนึงถึง เช่น แนวคิดของหนังสือสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เขียนไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน วยและความสนใจของนักเรียน ขนาดของหนังสือ เป็นต้น

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การนำหนังสือไปใช้ในห้องเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน ได้แก่

(1) ขั้นตอนก่อนการอ่านหนังสือ (Before the Book Activities) ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมสำรวจหนังสือ กิจกรรมคาดเดาเนื้อเรื่อง กิจกรรมศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรม เช่น ฉาก ตัวละคร แก่นของเรื่อง แนวคิด การดำเนินเรื่อง ตอนจบ ฯลฯ

(2) ขั้นตอนการอ่านหนังสือ (Reading Activities) ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมก่อนการอ่าน (Before Reading) กิจกรรมระหว่างการอ่าน (During Reading) และ กิจกรรมหลังการอ่าน (After Reading) ในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนจะพิจารณาเลือกใช้กลวิธีสอน (Teaching Strategies) ประกอบการสอนทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังการอ่าน เพื่อเสริมสร้างทักษะภาษาและคำศัพท์ให้นักเรียน กลวิธีสอนที่ดีจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความรู้เดิมและช่วยให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันหลากหลายสามารถพัฒนาทักษะภาษาตามแนวคิดการสอนภาษาที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้เขียนขอเสนอกลวิธีการสอน 5 กลวิธี (Classroom strategies, n.d.) ควบคู่กับแผนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (differentiated instruction plan) สำหรับกลุ่มนักเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 กลุ่มนักเรียนกลุ่มที่มีความหลากหลายด้านทักษะ และกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้ ดังต่อไปนี้

กิจกรรมก่อนการอ่าน (Before reading)

1. กลวิธี Think Pair Share เป็นกลวิธีการสอนแบบเน้นความร่วมมือ (collaborative learning) ที่นักเรียนจะร่วมกันแก้ปัญหาหรือค้นหาคำตอบให้แก่ปัญหาที่ครูกำหนดไว้ การสอนแบบนี้ นักเรียนจะต้องคิดแก้ปัญหาหรือหาคำตอบด้วยตนเองก่อน จากนั้นจึงแบ่งปันสิ่งที่ได้แก่เพื่อนร่วมชั้น การอภิปรายกับเพื่อนนี้กระตุ้นการมีส่วนร่วม ความสนใจ รวมถึงช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือค้นคว้ามากขึ้น โดยมีกระบวนการดังปรากฏในตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แนวทางการสอนตามกลวิธี Think Pair Share

แนวทางการสอนตามกลวิธี Think Pair Share	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
(1) กำหนดเรื่องที่จะอ่าน จากนั้น สร้างชุดคำถามหรือโจทย์ที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นมโนทัศน์สำคัญของสิ่งที่ประสงค์ให้นักเรียนได้รู้ (2) อธิบายขั้นตอนและวิธีการ เช่น กำหนดเวลาสำหรับการอ่าน การคิดหาคำตอบ การแบ่งปันกับเพื่อนในกลุ่ม และเพื่อนร่วมชั้น (3) ครูย้ำทวนความเข้าใจมโนทัศน์ของกลวิธี Think Pair Share ดังนี้ Think: ครูเริ่มต้นด้วยคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ให้อ่าน จากนั้น นักเรียน “คิด” ถึงคำตอบที่นักเรียนอาจจะรู้แล้ว หรืออะไรที่นักเรียนคิดถึงเกี่ยวกับคำถามนั้น Pair: นักเรียนแต่ละคนแบ่งปันความคิดหรือคำตอบดังกล่าวกับนักเรียนอีกคนหนึ่งหรือแบ่งปันในกลุ่มเล็ก Share: นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งปันความคิดเห็นหรือคำตอบที่ได้กับเพื่อนทั้งชั้น ครูช่วยขยายความเข้าใจและชี้แจงความเข้าใจเพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่การอ่าน	(1) เมื่อถึงขั้นตอนการสร้างภาษาและแบ่งปันความคิดเห็นเป็นคู่ ครูต้องเอาใจใส่และคอยดูแลนักเรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะการอ่านข้อความ ความตั้งใจในการอ่าน และทักษะภาษาอื่น ๆ (2) อนุญาตให้นักเรียนเลือกตัวแทนที่จะพูดเมื่อถึงขั้นตอนแบ่งปันให้เพื่อนในห้องฟัง

Think, Pair, Share			
What's the issue/ question / topic?	What do I think about it?	What does my partner think?	What will we share?
			

ภาพที่ 3 Think Pair Share template

ที่มา: <https://www.pinterest.com/pin/32932640997617220/>

2. กลวิธี Think Alouds ซึ่งเป็นกลวิธีที่ได้รับการบรรยายว่าเป็นการ “ลอบฟังความคิดเห็นของนักเรียน” โดยผู้สอนจะพูดแสดงความคิดเห็นออกมาดัง ๆ เป็นตัวอย่าง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายสิ่งที่อยู่ในหนังสือให้กระจ่างขึ้น ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น วิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างภาษาและการสร้างประโยคเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยมีกระบวนการดังปรากฏในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แนวทางการสอนตามกลวิธี Think Alouds

แนวทางการสอนตามกลวิธี Think Alouds	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
(1) ครูแสดงความคิดเห็นโดยใช้รูปประโยค Think-alouds ในขณะที่อ่านหนังสือ โดยเฉพาะเมื่อถึงตอนที่คาดว่านักเรียนจะไม่เข้าใจ เช่น ตอนที่บทอ่านมีคำศัพท์ใหม่ รูปประโยคที่ซับซ้อน เป็นต้น (2) ครูแนะนำประโยคนำ (Sentence starters) ดังต่อไปนี้แก่นักเรียนเพื่อฝึกให้แสดงความคิดเห็นและเพื่อวัดความเข้าใจเรื่องที่อ่าน (3) ให้นักเรียนฝึกแสดงความคิดเห็นจากเรื่องด้วยการพูดก่อน จากนั้นจึงเป็นการเขียน โดยใช้ประโยคนำที่ให้ ครูสามารถพูดประโยคซ้ำเพื่อแก้ไขประโยคของนักเรียนให้ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น	(1) ให้โอกาสนักเรียนทำกิจกรรม Think Alouds เป็นกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มเล็ก โดยมีครูหรือนักเรียนที่เก่งกว่าช่วยแก้ไขประโยค (2) ให้นักเรียนทำกิจกรรมนี้เดี่ยว จากนั้นให้เปรียบเทียบประโยคกับเพื่อนคนอื่น จบด้วยให้เขียนประโยคที่ปรับแก้ไขแล้วใส่สมุด

 **คิด ดั่ง...แล้ว เขียน**

- ค่อยๆ ทำไปที่ละช่อง ก่อน ระหว่าง การอ่าน

คาดเดาเหตุการณ์	• ผม/ฉัน คาดว่า ... (I predict...) • ในตอนต่อไป ผม/ฉันคิดว่า... (In the next part I think...)
ตั้งคำถาม	• ทำไม... (Why did...) • ...คืออะไร / ...เป็นอะไร / ...ทำอะไร / ...กินอะไร (What did...) • ...ได้อย่างไร (How did...) • ...ที่ไหน (Where was...) • น่าจะ...หรือเปล่า (Should there...)
เห็นภาพ	• ผม / ฉัน เห็น ... (I see...) • ผม / ฉัน เห็นภาพ ... (I picture...)
ความรู้สึก	• ผม / ฉัน รู้สึก (I feel...) • ตอนที่ผม / ฉัน ชอบมากที่สุด ตอนที่ ... • ตอนที่ผม / ฉัน ไม่ชอบคือตอนที่... (My favorite part... I liked/disliked...)

ความเข้าใจ	• ผม/ฉัน รู้สึกงง ตอนที่ (I got confused when...) • ผม / ฉัน ไม่เข้าใจว่าทำไม (I got confused when...) • ผม / ฉัน ไม่แน่ใจว่าทำไม... (I'm not sure of...)
สรุป	• ผม / ฉัน คิดว่าเรื่องนี้หลักๆ แล้วเกี่ยวกับ (I think this is mainly about...) • ใจความสำคัญที่สุดคือ ... (The most important idea is...)
สะท้อนความคิด	• ผม / ฉัน คิดว่า ผม / ฉัน จะ ... ครั้งต่อไป (I think I'll... next time...) • บางที ผม / ฉัน ต้อง ... ครั้งต่อไป (Maybe I'll need to... next time...) • ผม / ฉัน รู้สึกว่า (I realized that...) • ผม / ฉัน ยังสงสัยว่า ... หรือเปล่า (I wonder if...)
เชื่อมโยง	• เชื่อมนี้เหมือนกับ ... (This is like...) • เชื่อนี้ทำให้ผม / ฉัน นึกถึง... (This reminds me of...) • เชื่อนี้คล้ายกับ ... (This is similar to...) • ถ้าเป็น ผม / ฉัน ผม / ฉัน จะ (If it were me...)

ภาพที่ 4 คิดดั่ง...แล้วเขียน Think Alouds

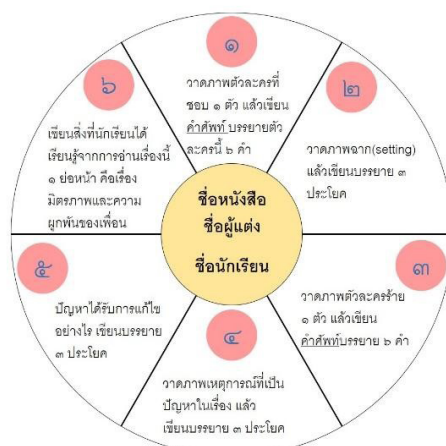
ที่มา: ดัดแปลงจาก <https://www.pinterest.com/pin/416090453045981578/>

กิจกรรมระหว่างການอ่าน (During Reading)

3. กลวิธี Visual Imagery เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนจะถ่ายทอดจินตภาพ (mental images) ออกมาเป็นภาพวาดที่เชื่อมโยงความรู้ที่มีมาก่อน (prior knowledge) กับหนังสือที่อ่าน การสร้างจินตภาพขณะอ่านหนังสือช่วยให้นักเรียนจดจ่อกับการอ่านหนังสือ และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น มีวิธีปรับใช้ในห้องเรียน ดังปรากฏในตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แนวทางการสอนตามกลวิธี Visual Imagery

แนวทางการสอนตามกลวิธี Visual Imagery	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
(1) เริ่มต้นอ่านหนังสือ หยุดพักเมื่อถึงตอนสำคัญที่มีการบรรยายลักษณะของตัวละคร ฉาก (2) ให้นักเรียนสร้างจินตภาพแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดแล้วแบ่งปันกับเพื่อน ๆ (3) พูดคุยเกี่ยวกับภาพวาดที่นักเรียนวาด ซึ่งแตกต่างกันไปตามฝีมือและจินตภาพของเด็กแต่ละคน (4) อ่านหนังสือต่อ แล้วหยุดตรงพฤติกรรมบางอย่างของตัวละครที่เป็นปมปัญหา ถามนักเรียนว่ารู้สึกอย่างไร ได้ยินเสียงอะไร เห็นอะไร ได้กลิ่นอะไร ครูสอนคำศัพท์เรื่องประสาทสัมผัสที่ช่วยให้นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นได้ดีขึ้น (5) ทำกิจกรรมเดิมคือให้วาดภาพ แล้วเขียนข้อความสั้น ๆ บรรยายภาพ (6) แบ่งปันกับเพื่อนในห้อง แล้วจบด้วยการเขียนสะท้อนความคิดว่าได้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์ในตอนนี้	(1) เลือกหนังสือที่ไม่ยากมาก และเริ่มต้นทีละน้อย ค่อย ๆ ให้นักเรียนอ่านและให้วาดภาพจนกว่าจะคุ้นชินกับกิจกรรมการสอนแบบนี้ (2) ให้นักเรียนทำงานเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ อาจใช้กับกลวิธีสอนแบบ Think Pair Share เพื่อช่วยให้นักเรียนสร้างจินตภาพได้ชัดเจนและตรงกับเนื้อเรื่องมากขึ้น (3) ให้ตัวอย่างคำศัพท์ในกรณีที่ให้นักเรียนเขียนบรรยาย



ภาพที่ 5 ผังกราฟิกวงล้อเรื่องเล่า Story Wheel ตามกลวิธีการสอนแบบ Visual Imagery
ที่มา: ดัดแปลงจาก Wisconsin Media Lab, WiMediaLab.org

4. กลวิธี Story Map ซึ่งเป็นการสอนที่ใช้ผังกราฟิก (graphic organizers) เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนเข้าใจองค์ประกอบของวรรณกรรมในหนังสือที่อ่าน เช่น ตัวละคร โครงเรื่อง ฉาก ปมปัญหาและทางออก นักเรียนจะค่อย ๆ อ่านหนังสือและสรุปความเข้าใจลงในผังกราฟิกที่มีหลายรูปแบบ และช่วยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันหลายให้สามารถจัดระบบข้อมูลและความรู้ได้อย่างเป็นระเบียบมากขึ้น มีวิธีปรับใช้ในห้องเรียน ดังปรากฏในตารางที่ 5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แนวทางการสอนตามกลวิธี Story Map

แนวทางการสอนตามกลวิธี Story Map	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
(1) ครูทบทวนองค์ประกอบของวรรณกรรม (components of a story) แก่นักเรียนก่อน ได้แก่ ตัวละคร (characters) ฉาก (settings) โครงเรื่อง (plots) แก่นของเรื่อง (theme) การเปิดเรื่อง (beginning) การดำเนินเรื่อง (middle) ตอนจบ (ending)	(1) ใส่คำบรรยายเพื่อช่วยเตือนความจำนักเรียน เช่น ฉาก (สถานที่เกิดขึ้นที่ไหน) ตัวละคร (เรื่องนี้ใครบ้าง) เป็นต้น
(2) ให้ผู้เรียนดูผังกราฟิกแล้วทำให้ออกเป็นตัวอย่าง 1 บท	(2) หากเป็นนักเรียนกลุ่มอ่อน ให้ปรับผังกราฟิกให้ง่ายลง และไม่ต้องซับซ้อนมาก
(3) ให้นักเรียนเติมข้อมูลลงไปในขณะที่อ่านหนังสือ เมื่ออ่านจบแต่ละบท ให้ย้อนกลับมาเติมส่วนที่ขาดหายไปให้ครบ	(3) เลือกหนังสือที่ไม่ยากมาก เน้นหนังสือที่มีองค์ประกอบของวรรณกรรมไม่ซับซ้อน ปมปัญหาสามารถเข้าใจได้ง่าย
	(4) ให้นักเรียนใช้ผังกราฟิกเป็นตัวนำทางงานเขียนสรุปเรื่อง

ฉาก (Setting)	ตัวละคร (Characters)	ปมปัญหา (Problems)	สรุปจากเหตุการณ์ (Summary of events)
แสดงความคิดเห็นประกอบวรรณกรรม (Respond to literature)		คำศัพท์: ค้นหาคำศัพท์ ๕ คำ	คาดเดาเหตุการณ์ต่อไป (Predict)
		คำถามจากการอ่าน: คำถามระดับสูง ๓ คำถาม	

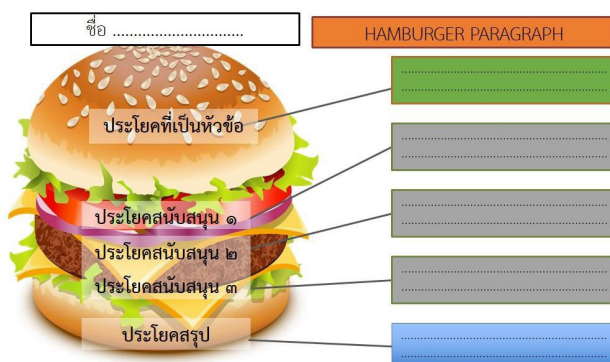
ภาพที่ 6 ผังกราฟิก Response to literature เป็นส่วนหนึ่งของการสอนแบบ Story Map
ที่มา: ดัดแปลงจาก Teacherfiles.com Graphic Organizers

กิจกรรมหลังการอ่าน (After reading)

5. กลวิธี Paragraph Hamburger คือการสอนเขียนย่อหน้าโดยใช้ผังกราฟิกรูปแฮมเบอร์เกอร์เป็นเครื่องมือกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของย่อหน้า ซึ่งประกอบไปด้วย ประโยคใจความสำคัญ (Topic sentence) ประโยคข้อมูลสนับสนุน (details sentences) และ ประโยคปิดท้าย (Closing sentence) ซึ่งช่วยให้นักเรียนเห็นองค์ประกอบและเขียนย่อหน้าสรุปหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีความเชื่อมโยงกัน (cohesive paragraph) มีวิธีปรับใช้ในห้องเรียนดังปรากฏในตารางที่ 6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แนวทางการสอนตามกลวิธี Paragraph Hamburger

แนวทางการสอนตามกลวิธี Paragraph Hamburger	ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction)
(1) ครูนำบทสนทนาเกี่ยวกับผังกราฟิกรูปแฮมเบอร์เกอร์ เปรียบเทียบกับองค์ประกอบสำคัญของย่อหน้าทั้ง ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนข้อมูล และส่วนสรุปปิดท้าย (2) ให้นักเรียนเขียนประโยคใจความสำคัญที่จะบอกว่าทั้งย่อหน้านั้นพูดถึงอะไร (3) ให้นักเรียนระดมสมองเพื่อหาข้อมูลสนับสนุนประโยคใจความสำคัญ (4) สอนนักเรียนเขียนประโยคสรุปที่เป็นกล่าวการย้ำประโยคที่เป็นใจความสำคัญอีกครั้งหนึ่ง ดังภาพที่ 7	(1) ให้นักเรียนดูตัวอย่างย่อหน้าที่เขียนได้ดีหลาย ๆ อัน จากนั้น ให้ระบุงค์ประกอบข้อย่อหน้าว่าอยู่ตรงส่วนไหนของย่อหน้าบ้าง (2) ให้นักเรียนดูประโยคข้อมูลสนับสนุน แล้วให้นักเรียนช่วยกันเขียนประโยคใจความสำคัญ และประโยคสรุป (3) ตัดประโยคเป็นชิ้น ๆ แล้วให้นักเรียนเรียงประโยคให้เป็นย่อหน้า



ภาพที่ 7 Paragraph Hamburger

ที่มา: ดัดแปลงจาก Tim Van De Vall www.timvandevall.com

2.3 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผล (Assessments) เป็นการให้นักเรียนแสดงความรู้และประสบการณ์จากการอ่านหนังสือทั้งหมดถ่ายทอดเป็นงานเขียนหรืองานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ขั้นตอนนี้หมายรวมถึงการทบทวนการนำหนังสือเล่มนี้มาใช้กับนักเรียนด้วยว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมการอ่าน ถือว่าเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการสอนที่ใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เพราะเป็นขั้นที่ผู้เรียนได้เสริมสร้างทักษะทางภาษาผ่านการอ่านและการจัดกิจกรรมภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ควรคำนึงถึงผู้เรียนในห้องเรียนที่อาจมีความสามารถที่แตกต่างหลากหลาย มีภูมิหลังด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป การสอนจึงควรพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (differentiated instruction) ด้วย

การยอมรับความแตกต่างทั้งในด้านความสามารถทางภาษาและด้านวัฒนธรรมนี้เป็นหัวใจสำคัญของการสอนในพื้นที่พหุวัฒนธรรม การสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (differentiated instruction) มีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เช่น ความแตกต่างของผู้เรียน การจัดกิจกรรมน่าสนใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย การท้าทายให้ผู้เรียนอยากรู้ การสร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ การเข้าใจผู้เรียน ภูมิหลังของผู้เรียน การไม่ยึดติดวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น การสอนในสิ่งที่ไม่ไกลตัวผู้เรียนมากเกินไป เป็นต้น (Nilphan et al., 2012)

วิธีการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานดังที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ludlia (2006) ซึ่งทำวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน โดยกลุ่มประชากรเป็นนักเรียนระดับปฐมวัยที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมหลัก 3 กลุ่ม คือ ชาวไทยถิ่นใต้ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีภาวะพหุภาษาและวัฒนธรรม โดยมีรูปแบบการสอน 3 ระยะ ได้แก่ 1.) ระยะก่อนการใช้วรรณกรรมคือการกำหนดหัวเรื่องในการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 2.) ระยะการวรรณกรรมไปใช้ โดยเลือกวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น ตำราอาหาร วรรณกรรมพื้นบ้าน วรรณกรรมสำหรับเด็ก ฯลฯ และนักเรียนเป็นผู้เลือกวรรณกรรมเอง เมื่อได้วรรณกรรมที่ต้องการแล้ว ครูอ่านวรรณกรรมเล่มนั้นให้นักเรียนฟังก่อน จากนั้นให้นักเรียนเริ่มอ่านวรรณกรรมนั้นเองโดยอิสระด้วยตนเองหรือกับเพื่อนเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือที่อ่าน เมื่ออ่านจบแล้วเป็นขั้นตอนของการตอบสนองต่อวรรณกรรม โดยทำกิจกรรมตามที่ได้ร่วมกันออกแบบไว้และสัมพันธ์กับเนื้อหาในหนังสือที่อ่าน 3.) ระยะการประเมินผลการใช้วรรณกรรมเพื่อแสดงถึงการยอมรับและเห็นคุณค่าภาษาและวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น โดยให้นักเรียนสะท้อนความคิดออกมาหลากหลายรูปแบบ เช่น อภิปรายเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ จากกิจกรรมที่ได้ทำ เช่น งานศิลปะและดนตรี การแสดงบทบาทสมมติ การวาดภาพประกอบ ฯลฯ แล้วเด็กจัดแสดงผลงานในรูปของนิทรรศการที่แสดงการเรียนรู้ทั้งหมดของนักเรียน

ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้วรรณกรรมเป็นฐานนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แสดงพัฒนาการภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สูงกว่าก่อนการทดลอง อีกทั้ง ผู้วิจัยยังสะท้อนความคิดจากงานวิจัยที่สอดคล้องกับแนวการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการสอนในภาวะพหุภาษาว่า หลักการสำคัญของการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน คือ การเคารพในคุณค่าและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก และให้เด็กเรียนรู้ภาษาจากประสบการณ์

ทางภาษาที่มีความหมายโดยใช้วรรณกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาให้กับเด็ก ทั้งนี้ การนำรูปแบบการสอนไปใช้ควรปรับให้เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน ซึ่งจะมีสภาพของความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่แตกต่าง

บทสรุป

จากสภาพการณ์ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ห้องเรียนวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยคือตัวอย่างของกลุ่มภาวะพหุภาษาและทวิภาษาในระดับชั้นเรียนที่ชัดเจนตัวอย่างหนึ่ง ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ดีจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล (Differentiated Instruction) ด้วยเสมอ โดยครูผู้สอนต้องมีความเชื่อว่า นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้ แม้จะมีพื้นฐานความรู้ ลักษณะการเรียนรู้ ภาษาแม่ วัฒนธรรม ฯลฯ ที่แตกต่างกัน การสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้จะเอื้อให้นักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างเต็มความสามารถของตนเองและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-centered instruction) ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติทุกแห่ง

นอกจากความแตกต่างของบุคคลที่ควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนแล้ว กลวิธีการสอนภาษาที่ครูผู้สอนสามารถบูรณาการความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ ให้เข้ากับเนื้อหาด้านภาษาและการใช้ภาษาก็เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงเช่นกัน ดังที่กล่าวแล้วว่า เนื้อหาสาระของวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยนั้นครอบคลุมวิชาประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ และศิลปะไทยไว้ด้วย ในบรรดากลวิธีการสอนภาษาที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้น การจะสรุปว่าวิธีการใดดีกว่าวิธีการใดคงไม่อาจสรุปได้ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันตามแบบการเรียนรู้ (Learning Style) กลวิธีการสอนจึงไม่ควรยึดติดอยู่กับวิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียวแต่ควรใช้หลากหลายวิธีผสมผสานกัน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างเต็มศักยภาพและเอื้อให้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองตามหลักการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based Instruction) เป็นกลวิธีการสอนภาษาวิธีหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถบูรณาการเนื้อหาไปสู่การสอนทักษะทางภาษาได้ครบทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อีกทั้งเนื้อหาที่อยู่ในวรรณกรรมมีคุณค่าในด้านเนื้อหาและสังคมไทยที่ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยได้อย่างหลากหลาย เช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ วรรณคดีท้องถิ่น ฯลฯ ที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม จนเป็นเครื่องสะท้อนสังคมไทยได้เป็นอย่างดี (Homfung, 2018) นอกจากนี้ การสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานยังเอื้อให้ครูผู้สอนสามารถใช้กลวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ดียิ่งขึ้นตามระดับความสามารถด้านภาษาของนักเรียนโรงเรียนนานาชาติประกอบด้วยนักเรียนที่มาจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีความแตกต่างด้านภูมิหลังด้านวัฒนธรรม การคำนึงถึงภาวะพหุภาษาและพหุวัฒนธรรมของนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ผู้เรียนและเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญในการวางแผนการสอนและจัดทำหลักสูตร หลักสูตรที่ดีจะสนับสนุนครูผู้สอนให้ใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย มีประสิทธิภาพและครอบคลุมเนื้อหาสาระ การดำเนินการดังกล่าวนี้จะเป็นกุญแจสำคัญ

ที่จะพัฒนานักเรียนไปสู่ความรู้ความเข้าใจภาษาไทย รวมถึงมีความเคารพในภาษาและวัฒนธรรมของชาติอื่นที่ตนมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งนี้เป็นเป้าหมายสูงสุดของการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่แค่ไทย แต่หมายรวมถึงทุกภาษาบนโลกนี้

References

- A Truly International Community. (2021). Retrieved from www.nist.ac.th/community/.
- Classroom Strategies. (2021). Retrieved from <https://www.readingrockets.org/strategies>
- Curriculum Development Directive Committee. (2016). **Curriculum of Thai language, Thai Culture and Thai History for International Schools**. Bangkok: Ministry of Education. (In Thai)
- Homfung, C. (2018). Approach Development for Teaching Thai using Local Literature and Active Learning as a Base of Instruction to Enhance 21st Century Skills of Students. **Silpakorn University Journal of Social Sciences, Humanities, and Art**, 10 (3), 332-246. (In Thai)
- International School Association of Thailand. (2021). **Information about International Schools in Thailand**. Retrieved from www.isat.or.th
- International school database. (2021). Retrieved from www.international-schools-database.com.
- Khammanee, T. (2018). **Teaching Science: Knowledge for Effective Learning Management**. (21st ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Kohren, T. et al. (2020). The Learning Management Model of Curriculum for Thai Language, Thai Culture, and Thai History in International Secondary Schools. **Journal of Educational Review Faculty of Education in MCU**, 7 (2), 240–254. (In Thai).
- Lertprasertkong, N. (2009). **State and Problems of the Administration of Thai Language and Culture Program of International Schools** (Master's thesis) Chulalongkorn University. (In Thai)
- Lipka, C. & Gaskill, P. (1992). "Literature-based Reading Instruction. Research and Recommendations". **Michigan Reading Journal**, 25 (1), A 4.

- Ludlia, K. (2006). Teaching Model to enhance Language Skills Development of Early Childhood Students by using literature-based approaches. **Journal of Yala Rajabhat University**, 1(1), 12-20. (In Thai).
- Martinez, M. and Roser, M. 1991. "Children's responses to literature". In **Handbook of Research in Teaching the English Language** Flood, J., Jensen, J., Lapp, D. & Squire, J.R (Eds). (pp.643–654). New York: Macmillan.
- Munwong, P. (2006). **The Implementation of the Basic Education Curriculum B.E.2544 in the Foreign Language Learning Area in Public Basic Education Schools under Surin Educational Service Area Office Three** (Master's thesis) Chulalongkorn University. (In Thai)
- Nakasont, P. (1997). **The Development of Kindergarten Thai Language and Culture Curriculum for Thai Children in International Schools** (Master's thesis) Chulalongkorn University. (In Thai)
- Nawarat, N. (2020). **Research Report: Multicultural Study Curriculum Development for Early Childhood Students in Marginal Area**. Bangkok: National Research Council of Thailand. (In Thai)
- Nilphan, M. (2012). **Research Report: Innovation Development for Differentiate Instruction**. Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (In Thai)
- Office of the Private Education Commission. (2009). **Policies of Thai Language and Culture learning management in International Schools and Finding from Educational Quality Assurance Visits in Private Schools**. Bangkok: Ministry of Education. (In Thai)
- Office of the Private Education Commission. (2020). **Number of International Schools in Thailand**. Retrieved from shorturl.at/cgrFY. (In Thai)
- Our Community at ISB**. (2021). Retrieved from www.isb.ac.th.
- Paragraph Hamburger**. (2021). Retrieved from www.timvandevall.com.
- Pokpong, S. (2002). **A Study on Process of Early Childhood Thai Language and Culture Curriculum Development in International Schools** (Master's thesis). Chulalongkorn University. (In Thai)

- Pongpajon, C. (2019). Learning Unit Design using Literature-Based: Approaches, Practices and Issues to Consider. *Manutsayasat Wichakan Journal*, 26 (2), 95 – 125. (In Thai)
- Response to Literature Graphic Organizers.** (2021). Retrieved from Teacherfiles.com
- Rojrattanadamrong, R. (2009). **Designing a Picture Book with Bilingual Vocabulary as Teaching Materials for Learners Studying Thai as a Foreign Language** (Master's thesis). Srinakarinwirot University. (In Thai)
- Rukkanchanant, N. (2016). **The Learning Experiences by Using Literature Based for Enhancing Social Skills of Early Childhood Students** (Master's thesis). Silpakorn University. (In Thai)
- Sanburanurak, A. (2016). Differentiated Instruction. *Journal of Education, Silpakorn University*, 12 (2), 39-48. (In Thai)
- Slaughter, H. (1998). Indirect and direct teaching in a whole language program. *The Reading Teacher*, 42 (1), 30-34.
- Story Wheel and Visual Imagery.** (2021). Retrieved from WiMediaLab.org.
- Think-Pair-Share.** (2021). retrieved from www.pinterest.com/pin/32932640997617220.
- Think Aloud Sentence Starters.** (2021). Retrieved from www.pinterest.com/pin/416090453045981578.
- Tomlinson, C. A. (2000a). Differentiation of Instruction in the Elementary Grades. *ERIC Digest*. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED443572>.
- Tomlinson, C. A. (2000b). **The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of all Learners**. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Trongtorgarn, P. (2003). **A Study of Academic Administration of International Schools in Bangkok Metropolis and Vicinity** (Master's thesis). Chulalongkorn University. (In Thai)
- Vacharakittanon, P. (2008). **A Study of Thai Language and Culture Curriculum Implementation in International Schools Accredited by Overseas Organization in Bangkok** (Master's thesis). Srinakarinwirot University. (In Thai).

อัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยวชายแดนกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม

The Identity of Border Tourism Community and Value Addition

คำพา ยิ่งคง¹ / สารภี ขาวดี²

Khampha Yingkhong¹ / Sarapee Khowdee²

^{1,2}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อุบลราชธานี 34190, ประเทศไทย

^{1,2}Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University,
Ubon Ratchathani 34190, Thailand

Corresponding author. E-mail: khampha.y@ubu.ac.th

Received: October 28, 2021

Revised: February 2, 2022

Accepted: February 19, 2022

Abstract

This study set out to explore the identity of Na Tan District and the utilization of the identity in value addition. The participants were 18 tourism stakeholders at Na Tan District, Ubon Ratchathani Province, comprising 8 people from the government sector, 6 people from the private sector and 4 people from the community sector. They were selected by means of non-probability purposive sampling. For data collection, interviews and focus-group meetings were used in this study. The obtained data were analyzed by adopting a content analysis approach which was grounded on folklore and tourism perspectives.

The results reveal that Na Tan District has three aspects of identity: natural environmental identity, namely Hat Chom Dao; manmade environmental identity, namely Wat Pak Saeng, Wat Phu Tham Thong, Wat Non Sawang, and Tham Ta Lao; and lifestyle identity, such as food, housing, costumes, professions, traditions, beliefs, and folk arts. In terms of using its identity in value addition, Na Tan District utilizes its potential community capital to create and increase values through tourism commodities. The district provides natural tourism activities, religious, and cultural tourism activities, such as seeing the beauty of stone gardens and the lifestyles of people along the Khong

River. These tourism activities are led by young tour guides. Additionally, other tourism activities are implemented including paying homage to Buddha images and seeing the seasonal beauty of the Khong River. Souvenirs and mementos, with a focus on cotton fabric dyed with indigo or kram to add more value are sold at the district. There are also other products, such as crispy taro and sweet yam slices.

Keywords: Community Identities, Border Tourism, Value Addition, Na Tan District

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาล และการนำอัตลักษณ์ดังกล่าว มาสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวของอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้ ภาครัฐบาล 8 คน ภาคเอกชน 6 คน และภาคชุมชน 4 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประชุมกลุ่มย่อยในการรวบรวมข้อมูล มีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีด้านคติชนวิทยา และด้านการท่องเที่ยวมาจัดกระทำข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่าอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาล จำแนกเป็น อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ คือ หาดชมดาว อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ วัดปากแขง วัดภูถ้าทอง วัดโนนสว่าง ถ้ำตาลาว และอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย อาชีพ และประเพณี ความเชื่อ ศิลปะพื้นบ้าน การนำอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลมาสร้างมูลค่า เป็นการนำทุนชุมชนที่มีศักยภาพ มาสร้าง/เพิ่มมูลค่าผ่านสินค้าทางการท่องเที่ยว จำแนกเป็น 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและ การท่องเที่ยวทางศาสนา และวัฒนธรรม เช่น การชมความงามของแก่งหิน การดูวิถีชีวิตของผู้คนริม น้ำโขง โดยมีมีบุคคลน้อยเป็นผู้ให้ข้อมูล การไหว้พระ การทำบุญปล่อยปลา และการชมความงามของ ลำน้ำโขงที่ผันแปรตามช่วงฤดู 2) ของฝาก/ของที่ระลึก โดยจะเน้นการนำผ้าฝ้ายย้อมครามมาสร้างมูลค่า นอกเหนือจากนี้ยังสามารถพบเห็นสินค้าแปรรูป เช่น เผือกฉาบ มันฉาบ เป็นต้น

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ชุมชน การท่องเที่ยวชายแดน การสร้างมูลค่าเพิ่ม อำเภอนาตาล

บทนำ

จังหวัดอุบลราชธานีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองทางธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สามพันโบก หาดชมดาว และประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิต ถือว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอีกทาง และจากการรวบรวมสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว/รายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2562-2564 ของ Ubon Ratchathani Tourism and Sports Office (2021) พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีผู้มาเยือนชาวไทย จำนวน 5,274,191 คน มีรายได้รวมจากผู้มาเยือนกลุ่มดังกล่าว จำนวน 11,663.43 ล้านบาท นอกจากนี้จากข้อ

ได้เปรียบของที่ตั้งจังหวัดที่เชื่อมโยงกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศ ทั้งด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดกระแสการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีไปยังประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่องทุกปี แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อจังหวัดอุบลราชธานีในกรณีของการไหลออกของนักท่องเที่ยวไปยังประเทศเพื่อนบ้าน (Tourism leakage) เกิดการสูญเสียรายได้ทางการท่องเที่ยว

การนำอัตลักษณ์ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้มาเยือนให้เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีและใช้เวลาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะแหล่งที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างอำเภอนาตาล ที่มีการนำเสนออัตลักษณ์ของตนผ่านคำขวัญของอำเภอไว้ว่า “พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อล้ำค่า ภูถ้ำทองเด่นสง่า เกาะแก่งงามตา สูงค่าโบราณคดี” กอปกับรัฐบาลได้มีนโยบายในการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี – สาละวัน) ขึ้น อันสืบเนื่องจากการประชุมเรื่อง “การพัฒนาความร่วมมือเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)” ทั้งฝ่ายประเทศไทยและฝ่ายสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เห็นควรให้มีการจัดทำโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงบริเวณนี้ เพื่อลดระยะทางในการขนส่งสินค้า อีกทั้งในปัจจุบันการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังเมืองละคอนเพ็ง แขวงสาละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการขนส่งทางเรือผ่านพรมแดนบ้านปากแขง ตำบลพะลาน อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี จึงทำให้ขนส่งสินค้าได้น้อย (Department of Highways, 2018) นับเป็นโอกาสในการพัฒนาพื้นที่รวมถึงการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นของจังหวัดอุบลราชธานี ยังประโยชน์สำหรับการขยายตัวและเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง และอำนวยความสะดวกในการคมนาคมขนส่งตามแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก โดยมีแนวเส้นทางครอบคลุมอำเภอนาตาล ประเทศไทย และเมืองละคอนเพ็ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของอำเภอและ การนำอัตลักษณ์ของพื้นที่ดังกล่าวมาสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นอีกฐานข้อมูลที่สำคัญที่จะนำไปต่อยอดในการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ที่มีอยู่ ตรงกับความต้องการของผู้มาเยือน และเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายแดนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ยังประโยชน์ต่อชุมชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง

บททวนวรรณกรรม

1) แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชน

อัตลักษณ์ของชุมชนเป็นรากเหง้าหรือวัฒนธรรมทางสังคมที่ถูกก่อให้เกิดขึ้นมาและใช้ในการยึดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีในการปฏิบัติในสังคมนั้น ซึ่งมีลักษณะของความโดดเด่นหรือมีความแตกต่างกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมอื่นๆ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่ง Community Development Department (2018) กล่าวว่า จุดขายของการท่องเที่ยวชุมชน คือเป็นตัวของตัวเอง หรือมีอัตลักษณ์ การค้นหาตัวเองจึงเป็นกระบวนการสำคัญ สิ่งที่ยังบอกถึงอัตลักษณ์ชุมชน มี 3 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และ

วิถีชีวิต (ครอบคลุม 8 วิถี ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย ภาษา อาชีพ ประเพณี ความเชื่อ ศิลปะ พื้นบ้าน) การสังเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้และทำการเรียบเรียงเพื่อใช้ประโยชน์ ก็เท่ากับเป็นการเริ่มต้นเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างเป็นระบบ ขณะที่ Na Thalang (2020) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ไว้ว่า คติชนไม่ว่าจะเป็นตำนาน นิทานประจำถิ่น เพลงร้องเล่น การละเล่น การเต้นระบำรำฟ้อน พิธีกรรม ดนตรี อาหาร เครื่องแต่งกาย เครื่องจักสาน ข้าวของเครื่องใช้ ล้วนเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่ใช้แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนที่ทำให้เห็นว่าตนเอง (us) แตกต่างจากคนอื่น (the others) และเนื่องจากคติชนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และธรรมชาติของวัฒนธรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามบริบทหรือปัจจัยต่างๆ ทางสังคม คติชนซึ่งเป็นสิ่งแสดงอัตลักษณ์จึงไม่ใช่สิ่งหยุดนิ่งตายตัว แต่ย่อมมีพลวัตความเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับเจ้าของวัฒนธรรมและบริบททางสังคม

2) แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Niruthrakul (2011) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ไว้ว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเรียกว่า “อุตสาหกรรม สร้างสรรค์” (Creative Industry) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” คือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ทางสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ ขณะที่ Na Thalang (2013) กล่าวถึงบริบททุนนิยมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ว่า โลกทุนนิยม มีนัยยะสำคัญกับเศรษฐกิจในประเทศต่างๆ ทั่วโลก นับตั้งแต่ ค.ศ. 2001 จอห์นฮอปกินส์ ได้เขียนหนังสือชื่อ The Creative Economy (2001) ซึ่งเป็นที่มาของคำว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ฮอปกินส์เห็นว่า creativity ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่อาจจะนับเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ถ้ามีนัยยะทางเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดผลผลิตที่ขายได้ creative product คือสินค้าหรือบริการที่เป็นผลมาจากความคิดสร้างสรรค์ที่ทำให้สินค้าเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีการดำเนินการผลักดันเรื่องการเพิ่มคุณค่า (Value creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการให้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021) นอกจากนี้ ในปี 2550 ได้ทำการศึกษาและเริ่มขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับจุดแข็งและข้อได้เปรียบทางวัฒนธรรมของประเทศ แล้วนำมาใช้ประโยชน์โดยหาแนวทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

3) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายแดน

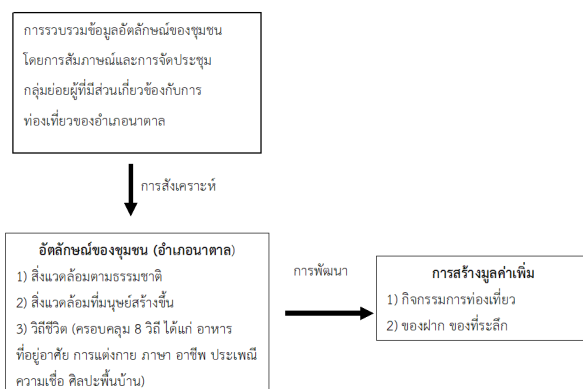
สืบเนื่องจากพื้นที่ศึกษามีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านและในอนาคตกำลังจะมีโครงการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 6 ขึ้น แน่นนอนว่าการท่องเที่ยวชายแดนจะได้รับการพัฒนา ทั้งนี้การท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวจะมีลักษณะเฉพาะ ดังที่ Jankaew (2015) กล่าวไว้

คือ 1) การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพื้นที่ อันเป็นการปฏิสัมพันธ์กันกับประเทศเพื่อนบ้านตามลักษณะสภาพภูมิประเทศและอาณาเขตติดต่อกัน ซึ่งอาจจะเป็นการเชื่อมต่อถึงกันทั้งในทางน้ำหรือทางบก และก่อให้เกิดผลประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนกันทางการค้าขายแดนและการท่องเที่ยว 2) การมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมืองท่องเที่ยวชายแดนนั้นจะมีการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ 3) การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศ ซึ่งหมายรวมถึงการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งทุกประเภท เพื่อตอบสนองความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่ระบบการขนส่งของนักเดินทางและเพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านระบบขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทั้งหมด และ 4) มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับจังหวัดและระดับภูมิภาค

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาบางส่วน อาทิ งานของ Janruang, et al. (2019) ศึกษาเรื่องการสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากทุนชุมชนเขตอารยธรรมอีสานใต้-กัมพูชา (พินาย-นครวัดนครธม) ที่มีการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลทุนชุมชนนำมาแปลงเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว Sirivejjabhandu (2019) ศึกษาเรื่องอัตลักษณ์และการตลาดการท่องเที่ยวแบบจุดหมายปลายทางเดียว (Single Destination) เชื่อมโยงไทย-ลาว กรณีศึกษาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มุกดาหาร-สะหวัน-เซโน และนครพนม-ท่าแขก โดยมีการศึกษาอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว Sujachaya (2013) ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมกับวัดมุงคลในปัจจุบัน มีการศึกษาวัดมุงคลในบริบททุนนิยมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในสังคมไทยปัจจุบัน และ Apiwong (2007) ศึกษาคติชนกับการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทลื้อ บ้านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน เป็นการใช้ข้อมูลคติชน (ตำนาน ความเชื่อ พิธีกรรม การแสดงการแต่งกาย และหัตถกรรมพื้นบ้าน) ในการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทลื้อ บ้านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาล
- 2) เพื่อศึกษาลักษณะการนำอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลมาสร้างมูลค่าเพิ่ม

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย 5 ส่วน ได้แก่ ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการดำเนินการ การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

1) ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวของอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.1) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐบาล ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเขตอุบลราชธานี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง (นรข.) สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รวม 8 คน

1.2) กลุ่มหน่วยงานภาคเอกชน ประกอบด้วย สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร ผู้ประกอบการธุรกิจคมนาคม ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรม และผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและของที่ระลึก รวม 6 คน

1.3) กลุ่มภาคชุมชน ประกอบด้วย ตัวแทนทั้ง 4 ตำบลในพื้นที่อำเภอนาตาล ตำบลละ 1 คน รวม 4 คน และตัวแทนจากแหล่งท่องเที่ยวหลักในอำเภอนาตาลทั้ง 4 แหล่ง ได้แก่ ภูถ้ำทอง (บ้านหนองบัว) แหล่งโบราณคดี (บ้านศรีคุณ) วัดปากแซง (บ้านปากแซง) และหาดชมดาว (บ้านโนนตาล) รวม 4 คน

2) เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มหน่วยงานภาครัฐบาล กลุ่มหน่วยงานภาคเอกชน และกลุ่มภาคชุมชนผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

(Purposive Random Sampling) โดยการเลือกตามคุณสมบัติที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3) เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

กลุ่มหน่วยงานภาครัฐบาล และกลุ่มหน่วยงานภาคเอกชน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ส่วนกลุ่มภาคชุมชน ใช้แบบประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ

4) การดำเนินการรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับผู้มีส่วนได้เสียทางการท่องเที่ยวของอำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี และมีการเก็บและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field work Research) เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาล และลักษณะการนำอัตลักษณ์ดังกล่าวมาสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอนาตาล ใช้การระดมความคิดเห็นจากภาคชุมชน

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีด้านคติชนวิทยา และด้านการท่องเที่ยวมาจัดกระทำข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์ของอำเภอนาตาล

การศึกษาอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลนับเป็นฐานข้อมูลที่สามารถนำไปต่อยอดการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดนของทั้งสองประเทศได้เป็นอย่างดี เนื่องจากอัตลักษณ์ (identity) เป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางและมีความเกี่ยวเนื่องกับคติชนวิทยา (folklore) ดังที่ Dundes (1996, as cited in Nathalang, 2020) กล่าวว่า “ในสังคมประเพณี ผู้คนนิยามตนเองหรือนำเสนออัตลักษณ์ของตนเอง กลุ่มชน ท้องถิ่น หรือชาติพันธุ์ผ่านคติชน” โดยศาสตร์ทางคติชนนั้นมีการศึกษาเรื่องราวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งที่มีวิถีชีวิตร่วมกัน เช่น พิธีกรรม ดนตรี อาหาร เครื่องแต่งกาย เครื่องจักสาน ข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นว่าตนเองต่างจากคนอื่น นอกจากนี้คติชนยังเชื่อมโยงสู่บริบททางการท่องเที่ยว โดยมองว่า แต่ละพื้นที่/แต่ละชุมชนมีอัตลักษณ์ของตน ที่สามารถนำมาเป็นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ ในบริบทของการท่องเที่ยว คติชนวิทยาถูกหยิบยกออกมาเพื่อนำเสนอสู่สายตาคนนอก (ผู้มาเยือน) และได้รับการตอบรับอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาของ Jaruwon (2016) “คติชนกับการท่องเที่ยว หมู่บ้านวัฒนธรรมหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี” ที่ได้นำเสนอวัฒนธรรมของชุมชนที่มีคุณค่ามาใช้ในการสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยว การศึกษาของ Khowdee (2016) เรื่อง “ประเพณีแสนโผนตาบูชาบรรพบุรุษ จังหวัดสุรินทร์: การประกอบสร้าง

ประเพณีประดิษฐ์ และบทบาท” ที่ได้ผลการศึกษาประการหนึ่งว่า การประดิษฐ์ประเพณีให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดการคัดเลือกอัตลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์จากคำขวัญประจำจังหวัดมานำเสนอผ่าน 4 กิจกรรมหลัก คือพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ขบวนแห่รอบเมือง การละเล่นพื้นบ้านและงานมหรสพ และนิทรรศการมีชีวิต

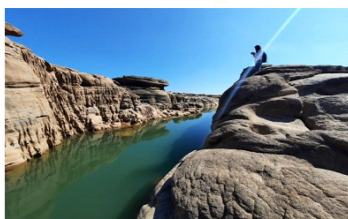
จากการศึกษา พบว่าอำเภอนาตาลมีคำขวัญที่ว่า “**พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อล้ำค่า ภูถ้ำทองเด่นสง่า เกาะแก่งงามตา สูงค่าโบราณคดี**” (ดังภาพที่ 2) มานำเสนอต่อผู้มาเยือนผ่านทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ของ 4 ตำบล คือ 1) ตำบลพะลาน เน้นในเรื่องของศาสนา ณ บริเวณวัดปากแซงและมีประเพณีสงกรานต์ 2) ตำบลกองโพน ให้ความสำคัญกับประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งถือว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ และมีวัดหนองบัวภูถ้ำทอง 3) ตำบลนาตาล มีประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการคัดเลือกต้นเทียนเพื่อนำไปจัดแสดงในจังหวัดอุบลราชธานี มีหาดชมดาว และ 4) ตำบลพังเคน มีประเพณีลอยกระทง และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีบ้านศรีคุณ Sarit Pengchan (personal communication, May, 27, 2021) สะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวมีทรัพยากรที่เป็นอัตลักษณ์สามารถนำไปต่อยอดในเชิงการท่องเที่ยวได้



พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อล้ำค่า



ภูถ้ำทองเด่นสง่า



ภาพที่ 2 การนำเสนออัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลผ่านคำขวัญ
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

Sarayuth Jearamas (Personal communication, February, 01, 2021) นายอำเภอนาตาลได้ให้ข้อมูลและกล่าวถึงแหล่งทรัพยากรที่เป็นอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลว่า จุดเด่นของอำเภอเน้นความเป็นธรรมชาติ โบราณคดี และประวัติศาสตร์ และการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และในแผนพัฒนาอำเภอ ปี 2564 มุ่งเดินทางนาตาลสู่เมืองแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง แผ่นดินแห่งความสงบสุข ควบคู่กับการพัฒนาคนและการเอาชนะยาเสพติด ประเด็นเรื่องอัตลักษณ์การเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านของอำเภอนาตาลสอดคล้องกับคำกล่าวของ Ekapop Chaiyaocha (Personal communication,

May, 24, 2021) ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่มในอำเภอนาตาลที่กล่าวว่า แม้อำเภอนาตาลจะเป็นอำเภอขนาดเล็ก มีการจัดตั้งเมื่อไม่นานมานี้ มีพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ในอนาคตก็จะสามารถนำมาทำประโยชน์และส่งผลต่อการค้าได้

Pannavit Sittithawan (Personal communication, May, 25, 2021) ผู้รับผิดชอบด้านตรวจคนเข้าเมืองปากแซง เห็นว่าบริเวณด่านปากแซง (ภาพที่ 3) ก่อนสถานการณ์โควิด มีชาวลาวประมาณ 100-300 คน เดินทางเข้า-ออกเป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นช่วงประเพณีมีสการพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อจะมีประมาณ 500 คน เดินทางเข้า-ออกผ่านจุดผ่านแดนถาวรนี้ ซึ่งชาวไทยเองก็สามารถเดินทางไปเที่ยวลาวได้โดยใช้หนังสือเดินทางและบัตรผ่านแดนชั่วคราว (Border Pass) ส่วน Amorn Thongsopha (personal communication, May, 27, 2021) มองว่าธุรกิจขนส่งของบริษัทจิรัฐกาลทัวร์ บริษัทเขมราษฎร์รุ่งเรืองทัวร์ บริษัทเจดชัยทัวร์ และบริษัทนครชัยแอร์ เป็นธุรกิจบริการที่จะช่วยสนับสนุนเรื่องการเดินทางทั้งประชาชน ชาวไทยและประชาชนชาวลาวที่ข้ามมายังด่านถาวรปากแซงแห่งนี้ (ภาพที่ 4)



ภาพที่ 3 ด่านปากแซง อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)



ภาพที่ 4 ธุรกิจขนส่งในอำเภอนาตาล
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

หากจำแนกอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลให้เห็นอย่างเด่นชัด สามารถสรุปได้เป็น 3 ด้าน โดยอิงข้อมูลจาก Community Development Department (2018) ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ดังนี้

1.1 อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นับเป็นจุดเด่นที่ทำให้อำเภอนาตาลเป็นที่รู้จักของคนใน และคนนอกพื้นที่ รวมถึงผู้มาเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่สำคัญ มีดังนี้

1.1.1 หาดชมดาว (แก่งหินงาม) หรือมีชื่อเดิมว่าดอนเชียงขาม (Don Chiang Kham) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอันเป็นที่รู้จักจากผู้มาเยือน ด้วยลักษณะเด่นของตัวแหล่งและที่ตั้งที่ได้รับอิทธิพลของกระแสน้ำโขง (ภาพที่ 5) ดังที่ Jearamas (2020) อธิบายถึงสถานที่แห่งนี้ไว้ว่า ในช่วงหน้าแล้งทั้งเกาะ แก่ง และหาดทรายที่เคยอยู่ใต้ลำน้ำโขงจะปรากฏเด่นชัด โดยมีแรงลม แรงน้ำ และการพัดพาของเม็ดทราย ทำให้หินที่อยู่ใต้น้ำมีรูปร่างแปลกตา ดังคำขวัญอำเภอนาตาลที่ว่า “เกาะแก่งงามตา” และจากข้อมูลของ Department of Mineral Resources (2007) กล่าวถึงผาชัน สามพันโบก และแก่งตะนะ ที่มีสภาพธรณีวิทยาที่คล้ายคลึงกับหาดชมดาวว่า บริเวณดังกล่าวเคยเป็นเนินหินทรายในหมวดหินภูพาน (Phu Phan Formation) เมื่อโผล่พ้นน้ำจะเห็นหลุมลึก ลักษณะกลมปรากฏอยู่มากมาย หลุมเหล่านี้มีหลายขนาด ภายในหลุมมักจะเห็นก้อนหิน กรวด ทราย กองอยู่ก้นหลุม มีชื่อทางธรณีวิทยาว่า กุมภลักษณ์ (Pot hole) เกิดขึ้นจากการขัดสีของก้อนหิน ก้อนกรวดหรือเม็ดทราย ที่น้ำพัดพามากักอยู่ในแอ่งหรือร่องหรือรูเล็ก ๆ ถูกกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวและปั่นป่วน บั่นให้เคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลาด้วยความเร็วสูง กุมภลักษณ์เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติทางธรณีวิทยาที่พบเห็นทั่วไปในบริเวณทางที่น้ำไหลผ่านชั้นหินทรายซึ่งมีลักษณะแข็งแกร่ง ทนทานต่อการผุพังสูง และกระแสน้ำไหลเชี่ยวในช่วงฤดูน้ำหลาก

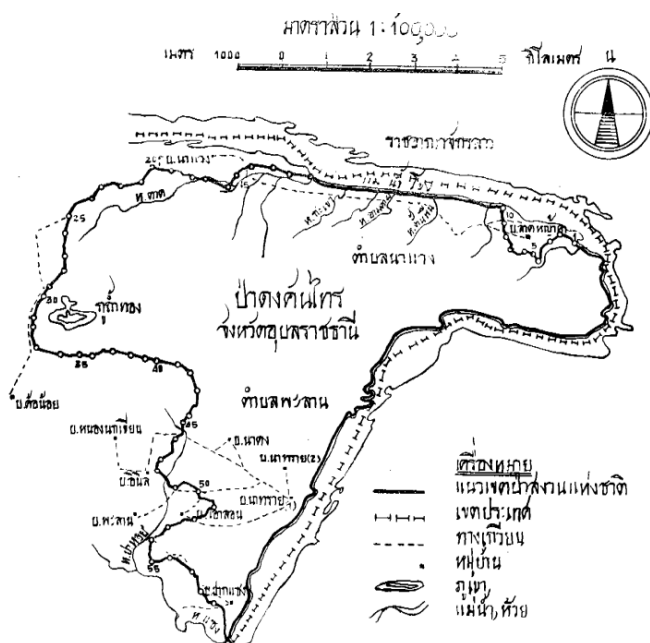


ภาพที่ 5 หาดชมดาว

ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.1.2 วัดภูถ้ำทอง “ภูถ้ำทองเด่นสง่า” เป็นส่วนหนึ่งในคำขวัญของอำเภอนาตาล เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทผสมทั้งทางธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าดงคันไทร โดย Royal Forest Department (n.d.) ประกาศในกฎกระทรวงให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กำหนดให้ป่า ดงคันไทร ในท้องที่ตำบลนาแขวก และตำบลพะลาน อำเภอยะรัง จังหวัดอุบลราชธานี มีแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงนี้ (ภาพที่ 6) ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมหลายตำบลของอำเภอยะรังและอำเภอนาตาล ทิศเหนือของป่าดงคันไทร คือ บ้านนาสะอาด ตำบลนาแขวก อำเภอยะรัง ทิศใต้ คือ บ้านหนองบัว ตำบลพะลาน ทิศตะวันตก คือ บ้านค้อน้อย ตำบลกองโพน ทิศตะวันออก คือ บ้านดอนนางนิล ตำบลพะลาน ของอำเภอนาตาล ในปี พ.ศ. 2545 กรมป่าไม้ได้อนุญาตให้กรมศาสนาใช้พื้นที่ 15 ไร่ ในป่าดงคันไทรก่อสร้างวัดหนองบัวภูถ้ำทอง และได้มอบให้วัดภูถ้ำทองช่วยรักษาผืนป่าอีกทาง ป่าดงคันไทรเป็นต้นน้ำที่สำคัญของอำเภอนาตาล และน้ำที่ไหลลงมาจากภูถ้ำทองช่วยเติมน้ำอ่างเก็บน้ำร่องเตย บ้านค้อน้อย ตำบลกองโพน และอ่างเก็บน้ำวังม่วง บ้านทางโค้ง ตำบลพะลาน (Jearamas, 2020)

หากมองในมุมการเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอัตลักษณ์ (ภาพที่ 7) พบว่า สถานที่แห่งนี้มีศักยภาพในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนที่สูงจึงสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ของทั้งสองอำเภอ คือ อำเภอนาตาลและอำเภอยะรัง รวมถึงวิวริมฝั่งโขงของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก่อปรกับการสัมภาษณ์ผู้มาเยือนสถานที่แห่งนี้ Chidhathai Payuti (Personal communication, June, 4, 2021) กล่าวว่า วัดภูถ้ำทองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่วัดปากแซงได้ กล่าวคือ หากเดินทางไปที่วัดปากแซงจะได้สัมผัสการพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ขณะที่การเดินทางมาเยือนสถานที่แห่งนี้จะได้สัมผัสการพระเจ้าใหญ่องค์แสนมิ่งมงคล และรอยพระพุทธบาทจำลอง อีกทั้งสามารถพบเห็นหินรูปร่างแปลกตา โดยลักษณะการเกิดหินดังกล่าวคล้ายคลึงกับลักษณะเด่นของเสาเฉลียง อุทยานแห่งชาติผาแต้ม จากข้อมูลของ Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation (2010) อธิบายถึงรูปร่างหินแปลกตาบริเวณเสาเฉลียงว่าเป็นประติมากรรมหินทรายที่ธรรมชาติสร้างขึ้น เป็นหน่วยหินภูเขาไฟที่เกิดขึ้นในยุคครีเทเชียส เมื่อประมาณ 130 ล้านปี มีสาเหตุมาจากกระแสไฟฟ้า แรงลม และความแปรปรวนของลมฟ้าอากาศ และข้อมูลของ Department of Mineral Resources (2007) ย้ำให้เห็นว่าการกัดกร่อนโดยน้ำและลม ทำให้ส่วนที่สึกกร่อนง่ายคอดเว้าเข้าไป ส่วนที่ทนทานกว่าเป็นชะง่อนหินยื่นออกมา ทำให้หินมีรูปร่างต่าง ๆ ดังที่ปรากฏ



ภาพที่ 6 แสดงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติดิดังนไทร
ที่มา: Royal Forest Department (n.d.)



ภาพที่ 7 ธรรมชาติที่โดดเด่นของวัดภูถ้ำทอง
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.2 อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

จุดเด่นด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นภายในอำเภอนาตาล และสามารถนำไปสร้างเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว พบทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ สรุปลได้ ดังนี้

1.2.1 วัดปากแซง วัดปากแซง หรือวัดหลวงพ่อใหญ่องค์ต่อ เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนสองฝั่งโขง ดังที่ Esan information @ Ubon Ratchathani (2021, July, 15) ให้ข้อมูลไว้ว่า วัดพระโต อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นวัดที่ประดิษฐานพระเจ้าใหญ่องค์ต่อ 1 ในพระองค์ต่อทั้ง 4 ในประเทศไทย วัดแห่งนี้มีอาณาเขตทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตก จดหมู่บ้าน และทิศตะวันออกจดแม่น้ำโขง พระเจ้าใหญ่องค์ต่อเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยอิฐผสมปูนขาว ได้รับความเลื่อมใสศรัทธาจากประชาชนคนไทยและประชาชนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ทุกปีจะมีประเพณีที่สำคัญในการนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ต่อ ระหว่างวันขึ้น 9 ค่ำถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 โดยประเพณีดังกล่าวนี้ได้ช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ข้ามชาติ อันมีแม่น้ำโขงเป็นพรมแดนธรรมชาติ ภายใต้บริบท “แม่น้ำโขงกับการเป็นเวทีของประเพณีประติษฐ์” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นเวทีของประเพณีแนวพุทธศาสนา ซึ่งมองว่าการนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ต่อของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นหนึ่งในประเพณีที่อยู่นอกกลุ่มฮิลลิสสอง หรือเป็นประเพณีที่ไม่ได้อยู่ในงานบุญจารีตสิบสองเดือนของชาวอีสาน ภาพลักษณ์ของแม่น้ำโขงที่ถูกสร้างให้กลายเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างรัฐชาติทั้งสองเป็นเพียงมุมมองของภูมิรัฐศาสตร์เท่านั้น หากแต่แม่น้ำโขงเปรียบเสมือนเส้นทางที่ใช้ในการเชื่อมโยงวิถีวัฒนธรรมและสังคมของบุคคลทั้งสองฝั่งมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน (Hongsuwan, 2017) และ Amorn Thongsopha (Personal communication, May, 27, 2021) ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่แห่งนี้ว่า ปากแซงในอนาคตกายใต้โครงการการสร้างสะพานมิตรภาพไทยลาวแห่งที่ 6 ได้มีการเตรียมความพร้อมโดยการสร้างจุดเช็คอิน ขณะนี้ทางวัดกำลังดำเนินการก่อสร้างสลุบของอดีตเจ้าอาวาส การสร้างแลนด์มาร์คพญานาค ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดปากแซง ติดริมแม่น้ำโขง

1.2.2 วัดภูถ้ำทอง วัดภูถ้ำทอง มีประวัติการสร้างครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2486 โดยพระครูบริหารเกษมรัตน์ โดยได้สร้างหอศาลาเก็บรอยพระพุทธรูปสำรองไว้ จากนั้นมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างเพิ่มเติมอีกหลายครั้ง (ภาพที่ 8) เช่น ในปี พ.ศ. 2501 มีการสร้างที่พักสงฆ์ 3 หลัง และแท่งค้ำน้ำ 1 แท่ง ในปี พ.ศ. 2505 พระครูสอาด ประเปรียว ได้สร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่บนเขา ต่อมาในปีพ.ศ. 2524 มีการสร้างศาลาที่พักสงฆ์และพระพุทธรูป 1 องค์ แท่งค้ำน้ำ 1 แท่ง นำโดยพระครูโอภาส ศิริธรรม ในปี พ.ศ. 2529 พระอาจารย์ทองคำ ยศไชโต ได้สร้างกุฏิ 1 หลัง ทางด้านทิศตะวันตกของเขา ส่วนครั้งสุดท้าย คือปี พ.ศ. 2530 - 2540 พระอาจารย์สวณ โคตหลักคำ ได้สร้างที่พักสงฆ์ ที่พักโยม แม่ชี น้ำบาดาล สระน้ำบนเขา ทางเดินเท้าได้เขาริมผา

จากการสัมภาษณ์ Supap Muangsong (Personal communication, July, 17, 2021) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดภูถ้ำทองไว้ว่า จุดเด่นทางด้านการท่องเที่ยวของวัดแห่งนี้คือตั้งอยู่บริเวณป่าดงคนไทรเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ มีรอยพระพุทธรูปตั้งอยู่ และ วัดภูถ้ำทองยังใช้ในการประกอบ

พิธีกรรมที่สำคัญในช่วงวันสงกรานต์ โดยจะมีการสรงน้ำพระพุทธรูปขนาดใหญ่ และมีชาวบ้านจาก 2 อำเภอ คืออำเภอเขมราฐและอำเภอนาตาลเข้าร่วม สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่ประดิษฐานอยู่บนยอดภูเขาว้านเชื่อว่าสามารถขอลูก ขอน้ำฝนรวมไปถึงในเรื่องของการแก้บน จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าวัดภูถ้ำทอง เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่มีการประกอบพิธีกรรมในเดือนห้า (บุญฮุดสรง หรือบุญสงกรานต์) ที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา ความเชื่อและการดำรงชีวิตของชาวอีสาน เชื่อมโยงกับฮัตสึบสอง ดังที่ Pinthong (1997, as cited in Hongsuwan, 2017) กล่าวว่า ฮัตสึบสองเป็นเรื่องราวการทำบุญ 12 เดือนในวิถีชีวิตวัฒนธรรมในรอบปีของชาวอีสาน ซึ่งสืบทอดกันมายาวนาน นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับพระพุทธรูปขนาดใหญ่ “หลวงพ่อใหญ่องค์แสนมิ่งมงคล” ยังเชื่อมโยงกับ “พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ” วัดปากแซง ในลักษณะของการตั้งชื่อเพื่อนำเสนอความศรัทธาอันแรงกล้าของผู้คนในชุมชนในการสร้างพระพุทธรูปทั้งสององค์ขึ้นมา



ภาพที่ 8 สิ่งปลูกสร้างบริเวณภูถ้ำทอง
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.2.3 วัดโนนสว่าง บ้านโนนชุมคำ ตำบลพังเคน มีรายละเอียดระบุไว้ในพิพิธภัณฑสถาน วัดศรีรัตน หรือแหล่งโบราณคดีบ้านศรีคุณ ว่าวัดแห่งนี้มีการเก็บรักษาโบราณวัตถุที่สำคัญคือ เสาประดับกรอบประตู ซึ่งเป็นศิลปะขอมแบบไพรเมง (The Fine Arts Department, 2017) (ดังภาพที่ 9) เสาประดับกรอบประตูดังกล่าววางไว้ในโบสถ์ใกล้ประตูทางเข้าและด้านข้างมีคิ่วลิ่งควางไว้ใกล้กัน (ดังภาพที่ 10) คาดว่าน่าจะเชื่อมโยงกับฐานโยนีที่ตั้งอยู่ในพิพิธภัณฑสถานวัดศรีรัตน (ดังภาพที่ 11)

Runcharoen (2021) มีมุมมองเกี่ยวกับเสาประดับกรอบประตูต้นนี้ว่าเป็นเสาประดับกรอบประตูที่แปลกประหลาดอีกชิ้นหนึ่งในศิลปะขอม สมัยก่อนเมืองพระนคร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-13 อายุประมาณ 1,350 ปี และมีโบราณวัตถุที่มีอายุร่วมสมัยกับเสาประดับกรอบประตูชิ้นนี้ คือทับหลังที่วัดสระแก้ว อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ในระหว่างที่ได้สนทนากับชาวบ้านยังพบว่ามีกรพบวัตถุคล้ายหัวของโซ่ขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม (ดังภาพที่ 12) ที่ได้จากการไถนาของชาวบ้านในละแวกนั้น โบราณวัตถุดังกล่าวรวมถึงหลักฐานจากซากโบราณสถานก่ออิฐบริเวณบ้านโนนชุมฆ่า ย้ำถึงการเป็นชุมชนโบราณในพื้นที่บริเวณนี้ และให้ความสำคัญกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย โดยพิจารณาจากเสาประดับกรอบประตูซึ่งเป็นชิ้นส่วนที่พบในศาสนสถานที่ยึดโยงกับศาสนาดังกล่าว อีกทั้งชิ้นส่วนของศิวลึงค์ยังเป็นสิ่งแทนองค์พระศิวะ หากเปรียบเทียบกับศาสนสถานที่ยึดโยงกับศาสนาพุทธที่สำคัญและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่อำเภอนาดาลปัจจุบันก็คือวัดปากแซง อันเป็นร่องรอยที่สะท้อนให้เห็นการปรับเปลี่ยนด้านการนับถือศาสนาตามกาลเวลาและปัจจัยภายนอกที่มากระทบ



ภาพที่ 9 เสาประดับกรอบประตู ศิลปะขอมแบบไพรแกม
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)



ภาพที่ 10 เสาประดับกรอบประตูและศิวลึงค์เก็บรักษาไว้ในพระอุโบสถวัดโนนสว่าง
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)



ภาพที่ 11 ฐานโยนี เก็บรักษาไว้ในแหล่งโบราณคดีบ้านศรีคุณ
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)



ภาพที่ 12 โบราณวัตถุ มีลักษณะคล้ายหัวของไซ่ขนาดใหญ่
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.2.4 วัดศรีรัตน บ้านศรีคุณ ตำบลพังเคน มีวัดศรีรัตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่กรมศิลปากรเข้ามามีส่วนร่วมและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้บ้านศรีคุณขึ้น (ดังภาพที่ 13) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุภาพถ่ายทางอากาศปี พ.ศ. 2475 แสดงตำแหน่งบ้านศรีคุณ พบว่ามีร่องรอยคันดินมีลักษณะเป็นผังรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า เมื่อพิจารณาโบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบใกล้เคียง ทำให้สันนิษฐานได้ว่าคันดินแห่งนี้เป็นร่องรอยหลักฐานของมนุษย์ในวัฒนธรรมเจนละ หรือเขมรโบราณก่อนเมืองพระนคร เจนละเป็นอาณาจักรที่เกิดขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11 มีเจ้าชายจิตรเสนเป็น

กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ในจังหวัดอุบลราชธานีมีการค้นพบจารึกเจ้าชายจิตรเสน จำนวน 5 หลัก ได้แก่ 1) จารึกปากน้ำมูล 1 (อบ.1) 2) จารึกปากน้ำมูล 2 (อบ.2) 3) จารึกวัดสุปฏิหาราม (อบ.4) 4) จารึกปากโดมน้อย (อบ.28) 5) จารึกถ้ำภูหมาโน (อบ.9) โดยข้อความในจารึกกล่าวถึงพระเจ้าจิตรเสน กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ทรงได้ชัยชนะเหนือกัมพูประเทศ และได้เฉลิมพระนามว่า “ศรีมหันทรธรรมัน” อีกทั้งโปรดให้สร้างรูปเคารพต่าง ๆ ในลัทธิไศวนิกายไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะของพระองค์ จารึกดังกล่าวล้วนเป็นหลักฐานอย่างดีที่แสดงให้เห็นว่า อารยธรรมแถบลุ่มแม่น้ำชีและลุ่มแม่น้ำมูลในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11-12 นั้นมีผู้นำของอาณาจักรนับถือศาสนาพราหมณ์ ลัทธิไศวนิกาย (The Fine Arts Department, 2017) ดังนั้น คำขวัญของอำเภอนาตาล ตอนหนึ่งที่ระบุว่า “สูงค่าโบราณคดี” จึงเป็นทางหนึ่งที่ช่วยย้ำอัตลักษณ์ของพื้นที่ผ่านตัวอักษรได้อย่างชัดเจน

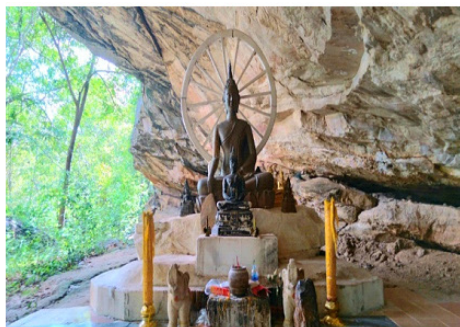


ภาพที่ 13 ภาชนะดินเผาขนาดใหญ่ ภายในศูนย์การเรียนรู้บ้านศรีคุณ

ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.2.5 ถ้ำตาลาว ถ้ำตาลาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตำบลกองโพน (ภาพที่ 14) ในปี 2526 หลังกรมศิลปากรได้เข้าขุดค้นและปักหมุดหลักฐานที่ค้นเอาไว้ ถ้ำตาลาวก็กลายเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในพื้นที่อำเภอนาตาลควบคู่กับแหล่งโบราณคดีที่บ้านศรีคุณ ตำบลพังเคน ลักษณะของถ้ำแห่งนี้คล้ายเพิงหมาแหงนในปัจจุบัน ทอดยาวต่อเนื่องมาจากภูถ้ำทองที่บ้านค้อน้อย ตำบล กองโพน และทอดยาวไปถึงภูสามยอด บ้านหนองไก่อ่า ตำบลกองโพน บริเวณถ้ำตาลาวพบเห็นมีสีแดงเป็นภาพฝ่ามือ มองเห็นสันมือ นิ้วมือน้อยอยู่ครบทั้ง 5 นิ้ว เป็นภาพเดียวที่คนปัจจุบันสามารถเข้าใจได้ ส่วนภาพอื่นอาจจะสามารถสื่อความหมายกันได้ในยุคสมัยนั้น ที่เพิงผาแห่งนี้ไม่มีตัวหนังสือ โดยของคนยุคปัจจุบันปรากฏร่องรอยอยู่ ที่นี้ถือได้ว่าเป็นการค้นพบหลักฐานของยุคก่อนประวัติศาสตร์ นอกเหนือจากนี้ บริเวณถ้ำตาลาวยังมีสถูปหรือว่าธาตุที่บรรจุกระดูกชิ้นส่วนเล็ก ๆ ที่หลงเหลือจากการขุดค้นของกรมศิลปากร (Jearamas, 2020) จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นการใช้ประโยชน์พื้นที่ตั้งแต่อดีต ดังที่ Sittisunthorn et al. (2006) ได้ศึกษาถ้ำถ้ำหินเหือง กล่าวว่าบริเวณเพิงผาหน้าถ้ำเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญที่นักโบราณคดีมักจะพบร่องรอยของมนุษย์และสัตว์สมัยโบราณที่เคยเข้าไปใช้พื้นที่ และจากภาพเขียนสีที่พบในบริเวณถ้ำแห่งนี้ทำให้เห็นหลักฐานงานศิลปะสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่บ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมโบราณในท้องถิ่น ตลอดจนบอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของคนโบราณ เมื่อมนุษย์มีที่อยู่อาศัยเป็น

หลักแหล่งการใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณถ้ำได้เปลี่ยนจากการเป็นที่อยู่อาศัยมาเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เชื่อมโยง ความเชื่อความศรัทธาของผู้คนในพื้นที่ เดกเช่นที่ถ้ำตาลาวแห่งนี้ที่ปัจจุบันใช้เป็นสถานที่ประดิษฐานศาสน วัตถุ เช่น พระพุทธรูป และรูปเคารพอื่นๆ



ภาพที่ 14 ถ้ำตาลาว
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.3 อัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต

เนื่องด้วยอำเภอนาตาลมีพื้นที่ติดต่อกับลำน้ำโขง และมีภูเขาล้อมรอบ อำเภอนี้จึงมี ความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องข้าวปลาอาหาร และของป่า ที่ชาวบ้านสามารถหาได้ง่ายเพื่อยังชีพ ทั้งยังมีส่วน ที่เหลือนำมาแลกเปลี่ยนเป็นเงินเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนั้น จุดเด่นประการหนึ่งที่ผู้เข้าไปเยือนจะ ได้สัมผัส คือวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของอำเภอลึก ๆ แห่งนี้ โดยเป็นวิถีที่ผูกติดกับ ธรรมชาติจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ดังนี้

1.3.1) *อัตลักษณ์ของอาหาร* ด้วยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ อาหารที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คน อำเภอนาตาลส่วนใหญ่จึงเป็นอาหารที่ได้จากแม่น้ำโขง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนมีนาคมถึงช่วงเดือน เมษายน อาทิ ปลาแม่น้ำโขง (ภาพที่ 15) ซึ่งบางพื้นที่ก็นำมาทำปลาร้า นับเป็นวิธีการถนอมอาหารรูปแบบ หนึ่งที่มาจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังมีอาหารป่าที่ผันแปรตามฤดูกาล เก็บหาได้บริเวณ ป่าดงคันไทร เปรียบเสมือนห้างสรรพสินค้าของชุมชนและเป็นต้นน้ำที่สำคัญของคนในอำเภอนาตาล และ การมีตลาดแลกเปลี่ยนอาหารพื้นถิ่นกับฝั่งประเทศเพื่อนบ้านยังเป็นการสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน อีกทาง ประเด็นด้านอาหาร Visan Piriyakitpaiboon (Personal communication, September, 24, 2021) มีมุมมองว่า จุดเด่นของปลาแม่น้ำโขงสามารถตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารของผู้บริโภค ในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการต่อยอดไปสู่การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) ที่มีการนำ วัตถุดิบท้องถิ่นตามฤดูกาลมานำเสนอผ่านรายการอาหารชนิดต่าง ๆ และเพิ่มความเข้มข้นอัตลักษณ์ทาง ด้านนี้ด้วยการเล่าเรื่องราวเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต



ภาพที่ 15 อาหารที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในอำเภอนาตาล
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.3.2) อัตลักษณ์ของที่อยู่อ้าย แต่เดิมที่อยู่อ้ายที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในอำเภอนาตาล คือบ้านที่อยูริมแม่น้ำโขงจะมีการมุงด้วยใบกง ภาคเหนือเรียกว่าใบตองตึง (ภาพที่ 16) ส่วนภาคกลางเรียกว่าต้นพลวง การนำใบกงมาใช้ประโยชน์ด้านที่อยู่อ้ายสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนที่มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่มีการสืบทอดผ่านรูปแบบทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนอกจากนี้ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ของอำเภอนาตาลยังเอื้อต่อการเจริญเติบโตของต้นกงซึ่งเป็นไม้ผลัดใบที่พบ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันถึงแม้ชุมชนที่อยูบริเวณริมแม่น้ำโขงจะไม่นิยมสร้างบ้านเรือนที่มีการใช้ ใบกงมาใช้ประโยชน์มากเท่าในอดีต ด้วยต้องการใช้วัสดุอื่นเพื่อความคงทนถาวรมากกว่า ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้ภูมิปัญญาเริ่มจางหาย อีกทั้งใบกงเริ่มหายากเพราะชาวบ้านมีการตัดไม้เพื่อขยายพื้นที่ในการดำรงชีวิตมากขึ้น แต่จากการพูดคุยกับผู้สูงอายุในชุมชน ภาพจำของการใช้ใบกงมาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของบ้านก็ยังคงกระจางชัดในความทรงจำ อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่ก็ยังคงได้เห็นการสร้างบ้านที่มีลักษณะยกสูงเป็นจำนวนมาก โดยด้านบนจะใช้ประโยชน์ในการนอนส่วนด้านล่างจะใช้วางแคร่ อุปกรณ์ทอผ้าฝ้าย อุปกรณ์สำหรับการย้อมคราม เป็นต้น ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะเป็นแบบกระจุกเพื่อความมั่นคงปลอดภัย สร้างความความอบอุ่น Sarayuth Jearamas (Personal communication, February, 01, 2021)



ภาพที่ 16 ที่อยู่อ้ายมุงด้วยใบกง
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.3.3) *อัตลักษณ์ของการแต่งกาย* ตามสภาพภูมิศาสตร์และการตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำโขง หลายชุมชนมีการปลูกฝ้าย แล้วนำฝ้ายมาย้อมคราม และเข้าสู่กระบวนการทอ (บางส่วนก็มีการแปรรูป) แล้ววางจำหน่ายในศูนย์ OTOP ของชุมชน และจำหน่ายให้แก่ชุมชนในอำเภอเขมราฐ ฝ้ายเป็นผ้าที่ใช้สอยในวิถีชีวิตประจำวันทั่วไป และมีการนำเส้นใยฝ้ายและผ้าฝ้ายไปใช้ในโอกาสพิเศษและพิธีกรรมความเชื่อต่างๆ เช่น ใช้เส้นฝ้ายผูกข้อต่อแขนในพิธีสูตรขวัญต่างๆ ใช้ปอยฝ้ายเป็นเครื่องคายบูชาครู และใช้เป็นเครื่องสมมา (Nilathi, 2018) นอกจากนี้ Tularak (2018) เสริมว่าการทอและการย้อมผ้าฝ้ายเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญของผู้ทำที่สืบทอดภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่ในอดีต ผ้าย้อมครามจึงเป็นผ้าดั้งเดิมที่ใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของคนอีสานและลาวที่ผูกพันกับวิถีการเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีพิธีกรรม เป็นสิ่งที่แสดงสถานะของบุคคลและสื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล อนึ่ง อัตลักษณ์ด้านการแต่งกายที่สะท้อนวิถีชีวิตของอำเภอนาตาล ส่วนใหญ่มักได้รับการนำเสนอให้เห็นในช่วงที่มีผู้คนเข้ามาเยือนอำเภอ หรือว่ามีการจัดงานด้านการท่องเที่ยว โดยภาครัฐจะมีการส่งเสริมให้กลุ่มสตรีในงานพร้อมใจกันใส่ผ้าฝ้ายเพื่อต้อนรับผู้มาเยือน หรือ เป็นชุดพ่อนรำของนักแสดง ในกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น (ภาพที่ 17)



ภาพที่ 17 การแต่งกายในช่วงที่มีการร่วมกิจกรรมสำคัญต่างๆ
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

1.3.4) *อัตลักษณ์ด้านอาชีพ* อาชีพที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในอำเภอนาตาล คือ การทำไร่ ทำนา การประมงพื้นบ้าน (ภาพที่ 18) และการทอผ้าฝ้าย ล้วนเป็นอาชีพที่มีการส่งต่อภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ โดยอาศัยปัจจัยด้านที่ตั้งของชุมชนอันมีแม่น้ำโขงหล่อเลี้ยงการดำรงชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง อาชีพหลักของชุมชนคือการทำนาปลูกข้าวเช่นชุมชนอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน ขณะที่การทำประมงพื้นบ้านบริเวณลำน้ำโขงนับเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่สะท้อนให้เห็นความหลากหลายของชนิดพันธุ์ปลาตามฤดูกาล และยังเป็นอาชีพเสริมที่สามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปี ความอุดมสมบูรณ์ของดินตะกอนที่พัดพามาทับถมบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงจึงเอื้อต่อการปลูกฝ้ายและครามที่สามารถนำไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกในชุมชน และจากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่ม OTOP ของตำบลคันพะลาน พบว่า แม้สมาชิกของกลุ่มทอผ้าในอำเภอนาตาลจะมีการผลิตลายผ้าออกมาหลากหลาย แต่ชุมชนก็ยังไม่มีความหลากหลายของผ้าฝ้ายที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตน ยังพยายามที่จะหาจุดเด่นที่มีอยู่ในชุมชนมานำเสนอผ่านลายผ้า

ทั้งนี้ก็มีเพียงกลุ่มทอผ้าในตำบลนาตาลที่มีตราสินค้าเป็นอัตลักษณ์ของตนเองชัดเจน

Khamsan Prasertsuk (Personal communication, May, 26, 2021) พัฒนาการอำเภอนาตาล ได้ให้ข้อมูลว่า ทุกปีผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าฝ้ายย้อมครามของอำเภอนาตาล ได้รับเลือกเพื่อนำไปใช้ในงานประกวดของจังหวัด เช่น งานปีใหม่ งานแสดงสินค้าที่เมืองทองธานี และที่ถือเป็นความภาคภูมิใจสูงสุด คือ ได้มีโอกาสทำลายพระราชทาน ที่เรียกว่ามัดหมี่ลายขอ ซึ่งจะมีรูปตัว S สำหรับหมู่บ้านที่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ก็จะมีการแปรรูปเพื่อให้เหมาะกับกลุ่มลูกค้าที่จะนำไปใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย การจัดจำหน่ายมีทั้งรูปแบบออนไลน์ผ่านทาง facebook ของกลุ่ม และมีการนำไปจำหน่าย ณ ถนนคนเดินเขมราฐ นอกเหนือจากนี้ทางพัฒนาชุมชนยังเน้นในเรื่องของการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ KBO> knowledge Based OTOP



ภาพที่ 18 อาชีพการทำประมงพื้นบ้าน
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

เมื่ออำเภอนาตาลเริ่มเป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกเพิ่มขึ้นการให้ความสำคัญกับบริบทการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เสริมจึงเกิดขึ้น เช่น ชุมชนโดยรอบวัดปากแซง หันมาประกอบธุรกิจบริการที่เอื้อต่อการมาเยือนของคนนอก อาทิ ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจร้านค้าและของที่ระลึก ธุรกิจร้านอาหาร เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือนเมื่อเดินทางมานมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ นอกจากนี้ยังมีธุรกิจค้าส่งของร้านพิเชียรพานิช และในอนาคตผู้ประกอบการหลายรายยังมองเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังปรากฏว่าเริ่มมีการซื้อที่ดินเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินกิจการที่น่าจะเติบโตตามแผนการสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 6 (อุบลราชธานี-สาละวัน)

1.3.5) **อัตลักษณ์ด้านประเพณี ความเชื่อ ศิลปะพื้นบ้าน** อำเภอนาตาลมีประเพณีที่สำคัญกระจายทั้ง 4 ตำบล ประกอบด้วย ตำบลกองโพน มีประเพณีบุญบั้งไฟ ตำบลนาตาล มีประเพณีแห่เทียน ตำบลพังเคนมีประเพณีลอยกระทง และตำบลพะลานมีประเพณีสงกรานต์ การดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนยังยึดตามฮีต 12 ของชาวไทยอีสานเป็นสำคัญ ดังที่ Pinthong (1997, as cited in Hongsuwan, 2017)

มองว่า ฮีต 12 เป็นการสื่อให้เห็นเรื่องราวขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เป็นแบบแผนปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการทำบุญ 12 เดือน ในวิถีวัฒนธรรมในรอบปีของชาวอีสานที่มีการสืบทอดมายาวนาน เช่น บุญเผวด บุญบังไฟ บุญเข้าพรรษา เป็นต้น ส่วน Hongsuwan (2017) ได้เสนอมุมมองไว้ในหนังสือประเพณีประติมากรรมในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขงว่า การทำบุญดังกล่าวเป็นการเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนา ทั้งพุทธศาสนาแบบพื้นบ้านและความเชื่อดั้งเดิม นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในคติความเชื่อเรื่องผีหรืออำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ ทุกครั้งที่มีการจัดงานบุญ ณ วัดปากแซงผู้คนในอำเภอจะเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวอำเภอนาตาล (ดังภาพที่ 19) เช่น ช่วงเดือน 3 ของทุกปี จะมีงานนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์คือ มีการทำบุญเบิกบ้าน การเลี้ยงเจ้าปู่ตา ซึ่งประเพณีพิธีกรรมเหล่านี้ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นว่าการนับถือผียังคงดำรงอยู่ในชุมชนของอำเภอนาตาลในปัจจุบันอย่างไม่เสื่อมคลายแล้ว การนับถือผีปู่ตายังนับเป็นกุศโลบายที่มีมาแต่โบราณ เพื่อนำไปสู่เรื่องของการอนุรักษ์รักษาผืนป่าในชุมชนไว้ได้



ภาพที่ 19 ชาวบ้านทำบุญ ณ วัดปากแซง ศูนย์รวมจิตใจของอำเภอนาตาล
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

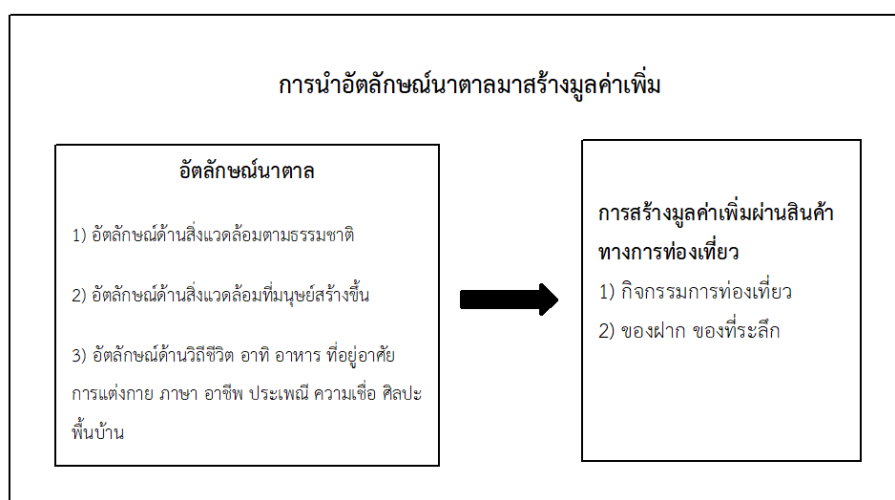
2. การนำอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลมาสร้างมูลค่าเพิ่ม

ในบริบทของการท่องเที่ยว การนำอัตลักษณ์ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มานำเสนอผู้มาเยือนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ปรากฏในโปรแกรมท่องเที่ยว นับเป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็น จุดขาย อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ล้วนเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนจะได้ใช้เวลาเรียนรู้และสัมผัสความเป็นวิถีของพื้นที่ดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่แออัด ตอบโจทย์กระแสการเดินทางท่องเที่ยวภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 ได้เป็นอย่างดี การนำทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าวมาใช้นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ให้สืบทอดไปจากรุ่นสู่รุ่นแล้วนั้น Jaruwon (2016) ยังเห็นว่า “ทุนทางวัฒนธรรม” สามารถนำมาพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน บางอย่างขายได้ บางอย่างขายไม่ได้ การเลือกทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าจึงเป็นประเด็นท้าทายของผู้นำชุมชน ชาวบ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว ดังที่ Kasempholkoon (2011, as cited in Nathalang, 2020) กล่าวไว้ในคติชน

โภชนา: เมื่อได้เวลา “ปรุ่รสนัฒนธรรม” ว่าด้วยคตึชนสร้งสรค์ ในบรืบทการพ้ฒนาประเทศไทย 4.0 ว่า คตึชนสร้งสรค์ (ทุนทางวัฒนธรรม) เปรียบเสมือนอาหาร (สินค้าทางการท่องเที่ยว) ที่จะต้องได้รับการ ปรุ่รสนัใหม่ (ทำซ้ำ การปรึบเปลี่ยน การทำใหม่ การคตึใหม่ การสร้งความหมายใหม่) เพื่อให้สอดคล้ง กับฤตติกรรมและความต้งการของผู้มาเยือน

การนำอ้ตลัษณ์ของอำเภอนาตาลมาสร้งมูลค่า เป็นการนำทุนชุมชนที่มีค้กยภาพมาสร้ง/ เม่ิมมูลค่าผ่านสินค้าทางการท่องเที่ยว ได้แก่ กัจกรรมการท่องเที่ยว ของฝากและของที่ระลึก (ภาพที่ 20)

การนำอ้ตลัษณ์นาตาลมาสร้งมูลค่าเม่ิม



ภาพที่ 20 การนำอ้ตลัษณ์มาสร้งมูลค่าเม่ิม
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

2.1 กัจกรรมการท่องเที่ยว

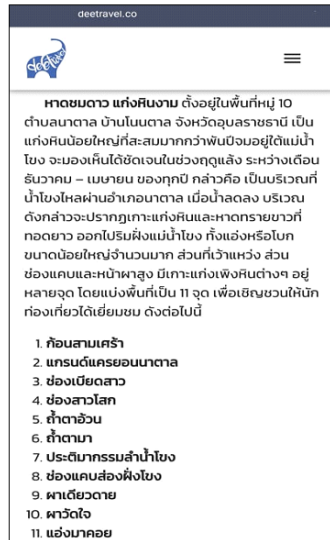
ด้วยประวตึศาสตรึการก่อตั้งชุมชนที่ยาวนาน ส่เงผลให้พ้ันที่แห่งนี้มีอ้ตลัษณ์เพื่อนำมา สร้งมูลค่าผ่านกัจกรรมการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ในพ้ันที่ โดยมีปราชญ์ชุมชน และมัคคุเทศก์น้อยเป็น ผู้นำเสนอเรื่งราว ดังนั้

2.1.1 กัจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมาชาตึ จากลัษณะที่ตั้งของอำเภอที่มีพ้ันที่บาง ส่วตึดกับลำน้ำโขง ก่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมาชาตึที่มีอ้ตลัษณ์สามารถเชือมโยงไปสู่กัจกรรม การท่องเที่ยวได้ เช่น บรึเวณหาดชมดาว ที่มีแก่งหินแปลกตา เกิดจากการกัดเซาะของกระแสน้ำ กระแส

จากการลงพื้นที่และการสัมภาษณ์สมาชิกชุมชนที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ พบว่า การท่องเที่ยว ณ หาดชมดาวแม้จะมีผู้มาเยือนไม่มากนัก แต่สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพเสริมให้ผู้คนในชุมชนบ้าง เช่น การบริการอาหารและเครื่องดื่ม และหากเป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวเที่ยว ชาวบ้านจะมีการรวมกลุ่มและนำถักระบะของตนมาทำเป็นรถรับจ้างนำเที่ยว



ภาพที่ 21 สื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ณ หาดชมดาว (1)
ที่มา: Na Tan Sub-district Administrative Organization (2021)



ภาพที่ 21 สื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ณ หาดชมดาว (2)

ที่มา: www.deetravel.co



ภาพที่ 22 มัคคุเทศก์น้อยนำชมหาดชมดาว

ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)



ภาพที่ 23 กิจกรรมการปักค้างด้วยเต็นท์ และกิจกรรมดูดาว

ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

2.1.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวทางศาสนา และวัฒนธรรม วัดปากแซง เป็นวัดที่สำคัญของอำเภอนาตาล และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือนรับรู้มากที่สุดเมื่อมาเยือนอำเภอนี้ ด้วยเป็นที่ประดิษฐานพระเจ้าใหญ่องค์ดื้อ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทย – ลาวสองฝั่งโขง สะท้อนให้เห็นความเชื่อและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจและยังคงเกี่ยวข้องในวิถีการดำรงชีวิตของผู้คน ซึ่งก่อนจะประสบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 สถานที่แห่งนี้จะมี ผู้มาเยือนอย่างเนืองแน่น กิจกรรมที่นิยมประกอบ ได้แก่ การไหว้พระ การทำบุญปล่อยปลา และการชม ความงามของลำน้ำโขงที่ผันแปรตามช่วงฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีการจัดงานนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ดื้ออย่างยิ่งใหญ่ระหว่างวันขึ้น 9 ค่ำถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี Hongsuwan (2017) ระบุว่างานนมัสการในครั้งนี้เป็นหนึ่งในประเพณีประเพณีในสังคมอีสานที่ไม่ได้อยู่ในงานบุญจารีตสิบสองเดือนเป็นงานบุญที่ชาวบ้านริมฝั่งโขงได้ถือปฏิบัติกันมาช้านานโดยชุมชนใดชุมชนหนึ่งเป็นหลัก และหากผู้มาเยือนเดินทางมาในช่วงวันอาทิตย์ ก็จะได้ชมการฟ้อนรำที่งดงามของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่ตั้งใจเชื่อมโยงกับขบวนฟ้อนรำที่ถนนคนเดินเขมราฐ “เสาร์เย็นดูการฟ้อนรำที่เขมราฐ อาทิตย์เช้าก่อนเดินทางกลับแวนนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ดื้อและชมการฟ้อนรำที่นาตาล” (ภาพที่ 24) เห็นได้ว่าทั้งงานนมัสการพระเจ้าใหญ่องค์ดื้อที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่และการเพิ่มขบวนฟ้อนรำเข้ามาเป็นหนึ่งในกิจกรรมบนพื้นที่ของวัดปากแซง ล้วนตอบสนองบริบทการท่องเที่ยวทั้งสิ้น โดยเฉพาะการพยายามเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจากอำเภอานาตาลไปยังอำเภอนาตาล ซึ่งนับว่าเป็นประเด็นท้าทายในการจัดการการท่องเที่ยว



ภาพที่ 24 กิจกรรมการท่องเที่ยว ณ วัดปากแซง
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

2.2 ของฝาก ของที่ระลึก ของฝาก/ของที่ระลึก

นับเป็นสิ่งเตือนใจให้ผู้มาเยือนหรือผู้ที่ได้รับของฝากนั้นระลึกถึงเรื่องราวหรือสถานที่ที่เคยเดินทางไปเยือน บ่อยครั้งที่ผู้มาเยือนซื้อของที่ระลึกเพียงเพื่อเก็บไว้ว่าครั้งหนึ่งเคยเดินทางไปที่นี่ แม้ว่าของที่ระลึกนั้นอาจจะไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์หรือใช้ประโยชน์น้อยมาก การนำอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่มานำเสนอในรูปแบบของสิ่งของนอกจากจะเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และเพิ่มมูลค่าของสินค้าแล้วนั้น

ยังเป็นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มแต่ละช่วงวัยได้อีกทางหนึ่ง จากการลงพื้นที่ภาคสนามและการสัมภาษณ์ท่านนายอำเภอ พัฒนาการอำเภอนาตาล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 4 ตำบล พบว่า ของฝาก/ของที่ระลึก จะเน้นการนำผ้าฝ้ายย้อมครามมาสร้างมูลค่า ซึ่งผู้มาเยือนสามารถไปเลือกสรรสินค้าได้ ณ ศูนย์ OTOP ที่ตั้งอยู่ ณ บริเวณวัดปากแซง (ภาพที่ 25) และที่กลุ่มผลิตผ้าย้อมครามและแปรรูปตำบลนาตาล ดังที่ท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาตาล Apiwat Phuangput (Personal communication, June, 09, 2021) กล่าวว่า “ตำบลนาตาลมีแหล่งรวมสินค้าโอท็อปของผู้คนในตำบล ซึ่งกำลังดำเนินการและมีการเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวบางส่วนไปแล้ว เน้นการนำผ้าฝ้ายซึ่งเป็นจุดเด่นของอำเภอมาสร้างแบรนด์เป็นของชมดาว (ภาพที่ 26) อันเป็นการนำเสนอจุดเด่นของของแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอมาอีกอย่างหนึ่ง นอกเหนือจากนี้ยังสามารถพบเห็นสินค้าแปรรูป เช่น เผือกฉาบ มันฉาบ เชื่อมโยงไปสู่วิถีชีวิตของผู้คนริมแม่น้ำโขงรวมไปถึงผู้คนในพื้นที่” นอกจากสินค้าดังกล่าวแล้ว หากเดินทางมาเยือนวัดปากแซง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของอำเภอมาตาล อาหารที่ต้องลิ้มลองคือ ตำกั่วยว รวมถึงอาหารประเภทปลาแม่น้ำโขง (ภาพที่ 27)



ภาพที่ 25 ของฝาก/ของที่ระลึกในศูนย์ OTOP บริเวณวัดปากแซง
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)



ภาพที่ 26 ของฝาก/ของที่ระลึกจากผ้าฝ้ายย้อมครามภายใต้ตราสินค้า “ChomDao”
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)



ภาพที่ 27 ของฝากขึ้นชื่อ ณ วัดปากแขง
ที่มา: Khampha Yingkhong (2022)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถสรุปอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลได้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ คือ หาดชมดาว (2) อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ วัดปากแขง วัดภูถ้ำทอง วัดโนนสว่าง ถ้ำตาลาว และ (3) อัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย อาชีพ และประเพณี ความเชื่อ ศิลปะพื้นบ้าน ส่วนวิธีการนำอัตลักษณ์ของอำเภอนาตาลมาสร้างมูลค่า หรือ การนำทุนชุมชนที่มีศักยภาพมาสร้าง/เพิ่มมูลค่าผ่านสินค้าทางการท่องเที่ยว จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ (1) กิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวทางศาสนา และวัฒนธรรม และ (2) ของฝาก/ของที่ระลึก

จากผลการวิจัยสะท้อนว่า อัตลักษณ์ของชุมชนที่ได้ทั้งหมด มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวของอำเภอนาตาล และคณะผู้วิจัยได้จำแนกอัตลักษณ์ตามการแบ่งประเภทของ Community Development Department (2018) ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ อัตลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ขณะทำงานวิจัยของ Sirivejjabhandu (2019) มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ผ่านการประชุมระดมความคิดเห็นโดยมองว่าอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวสามารถกำหนดอัตลักษณ์ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) การท่องเที่ยวเชิงธรณีสัณฐาน (2) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (3) การท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม และ (4) การท่องเที่ยวโดยมีแม่น้ำเป็นฐาน ซึ่งการศึกษาในพื้นที่ที่ต่างกันก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้การจำแนกประเภทของอัตลักษณ์มีความแตกต่างกันได้ นอกจากนี้การศึกษาอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และอาชีพ ยังเชื่อมโยงกับคติชนวิทยาดังที่ Nathalang (2020) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ไว้ว่า คติชนไม่ว่าจะเป็นตำนาน นิทานประจำถิ่น เพลงร้องเล่น การละเล่น การเดินระบำรำฟ้อน พิธีกรรมดนตรี อาหาร เครื่องแต่งกาย เครื่องจักสาน ข้าวของเครื่องใช้ ล้วนเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่ใช้แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนที่ทำให้เห็นว่าตนเอง (us) แตกต่างจากคนอื่น (the others)

ในส่วนของการนำอัตลักษณ์ของชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มนั้น พิจารณาจากกิจกรรมการท่องเที่ยว และของฝาก/ของที่ระลึก ซึ่งผันแปรไปตามอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น กิจกรรมการชมหินรูปร่างแปลกตาที่เกิดจากการกระทำของกระแสน้ำโขง ณ หาดชมดาว กิจกรรมการไหว้พระ ทำบุญ ณ วัดปากแซง ศูนย์รวมจิตใจของทั้งชาวไทยและลาว ของฝาก/ของที่ระลึกเน้นการนำเสนอผ้าฝ้ายย้อมคราม ขณะที่การศึกษาของ Janruang et al. (2019) มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทุนชุมชน เพื่อนำมาสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) ด้วยการสร้างกิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์โดยชุมชน และกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนซึ่งมีความต่างจากการศึกษาของคณะผู้วิจัยที่กำหนดเป็นกิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวหลักของอำเภอนาตาลเท่านั้น จึงไม่สามารถกำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ เนื่องจากด้วยขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาต่างกัน กล่าวคือ ในการศึกษาของ Janruang et al. (2019) มีการศึกษาทั้งในประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การนำอัตลักษณ์ของผ้าฝ้ายย้อมครามมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่หากนำกระบวนการคิดสร้างสรรค์เข้ามาเสริมในตัวสินค้า (ของฝาก/ของที่ระลึก) ก็จะสามารถเพิ่มประสบการณ์ให้แก่ผู้มาเยือนได้

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของอำเภอนาตาล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์สามารถนำมารองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง แต่ผู้มาเยือนยังไม่รู้จักมากนักและมักถูกมองว่าเป็นอำเภอทางผ่าน ดังนั้นการศึกษาในประเด็นนี้จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้มาเยือนอยากมาสัมผัสความเป็นนาตาลมากขึ้น

References

- Apiwong, P. (2007). **Folklore and the Construction of Ethnic Identity of Tai Lue, Ban Huai Kon, Amphoe chaloem Phrakiat, Changwat Nan** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Community Development Department. (2018). **Operational Mobilization of OTOP Nawatwithi's Tourism Community**. E-BOOK. Community Development Department. (In Thai)
- Department of Highways. (2018). **Suitability Study of Economic, Engineering and Environmental Impact and Explore the Network of 6th Thai-Lao Friendship Bridge (Ubon Ratchathani – Salavan)**. [Unpublished Manuscript]. The Meeting on Preventive, Remedial and Environmental Impact Reduction (Subgroup No. 2). (In Thai)
- Department of Mineral Resources. (2007). **Natural Geological Attractions**. Retrieved from http://www.dmr.go.th/n_more_news.php?filename=ne09 (In Thai)
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation (2010). **National Parks of Northeast**. National Park Office. (In Thai)
- Esan information @Ubon ratchathani. (2021, July, 15). **Wat Phra To**. Retrieved from <http://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/esaninfo/?p=2929> (In Thai)
- Jankaew, B. (2015). **The study of Border Tourism Potential, Chiang Khong District, Chiang Rai Province** (Master's thesis). Maejo University, Chiang Mai. (In Thai)
- Janruang, J., Weerotpadungpong, N., Chimngamsert, C., Meesawadikul, W., Rattanaprayoon, S., Wanawat, B., Faiikhoksung, P., Panyayong, W.,
- Kongkhaow, P., Thammayom, A., Mean, S., (2019). **Adding Value to Cultural Tourism: Exploring Ways to Increase Tourism's Impact with Community Resources along Khmer Civilization in The Southern Isan-Cambodia (Phimai-Angkor Wat/Angkor Thom)** [Grant]. Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (In Thai)

- Jaruwon, P. (2016). **Folklore and Tourism: Nong Khao Cultural Village, Kanchanaburi Province.** Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Jearamas, S. (2020). **The High Value of Natan: The southern sheriff tells the story of Northeastern Region.** Ubon Ratchathani: Yongsawat Intergroup. (In Thai)
- Khowdee, S. (2016). **Sandonta Ancestor Worship Tradition of Changwat Surin: The Construction of an Invented Tradition and Role.** Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Na Thalang, S. (2020). Creative Folklore: A Review of Its Social Context and Related Concepts. **Journal of Letters**, 42 (2),1-74. (In Thai)
- Na Thalang, S. (2016). **Creative Folklore: Synthesis and theory.** Bangkok.Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization). (In Thai)
- Niruthrakul, Y. (2011). Creative Economy. **eTAT Tourism Journal**, 4 (2), 1-20. Retrieved from www.eTATjournal.com. (In Thai)
- Royal Forest Department (n.d.). **National Reserved Forest.** Retrieved from http://forestinfo.forest.go.th/National_Forest.aspx (In Thai)
- Runcharoen, C. (2021, 21 July). **Ancient Archives Part 9.** [Facebook]. Retrieved from https://www.facebook.com/https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=4142838062441197&id=100001451318001 (In Thai)
- Sittisunthorn, P., Gardner, S and Smart, D. (2006). **Northern Caves.** Riverbooks. Bangkok.Nilathi, S. **Cotton: The Woven Fabric of Life and Socialization.** Retrieved from <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/10/17>. (In Thai)
- Sujachaya, S. (2013). Cultural Capital and Today's Sacred Objects. **Journal of Letters**, 42 (2), 75-102. (In Thai)
- Sirivejjabhandu, A. (2019) Tourism Identity and Marketing in the Special Economic Zone (SEZ): Case Study of Northeast Thailand and Central Laos. **Sisaket Rajabhat University Journal**, 13 (1), 82-93. (In Thai)
- The Fine Arts Department. (2017). **Training Materials for Interpreters at Archaeology Information Center of Si Khun Village, Phang Khen Subdistrict, Na Tan District, Ubon Ratchathani.**[Project]. The Fine Arts Department. (In Thai)

Tularak, U. (2018). **Indigo Live: Indigo-dyed fabric culture of Thai-Laos.**

Retrieved from <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/10/17> (In Thai)

นิทานชาดก เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร: ความเป็น วีรบุรุษของพระเวสสันดรเชิงเทพปกรณัม

The Jataka Tales of Maha Vessantara - Kumara Chapter: The Heroism of Phra Vessantara in the Point of Myth

อรรถ ดิทีสุด¹ / กาญจนา วิชญาปกรณ์²
Ath Ditisood¹ / Kanchana Withchayapakorn²

¹โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก 65000, ประเทศไทย
¹Naresuan University Secondary Demonstration School, Faculty of Education, Naresuan University
Phitsanulok 65000, Thailand

²ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก 65000, ประเทศไทย
²Thai Language Department, Faculty of Humanities, Naresuan University
Phitsanulok 65000, Thailand

Corresponding author. Email: Atthaporn.di@gmail.com

Received: December 24, 2021

Revised: 08 April 2022

Accepted: April 13, 2022

Abstract

The purposes of the study was to study orders, meanings and values of messages from the spiritual adventures of the Jataka tales of Maha Vessantara - Kumara Chapter in the tales regarding the Joseph Campbell's concept of heroic adventures in the point of myth. The five tales studied were Mahajati Kham Luang, Kap Mahajati, Rai-yao Maha Vessantara Jataka, Kumara Khamchan, Kumara Khamklon or Kumara Khampleng. The result revealed that Phra Vessantara had spiritual adventures following to world's ideas that were the beginning of spirit's journey from the World of a Common Day and The Ultimate Boon or the end at taking elixir or magical stuff. However, Phra Vessantara's adventures had the difference from the world's ideas that was the explanation of developed spirit to achieve goals of Buddhism's concept and that spirit had no return to its lower level. In addition, the messages of adventures of Phra Vessantara showed

the heroism from the seven - performing meritorious acts: wisdom, loving-kindness, determination, patience, truthfulness, equanimity, and generosity. The generosity was especially a valuable message of the Jataka tales of Maha Vessantara - Kumara Chapter in every tale; moreover, this meritorious act highly focused on self – sacrifice for a good cause and detachment of worldly conditions for long-lasting happiness of oneself and society.

Keywords: Maha Vessantara Jataka - Kumara Chapter, Heroism, Myth

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลำดับขั้นตอน ความหมายและคุณค่าของสารจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรในนิทานชาดก เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร ตามแนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษเชิงเทพปกรณัมของโจเซฟ แคมป์เบลล์ โดยศึกษาจากนิทานทั้งหมด 5 ส่วน ได้แก่ มหาชาติคำหลวง กาพย์มหาชาติ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กุมารคำฉันท์ และกุมารคำกลอนหรือกุมารคำเพลง ผลการศึกษาพบว่า พระเวสสันดรทรงผจญภัยทางจิตวิญญาณตามลักษณะแนวคิดสากล เริ่มจากการเดินทางของจิตจากโลกสามัญ (World of a Common Day) ไปสิ้นสุดที่ขั้นได้น้ำอมฤตหรือของวิเศษ (The Ultimate Boon) แต่การผจญภัยของพระเวสสันดรมีจุดเด่นที่แตกต่างจากแนวคิดสากล คือ การนำเสนอกลวิธีการทำงานของจิตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามอุดมคติของพุทธศาสนา โดยเป็นการเดินทางของจิตที่พัฒนาสูงขึ้นแล้ว จึงไม่มีขั้นตอนการกลับคืน (Return) สู่ภาวะสามัญอันเป็นภาวะที่ด้อยลง นอกจากนี้ ขั้นตอนต่าง ๆ ในการผจญภัยนำเสนอสารที่แสดงความเป็นวีรบุรุษของพระเวสสันดรด้วยการบำเพ็ญบารมี 7 ประการ ได้แก่ ปัญญาบารมี เมตตาบารมี อธิษฐานบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อุเบกขาบารมี และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ทานบารมีซึ่งเป็นสารสำคัญที่ทรงคุณค่าจากนิทานชาดก เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารทุกส่วน ที่มุ่งเน้นการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมถึงการปล่อยวางในโลกธรรม เพื่อให้ความผาสุกเกิดขึ้นแก่ตนเองและสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร ความเป็นวีรบุรุษ เทพปกรณัม

บทนำ

มหาเวสสันดรชาดกผ่านถ่ายทอดแบบมุขปาฐะจากพระโอรสของพระพุทธเจ้าเป็นพระองค์แรกต่อพระสงฆ์และพระประยูรญาติที่มหาวิหารนิโครธารามในกรุงกบิลพัสดุ์ เมื่อครั้งเสด็จไปโปรดพระญาติวงศ์ ครั้งนั้นได้บังเกิดฝนโบกขรพรรษตกลงมาเช่นเดียวกับเมื่อครั้งที่เสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรเป็นเหตุให้พระองค์ตรัสถึงมหาเวสสันดรชาดกให้บุคคลทั้งหลายฟัง (Munlikamat, 2008, p. 61) จากนั้น พุทธบริษัทได้ถ่ายทอดนิทานสืบทอดมาตามการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในส่วนดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนานั้น นิทานพระเวสสันดรกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย ตั้งแต่ “พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยครั้ง

แรกเมื่อพระโสมพะมิตรและพระอัครราชกุมารีเดินทางไปประกาศศาสนาที่สุวรรณภูมิ และเชื่อว่าบริเวณพระปฐมเจดีย์และใกล้เคียงจะเป็นสุวรรณภูมิ” (Punyanuphap, 1998, p. 197) พุทธศาสนิกชนไทยมีความนิยมในนิทานมหาเวสสันดรชาดกหรือนิทานมหาชาติอย่างแพร่หลายมาเนิ่นนานตามความเชื่อในพระมาลัยสูตรว่า สามารถช่วยให้ผู้ที่ฟังนิทานมหาเวสสันดรชาดกหรือเทศน์มหาชาติจบภายในวันเดียว จะได้กุศลมากและจะได้พบพระศรีอารียผู้ที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต ตลอดจนการสร้างนิทานเวสสันดรชาดกให้เป็นลายลักษณ์เป็นการต่ออายุพระสูตรไม่ให้สูญหายตามคำพยากรณ์เรื่องอันตรธาน 5 ก็ย่อมได้กุศลมากเช่นกัน ซึ่งปรากฏหลักฐานว่ามีการเทศน์มหาชาติในจารึกนครชุม แสดงว่าความนิยมมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นอย่างน้อย (Phrasedsakayawong, 1990, p. 18) โดยผ่านวัฒนธรรมมุขปาฐะสืบเนื่องมาโดยมาก

ในส่วนนิทานลายลักษณ์อันเป็นหลักฐานสำคัญที่หลงเหลืออยู่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายว่า นิทานมหาเวสสันดรชาดกมีหลากหลายสำนวน เช่น สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งอยุธยาพบ**มหาชาติคำหลวง** ต่อมา ในสมัยพระเจ้าทรงธรรมมี**กาพย์มหาชาติ** หลักฐานสำคัญที่เน้นย้ำความนิยมในการแต่งมหาชาติในสมัยอยุธยา คือ **มหาชาติกลอนเทศน์**ที่มีอยู่หลายสำนวนมาก นอกจากนี้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ยังมี**ลิลิตมหาชาติ** และ**มหาชาติคำฉันท์** แสดงถึงความแพร่หลายของเรื่องมหาชาติในสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง (Sangkaphanthanon, 2013, p. 231) และเป็นรูปธรรมชัดเจนผ่านการบันทึกเพื่อเก็บรักษาเรื่องมหาชาติให้คงอยู่ยั่งยืนนาน

ข้อสังเกตสำคัญ คือ นอกจากกระแสศรัทธาอันแรงกล้าที่พุทธศาสนิกชนมีต่อพระพุทธศาสนา มาเนิ่นนาน สาเหตุสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งที่นิทานมหาเวสสันดรชาดกดำรงอยู่อย่างมั่นคงเพราะได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นปกครอง ดังเช่นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระมหากษัตริย์ทรงพระปรีชาญาณในการนำนิทานมหาเวสสันดรมาใช้จรรโลงอำนาจโดยนำเสนอภาพลักษณ์ว่าพระมหากษัตริย์เป็นพระโพธิสัตว์พระองค์หนึ่ง ทรงมีหน้าที่ค้าชุดแลพระพุทธศาสนา กระบวนการดังกล่าวนำเสนอผ่านการเทศน์มหาชาติซึ่งมีนัยสื่อถึงพระมหากษัตริย์ว่าทรงเป็นเสมือนพระเวสสันดรผู้บำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ ดังนั้น ผู้คนที่ศรัทธาในพระเวสสันดรก็ย่อมเคารพนับถือในพระมหากษัตริย์ด้วย เป็นการแผ่พระบารมีไปในพุทธศาสนจักรและราชอาณาจักรอย่างแยกกาย ภายใต้อุดมคติที่ว่าความเชื่อถือศรัทธาต่อพระมหากษัตริย์และพระพุทธศาสนาย่อมหลอมรวมให้เกิดความมั่นคงและความสงบสุขของรัฐ (Yungjarern & Thanaprasitphattana, 1986, pp. 56, 117) ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนทุกชนชั้นและหล่อหลอมเป็นวัฒนธรรมสำคัญของชาติไทยอย่างเหนียวแน่น ดังเช่นที่เรื่องมหาชาติหรือนิทานมหาเวสสันดรชาดกมีการถ่ายทอดทั้งรูปแบบมุขปาฐะและลายลักษณ์อย่างหลากหลายและมีสืบตลอดมา

เรื่องราวตลอดพระชนม์ชีพของพระเวสสันดรสัมพันธ์กับลักษณะ “การผจญภัยของวีรบุรุษ” ตามแนวคิดของโจเซฟ แคมป์เบลล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ กัณฑ์กุมารซึ่งอาจสื่อถึงความป็นวีรบุรุษของพระเวสสันดรอย่างชัดเจน เพราะเป็นตอนที่แสดงจุดสูงสุด (Climax) ของเรื่องที่น่าเสนอแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการให้ทาน โดยที่ “กัณฑ์กุมารซึ่งเป็นกัณฑ์สำคัญยิ่งกว่ากัณฑ์ใดๆ ใน 13 กัณฑ์ . . . เป็นตอนที่พระเวสสันดรได้บำเพ็ญเพียรบริจาคบุตรเป็นมามหากุญทานอันเป็นทานยิ่งใหญ่เหนือทานใดๆ” (Fine Arts Department, 1996, p. Introduction) เพื่อการตรัสรู้ธรรมและนำความสุขมาสู่มหาชนในภายภาคหน้า

เมื่อพิจารณาเรื่องราวในกัณฑ์กุมาร พบว่าจิตของพระเวสสันดรก็เข้าลักษณะการผจญภัยของวีรบุรุษด้วย แม้ว่าเหตุการณ์ในกัณฑ์นี้พระองค์ไม่ได้เสด็จออกไปจากสถานที่เดิมก็ตาม แต่จิตเกิดการเปลี่ยนผ่านภาวะต่างๆ และเข้าสู่พื้นที่พิเศษด้วยมโนกรรมเพื่อฝึกตนให้มีลักษณะพิเศษ สมดังที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายล้วนเทิดทูนพระองค์เป็นพระโพธิสัตว์ผู้ยิ่งใหญ่และเปี่ยมล้นด้วยบุญญาภานูภาพจากการทำบุตรทาน จึงนับว่าทรงเป็น “วีรบุรุษ” ตามแนวคิดของโจเซฟ แคมป์เบลล์

โจเซฟ แคมป์เบลล์ นักเทพปกรณัมผู้มีชื่อเสียงระดับโลกได้คิดค้นแนวคิดการเดินทางของวีรบุรุษในเทพปกรณัม โดยผสมผสานแนวคิดเรื่องการศึกษาโครงสร้างนิทานของวลาดิมีร์ พรอพพ์เข้ากับแนวคิดจิตวิเคราะห์ของซิกมุนด์ ฟรอยด์ และนำมาอธิบายการเดินทางของวีรบุรุษในเทพปกรณัมที่มีความสัมพันธ์กับขั้นตอนต่างๆ ในชีวิตมนุษย์ (the rites of passage) ที่เป็นการก้าวผ่านภาวะสำคัญอันยากลำบากในชีวิต อีกทั้งเผยให้เห็นคุณค่าและความหมายจากเรื่องราวอันสั่งสมมายาวนานและถูกปรับให้เป็นอุปลักษณ์ในรูปแบบของเทพปกรณัม (Campbell, 2008)

เทพปกรณัมมักเป็นเรื่องราวของเทพเจ้า อันเป็นบุคลาธิษฐาน (Personification) ของแรงผลักดันหรือระบบค่านิยมที่มีบทบาทในชีวิตมนุษย์และจักรวาล อันเป็นตัวแทนของศักยภาพทางจิตวิญญาณในตัวมนุษย์ เป็นพลังที่ทำให้ชีวิตมีการขับเคลื่อนไป เทพปกรณัมทุกเรื่องเติบโตมาจากสังคมใดสังคมหนึ่ง เกิดจากการที่อนุภาคสำคัญๆ ในสังคมได้หลอมรวมกันเข้าเป็นเทพปกรณัมที่ซับซ้อนขึ้น นอกจากนี้ เทพปกรณัมยังเป็นอุปลักษณ์ที่ให้สาระและความหมายบางประการที่สามารถชักนำจิตใจของผู้อ่านหรือฟังให้รับรู้ประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ เพราะอุปลักษณ์นั้นเป็นสิ่งแทนประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ เทพปกรณัมจึงมีไว้เพื่อชี้แนะเกี่ยวกับระบบพฤติกรรมชีวิตในเบื้องต้น เมื่อมีปัญหาชีวิตก็หาสิ่งที่เกิดขึ้นในเทพปกรณัมซึ่งคล้ายคลึงกับปัญหาปัจจุบันในชีวิตจริงมาเป็นแนวทางแก้ไขแก่เราได้ (Campbell, 2008, pp. 9, 47, 48, 297) ความหมายอันทรงคุณค่าเหล่านั้น พิจารณาจากโครงสร้างการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัมตามลำดับขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษที่ปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ไว้

เรื่องราวของเทพปกรณัมได้แสดงภารกิจของวีรบุรุษ เริ่มตั้งแต่การออกจากสังคมหนึ่งที่น่าจะปกป้องเขาได้ แต่เขาออกเดินทางมาสู่ดินแดนใหม่ที่ให้ประสบการณ์ใหม่ ต้องความและแก้ไขปัญญาคชีวิตด้วยตนเอง เมื่อพบว่าตนเองตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากยิ่ง ความกล้าหาญที่จะเผชิญกับการทดสอบช่วยให้เขาได้นำศักยภาพในตนเองมาใช้ตีความและแก้ปัญญา เมื่อสำเร็จแล้วก็แนะนำให้คนอื่นรับทราบประสบการณ์ที่เขาได้รับมานั้นด้วย (Campbell, 2008, p. 82) หรืออาจตีความให้สัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์ตามแนวคิดของแคมเบลล์เกี่ยวกับการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัมทั้ง 3 ขั้นตอนให้เป็นรูปธรรมได้ว่า การพลัดพราก (Separation) คือการที่มนุษย์จะก้าวข้ามไปสู่อีกสภาวะหนึ่ง และมีการเตรียมพร้อมตนเองเพื่อเผชิญกับสภาวะใหม่ที่ไม่คุ้นเคยนั้น เมื่อเกิดความพร้อมอย่างดีแล้ว มนุษย์ก็เข้าสู่ภาวะการเปลี่ยนผ่านในขั้นการสถาปนา (Initiation) ด้วยความหวาดกังวลที่ต้องพบเจอกับภาวะใหม่ จากนั้นเป็นขั้นการกลับคืน (Return) คือ มนุษย์มีความสมบูรณ์พร้อมในภาวะใหม่โดยไม่มีความหวาดกังวลหรืออุนวายใจ (Na nongkhay, 2011, p. 295) อนึ่ง เทพปกรณัมจะสอนสิ่งที่อยู่เบื้องหลังวรรณคดีและศิลปะ และสอนเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์เพราะเทพปกรณัมเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับขั้นตอนต่างๆ ในชีวิต (Campbell, 2008,

p. 23) ดังนั้น แนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัมจึงสามารถนำมาศึกษาให้เห็นการเปลี่ยนผ่านภาวะของพระเวสสันดรไปสู่ความเป็นวีรบุรุษ (โพธิสัตว์) ในภาวะใหม่และตีความเรื่องราวอันเป็นสัญลักษณ์นี้ให้เห็นสาระสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้และได้รับความนิยมนับเนื่องมาถึงปัจจุบัน

งานวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษา คือ ศึกษานิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารที่เป็นลายลักษณ์ฉบับสำคัญของราชสำนักและฉบับของกวีคนสำคัญ เพราะสำนวนเหล่านี้เป็นที่นิยมใช้อ่านและเทศน์ อีกทั้งเป็นที่นิยมศึกษาในวงวิชาการ ได้แก่ **มหาชาติคำหลวงสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ภาษัฒมหาชาติสมัยพระเจ้าทรงธรรม ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก** สำนวนของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) **กุมารคำฉันท์** พระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ามณฑาและพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอุบล และ**กุมารคำกลอนหรือกุมารคำเพลง**ของพระเทพโมลี (กลั่น) รวม 5 สำนวน โดยที่**ลิลิตมหาชาติ** ยังไม่พบกัณฑ์กุมาร จึงไม่ได้นำมาศึกษาวิจัย

อนึ่ง นิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารทุกสำนวนที่นำมาศึกษานั้น แม้จะมีรูปแบบและรายละเอียดต่างกันบ้าง แต่เนื้อเรื่องยังคงมีอนุภาคและแบบเรื่องที่สำคัญเหมือนกัน จึงคงสาระสำคัญของเรื่องราวไว้ครบถ้วน ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสาระสำคัญที่เหมือนกันดังกล่าวโดยยึดถือว่าทุกสำนวนเป็นเรื่องเดียวกัน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์ คือ “การผจญภัยของพระเวสสันดร” ในความหมายว่า จิตของพระเวสสันดรที่เผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ในกัณฑ์กุมารและทำให้พระองค์เกิดอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ และนิยาม “ความเป็นวีรบุรุษของพระเวสสันดร” ว่า ความเป็นพระโพธิสัตว์ผู้มีจิตที่สะอาดบริสุทธิ์ขึ้น จึงห่างไกลจากความเป็นปุถุชนและทรงมีบารมีเพิ่มพูนมากขึ้น ส่วนคำว่า “โพธิสัตว์” หมายถึง ผู้ที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า มีลักษณะพิเศษกว่าบุคคลทั่วไป คือ มุ่งบำเพ็ญบารมีอย่างยิ่งยวดเพื่อยกระดับจิตของตนให้เข้าถึงการตรัสรู้และช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ตาม

แนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานิทานพระเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารในครั้งนี้ คือ การผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัม ของโจเซฟ แคมพ์เบลล์ เพื่อพิสูจน์การก้าวข้ามภาวะของพระเวสสันดรไปสู่ความเป็นพระโพธิสัตว์มากขึ้น ด้วยว่าลำดับขั้นการผจญภัยดังกล่าวนำเสนอการสร้างบารมีอันยิ่งยวดเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณ อีกทั้งเพื่อนำเสนอคุณค่าของนิทานเรื่องนี้ในเชิงเทพปกรณัม

สมมติฐานของการวิจัย คือ พระเวสสันดรมีความเป็นวีรบุรุษ (โพธิสัตว์) ด้วยการเปลี่ยนผ่านภาวะของจิตให้สูงส่งดิ่งามมากขึ้น แต่การเดินทางผจญภัยของจิตนี้ ไม่มีการกลับคืนสู่โลกสามัญ สาระสำคัญที่แฝงอยู่ในเรื่อง คือ การบำเพ็ญบารมีต่างๆ ในหลักทศบารมี และให้แง่คิดเกี่ยวกับการเสียสละซึ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตในสังคมของมนุษย์ อีกทั้งสารนี้ยังให้คุณค่าต่อชีวิตมนุษย์ คือ ทำให้มนุษย์ผู้ประพฤติตามสารสำคัญนั้นๆ มีจิตใจสงบสุข และคนในสังคมก็รู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลำดับขั้นตอนการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรในนิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร ตามแนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษเชิงเทพปรณัมของโจเซฟ แคมพ์เบลล์
2. เพื่อศึกษาความหมายของสารจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรในนิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร ตามแนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษเชิงเทพปรณัมของโจเซฟ แคมพ์เบลล์
3. เพื่อศึกษาคุณค่าของสารจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรในนิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร ตามแนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษเชิงเทพปรณัมของโจเซฟ แคมพ์เบลล์

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่นำแนวคิดการเดินทางผจญภัยของวีรบุรุษเชิงเทพปรณัม โดยศึกษาตัวละครที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับพระเวสสันดรมากที่สุด คือ พระศรีอริย์ จากวิทยานิพนธ์ของ Kasemphonlakun (2009) เรื่อง **ตำนานพระศรีอริย์ในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท** โดยศึกษาลำดับขั้นตอนการผจญภัยของพระศรีอริย์ในฐานะวีรบุรุษตั้งแต่อดีตกาลยาวนานจนถึงสมัยของพระองค์ พบว่าโครงสร้างชีวิตสมบูรณ์ของพระศรีอริย์ประกอบด้วย “ช่วงเวลา” และ “พื้นที่” ซึ่งพื้นที่นี้มีความแตกต่างของโลกศักดิ์สิทธิ์กับโลกสามัญ โดย “ช่วงเวลา” และ “พื้นที่” นั้นก่อให้เกิดตำนานพระศรีอริย์ในสังคมไทยอย่างหลากหลาย ผลการศึกษานี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับการผจญภัยของพระสงฆ์รูปสำคัญที่กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ของ Puriwanchana (2012) เรื่อง **อิทธิปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์: ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง** พบว่าพระเกจิอาจารย์ก็มีเหตุการณ์ในชีวิตตามลำดับขั้นตอนการเป็นวีรบุรุษตามขนบนิยมที่พบในเรื่องราวประวัติของบุคคลในคัมภีร์พุทธศาสนา โดยลักษณะอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เป็นไปตามขนบนิยมทางพุทธศาสนาเช่นกัน เช่น การแสดงอภิญญา แต่มีบางส่วนที่แตกต่างไปอันเนื่องมาจากอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมไทย แต่ทั้งส่วนที่เป็นไปตามขนบนิยมและส่วนที่แตกต่างไปข้างนั้นล้วนส่งเสริมความศักดิ์สิทธิ์แก่ชีวประวัติซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อธุรกิจการทำวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับพระเกจิอาจารย์เหล่านั้น

ไม่เพียงแต่การศึกษาการผจญภัยของบุคคลสำคัญในพุทธศาสนจักรเท่านั้น บุคคลสำคัญในราชอาณาจักรในฐานะพระมหากษัตริย์ก็ได้มีผู้ศึกษาไว้และนำเสนอผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการผจญภัยของพระศรีอริย์และพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง คือ วิทยานิพนธ์ของ Suwannapratet (2008) เรื่อง **สมเด็จพระนเรศวรมหาราช: พลังขับเคลื่อนเบื้องหลังอำนาจประชาชาติ** เป็นการศึกษาพระราชประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในหลายแง่มุม ในส่วนแง่มุมเทพปรณัมนั้นพบว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีพระราชประวัติตามแนวคิดเทพปรณัมทั้งสายตะวันออกและตะวันตก ในสายตะวันออก คือ เรื่องราวการทำสงครามอันเป็นหน้าที่สำคัญของพระราชชาติตามแนวคิดในคัมภีร์ภควัทคีตาและไคตติรียะอุปนิษัท ส่วนในสายตะวันตก เช่น สมเด็จพระนเรศวรมีพระราชบิดาเป็น

กษัตริย์ ต้องทรงไปประทับและทรงเป็นบุตรีบุญธรรมผู้อื่นในต่างแดน สวรรคตอย่างลึกลับ และมีพระบรมราชานุสาวรีย์หลายแห่ง งานวิจัยนี้ พบว่าตัวเอกคือสมเด็จพระนเรศวรต้องทรงออกผจญภัยด้วยการทำสงครามหลายครั้ง ความเสียสละและความกล้าหาญของพระองค์จึงควรค่าที่อนุชนจะดำเนินรอยตาม

นอกจากนี้ งานวิจัยที่ใช้ข้อมูลในบริบทสังคมสมัยใหม่ คือ วิทยานิพนธ์ของ Rattanakarun (2004) เรื่อง **นิทานในเกมคอมพิวเตอร์: การสืบสานและสร้างสรรค์** ยังนำเสนอผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยศึกษา “นิทานสวมบตบาท” ในเกมซึ่งผู้เล่นสวมบตบาทเป็นตัวละครเอกออกผจญภัย เกมเหล่านี้สร้างมาจากเรื่องราวของนิทานพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ นิทานวีรบุรุษที่ตัวเอกออกต่อสู้ผจญภัยเพื่อความสงบสุขของสังคม มีอนุภาควีรบุรุษเป็นอนุภาคเด่นของทุกโครงเรื่องอันเป็นการสืบทอดการเดินทางเปลี่ยนผ่านลำดับขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษจากนิทานให้คงไว้ในเกม อีกทั้งยังสร้างสรรค์อนุภาคใหม่ๆ แก้ววีรบุรุษ เช่น พลังจากอาวุธวิเศษ มีการผสมผสานการเล่นลงในเกมอันเป็นนิทานในบริบทสังคมสมัยใหม่อย่างกลมกลืน เช่นเดียวกับการผจญภัยของตัวละครในภาพยนตร์ไทยจากวิทยานิพนธ์ของ Na nongkhay (2013) เรื่อง **พระเอกและผู้ร้ายในภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทย: การวิเคราะห์ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม** ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการผจญภัยของวีรบุรุษเชิงเทพปรกรณ์ พบว่าภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทยมีโครงสร้างการผจญภัยของวีรบุรุษเช่นเดียวกับนิทาน ตำนาน และเทพปรกรณ์ของตะวันตกซึ่งชี้ให้เห็นว่าแบบเรื่องของภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทยสอดคล้องกับการเดินทางของวีรบุรุษในวัฒนธรรมสากล เช่น ตัวเอกเริ่มจากความเป็นปุถุชนแล้วได้เข้าสู่พื้นที่พิเศษเพื่อต่อสู้กับเหล่าร้ายและกลับสู่โลกสามัญเดิมอย่างเป็นวัฏจักร นอกจากนี้ลักษณะบางประการของภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทยยังแสดงลักษณะเฉพาะของสังคมวัฒนธรรมไทยที่สืบทอดมาจากนิทานพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ อนุภาคการไถ่นาง แสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทยมีการผสมผสานความเป็นสากลและความเป็นพื้นบ้านไว้ในเรื่องราวที่นำเสนอในบริบทสังคมปัจจุบันได้อย่างลงตัว

งานวิจัยที่นำแนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษของโจเซฟ แคมป์เบลล์มาใช้ศึกษาตัวละครที่มีสถานะเป็นพระโพธิสัตว์ พระสงฆ์ พระมหากษัตริย์ ตัวละครเอกในนิทานพื้นบ้านและภาพยนตร์ โดยใช้กลุ่มข้อมูลที่หลากหลายทั้งตำนาน นิทาน เอกสารทางประวัติศาสตร์ เกม และภาพยนตร์ มีผลการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน คือ ตัวละครได้ต่อสู้ผจญภัยและก้าวข้ามผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เป็นการพัฒนาตนเองและกลับมากอบกู้วิกฤตหรือแก้ไขปัญหาให้สังคมส่วนรวม

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) มีขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมนิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร 5 สำนวนจากกวีคนสำคัญที่สร้างผลงานอันเป็นที่รู้จักและนิยมอย่างแพร่หลายในสังคมไทย ได้แก่

- 1.1 มหาชาติคำหลวง สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
- 1.2 กาพย์มหาชาติ สมัยพระเจ้าทรงธรรม
- 1.3 ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก สำนวนของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)
- 1.4 กุमारคำฉันท์ พระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ามณฑาและพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอุบล
- 1.5 กุमारคำกลอนหรือกุมารคำเพลงของพระเทพโมลี (กลิ่น)

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษของโจเซฟ แคมป์เบลล์มาใช้ศึกษาตัวละคร

3. วิเคราะห์ลำดับขั้นตอนการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรจากโครงสร้างการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัมตามลำดับขั้นตอนชีวิตของวีรบุรุษ 3 ขั้นตอนใหญ่ของโจเซฟ แคมป์เบลล์ดังต่อไปนี้ (Na nongkhay, 2013, p. 32)

ตารางที่ 1 การเดินทางผจญภัยของวีรบุรุษซึ่งเทพปกรณัมตามแนวคิดของโจเซฟ แคมป์เบลล์

ขั้นที่ 1	ขั้นที่ 2	ขั้นที่ 3
การพลัดพราก Separation	การสถาปนา Initiation	การกลับคืน Return
การดำรงอยู่ในโลกสามัญ	เข้าสู่เส้นทางทดสอบ	ปฏิเสธการหวนกลับ
World of a Common Day	The Road of Trials	Refusal of the Return
การเรียกร้องให้ออกผจญภัย	การได้พบพี่สาวหรือน้องสาวที่ช่วย	การหลบหนีด้วยวิธีพิเศษ
Call to Adventure	Meeting with the Goddess	The Magic Flight
การปฏิเสธการเรียกร้องนั้น	พบหญิงที่ชวนใจ	การได้รับการช่วยเหลือ
Refusal of the Call	Woman as the Temptress	Rescue from Without
ได้รับความช่วยเหลือจาก	การไถ่คืนให้บิดา	การก้าวข้ามกลับไปสู่โลกสามัญ
อำนาจเหนือธรรมชาติ	Atonement with the Father	The Crossing the Return
Supernatural Aid		Threshold
พบผู้ช่วยเหลือหรือคำแนะนำ	ได้รับการยกย่อง ยอมรับ	ยิ่งใหญ่ในสองโลก
จากนักปราชญ์หรือของวิเศษ	Apotheosis	The Master of the Two Worlds
Meeting with the Mentor		
การก้าวเข้าสู่โลกแห่งอันตราย	ได้น้ำอมฤตหรือของวิเศษ	กลับคืนสู่โลกสามัญ นำความสุข
Crossing the First Threshold	The Ultimate Boon	ความดีงามคืนโลกสามัญด้วยอำนาจ
		ของวิเศษ Freedom to Live

4. วิเคราะห์ความหมายของสารจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรตามแนวทางของ Somdetphratheppharatratsuda Sayamborommaratchakumaree (1989) คือหลักทศบารมี ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี

5. วิเคราะห์คุณค่าของสารจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรตามหลักทศบารมีเช่นเดียวกับที่วิเคราะห์ความหมายของสารจากการผจญภัย โดยวิเคราะห์ประกอบกับหลักโลกธรรม 8 ตามแนวทางของ Phramaha Somchay Thanawuttho (2004, pp. 331-335) ได้แก่ ได้ลาภ ได้ยศ ได้สรรเสริญ ได้สุข เสื่อมลาภ เสื่อมยศ ถูกนินทา และตกทุกข์

6. นำเสนอผลการศึกษา สรุป และอภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ความเป็นวีรบุรุษ (โพธิสัตว์) ของพระเวสสันดรในการผจญภัยเชิงเทพปรณัม

วีรบุรุษหรือพระเอกที่เป็นตัวหลักของเทพปรณัม เมื่อเสียชีวิตแล้ว จะกลับมาเกิดอีกเพื่อสั่งสมประสบการณ์ที่จะช่วยชำระล้างจิตใจ กระทั่งหลุดพ้นจากการติดอยู่ในดินแดนหนึ่ง (Campbell, 2008, p. 187) หรือเรียกว่านิพพาน เป็นลักษณะของพระเวสสันดรที่ทรงบำเพ็ญบารมีชำระจิตให้ผ่องแผ้ว และถึงพร้อมต่อการตรัสรู้ธรรม การพัฒนาจิตของพระเวสสันดรที่มีการก้าวผ่านภาวะต่าง ๆ ให้เกิดความบริสุทธิ์มากที่สุดนั้น สามารถนำมาจัดเข้ากับขั้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปรณัมได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ลำดับขั้นตอนการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดร ในนิทานมหาเวสสันดรชาดก
กัณฑ์กุมารตามแนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษเชิงเทพปรกรณ์ของโจเซฟ แคมเบลล์

ขั้นตอนสำคัญ ในการเดินทาง ของจิต	ขั้นตอนย่อย ในการเดินทางของจิต	เหตุการณ์ในนิทาน มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร
ขั้นที่ 1 การพลัดพราก (Separation)	การดำรงอยู่ในโลกสามัญ (World of a Common Day)	- พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญเพียรในป่าอย่างสงบ
	การเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call to Adventure)	- ลางบอกเหตุจากพระสุบินของพระนางมัทรี
	พบผู้ช่วยเหลือหรือคำแนะนำ จากนักปราชญ์หรือของวิเศษ (Meeting with the Mentor)	- ชูชก
	การก้าวเข้าสู่โลกแห่งอันตราย (Crossing the First Threshold)	- ชูชกทูลขอพระกุมารไปเป็นข้ารับใช้ - พระเวสสันดรตรัสว่าจะยกพระกุมารให้ชูชก
ขั้นที่ 2 การ สถาปนา (Initiation)	เข้าสู่เส้นทางการทดสอบ (The Road of Trials)	จิตเริ่มต่อสู้กับกิเลสอันเกิดจาก - ชูชกปฏิเสธที่จะพาพระกุมารไปพบพระเจ้า สญชัย - ชูชกปฏิเสธไม่ให้พระกุมารรอพบพระนางมัทรี - ชูชกบริภาษพระเวสสันดร - พระกุมารรำไห้รำพัน ณ ริมสระที่ต้องจากพระ บิดาพระมารดา
	ได้รับการยกย่อง ยอมรับ (Apotheosis)	- พระเวสสันดรยกพระกุมารให้ชูชก เกิด ปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติแสดงอนุโมทนา บุตรทาน
	การต่อสู้ครั้งสุดท้าย (Supreme Ordeal)	จิตต่อสู้กับกิเลสอย่างหนักจนชนะ กิเลสนั้นอัน เกิดจาก - ชูชกทำร้ายพระกุมารอย่างทารุณ - พระกุมารรำไห้รำพันในความทุกข์โศก อย่างหนัก
	ได้น้ำอมฤตหรือของวิเศษ (The Ultimate Boon)	- จิตผ่องใสไม่เศร้าหมอง เพราะสิ้นความอาลัย รัก และสงบนิ่ง เพราะสิ้นความโกรธ ทำให้ พระบารมีเปี่ยมล้น

จากตารางแสดงการผจญภัยของพระเวสสันดรเริ่มด้วย**ขั้นที่ 1 การพลัดพราก (Separation)** หมายถึง “การผจญภัยของวีรบุรุษโดยทั่วไปเริ่มจากการที่ใครบางคนถูกพรากบางสิ่งไปหรือรู้สึกว่ามีบางสิ่งขาดหายไปจากประสบการณ์ปกติที่มีอยู่ บุคคลผู้นี้จึงออกเดินทางผจญภัยที่เขาไม่เคยประสบพบพานมาก่อน” (Campbell, 2008, p. 256) เข้ากับลักษณะของพระเวสสันดรที่ทรงต้องการขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์มากขึ้น ด้วยการที่ “ทรงบริจาทานโดยมีพระประสงค์จะขัดความตระหนี่ ความอาลัยรักในตนเองและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตน ซึ่ง ... ล้วนเป็นอุปสรรคขัดขวางการได้บรรลุโพธิญาณทั้งสิ้น” (Bannaruj, 2006, p. 215) พระองค์ทรงเชื่อว่าเมื่อขัดเกลาได้แล้วจะก่อให้เกิดบารมีที่ทำให้สามารถค้นพบสัจธรรมหรือเรียกว่าการตรัสรู้ได้ในอนาคต เพื่อนำความจริงอันประเสริฐมาสั่งสอนสรรพสัตว์ให้พ้นทุกข์ มีแต่ความสุขอันเป็นนิรันดร์ ความจริงอันประเสริฐหรือสัจธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ถูก “พลัดพราก” ไปจากโลก กล่าวคือ ไม่มีผู้ใดทราบความจริงอันประเสริฐ ดังนั้น จึงต้องเกิดกระบวนการชำระจิตใจเพื่อให้รู้สัจธรรม ดังที่ปรากฏการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรในกัณฑ์กุมาร

การผจญภัยของพระเวสสันดรในกรณีนี้เริ่มจากขั้นการดำรงอยู่ในโลกสามัญ (World of a Common Day) ของจิต กล่าวคือ ตอนที่พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญเพียรในป่าอย่างสงบนั้น จิตของพระองค์ยังมีความตระหนี่ (มัจฉริย) อยู่บ้าง แม้ว่าพระองค์จะทรงบริจาทานมากมายแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถละความตระหนี่ได้หมดสิ้น นอกจากนี้ ยังทรงมีความโกรธและความอาลัยรัก “เนื่องจากพระโพธิสัตว์ยังเป็นปุถุชน” (Fine Arts Department, 2007, p. 12) จึงนับว่า “พระเวสสันดรก็ยังเป็นปุถุชน” (Bannaruj, 2006, p. 202) นั่นคือ ยังมีความเป็น “สามัญ”

การเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call to Adventure) ปรากฏในเรื่องตอนที่พระนางมัทรีทรงพระสุบินเมื่อใกล้เวลารุ่งเช้าของวันหนึ่งว่า มีบุรุษร่างกายกำยำน่ากลัวเข้ามาตัดพระพาหาทั้งสองข้าง ควักดวงพระเนตรทั้งสอง และผ่าพระอุระแล้วควักเอาดวงพระทัยไป พระนางมัทรีจึงทูลขอให้พระเวสสันดรทรงทำนายนความผืนนี้ พระเวสสันดรทรงทราบกลางบอเหตุนี้ว่าจะมีพราหมณ์เฒ่าเข้ามาทูลขอพระกุมารทั้งสอง จึงนับเป็นสัญญาณหรือการเรียกร้องให้พระองค์ทรงทราบว่าจะได้มีโอกาสดำเนินการตามความตั้งใจยิ่งใหญ่ คือ บริจาคพระกุมารแก่พราหมณ์เฒ่า เพื่อจิตจะได้ชำระความตระหนี่ให้เบาบาง ดังที่ Phrathammasakosajan (1988, pp. 275-277) กล่าวว่า ความผืนของพระนางมัทรีนั้นเป็นเรื่องดี นับว่าไม่เปล่าประโยชน์ ควรแก่การติดตามนัยบอกเหตุและไม่ได้เกิดจากความฟุ้งซ่าน

ส่วนขั้นตอนที่พบผู้ช่วยเหลือหรือคำแนะนำจากนักปราชญ์หรือของวิเศษ (Meeting with the Mentor) ในที่นี้ คือ ชูชก ผู้เป็นพราหมณ์เฒ่าขอทานแห่งแคว้นกาลิงค์ได้เดินทางด้วยความยากลำบากมาขอพระกุมาร “พราหมณ์ชูชก ถือว่าเป็นคนหนึ่งที่ทำให้ความประสงค์ของพระองค์ได้บรรลุถึงความสำเร็จ ... ทำให้พระเวสสันดรได้บทพิสูจน์อย่างชัดเจนว่า ความอาลัยรักเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดความโกรธแค้นและทำบาปต่างๆ ได้อีกมาก” (Bannaruj, 2006, p. 216) ทำให้พระเวสสันดรทรงมีโอกาสบำเพ็ญอุทธานเพื่อขัดความตระหนี่อันเป็นต้นเหตุแห่งความอาลัยรัก นอกจากนี้ ชูชกได้ปฏิบัติตนไม่ดีต่อพระเวสสันดรและพระกุมาร พระเวสสันดรจึงได้โอกาสชำระความโกรธและความอาลัยรักด้วย ดังนั้น ชูชก จึงเป็น “ผู้ช่วยเหลือ” ให้พระเวสสันดรได้ชำระจิตหลายประการและเกิดความบริสุทธิ์มากขึ้น

กว่าที่พระเวสสันดรทรงคาดหวังไว้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ช่วยเหลือในกรณีนี้มีความแตกต่างจากผู้ช่วยเหลือในเทพปกรณัมอื่นๆ กล่าวคือ ผู้ช่วยเหลือตัวเอกมักเป็นมิตรที่ปฏิบัติดีต่อผู้ที่เขาช่วย แต่ชุกกลับสร้างความไม่พอใจพระทัยแก่พระเวสสันดร กระทั่งทรงมีกิเลสอันก่อให้เกิดทุกข์และทรงระงับกิเลสและทุกข์นั้นได้ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของนิทานที่มุ่งเน้นความสำคัญของจิตที่ต้องเอาชนะกิเลส

เมื่อชุกเข้ามาทูลขอพระกุมารไปเป็นข้ารับใช้ นับเป็นการก้าวเข้าสู่โลกแห่งอันตราย (Crossing the First Threshold) หรือโลกพิเศษ ความอันตรายหรือความพิเศษดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีโอกาสได้พบกับความยากลำบาก คือ จิตจะได้มีโอกาสต่อสู้กับกิเลส ขั้นตอนนี้เริ่มตั้งแต่ตอนที่ชุกเริ่มเจรจาขอพระกุมารทั้งสองไปเป็นข้ารับใช้ โดยชุกยกอุปมาโวหารสรรเสริญพระเวสสันดรเป็นปัญจมหานทีที่หล่อเลี้ยงโลกให้อุดมสมบูรณ์ พระเวสสันดรก็ตรัสจะยกให้ ในขั้นนี้จิตของพระเวสสันดรเริ่มพ้นจากความเป็นสามัญบ้างแล้ว คือ จิตในขณะนั้นไม่แสดงความตระหนี่หรือกิเลสอื่นใด แต่กลับเปี่ยมด้วยความเบิกบานยินดีจะบริจาคพระกุมารแก่ชุกเพราะทรงกรุณาต่อชุก เพื่อชุกจะได้สมความประสงค์ นับเป็น “การก้าวเข้าสู่โลกอันตราย” อย่างงดงามเป็นเบื้องต้นเพื่อพัฒนาพระองค์ให้เป็นพระโพธิสัตว์ที่ประเสริฐขึ้น

พระโพธิสัตว์ คือ ผู้รู้ถึงความเป็นอมตะที่ทรงร่วมรับรู้ความทุกข์ของคนอื่นด้วยความกรุณา และมีพระทัยอันเปี่ยมสุข ความกรุณานี้ช่วยปลุกหัวใจจากความเป็นสัตว์ไปสู่ความเป็นมนุษย์ (Campbell, 2008, p. 340) เป็นลักษณะของพระเวสสันดรที่ทรงทราบถึงบรมสุขอันยั่งยืนแห่งนิพพานและทรงรับรู้ถึงความทุกข์ของสรรพชีวิต จึงทรงกรุณานำพาสรรพชีวิตเหล่านั้นให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดอันเป็นเหตุแห่งทุกข์ ดังเช่นที่ทรงยอมยกพระกุมารเป็นบุตรทาน พระองค์จึงไม่ทรงเป็นสิ่งมีชีวิต (สัตว์) แต่เป็นผู้มีใจสูง (มนุษย์) ในแบบ “โพธิสัตว์ หมายถึง บุคคลผู้ที่จะตรัสรู้” (Atsawawirunhakan, 2003, p. 45) หรือเรียกว่าเป็นวิรูปบุรุษ (โพธิสัตว์) ตามนัยของโจเซฟ แคมเบลล์

ผู้ได้ชื่อว่าเป็นวิรูปบุรุษนั้น คือ ผู้ค้นพบหรือทำบางสิ่งที่อยู่เหนือความสำเร็จและประสบการณ์ระดับปกติ และเป็นผู้ที่มอบชีวิตของตนให้กับบางสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวของเขาเอง ภารกิจของวิรูปบุรุษในลักษณะหนึ่ง คือ ภารกิจทางจิตวิญญาณ ซึ่งวิรูปบุรุษจะได้เรียนรู้และสัมผัสชีวิตทางจิตวิญญาณของมนุษย์ในระดับเหนือปกติ (Campbell, 2008, p. 255) นั่นคือ การสถาปนา (Initiation) ของพระเวสสันดรอันเป็นช่วงสถาปนาความเป็นพระโพธิสัตว์ผู้มีกิเลสเบาบางและมีพระบารมีเปี่ยมล้นอันเป็นภาวะจิตเหนือระดับปกติทั่วไป เพื่อจะได้ตรัสรู้และสั่งสอนมหาชนให้พ้นห้วงทุกข์ ด้วยการเสียดสพระกุมารอันเป็นที่รักยิ่ง เพื่อพระโพธิญาณที่นำประโยชน์ยิ่งใหญ่มาสู่โลก “อันเป็นหน้าที่สำคัญและยิ่งใหญ่กว่าการเป็นแต่พระบิดาของพระโอรสและพระธิดาทั้งสอง . . . การที่พระเวสสันดรช่วยเหลือสัตว์โลก ในที่สุดก็คือช่วยพระโอรสและพระธิดา” (Bannarui, 2006, pp. 205-206) ของพระองค์พร้อมกับสัตว์โลกอื่น ๆ ด้วย

เมื่อเข้าสู่ขั้นที่ 2 การสถาปนา (Initiation) เริ่มด้วยขั้นเส้นทางการทดสอบ (The Road of Trials) ทางจิต ชุกผู้มีวาทีศิลป์ได้สรรเสริญพระเวสสันดรในเบื้องต้น แต่กลับแสดงกิริยาไม่ดีต่อพระองค์ เหตุการณ์ตอนนี้ คือ พระเวสสันดรทรงเป็นห้วงพระกุมารผู้เยาว์วัยที่ต้องไปเป็นทาสรับใช้ผู้อื่นและทรงคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ชุกจะได้รับอย่างเต็มที่ จึงทรงแนะนำว่าหลังจากพระองค์ทรง

บริจาคพระกุมารให้แล้ว ชุชกควรพาพระกุมารไปเข้าเฝ้าพระเจ้าสณชัยและพระนางผุสดีผู้เป็นพระบิดา และพระมารดาของพระเวสสันดร เพื่อนำพระกุมารคืนสู่วังอันสุขสบายและชุชกก็จะได้ทรัพย์สมบัติมากมายคุ้มค่าแก่เขามากกว่าการที่ได้รับเพียงพระกุมารผู้วัยเยาว์ไปเป็นทาส แต่ชุชกกลับปฏิเสธข้อเสนอของพระเวสสันดร โดยอ้างว่าพระเจ้าสณชัยอาจทรงเข้าพระทัยผิดว่าชุชกลักพาพระกุมารมาแล้วลงราชทัณฑ์ จากนั้นพระเวสสันดรจึงทรงแนะให้ชุชกอาศัยที่พระอาศรมก่อนเพื่อพักผ่อนร่างกายและรอให้พระกุมารได้พบพระนางมัทรีก่อนด้วย แต่ชุชกก็ปฏิเสธอีกเป็นครั้งที่สอง ครั้นชุชกมองไม่เห็นพระกุมารจึงบริภาษพระเวสสันดรอย่างรุนแรงว่าทรงเป็นคนโกหกหลอกลวง ไม่ทรงยอมยกพระกุมารให้ตามที่ตรัส และกลับทรงแนะให้พระกุมารหนีไป เหตุการณ์ทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นว่า พระเวสสันดรเริ่มเข้าสู่ขั้นการถูกทดสอบจิตใจแล้ว เพราะการที่ชายชราสามัญชนผู้มีอาชีพขอทานผู้หนึ่งปฏิเสธพระดำริเสนอแนะและบริภาษพระองค์อย่างรุนแรง เป็นการหมิ่นพระเกียรติความเป็นกษัตริย์อย่างยิ่ง แต่พระเวสสันดรก็ทรงระงับพระทัยให้สงบ ไม่กริ้วหรือแสดงพระกริยาไม่ดี นอกจากนี้ พระองค์ทรงโคกเศร้ออาลัยรักพระกุมารทั้งสอง ณ ริมสระน้ำที่พระกุมารหนีลงไปซ่อน พระกุมารทรงรำไห่ร่ำพันเพราะอาลัยรักเช่นกัน และไม่ทรงต้องการจากพระบิดาพระมารดาไป แต่พระเวสสันดรก็ทรงระงับความโศกของพระองค์เอง และตรัสลอบพระกุมารให้ทรงคลายโศกด้วย เพราะ “การจะได้บรรลุพระโพธิญาณนั้น ต้องตัดความรักความอาลัยในชีวิต รวมทั้งสิ่งที่รักเสมอด้วยชีวิตให้ได้” (Bannaruj, 2006, p. 197) จึงนับว่าพระองค์ทรงผ่านการทดสอบขั้นแรก

หลังจากที่ทรงลี้ภัยหนีโทษทัณฑ์ของพระกุมารแก่ชุชกแล้ว เกิดปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติมากมายแสดงอนุโมทนาบุตรทาน ทั้งแผ่นดินไหว ฝนตก ฟาแลบ ฟาร้อง แห้งน้ำเกิดคลื่นซัดฝั่งพร้อมกันโดยไม่ใช่เกิดจากปกติวิสัยของธรรมชาติ นอกจากนี้ เขาพระสุเมรุยังเอนอ่อน สัตว์ พืช และเทวดาแสดงอาการชื่นชมยินดีในบุตรทานด้วย นับเป็นขั้นที่พระเวสสันดรได้รับการยกย่อง ยอมรับ (Apotheosis) ในภารกิจสำคัญที่สุดนี้อย่างเป็นรูปธรรม อนึ่ง ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งที่สนับสนุนว่านิทานเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารเป็นเรื่องราวการผจญภัยของจิต สารสำคัญที่ควรศึกษาจากนิทานก็ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิต ข้อสังเกตนี้ปรากฏในขั้นตอนการยกย่อง ยอมรับ (Apotheosis) ในเรื่องก่อนขั้นตอนการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal) ในขณะที่เทพปกรณัมส่วนใหญ่มักปรากฏขั้นตอนการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal) ก่อน แล้วจึงเกิดการยกย่อง ยอมรับ (Apotheosis) แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่แสดงการอนุโมทนาบุตรทาน ยกย่อง และยอมรับในพระเวสสันดรนั้น รับรู้วีรกรรมของพระองค์แต่ในทางรูปธรรมคือ เหตุการณ์ลี้ภัยหนีโทษทัณฑ์ แต่วีรกรรมทางจิตของพระองค์ที่นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ไม่มีผู้ใดสามารถรับรู้ได้นอกจากพระเวสสันดรเอง เพราะทรงเป็นพระโพธิสัตว์หรือ “วีรบุรุษ . . . ผู้ค้นพบหรือทำบางสิ่งที่อยู่เหนือความสำเร็จและประสบการณ์ระดับปกติ” (Campbell, 2008, p. 255) จึงไม่มีการยกย่อง ยอมรับ (Apotheosis) ปรากฏภายหลังการชำระจิตอันเป็นการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal)

การกำจัดซึ่งความเป็นตัวตนของตนเองและมอบตัวเองให้กับเป้าหมายที่เหนือกว่า จุดนี้คือการทดสอบอันสูงสุด เมื่อไม่มุ่งคิดถึงแต่ตนเองหรือการรักษาตนเองให้อยู่รอดเป็นอันดับแรก คนผู้นั้นก็จะประสบกับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่รูปแบบการรับรู้หรือกระแสบวโรษอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นกระแสบวโรษหรือความคิดที่ต่างจากความเป็นสามัญ (Campbell, 2008, pp. 260-261) คือการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal) ของพระเวสสันดร โดยจิตของพระองค์ต่อสู้กับกิเลสอย่างหนักในตอนที่ถูกทำร้ายพระกุมารอย่างทารุณด้วยการนำเอาวัลย์มาผูกพระกรแล้วกระชากให้เดินไปบนทางที่ลำบาก พร้อมทั้งเขียนตีกระแทงพระโลหิตไหล พระกายชำระบม อีกทั้งชู่ตะคอกซ้ำ ในเรื่องระบุชัดเจนว่า พระเวสสันดรกริ้วชุกชุกมากถึงขั้นจะทรงฆ่าชุก และในตอนที่ถูกพระกุมารทรงร่ำไห้รำพันในความทุกข์โศกอย่างหนัก พระเวสสันดรทรงเศร้าพระทัยมาก และกันแสงกระแทงพระอัสสุชลเป็นสายเลือด แต่ทรงตั้งพระสติระงับความโกรธและความเศร้าได้

เห็นได้ว่าความตระหนี่ อันเป็นเหตุของความโศกเศร้าอาลัยรักและความโกรธนั้น เป็นกิเลสที่ฝังแน่นอยู่ในพระทัย โดยแรกเริ่มที่ทรงทราบว่าชุกชุกจะมาทูลขอพระกุมาร พระองค์ไม่ทรงมีอารมณ์เหล่านี้เลยหรือเมื่อเหตุการณ์ตอนที่ชุกชุกปฏิเสธพระดำริเสนอแนะและบริภาษพระองค์ รวมทั้งตอนที่ทรงอาลัยรักร่วมกับพระกุมารริมสระบัว พระองค์ก็ทรงระงับอารมณ์และกิเลส เห็นได้จากตอนที่หลังทักษิโณทก พระองค์มีพระทัยขึ้นบานแจ่มใสยิ่ง แต่ครั้นมาถึงเหตุการณ์ตอนที่ชุกชุกทำร้ายพระกุมารและพระกุมารทรงร่ำไห้รำพันจากความทุกข์สาหัสจึงนับเป็นการต่อสู้ครั้งสำคัญที่สุด กิเลสที่ฝังลึกในพระทัยถูกขุดขึ้นมาชำระด้วยสติปัญญาอันแน่วแน่มั่นคงอย่างอดทน กระแทงทรงปล่อยวางได้หมดสิ้น เพราะทรงรำลึกได้ว่า “การจะเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นต้องทำมหาปริจาค คือ ปริจาคทรัพย์ ปริจาคอวัยวะ ปริจาคภริยา ปริจาคลูก และปริจาคชีวิต ซึ่งก็หมายความว่าต้องตัดความรักความมีเอื้อในสิ่งของและบุคคล รวมทั้งชีวิตอันเป็นที่รักของตนให้ได้” (Bannaruji, 2006, p. 203)

อวิชา ตัณหา และพยาบาท นำจิตสู่ความมืดมิด แต่จิตที่พบความสว่างไสว คือ เห็นความเป็นอมตะอันเป็นหนึ่ง โดยผ่านประสบการณ์ทั้งหลายอันยาวนาน และต้องปลดปล่อยความปรารถนาวิบัติในโลกโดยไม่หวาดกลัวว่าจะเสียสิ่งเหล่านี้ไป เมื่อจิตถูกชำระแล้ว ก็จะพบสิ่งอันเป็นสัจธรรม (Campbell, 2008, pp. 346-347) ดังที่พระเวสสันดรที่มีจิตที่สะอาด เบาบางด้วยกิเลส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ความตระหนี่และอาลัยรักที่ทรงปล่อยวางแล้ว จึงเกิดพระบารมีอันแรงกล้า และเข้าถึงภาวะความเป็นจริงอันประเสริฐว่า ความตระหนี่ ความอาลัยรัก และความโกรธเป็นสิ่งมีตนปิดบังความจริงและก่อให้เกิดทุกข์ จึงควรละทิ้งไป เมื่อละได้แล้วจิตก็ย่อมเป็นสุขยิ่ง เป็นขั้นของการได้น้ำอมฤตหรือของวิเศษ (The Ultimate Boon)

พระเวสสันดรทรงอุทิศพระกุมารให้ชุกชุกเป็นบุตรทานนั้นเป็นภารกิจสำคัญของการชำระจิตให้สะอาด สงบ และไม่มีทุกข์ โดยพระองค์ทรงสละความปรารถนาส่วนตนที่จะให้พระกุมารอันเป็นที่รักอยู่ร่วมกับพระองค์ ทรงละความหวาดกลัวภัยต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพระกุมาร โดยพระองค์ไม่ต้องทรงคำนึงหน้าที่ทางโลก คือ บทบาทความเป็นกษัตริย์และความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและบุตรแต่พระองค์ทรงตั้งมั่นให้บุตรทานนี้เป็นประโยชน์แก่สรรพชีวิตด้วยการตรัสรู้และแนะแนวทางนิพพานอันเป็นนิรันดร์

สุข การเดินทางผจญภัยของพระองค์ในครั้งนี้ จึงใกล้เคียงสู่ภาวะนิพพานสมกับที่ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ ดังที่ Campbell (2008, p. 345) กล่าวไว้ว่า นิพพานคือการรวมเป็นหนึ่ง ณ จุดศูนย์กลางความสงบของจิต ปกติจิตเต็มไปด้วยความทุกข์ จึงต้องนำพาจิตหลักหนี่ทุกข์ คือ การนิพพาน คือ สภาวะจิตที่พ้นจากความปรารถนา ความกลัว และหน้าที่ความรับผิดชอบทางสังคม เรียกได้ว่าเป็นความเป็นอิสระ การกระทำจากภาวะอิสระอย่างสมัครใจนี้เป็นการกระทำของพระโพธิสัตว์

ดังที่กล่าวมา สรุปลำดับการผจญภัยของจิตได้ คือ World of a Common Day, Call to Adventure, Meeting with the Mentor, Crossing the First Threshold, The Road of Trials, Apotheosis, Supreme Ordeal และ The Ultimate Boon ตามลำดับ อนึ่ง การผจญภัยของวีรบุรุษในเชิงเทพปกรณัมในกรณีนี้คือศึกษากันท์กุมารที่ร่างกายของตัวเอกคือพระเวสสันดรไม่ได้เดินทางออกไปสู่สถานที่ใด แต่จิตของพระองค์ได้เดินทางผจญภัยกับกิเลส จึงไม่มีขั้นตอนการกลับคืน (Return) การผจญภัยทางจิตวิญญาณครั้งนี้เพื่อให้จิตได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้น ด้วยการชำระกิเลสบางส่วนให้สิ้นไป เมื่อจิตของพระโพธิสัตว์มีความบริสุทธิ์แล้ว ย่อมไม่ตกต่ำลงเท่ากับสภาพจิตในตอนที่เกิดการพลัดพราก (Separation) ส่งผลให้แม้แต่ลำดับขั้นตอนย่อยในการเดินทางของจิต ได้แก่ Refusal of the Return, The Magic Flight, Rescue from Without, The Crossing the Return Threshold, The Master of the Two Worlds และ Freedom to Live จึงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วย

2. สารจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดร

เทพปกรณัมช่วยให้ได้รับสาระจากสัญลักษณ์โดยนำพาจิตใจผู้ที่ได้ศึกษาไปสัมผัสกับประสบการณ์ของการมีชีวิต เทพปกรณัมจะบอกว่าประสบการณ์นั้นคืออะไร (Campbell, 2008, p. 9) ดังเช่นที่มหาเวสสันดรชาดก อันเป็นเรื่องราวในพุทธศาสนาที่มุ่งแสดงหลักธรรมเป็นสำคัญ (Raksamanee, 2006, p. 216) ตามประสบการณ์ของพระเวสสันดร และเป็นเรื่องที่ถ่ายทอดสืบต่อมายาวนาน พุทธศาสนิกชนย่อมได้รับความหมายอันทรงคุณค่ามายาวนานแล้วเช่นกัน ตลอดจนได้น้อมนำไปปฏิบัติให้เกิดความผาสุกในชีวิต

นิทานมหาเวสสันดรชาดก กันท์กุมารก็ได้ปรากฏหลักคุณธรรมหลายประการที่สัมพันธ์กับการเดินทางผจญภัยทางจิตของพระเวสสันดร โดยหลักธรรมสำคัญของนิทานกันท์นี้เป็นไปตามแนวคิดสำคัญของมหาเวสสันดรชาดก คือ การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ โดยที่ “ความมุ่งหมายของการบำเพ็ญบารมี คือ เพื่ออนุตรตรัสมาสัมโพธิ และเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น” (Atsawawirunhakan, 2003, p. 228) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ทานบารมี แต่ในกันท์กุมารปรากฏการบำเพ็ญบารมีด้านอื่น ๆ ในทศบารมีด้วย ดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ 3 สารสำคัญจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรในนิทานมหาเวสสันดรชาดก
กัณฑ์กุมารตามแนวคิดการผจญภัยของวีรบุรุษเชิงเทพปรภณัมของโจเซฟ แคมเบลล์

ขั้นตอนการเดินทางของจิตที่แสดงสารสำคัญ	เหตุการณ์ในนิทานมหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์กุมาร	สาระสำคัญ/เหตุที่เกิดสารสำคัญ
ขั้นที่ 1 การพลัดพราก (Separation) การเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call to Adventure)	- ลางบอกเหตุจากพระสุบินของพระนางมัทรี	ปัญญาบารมี/พระเวสสันดร ทรงใช้พระปัญญาพิจารณาเห็นช่องทางการสร้างบารมีด้วยบุตรทาน และทรงใช้พระปัญญาปลอบพระนางมัทรีไม่ให้ทรงทุกข์พระทัย
การก้าวเข้าสู่โลกแห่งอันตราย (Crossing the First Threshold)	- ชุชกทูลขอพระกุมารไปเป็นข้ารับใช้ - พระเวสสันดรตรัสว่าจะยกพระกุมารให้ชุชก	เมตตาบารมี/พระเวสสันดร ทรงเมตตาต่อสรรพสัตว์โลก ทรงปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขจากนิพพาน อธิษฐานบารมี/พระเวสสันดร ทรงตั้งพระทัยมั่นจะทำบุตรทาน ทานบารมี/พระเวสสันดร ทรงมีจิตเจตนาสละพระกุมารเป็นทานได้
ขั้นที่ 2 การสถาปนา (Initiation) เข้าสู่เส้นทางทดสอบ (The Road of Trials)	- ชุชกปฏิเสธที่จะพาพระกุมารไปพบพระเจ้าสุญชัย - ชุชกปฏิเสธไม่ให้พระกุมารรอพบพระนางมัทรี - ชุชกบริภาษพระเวสสันดร - พระกุมารทรงร่ำไห้ ร่ำพัน ณ ริมสระที่ต้องจากพระบิดาพระมารดา	ขันติบารมี/พระเวสสันดร ทรงอดทนต่อการตัดทานและคำบริภาษของชุชกและทรงอดทนต่อความโศกเศร้าอาลัยในพระกุมาร ปัญญาบารมี/พระเวสสันดร ทรงใช้พระปัญญาแนะนำทางอันเกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายโดยให้ชุชกพาพระกุมารไปกรุงเชตุดร อีกทั้งทรงใช้พระปัญญาเกลี้ยกล่อมพระกุมารขึ้นจากสระน้ำและทรงพิจารณาความสำคัญของโพธิญาณว่ายิ่งใหญ่ที่สุดจึงทรงระงับความอาลัยได้ เมตตาบารมี/พระเวสสันดร ทรงปรารถนาให้ชุชก พระกุมาร พระนางมัทรี และสรรพสัตว์โลกอื่น ๆ มีความสุข

ขั้นตอนการเดิน ทางของจิตที่ แสดงสารสำคัญ	เหตุการณ์ในนิทาน มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร	สาระสำคัญ/เหตุที่เกิดสารสำคัญ
ได้รับการยกย่อง ยอมรับ (Apotheosis)	- พระเวสสันดรยก พระกุมารให้ชุก เกิด ปรากฏการณ์เหนือ ธรรมชาติแสดงอนุโมทนา บุตรทาน	สังจบารมี /พระเวสสันดรทรงบริจาคพระกุมารให้ดังที่ ทรงตั้งพระทัยและแปลงพระวาจาไว้แก่ชุก ทานบารมี /พระเวสสันดรทรงบริจาคพระกุมารเป็นบุตร ทานอย่างเป็นรูปธรรม
การต่อสู้ครั้ง สำคัญ (Supreme Ordeal)	จิตต่อสู้กับกิเลสอย่าง หนักจนชนะ กิเลสนั้นอัน เกิดจาก - ชุกทำร้ายพระกุมาร อย่างทารุณ - พระกุมารรำไรรำพันใน ความทุกข์โศกอย่างหนัก	ขันติบารมี /พระเวสสันดรทรงอดทนต่อความโกรธแค้นช ุกและความโศกอาลัยในพระกุมารจึงทรงระงับกุศลจิต ที่จะทำร้ายชุก ปัญญาบารมี /พระเวสสันดรทรงใช้พระปัญญาพิจารณา ความสำคัญของพระโพธิญาณและทรงรู้เท่าทันกิเลสใน พระทัยจึงทรงระงับกิเลสนั้น อธิฐานบารมี /พระเวสสันดรทรงตั้งพระทัยมั่นยิ่งขึ้นที่ จะทรงกระทำบุตรทาน เมตตาบารมี /พระเวสสันดรทรงกำจัดความพยาบาท และปองร้ายต่อชุกและทรงปรารถนาให้สรรพสัตว์โลก มีความสุข ทานบารมี /พระเวสสันดรทรงกระทำบุตรทานสำเร็จ บริบูรณ์ทั้งทางกาย วาจา และใจ
ได้น้ำอมฤตหรือ ของวิเศษ (The Ultimate Boon)	- จิตผ่องใสไม่เศร้าหมอง เพราะสิ้นความอาลัยรัก และสงบนิ่ง เพราะสิ้น ความโกรธ ทำให้พระ บารมีเปี่ยมล้น	ปัญญาบารมี /พระเวสสันดรทรงพิจารณาได้ว่า ความ อาลัยรักและยึดมั่นนำไปสู่ความตระหนี่หรือโลกและ ความโกรธ อันมีเหตุจากความหลงหรือความไม่รู้ว่สรรพ สิ่งไม่ยั่งยืน ไม่ใช่ตัวตน และก่อให้เกิดความทุกข์ อุเบกขาบารมี /พระเวสสันดรทรงวางพระทัยเป็นกลาง เพื่อกำจัดกิเลสที่ทำให้ยินดียินร้ายต่าง ๆ ทรงปล่อยวาง และเกิดจิตที่สงบนิ่งและบริสุทธิ์มากขึ้น

สารสำคัญที่พบจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรดังตารางข้างต้น ได้แก่

ปัญญาบารมี คือ การพิจารณาให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริง เพื่อกำจัดความรู้ผิด รู้ชั่ว และ ความไม่รู้ อีกทั้งมีความฉลาด มีเหตุผล (Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989, p. 162) ปรากฏ ตั้งแต่ตอนที่พระเวสสันดรมีพระปณิธานเป็นเลิศ ทรงเห็นความสำคัญของการตรัสรู้จึงตั้งพระทัยจะยกพระ กุมารให้ชุกเป็นบุตรทานในชั้นการเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call To Adventure) จากนั้นในขั้นเข้าสู่เส้น ทางการทดสอบ (The Road of Trials) และการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal) ปรากฏหลังจากที่ พระเวสสันดรทรงใช้พระขันติแล้ว พระองค์ทรงใช้พระปัญญาไตร่ตรองความสำคัญของพระโพธิญาณจึง ทูลหาความโศกเศร้าและความโกรธแค้นชุกได้จนเกิดเป็นปัญญาบารมี และปัญญาบารมีที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เกิดขึ้นในขั้นได้นำอมฤตหรือของวิเศษ (The Ultimate Boon) ที่จิตแจ้งใส ทรงรู้แจ้งเห็นจริงในโทษของ ความโกรธ ความเศร้า และความตระหนี่ รวมทั้งวิธีการกำจัดกิเลสเหล่านี้ด้วยการพิจารณาให้เห็นความไม่ ยั่งยืน ไม่มีสาระ และก่อให้เกิดทุกข์ กระทั่งทรงปล่อยวางได้

เมตตาบารมี คือ การกำจัดความพยาบาทและปองร้าย (Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989, p. 163) และปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข (Fine Arts Department, 2007, p. 11) ปรากฏ ในชั้นการเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call To Adventure) คือ ตอนที่ทรงทราบความหมายในพระสุบิน ของพระนางมัทรีแล้ว พระเวสสันดรมีพระเมตตาหวังให้สรรพสัตว์มีความสุข พ้นจากห้วงทุกข์ จึงมีพระ ดำริจะกระทำบุตรทาน ต่อมา คือขั้นเข้าสู่เส้นทางการทดสอบ (The Road of Trials) ตอนที่พระเวสสันดร มีพระประสงค์ให้ชุกและพระกุมารมีชีวิตที่สบาย จึงทรงแนะนำให้ไปยังกรุงเชตุร ทรงเมตตาต่อพระนาง มัทรีและพระกุมาร จึงทรงแนะชุกกว่ารอให้มารดาและบุตรได้พบกันก่อน อีกทั้งทรงเมตตาให้สัตว์โลกมี ความสุขเพราะพ้นห้วงทุกข์ด้วย แต่เมตตาบารมีนี้ปรากฏเด่นชัดที่สุดคือขั้นการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal) ที่พระองค์หักห้ามพระทัยไม่ให้พยาบาทมาดร้ายต่อชุกที่ทำร้ายพระกุมารและทรงปรารถนาให้ สรรพสัตว์ได้พบพระนิพพานอันเป็นอมตสุขอีกเช่นกัน

อธิฐานบารมี คือ ความตั้งใจมั่นคงและทำตามที่ตั้งใจนั้น (Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989, p. 162) ตอนที่พระเวสสันดรทรงทราบว่าจะมีผู้มาขอพระกุมารก็ทรงตั้งพระทัยมั่น และทรงบริจาคให้สำเร็จตามพระประสงค์ คือ ขั้นการเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call To Adventure) และ ขั้นก้าวเข้าสู่โลกแห่งอันตราย (Crossing The First Threshold) และยังปรากฏการเน้นย้ำอธิฐานบารมี ให้เด็ดขาดในขั้นการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal) ที่พระองค์ไม่ทรงเปลี่ยนพระทัยขอพระกุมารคืน แต่ยังคงตั้งมั่นพระทัยในการทำบุตรทานนี้

ขันติบารมี คือ ความอดทนไม่ทำความชั่ว อดทนต่ออำนาจ (Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989, p. 162) ปรากฏในตอนแรกที่พระเวสสันดรทรงอดทนต่อกิเลสคือความโกรธแค้นชุก ที่ปฏิเสธพระดำริเสนอแนะถึง 2 ครั้งและบริภาษพระองค์อย่างรุนแรง นอกจากนี้ ยังทรงอดทนต่อความ อาลัยรักในพระกุมารในตอนแรกที่ทรงเกลี้ยกล่อมให้พระกุมารขึ้นจากสระน้ำในขั้นเข้าสู่เส้นทางการทดสอบ (The Road of Trials) ตลอดจนอดทนที่ชุกทำร้ายพระกุมารอย่างสาหัส และตอนที่พระกุมารทรงรำไห้

ร่าพันในความทุกข์ที่ทรงได้รับ เป็นการใช้ความอดทนข่มความโกรธและความโศกได้สำเร็จจนเกิดเป็นชั้นดี บารมีในขั้นการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal)

สัจจบารมี คือ ความจริงใจ ไม่บิดบังหรือเปลี่ยนแปลง (Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989, p. 162) เมื่อพระเวสสันดรตรัสว่าจะยกพระกุมารให้ชุกก็ทรงกระทำตามพระวาจานั้นโดยไม่ทรงหลอกลวงและเปลี่ยนแปลง คือ ทรงกระทำบุตธานด้วยพระทัยอันเป็นสัจจริงปรากฏในขั้นได้รับการยกย่อง ยอมรับ (Apotheosis) ที่เป็นการให้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม มีการหลังทักษิณทกเป็นการยืนยัน

อุเบกขาบารมี คือ วางใจเป็นกลาง เพื่อกำจัดกิเลสที่ทำให้อนัตตินิยายและมมาย (Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989, p. 163) ปรากฏเด่นชัดที่สุดในขั้นสุดท้ายของการเดินทางผจญภัยของจิต คือ ขั้นได้น้ำอมฤตหรือของวิเศษ (The Ultimate Boon) สิ่งมีค่าที่สุดที่พระเวสสันดรทรงได้จากการผจญภัยคือความปล่อยวางหรืออุเบกขาบารมี ในตอนที่พระเวสสันดรทรงวางพระทัยต่อความอาลัยรักพระกุมารและความโกรธแค้นชุก พระทัยจึงเป็นกลางต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จิตจึงไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง

ทานบารมี คือ การเสียสละให้ผู้อื่นเพื่อกำจัดความตระหนี่ถี่เหนียวในใจของตน (Princess Maha Chakri Sirindhorn, 1989, p. 161) เริ่มตั้งแต่ทรงตั้งพระทัยว่าจะทรงกระทำบุตธานหลังจากที่ทรงทราบปางบอกเหตุในพระสุบินของพระนางมัทรีแล้ว คือ การเรียกร้องให้ออกผจญภัย (Call To Adventure) และตรัสว่าจะทำบุตธานในขั้นก้าวเข้าสู่โลกแห่งอันตราย (Crossing The First Threshold) จากนั้นทรงบำเพ็ญบุตธานอย่างเป็นรูปธรรมในขั้นได้รับการยกย่อง ยอมรับ (Apotheosis) และลูถึงจุดสูงสุดของทานบารมีได้จริง เมื่อจิตละความตระหนี่อันเกิดจากความห่วงหาอาลัยพระกุมาร คือ ขั้นการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal)

พระเวสสันดรทรงบริจาคพระกุมารแก่ชุกด้วยความเต็มพระทัยอันและมีจิตแจ่มใสหลังจากผ่านการผจญภัยมาแล้ว นับว่าทานบารมีเป็นบารมีที่โดดเด่นที่สุดในกัณฑ์กุมารและโดดเด่นที่สุดในมหาเวสสันดรชาดกเพราะเป็นบารมีที่ก่อให้เกิดบารมีอื่น ๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะจุดสูงสุด (Climax) ของเรื่องที่แสดงแนวคิดสำคัญ (Theme) เกี่ยวกับการเสียสละเพื่อผู้อื่นอย่างเต็มใจในขั้นการต่อสู้ครั้งสำคัญ (Supreme Ordeal) ที่แฝงหลักธรรมไว้มากที่สุด และนำมาซึ่งผลคืออุเบกขาบารมีและปัญญาบารมีที่แสดงความสูงส่งของจิตได้ชัดเจนที่สุดด้วย

จิตนั้นคือธรรมชาติที่รับรู้อารมณ์ หากสั่งสมความดีผ่านการรับรู้อารมณ์หรือประสาทสัมผัสก็เกิดเป็น “บารมี” ซึ่งตรงข้ามกับ “อาสวะ” คือ กิเลสที่สั่งสมมานานได้แก่ความโลภ โกรธ และหลง อันเกิดจากอวิชชาสวะ คือ ความไม่รู้จริงหรือความหลงเป็นเบื้องต้น แล้วนำไปสู่ความพึงใจในรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัสอันก่อให้เกิดความยึดติดและโลภ คือ ต้องการสิ่งนั้นมาเป็นของตน เมื่อไม่สมดังใจก็เกิดความโกรธและตามมาด้วยวิหิงสา คือ ความเบียดเบียนหรือประทุษร้าย ทั้งนี้ การให้ทานด้วยศรัทธาเพื่อขจัดความตระหนี่ออกจากใจก็สามารถกำจัดอาสวะและความทุกข์ให้จางหายไปได้ นั่นคือเพิ่มพูนบารมีและความ

สุขให้มากขึ้นได้เช่นกัน (Phrathepdilok (Rabaep Thitayano), 2007, pp. 21-27, 121-122, 203, 210-211) เช่นเดียวกับพระเวสสันดรที่ทรงสั่งสมบารมีทั้งหลายตั้งข้างต้นเพื่อกำจัดอาสวะหรือความมัวหมองที่สั่งสมลึกลงในจิต คือ ความยึดมั่นในพระกุมารและความโกรธแค้นชุกอันมีที่มาจากความไม่รู้ว่าคุณรู้สึกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่มีดีไม่งามและก่อให้เกิดทุกข์ไม่สิ้นสุด ภายหลังพระองค์ได้สละพระกุมารไปด้วยพระทัยที่ไม่ยึดติดและไม่หวั่นไหวในโลกธรรมจึงทรงละเหตุแห่งความชั่วและความทุกข์ได้ พระทัยจึงอัมเมสุขและใกล้ชิดความเป็นพระพุทธรูปเจ้ามากยิ่งขึ้น

3. คุณค่าของสารจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรต่อชีวิตมนุษย์

คติความเชื่อเรื่องพระโพธิสัตว์อยู่ในความรับรู้และความนิยมของชาวไทยมาช้านานแล้ว ตั้งแต่สมัยอาณาจักรสุโขทัยและล้านนา โดยมุ่งสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระโพธิสัตว์ ในฐานะผู้ทรงเป็นแบบอย่างในการทำมาหากินอย่างไม่ย่อท้อ เมื่อถึงสมัยอยุธยาที่รับแนวคิดมาจากสุโขทัยก็ยังเน้นคติเรื่องการดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดี โดยเน้นเรื่องการบริจาคทานเป็นสำคัญ เมื่อแนวคิดเหล่านี้ตกทอดมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ก็ยังคงความนิยมคติพระโพธิสัตว์มหาเวสสันดรอยู่อย่างเหนียวแน่น (Fine Arts Department, 2007, pp. 49-58) ด้วยว่าสารสำคัญจากนิทานเรื่องนี้ช่วยคำชูความสงบสุขแก่ชีวิตมนุษย์ตามวิถีแห่งความจริงหรือ “พุทธะ” นั่นเอง

พุทธศาสนามองชีวิตทั้งปวงเป็นพุทธะ พิจารณาสິงต่าง ๆ ตามความเป็นจริงอย่างมีเหตุผล และทำตนให้สอดคล้องกับภราดรภาพต่อสรรพชีวิต (Campbell, 2008, p. 47) สอดคล้องกับสารสำคัญในนิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร ได้แก่ ปัญญาบารมี เมตตาบารมี อธิฐานบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อุเบกขาบารมี และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ทานบารมีที่ชี้นำมนุษย์ในช่วงการเปลี่ยนผ่านลำดับขั้นตอนในชีวิต คือ มุ่งสั่งสอนให้มนุษย์รู้จักการควบคุมจิต โดยปรับตัวทั้งภายในจิตใจของตนเองและทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย เมื่อถึงโอกาสหนึ่งที่มนุษย์เติบโตและเข้าสู่สังคมที่กว้างขึ้น โดยเฉพาะระยะแรกของการอยู่ในสังคมใหม่ที่จะได้พบเจอประสบการณ์ใหม่ ๆ จำต้องรู้จักตั้งใจทำหน้าที่ของตนด้วยสติปัญญา อีกทั้งมีความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ ที่สำคัญ คือ ต้องเสียสละแบ่งปันแก่ผู้อื่นด้วยความจริงใจ เต็มใจ และตั้งใจ โดยไม่ยึดติดหรือเสียดาย แม้ว่าคนอื่น ๆ นั้นจะปฏิบัติตนในลักษณะใดก็ตาม แต่ตนต้องปฏิบัติดีต่อคนเหล่านั้นด้วยความรักใคร่และไม่ผูกใจพยาบาท เพราะในการอยู่ร่วมกันกับคนหมู่มากนั้น ในบางโอกาสอาจมีผู้มีความคิดเห็นขัดแย้งและคิด พุด หรือกระทำให้ผิดต่อตนได้ ตนจึงต้องมีความอดทนอดกลั้นสูง ประกอบกับความซื่อสัตย์ และต้องแก้ปัญหาไตร่ตรองถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมเป็นสำคัญ เพราะตนเป็นส่วนหนึ่งของส่วนรมนั้นด้วย เมื่อส่วนรวมมีความสุข ย่อมส่งผลดีแก่ตนด้วย อีกทั้งจะพบความสบายใจจากการปล่อยวางสิ่งไม่ดีที่เข้ามากระทบใจ จึงนับว่าได้ปฏิบัติตนสอดคล้องกับหลักธรรมชาดอันเป็นสัจธรรม

นิทานเป็นสัญลักษณ์สื่อสารสำคัญดังกล่าวข้างต้นจากการที่พระเวสสันดรทรงเข้าไปอยู่ในสถานที่ใหม่ และทรงเผชิญกับทุกข์ที่เข้ามาสร้างความลำบากพระทัยให้พระองค์อย่างยิ่ง แต่พระองค์ก็ทรงกระทำหน้าที่ของพระโพธิสัตว์ คือ การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยพระทัยที่แน่วแน่ มั่นคง ซื่อตรง

หวังดี และมีพระปัญญาเห็นความจริงในโลกว่า “ความยึดมั่นในตัวตนของตน ทำให้เกิดทุกข์ จุตมุงหมายที่แท้ของชีวิตคือความพ้นทุกข์ ก็ต้องมาจากการละตัวตนของตน ไม่ยึดมั่น” (Changkhuanyuen, 1997, p. 66) กระทั่งทรงเกิดอุเบกขา คือ “ไม่ทรงหวังผลตอบแทนเป็นโลกธรรม คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ และสุข ส่วนพระองค์” (Bannaruj, 2006, p. 197) นั่นคือ ทรงปล่อยวางได้

อุเบกขาหรือความปล่อยวางเป็นคุณธรรมขั้นสูงที่เป็นจุดหมายสำคัญของการบำเพ็ญบารมี โดยความปล่อยวางที่เกิดจากการเสียสละเป็นพื้นฐานนั้น ก่อให้เกิดความสงบสุขและความรู้แจ้งเห็นจริง นับเป็นแนวคิดสำคัญของสารจากการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดร ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม ความปล่อยวางดังกล่าว คือ การวางเฉยต่อโลกธรรม “คือเรื่องราวที่เกิดขึ้นประจำโลก ใคร ๆ ก็ต้องพบ หลีกเลี่ยงไม่ได้ . . . มีอยู่ 8 ประการ . . . และในที่สุดก็ต้องเสื่อมหายไปเป็นธรรมดาตามกฎของไตรลักษณ์ . . . คือ อนิจจัง ความไม่เที่ยง . . . ทุกขัง ความเป็นทุกข์ . . . อนัตตา ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, pp. 332-334) ตัวอย่างที่เด่นชัดในนิทานมหาเวสสันดรชาดก กัมมกัฏฐะมี 6 ประการ ได้แก่ “ได้ลาภ คือ การได้ผลประโยชน์ เช่น ได้บุตร-ภรรยา” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, p. 332) ในที่นี้ คือ พระเวสสันดรมีพระกุมารทรงติดตามมาอยู่ในป่าด้วย จึงนับว่ามีประโยชน์ต่อพระเวสสันดร คือ ทรงได้อยู่ใกล้กับพระกุมารทั้งสองผู้เป็นที่รักยิ่ง แต่โอกาสหนึ่งพระองค์ก็ต้องทรง “เสื่อมลาภ คือ ผลประโยชน์ที่ได้มาแล้วเสียไป” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, p. 133) คือ ต้องเสียพระกุมารไปเป็นเอกสิทธิ์ของชูชก นอกจากนี้ พระองค์ยังได้รับการ “สรรเสริญ คือ การได้ยินได้ฟังคำชมเชย คำยกยอ คำสดุดี” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, p. 133) มากมายจากชูชก เช่น ตอนที่ชูชกยกย่องพระองค์ว่าเป็นที่พึ่งของสรรพชีวิตเหมือนกับปัญจมหานทีที่หล่อเลี้ยงโลก แต่หลังจากนั้นเพียงครู่เดียวก็ทรง “ถูกนิทา คือ ถูกดำเนินตีเตียน ถูกตำว่าในที่ต่อหน้าหรือลับหลัง” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, p. 133) จากเหตุที่ชูชกมองไม่เห็นพระกุมาร จึงบริภาษพระเวสสันดร อนึ่ง พระเวสสันดรทรงเคย “ได้สุข คือ ได้รับความสบายกายสบายใจ ได้รับความเบิกบานร่าเริง ได้รับความบันเทิงใจ” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, p. 133) ก่อนหน้าที่ชูชกจะมาทูลขอพระกุมาร คือ ทรงบำเพ็ญเพียรอย่างสงบมา 7 เดือน เมื่อครั้งทรงตั้งพระทัยจะกระทำบุตรทานก็ยังทรงมีสุขอยู่ แต่ต้องมาทรง “ตกทุกข์ คือ ได้รับความทุกข์ทรมานทางกายหรือใจ” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, p. 133) อย่างสาหัสที่สุด คือ พระเวสสันดรทรงโศกเศร้า สงสาร และโกรธแค้นชูชกที่ทำร้ายพระกุมารอย่างทารุณ

ภาวะโลกธรรมดังที่กล่าวมา ย่อมเกิดขึ้นแก่มนุษย์ทุกคนในทุกโอกาส หมายรวมถึงช่วงที่เข้าสู่สังคมใหม่อันเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านลำดับขั้นตอนชีวิตของมนุษย์ สารสำคัญจากพระพุทธศาสนานี้ จึงสอนให้มนุษย์ได้ใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นความไม่เที่ยงของโลกธรรม ในเบื้องต้นตามเนื้อเรื่องของกัมมกัฏฐะ คือ การได้ลาภ เสื่อมลาภ สรรเสริญ นิทา ความสุข และความทุกข์ ตลอดจนปล่อยวางได้ โดยมีการเสียสละหรือทานบารมีเป็นพื้นฐานสำคัญ อันนำมาซึ่งความสงบและสูงส่งให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ

การเสียสละเป็นคุณธรรมสำคัญที่สุดสำหรับการสร้างความสุขและการยอมรับของผู้อื่นที่มอบให้เราในสังคมใหม่ เพราะการเสียสละหรือการให้ทานทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นอามิสทาน อภัยทาน หรืออื่น ๆ ก็จะทำให้ “ผู้ที่ให้ทานอยู่เสมอย่อมมีใจผ่องใสเยือกเย็น . . . ผลบุญจากการให้ทานจะสะสมอยู่ในใจ” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, p. 133) ไปจนถึงผลดีในขั้นสูง คือ เกิดความปล่อยวางและก่อให้เกิด “ความสุขล้นพ้น” ภายในตนเองได้ เพียงแค่เราเดินทางตาม “แบบอย่างที่เหมาะสมสำหรับตัวเราและสถานการณ์ที่เราต้องเผชิญ เราจึงไม่จำเป็นต้องลองผิดลองถูกด้วยตนเองทั้งหมด” (Bunsong, 2009, p. 154) ดังเช่นที่นิทานมหาเวสสันดรชาดกเป็นแบบอย่างแบบหนึ่งในพุทธศาสนาที่มีพระเวสสันดรเป็นวีรบุรุษ (โพธิสัตว์)

สังคมต้องมีวีรบุรุษเพราะวีรบุรุษจะทำให้สังคมมีกลุ่มภาพจินตนาการ (constellation images) ที่จะดึงแนวโน้มการแบ่งแยกให้รวมเป็นหนึ่งเดียวและเข้าสู่เป้าหมายร่วมกัน คือ เป้าหมายของสังคมที่เกิดจากการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในฐานะเป็นองค์พลังหนึ่งเดียว (Campbell, 2008, p. 275) และก่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นในสังคมเป็นประการสำคัญ ในแง่นี้ เกิดขึ้นได้ต่อเมื่อปัจเจกชนปฏิบัติตนในทางที่ดีงามตามสารสำคัญที่ได้รับจากนิทานมหาเวสสันดรชาดก แล้วส่งผลดีถึงสังคมที่มีปัจเจกชนลักษณะนี้อาศัยอยู่ด้วย กล่าวคือ เมื่อสังคมมีคนดีจำนวนมากก็ย่อมเป็นสุข ทั้งนี้ สารสำคัญที่เกี่ยวกับการผ่านขั้นตอนในชีวิตดังที่กล่าวไปข้างต้น คือ **ความปล่อยวางที่เกิดจากการเสียสละเป็นพื้นฐานอันก่อให้เกิดความสงบสุขและความรู้แจ้งเห็นจริง** ล้วนเื้อต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์อย่างยั่งยืน โดยนัยนี้ จึงยิ่งย้าให้เห็นชัดว่า “เทพปรณัมสามารถคำนวณและอ้างความเป็นปึกแผ่นของสังคมได้” (Campbell, 2008, p. 66) ในกรณีของนิทานมหาเวสสันดรชาดก คือ “หมู่ชนที่นิยมการให้ทานย่อมไม่มีความเดือดร้อนใจ เนื่องจากต่างคนต่างมีอริยาศัยไมตรีถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน” (Phramaha Somchay Thanawuttho, 2004, p. 133) อันเป็นหลักคิดสำคัญและความมุ่งหมายอันยอดเยี่ยมในพระพุทธศาสนา

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำนิทานมหาเวสสันดรชาดก ถิ่นที่กุมารที่เป็นสำนวนหลวงหรือสำนวนของบุคคลสำคัญและเป็นลายลักษณ์ทั้งหมด 5 สำนวน ได้แก่ **มหาชาติคำหลวง ภาพยัมมหาชาติ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กุมารคำฉันท และกุมารคำกลอนหรือกุมารคำเพลง** มาศึกษาการเดินทางผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรตามแนวคิดของโจเซฟ แคมเบลล์ สรุปได้ว่า ลำดับการผจญภัยทางจิตวิญญาณ เริ่มจาก World of a Common Day, Call To Adventure, Meeting With The Mentor, Crossing The First Threshold, The Road of Trials, Apotheosis, Supreme Ordeal และ The Ultimate Boon ตามลำดับ แต่ด้วยว่าเป็นการเดินทางของจิตที่พัฒนาสูงขึ้น จึงไม่พบขั้นตอนการกลับคืน (Return) ของจิตลงสู่ความเป็นสามัญ ส่วนสารจากการผจญภัยทางจิตนี้ คือ การสอนหลักธรรม ได้แก่ ปัญญาบารมี เมตตาบารมี อธิษฐานบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อุเบกขาบารมี และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ทานบารมี อันเป็นพื้นฐานของบารมีอื่น ๆ สารสำคัญเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านลำดับขั้นตอนชีวิต

ของมนุษย์ คือ เมื่อชีวิตมนุษย์ถึงโอกาสที่ต้องเข้าไปอยู่ในสังคมใหม่หรือสังคมที่กว้างขึ้น มนุษย์ต้องรู้จักการควบคุมจิตใจตนเองเป็นสำคัญ เพื่อสวัสดิภาพของตนเองและผู้อื่น ต้องเสียสละแก่ผู้อื่นหรือส่วนรวมด้วยความมุ่งมั่นและยินดี มีความซื่อสัตย์ อดทน ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ด้วยสติปัญญารอบรู้ มีเหตุผล มีความเป็นมิตรและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ตลอดจนใช้สติปัญญาพิจารณาให้เห็นสังขารและมีใจปล่อยวาง ไม่หวั่นไหวไปกับโลกธรรมทั้งปวง ผลที่ตามมา คือ ความสุขที่เกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติเอง หากมีผู้น้อมนำสาระสำคัญนี้ไปปฏิบัติในวงกว้าง ความสุขก็ย่อมบังเกิดแก่หมู่ชนในระดับสังคมด้วย

เมื่อนำการผจญภัยทางจิตวิญญาณของพระเวสสันดรในนิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร มาเปรียบเทียบกับ การผจญภัยของตัวละครในผลการวิจัยเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ พระศรีอารียโฬธิต์ในงานของ Kasemphonlakun (2009) พระสงฆ์ผู้เป็นเกจิอาจารย์ในงานของ Puriwanchana (2012) พระมหากษัตริย์ในงานของ Suwannapratet (2008) ตัวละครเอกในนิทานพื้นบ้านที่มาสสร้างเป็นเกมในงานของ Rattanakarun (2004) และพระเอกในภาพยนตร์ไทยในงานของ Na nongkhay (2013) พบว่า ปรากฏส่วนที่พ้องกัน คือ ตัวละครต่อสู้ผจญภัยและก้าวข้ามผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและกลับมาแก้ปัญหาของสังคม แต่ยังมีส่วนที่แตกต่างกัน คือ ผลการวิจัยเรื่องอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้นพบขั้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษโดยเน้นที่การกระทำของตัวละครเป็นสำคัญ แต่การผจญภัยของพระเวสสันดร คือ การผจญภัยทางจิตวิญญาณซึ่งเป็นการฝึกจิต เมื่อพิจารณาเฉพาะที่ภาวะจิตจึงไม่มีการเดินทางกลับสู่โลกสามัญเหมือนตัวละครวีรบุรุษคนอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าวีรบุรุษได้กลับสู่โลกสามัญอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ นิทานมหาเวสสันดรชาดกไม่ได้แสดงอนุภาคใหม่ ๆ หรือผสมผสานวัฒนธรรมเหมือนเรื่องราวของวีรบุรุษส่วนใหญ่ในงานวิจัยข้างต้น กล่าวคือ ไม่ได้แสดงการผสมผสานวัฒนธรรมของแหล่งกำเนิดนิทาน คือ อินเดียให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย และไม่แสดงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมไทยไว้ในนิทาน อาจเป็นเพราะว่า นิทานมหาเวสสันดรชาดกเป็นเรื่องราวสำคัญและศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงส่วนสำคัญ ตามคติการรักษาพระสูตรไว้ตามเดิม ไม่ให้สูญไปตามคำพยากรณ์เรื่องอันตราย 5 อย่างไรก็ตาม การผจญภัยของพระเวสสันดรนี้ก็มีลักษณะร่วมของความเป็นวีรบุรุษที่ปรากฏในงานวิจัยอื่น ๆ ข้างต้น คือ เริ่มจากวีรบุรุษออกจากโลกสามัญสู่พื้นที่พิเศษเพื่อต่อสู้ผจญภัยกับอุปสรรคต่างๆ ที่แสดงความเสียสละและกล้าหาญของวีรบุรุษ อีกทั้งสื่อสารสำคัญอันเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตในสังคมให้มีความสุขทั้งกายและใจได้

นิทานมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมารเป็น “เทพปกรณัม” ที่เชิดชูความเป็น “วีรบุรุษ” ของพระเวสสันดร สามารถนำเสนอการผจญภัยทางจิตวิญญาณตามหลักสากล แต่มีจุดเด่นที่แสดงถึงกลวิธีการทำงานของจิตซึ่งนับเป็นแง่มุมที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้งเพื่อนำเสนอสาระสำคัญหรือหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่ คือ **ความปล่อยวางที่เกิดจากการเสียสละเป็นพื้นฐานอันก่อให้เกิดความสงบสุขและความรู้แจ้งเห็นจริง** ก่อให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนแก่ทั้งบุคคลและสังคมได้เสมอมา นับว่านิทานเรื่องนี้เป็นระบบสัญลักษณ์ที่ช่วยอบรมสั่งสอนจิตใจของมนุษย์อันเป็นนามธรรมหรือจิตวิญญาณให้เป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น จึงง่ายต่อการตีความหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงมุ่งสื่อสารแก่พุทธศาสนิกชน กล่าวได้ว่านิทานมหาเวสสันดรชาดกได้แฝงหลักธรรมอันเป็น “น้ำอมฤตหรือของวิเศษ” ที่พระพุทธเจ้าทรงได้มาจาก “โลกพิเศษ”

เมื่อครั้งที่ยังเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร จึงควรได้รับการสืบทอดให้คงอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อมอบ “ความสุขสันต์” แก่ “โลกสามัญ” ในนี้ต่อไป

References

- Atsawawirunhakan, P. (2003) **Morality of Bodhisattva: Ways for Whole People.** Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Bannaruj, B. (2006). **Phra Vessantara – The Great Man of Himmaphan.** Bangkok: DMG. (In Thai)
- Bunsong, B. (2009). **The life and contributions of Joseph Cambell to the study of Mythology** (Master’s thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Campbell, J. (2008). **The Power of Myth** (B. Bunsong, Trans.). Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited. (In Thai)
- Changkhuanyuen, P. (1997). **Political Perspectives of Buddhism.** Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Fine Arts Department. (1996). **Kumara Khamchan** (2 nd ed.). Bangkok: Fine Arts Department. (In Thai)
- Fine Arts Department. (2007). **Morality and Ethics following to ways of Bodhisattva.** Bangkok: Office of National Museum, Fine Arts Department. (In Thai)
- Kasemphonlakun, A. (2009). **Myths of Phra Sri An in Thai society: creation and roles** (Master’s thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Munlikamat, A. (2008). **The Maha Jataka Sermon to honor of King Rama IX on the auspicious occasion Celebrating His Majesty’s 80th Birthday December 5, 2007.** Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- Na nongkhay, K. (2011). “Nezha”: Meanings of God through Legends and Rituals in the Social Context. In N. Prasannam (Ed.), **Humanity of New Decade: Knowledge Dynamic and Multiculturalism** (pp. 292-315). Bangkok: Faculty of Humanities, Kasetsart University. (In Thai)

- Na nongkhay, K. (2013). **Heroes and villains in Thai action adventure films: an analysis of cultural hybridization** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Phramaha Somchay Thanawuttho. (2004). **A Manual of Peace Version "Tang Kao Naa"**. Bangkok: International Buddhist Society. (In Thai)
- Phraseesakkayawong. (1990). **Mahajati Preaching for Bicentennial Anniversary H.H. Prince Paramanujit Jinorot**. Bangkok: Sahaphatthanaphibun. (In Thai)
- Phrathammasakosajan. (1988). **Criticism of Vessantara Jataka**. Bangkok: Searmwitbannakharn. (In Thai)
- Phrathepdilok (Rabaep Thitayano). (2007). **Under the Buddha's Enlightenment Chapter 1**. Bangkok: WatBovoranives Vihara. (In Thai)
- Princess Maha Chakri Sirindhorn. (1989). **The Ten Supreme Perfections in Theravada Buddhism** (2 nd ed.). Bangkok: The Sangha Supreme Council of Thailand. (In Thai)
- Punyanuphap, S. (1998). **History of Religions** (10 th ed.). Bangkok: Ruamsarn. (In Thai)
- Puriwanchana, S. (2012). **Miracles and the making of sacred narratives: convention and dynamism in the life history of Phra Kechi Achan in central Thai society** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Raksamanee, K. (2006). **Thai Literature Analysis according to Theories of Sanskrit Literature** (2nd ed.). Bangkok: Dhammasara. (In Thai)
- Rattanakarun, K. (2004). **Tales in computer games: transmission and creativity**. (In Thai)
- Sangkhaphanthanon, T. (2013). **Ecocriticism in Thai literature**. Bangkok: Nakhorn. (In Thai)
- Suwannapratet, O. (2008). **King Naresuan the great: the dynamic power behind the Nation** (Master's thesis). Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Yungjarern, P & Thanaprasitphattana, S. (1986). **Education and its impact on Thai society in the early Rattanakosin period (1782-1851 B.E.)**. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)

วรรณกรรมคำสอนเขมร ฉบับเกรกาล สู่ ฉบับเกรกาลใหม่

Khmer Didactic Literature Jbab Kekal to New Jbab Kekal

ณภัทร เชาว์นวม / Napat Chawnuam

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
บุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University, Buri Ram 31000, Thailand

Email: napat.cn@bru.ac.th

Received: April 2, 2022

Revised: April 12, 2022

Accepted: April 13, 2022

Abstract

ฉบับ (jbab) or Version in Khmer literature was a category of dedactive literature. During the 22nd - 25th Buddhist century, there appeared Jbab Kekal and New Jbab Kekal which was a dedactive literature with the same name by adding the word ใหม่, meaning *new*. This academic article focused on the dedactive literature named *Jbab Kekal* and *New Jbab Kekal*. The purpose of this study was to compare the common characteristics and relationships of the two literatures mentioned above. The results of the study were as follows:

1. The results of the study of history and prosody leaded to the assumption that *Jbab Kekal* was written in the 22nd Buddhist century without its author. But in *New Jbab Kekal* the year of writing and the author of was stated in 1922 by name ‘Phra Bhirom Bhasa U’ or Krom Ngui. Both didactive literatures used the same type of prosody, Brahma Giti type. which was a prosody that could only be found in some didactive literature.

2. ผลการศึกษาการดำเนินเนื้อหา ฉบับแรกกาล เนื้อหาส่วนนำกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการแต่ง เนื้อหาส่วนท้ายกล่าวเน้นย้ำให้บุตรหลานจดจำคำสอน ส่วน ฉบับแรกกาลใหม่ เนื้อหาส่วนนำปรากฏวัตถุประสงค์การแต่ง ช่วงเวลาที่แต่งและระบุว่ำนานำต้นเค้ามาจาก ฉบับแรกกาล ส่วนท้ายดับบท

ผู้แต่งเน้นย้ำให้ลูกหลานนำข้อคำสอนไปใช้และจบเนื้อหาด้วยการตั้งจิตอธิษฐานของผู้แต่ง โดยเนื้อหาของทั้งสองเรื่องปรากฏแนวคิดหลักของข้อคำสอนสอดคล้องกัน

3. ผลการศึกษาการใช้คำบ่ง ‘ไม่ให้ทำ’ และ ‘ให้ทำ’ พบว่าวรรณกรรมทั้งสองเรื่องปรากฏการใช้คำว่า *อย่า* มากกว่าคำว่า *ควร* เหมือนกัน ทว่าเมื่อพิจารณาสัดส่วนการใช้คำบ่งดังกล่าว จากฉบับแรกกาลสู่ฉบับแรกกาลใหม่ ปรากฏใช้คำว่า *ควร* ในสัดส่วนที่มากขึ้น เป็นสิ่งแสดงถึงพลวัตทางภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนทั้งสองเรื่องนี้

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการนำต้นเค้าวรรณกรรมคำสอนที่มีอยู่เดิมมาประพันธ์ใหม่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ผู้แต่งที่เป็นปราชญ์ย่อมพิจารณาในข้อนี้ จึงสร้างสรรค์ผลงานเรื่องใหม่ที่มีรายละเอียดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยยังคงไว้ซึ่งลักษณะเด่นตลอดจนแนวคิดหลักของวรรณกรรม

คำสำคัญ: วรรณกรรมคำสอนเขมร ฉบับแรกกาล ฉบับแรกกาลใหม่

บทนำ

การก่อเกิดและวิวัฒนาการของสังคมเขมร นำไปสู่วัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและการดำเนินชีวิต หนึ่งในนั้นคือการสร้างกรอบคิดและวิถีปฏิบัติเพื่อสร้างคุณค่าแก่ตนเองด้านคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือขัดเกลาคนในสังคม เมื่อวิถีปฏิบัติที่มีกรอบคิดดังกล่าวถูกกำหนดขึ้นและเป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้มีการถือปฏิบัติสืบทอดกันต่อมาและบันทึกด้วยลายลักษณ์อักษร ก่อเกิดเป็นวรรณกรรม คำสอน หรือ Didactic Literature สอดคล้องกับคำนิยามตามพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ระบุว่า วรรณกรรมคำสอน คืองานเขียนที่มีจุดประสงค์เพื่อสอนให้ความรู้ ให้คำแนะนำ เผยแพร่หลักธรรมจรรยา ลัทธิหรือปรัชญา (Royal Institute, 2017, p.150) วรรณกรรมประเภทนี้จึงมีหน้าที่โดยปริยายคือเป็นเครื่องมือสื่อสารแง่คิด แนวปฏิบัติอันดีงาม เพื่อนำพาตนเอง วงศ์ตระกูล ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต รวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของคนในสังคม

วรรณกรรมคำสอนของเขมรส่วนใหญ่ปรากฏคำนำชื่อเรื่องหรือคำสอนต่าง ๆ ว่า **ญាប់** “จับ” หรือที่นำมาใช้ในภาษาไทยด้วยรูปคำ **ฉบับ** โดย **ซิง หุก ซี** (Khing Hoc Dy, 2003, p.69) นักปราชญ์ชาวกำพูชา อธิบายไว้ว่า **ญាប់** หมายถึง ตัวยาววรรณกรรมที่แต่งเป็นคำประพันธ์ร้อยกรองเพื่อสอนศีลธรรมสำหรับคนทั่วไป ประยูร ทรงศิลป์ (Songsin, 2010, p.1) กล่าวถึง **ญាប់** ว่า หมายถึงคำสอนซึ่งนักปราชญ์เขมรเรียบเรียงไว้สำหรับอบรมสั่งสอนคน ทั้งกาย วาจาและใจ ให้ประพฤติปฏิบัติดีงามตามขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติ ชักนำให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ฝึกหัดตนให้มีความประพฤติดีเพื่อที่จะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในขณะที่ **สงบ บุญคล้อย** (Bunkhloi, 2015, pp.185-186) จัดหมวดวรรณกรรมคำสอนของเขมรเป็น **วรรณกรรมสุภาสิต (ฉบับ)** โดยให้คำนิยามว่า **ฉบับ** หมายถึง แบบอย่าง เอาอย่าง เลียนแบบ แบบแผน และแสดงพรรณนะเพิ่มเติมว่า วรรณกรรมฉบับของเขมรนับว่ามีอิทธิพลต่อชาวเขมรอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และได้นำมายึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เติบโตด้วยศรัทธา เป็นวิธีสอนศีลธรรมที่แนบเนียนและได้รับผลดียิ่ง ด้วยมีคำประพันธ์ไพเราะ

มีจังหวะสัมผัสสอดคล้องกัน ทำให้จดจำขึ้นใจ และท่องกันติดปาก โดยกวีได้เลือกใช้คำอย่างพิถีพิถันคมคาย กะทัดรัด เข้าใจง่าย

นอกจากนี้ เขียวลักษณะ อยู่เจริญสุข (Yoojaroensuk, 2016, pp.81-82) ศึกษามิติหญิงชายในวรรณกรรมคำสอน โดยกล่าวถึงวรรณกรรมคำสอนของเขมรที่นำมารวบรวมไว้และมีชื่อเรียกต่าง ๆ ว่า **ฎាប់เฉื่อง ๖** (จุบាប់เฉื่อง ๖) หมายถึง ฉบับต่าง ๆ เป็นวรรณกรรมคำสอนที่สถาบันพุทธศาสนบัณทิตยแห่งราชอาณาจักรกัมพูชารวบรวมพิมพ์เผยแพร่ มีจำนวน 13 เรื่อง มีชื่อเรื่องและจุดมุ่งหมายในการสอนดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมายในการสอน
1	“จุบាប់กรรม” ฎាប់กษ	สอนสามเณร
2	“จุบាប់เกรตีกาล” ฎាប់กฏีกาล	สอนบุตร
3	“จุบាប់อริยสุตถา” ฎាប់หวิยสกล	สอนนักเรียน สอนลูกศิษย์
4	“จุบាប់สรี” ฎាប់สรี	สอนผู้หญิง
5	“จุบាប់ปฐ” ฎាប់บุษ	สอนผู้ชาย
6	“จุบាប់ทุนมานชุลวน” ฎាប់ฐณธูธ	สอนตนเอง
7	“จุบាប់กุนเจา” ฎាប់กูเรต	สอนลูกหลาน
8	“จุบាប់พากยจาส” ฎាប់ตฤตาส	สอนบุคคลทั่วไป
9	“จุบាប់ณณำบิดา” ฎាប់บณุกบิต	สอนบุตร
10	“จุบាប់กุนเจาเลบิก” ฎាប់กูเรตแญ็ก	สอนลูกหลาน
11	“จุบាប់วิธูรณทิต” ฎាប់วิธูรณทิต	สอนโอรสของกษัตริย์
12	“จุบាប់ครินดิ” ฎាប់เทธิ	สอนกษัตริย์ อำมาตย์ ขุนนาง ข้าราชการ และผู้ที่ต้องปกครองคนอื่น
13	จุบាប់ราชเนติ หรือ พระราชสมภาร ฎាប់กณธธิ ๖ ฎាប់กณธสภาร	สอนบุคคลทั่วไป

ภาพที่ 1 ฉบับต่าง ๆ และจุดมุ่งหมายในการสอน
ที่มา: Yoojaroensuk, 2016, p.82

จากข้อมูลวรรณกรรมคำสอน ฉบับต่าง ๆ ข้างต้น ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อสอนบุตรหลาน รองลงมาคือใช้สอนผู้ชาย ผู้หญิง สามเณร ข้าราชการบริพาร จากการศึกษาวรรณกรรมคำสอนเขมรของ ประยูร ทรงศิลป์ (Songsin, 2010, p.25) ปรากฏข้อมูลว่าวรรณกรรม ฉบับต่าง ๆ แต่ละเรื่องนั้น ส่วนใหญ่ไม่ปรากฏข้อมูลผู้แต่งและระยะเวลาที่แต่งขึ้นชัดเจน โดยอาศัยข้อสันนิษฐานจากวรรณกรรมฉบับบางเรื่องที่มีการระบุช่วงเวลาการประพันธ์ว่าทุกเรื่องน่าจะประพันธ์ขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน คือ ช่วงระหว่างพุทธศตวรรษที่ 22-24 ในขณะที่การจำแนกของ บัญญัติ สาลี (Salee, 2008, pp.10-11) แตกต่างออกไปเล็กน้อย โดยระบุว่าวรรณกรรมฉบับจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ฉบับโบราณ และ ฉบับใหม่ ฉบับโบราณคือวรรณกรรมคำสอนของเขมรที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 20-22 เช่น ฉบับเกรตีกาล ฉบับกุนเจา ฉบับราชเนติ ฉบับกรรม ส่วนฉบับใหม่ คือวรรณกรรมคำสอนของเขมรที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 23-24 เช่น ฉบับตรีเนติ ฉบับปฐ (ฉบับบุษ) ฉบับสรี (ฉบับสตรี) ฉบับอริยสุตถา

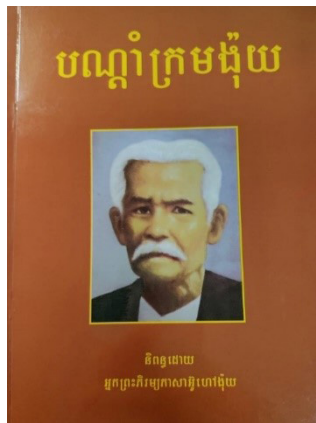
จากการพิจารณาข้อสันนิษฐานยุคสมัยของวรรณกรรมฉบับที่รวบรวมไว้ใน ฉบับต่าง ๆ ของประยูร ทรงศิลป์ ร่วมกับการจำแนกยุคสมัยของวรรณกรรมฉบับของ บัญญัติ สาลี ได้ข้อสังเกตว่าวรรณกรรมที่จัดอยู่ในประเภท ฉบับโบราณ บางเรื่องที่ถูกนำมารวบรวมไว้ใน ฉบับต่าง ๆ น่าจะประพันธ์ขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 ได้แก่ ฉบับเกิร์ตกาล ฉบับโกนจา ฉบับกรม ซึ่ง วรรณกรรมเรื่อง **ฉบับเกิร์ตกาล** หรือ **ฉบับเกิร์ตกาล** ปรากฏการใช้รูปคำอีกรูปหนึ่งคือ **ฉบับเกิร์ตกาล** หรือ **ฉบับเกิร์ตกาล** (ออกเสียงว่า จบับ-เก-กาล) โดยปรากฏในหมายเหตุของตัวบทวรรณกรรม ในที่นี้ ผู้ศึกษาจะใช้รูปคำ **ฉบับเกิร์ตกาล** หมายถึงวรรณกรรมเรื่อง **ฉบับเกิร์ตกาล** หรือ **ฉบับเกิร์ตกาล** เพื่อให้สอดคล้องกับวรรณกรรมคำสอนที่จะศึกษาเปรียบเทียบกัน ซึ่งจะกล่าวต่อไป

ល្បាប់កេរ្តិ៍កាល^(១)	
មនុស្សធម៌គតិ	
១- កេរ្តិ៍កាលពីព្រេងព្រឹទ្ធ សេដ្ឋីភីប្រដៅ កូនអើយកេរ្តិ៍មេបា ថែថាចៀវសារង ធម្មតាអ្នកជាតិ កំខ័លដេកទទួរ ឆាកតែងខ្ញុំកំដរ ចិត្តិយគោក្របី	សាន់សុចរិតចៀងទុកនៅ បុត្រសន្យាទុកក្រោយហោង ។ ច្វារក្បាដង់តិគ្រង ប្រុងប្រយ័ត្នប្រយោជន៍ច្បូរ ។ កាលគេអាទិឱ្យគិតគូរ ដល់ថ្លៃរះពេញផ្គុំ ។ ចេញទៅរកធ្វើស្រែភ្ជួរ រកខ្សែស្ទួយបោះក្រោលឃ្លួង ។ ខ្ញុំប្រុសស្ទីចេញឮឆង ភាំងចំណាំរន្ធភក្សា ។ ធ្វើស្រែកុំចោលចំការ ទុកឱ្យដាក់ឱ្យបាត់ ។ ទ្រព្យសម្រាលរៀបប្រយ័ត្ន ផ្ទះបាត់បែកសាច់ទល់ទ្រ ។ ប្រុងស្មារតីទុកឱ្យស្ងួត យកចេញបាយមានកំណាត់ ។
២- ធ្វើស្រែទិសប្រាំបី មើលផ្ទះស្រូវបង ឱ្យមានក្ដីបារម្ភ ដឹងដែកកំបិលក្រា ដេកបរបរឱ្យភាំងខ្លា ចង់ទូកកុំឱ្យសាត់ សារពើទ្រព្យអ្វីៗ ឧលទឹកស្រូវអង្ករ	

ภาพที่ 2 เนื้อหาส่วนนำเรื่อง **ច្បាប់ក្រីកាល** ที่ปรากฏหมายเหตุรูปคำ **កេរកាល** (เกรกาล)
ที่มา: <https://watkhamers.org/ច្បាប់ក្រីកាល>

ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 25 ปรากฏวรรณกรรมคำสอนที่ใช้ชื่อว่า **บณฺฑกั** (บณฺฎา) แปลว่า คำฝากหรือคำสั่งเสีย เช่น เรื่อง **บณฺฑกัถาสน** (พ.ศ. 2450) หรือ **คำฝากตามาส** และเรื่อง **บณฺฑกักรุขมฺยุ** (ราว พ.ศ. 2465) หรือ **คำฝากกรรมยุ** โดยเรื่อง **บณฺฑกัถาสน** ประพันธ์โดยตามาส (ออกเสียงในภาษาเขมรว่า ตา-เมียฮ) (Khing Hoc Dy, 2007, p.5) มีรูปแบบการดำเนินเนื้อหาเป็นความเรียงร้อยแก้วตลอดทั้งเรื่อง ส่วนเรื่อง **คำฝากกรรมยุ** ประพันธ์โดยพระภิรมย์ภาษาอุ หรือ กรรมยุ (ออกเสียงในภาษาเขมรว่า กรม-งย) ชื่อเต็มคือ **อุก อุ** (Ouk Ou, 1972, p.121) มีรูปแบบการเรียบเรียงเนื้อหาเข้าลักษณะวรรณกรรมคำสอนประเภทบับ กล่าวคือ ผู้แต่งประพันธ์คำสอนเรื่องต่าง ๆ ด้วยรูปแบบฉันทลักษณ์ มีหัวข้อคำสอนปรากฏในหน้าสารบัญของเอกสารตัวบท ดังนี้ (Ouk Ou, 1972, index)

- **ฉบับเลบิกกฐี** (ฉบับเลบิกกฐี) หรือ **ฉบับเลบิกใหม่**
- **ฉบับเกรกาลกฐี** (ฉบับเกรกาลกฐี) หรือ **ฉบับเกรกาลใหม่**
- **เสกฏีรลิคเจ้าเสกฏี** (เสกฏีรลิคเจ้าเสกฏี) หรือ **การร่าลีย้าเตือน**
- **พระกาพยประญาชนปรัส-สรี** (พระกาพยประญาชนปรัส-สรี) หรือ **พระกาพย่มงสอนชน**
ชาย-หญิง
- **บณฎักกรมญ์** (บณฎักกรมญ์) หรือ **คำฝากกรมญ์**



ภาพที่ 3 หน้าปกหนังสือ **คำฝากกรมญ์** ฉบับจัดพิมพ์โดยพุทธศาสนบัณฑิต พ.ศ. 2515
ที่มา: Napat Chawnuam (2022)

การประพันธ์และเรียบเรียงเนื้อหาของ **คำฝากกรมญ์** ที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 25 อยู่ในลักษณะคล้ายกับของวรรณกรรมคำสอน **ฉบับต่าง ๆ** ที่รวบรวมและเผยแพร่ในยุคสมัยก่อนหน้านั้น คือ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-24 ทั้งนี้ **คำฝากกรมญ์** ปรากฏวรรณกรรมที่ระบุชื่อว่าเป็น ฉบับ อยู่ 2 เรื่อง ได้แก่ **ฉบับเลบิกกฐี** (ฉบับเลบิกกฐี) หรือ **ฉบับเลบิกใหม่** และ **ฉบับเกรกาลกฐี** (ฉบับเกรกาลกฐี) หรือ **ฉบับเกรกาลใหม่** มีข้อสังเกตคือ **ฉบับเกรกาลกฐี** ใช้ชื่อตามฉบับที่มีอยู่เดิม คือ **ฉบับเกรกาล** โดยเพิ่มเติมคำว่า **กฐี** ที่แปลว่า ใหม่ เข้าไป (รูปคำ ภูมิ ออกเสียงว่า เถมีย) ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเชิงเปรียบเทียบวรรณกรรม คำสอนที่ใช้ชื่อเรื่องเหมือนกัน คือ เรื่อง **ฉบับเกรกาล** และ **ฉบับเกรกาลใหม่**

ประวัติการประพันธ์และฉันทลักษณ์ **ฉบับเกรกาล** สู่ **ฉบับเกรกาลใหม่**

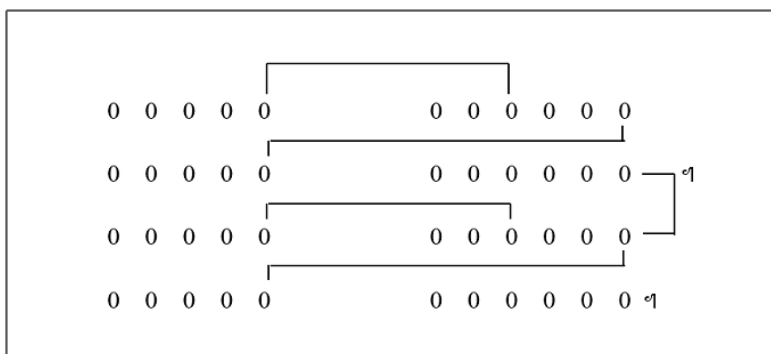
ดังที่ได้ข้อสันนิษฐานว่า **ฉบับเกรกาล** ประพันธ์ขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 22 แต่ไม่ปรากฏว่าผู้แต่งคือใคร ส่วน **ฉบับเกรกาลใหม่** มีการระบุชัดเจนว่าผู้แต่งคือพระภริมย์ภาษาอู หรือ กรมญ์ โดยผู้แต่งระบุช่วงเวลาการประพันธ์ไว้ในตัวบทอย่างชัดเจนว่าเป็น พ.ศ. 2465 อยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 25 ดังนี้

(5) ศาสนาพระสมณะ
หกลีบห้าก่าจาย

ได้สองพันสี่ร้อยปลาย
แต่่งอริบายซึ่งผิดถูก

(New Jbab Kekal, 1972, p.62; แปลโดยผู้ศึกษา)

ฉันทลักษณ์ที่ใช้ประพันธ์เรื่องฉบับเกรกาล คือ บอญญุณัติ หรือ บทพรหมคีติ จำนวน 36 บท (Songsin, 2010, p.35) บทพรหมคีติมีลักษณะฉันทลักษณ์เทียบได้กับฉันทลักษณ์กาพย์ยานี 11 ของไทย (Phakdeekham, 2007, p.74) มีรูปแบบและฉันทลักษณ์คือ 1 บท แบ่งเป็น 2 บาท โดย บาทที่ 1 มี 2 วรรค วรรคที่ 1 มี 5 พยางค์ วรรคที่ 2 มี 6 พยางค์ และบาทที่ 2 มี 2 วรรค วรรคที่ 1 มี 5 พยางค์ วรรคที่ 2 มี 6 พยางค์ รวม 1 บท มีจำนวน 4 วรรค ส่วนสัมผัสสระ ได้แก่ คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 สัมผัสสระไปยังคำที่ 3 วรรคที่ 2 คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 สัมผัสสระไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 คำสุดท้ายของวรรคที่ 4 ของบาทแรก สัมผัสสระเชื่อมไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ของบทต่อไป (Bunkhloi, 2015, p.47) ดังแผนผังฉันทลักษณ์บังคับบทพรหมคีติ ดังนี้



ภาพที่ 4 แผนผังและลักษณะบังคับบทพรหมคีติ จำนวน 2 บท

ที่มา: Bunkhloi, 2015, p.47

ชื่อฉันทลักษณ์ บทพรหมคีติ มาจากภาษาบาลี หมายถึง บทเพลงแห่งพระพรหม มักใช้แต่งบทบรรยายที่แสดงความทุกข์ ความเวทนา การพำร่ำพัน เพราะมีสำเนียงเศร้าสร้อย นำมาใช้ในบทแสดงความทุกข์โศก การพลัดพราก เช่น ในเรื่องพระราชสมภาร ปรากฏในบทพรรณนาคความเศร้าโศกจากการพลัดพรากจากนางบุพผาวดี (Phakdeekham, 2007, p.74) ทั้งนี้ ลี งามเตง (Ly-Theam Teng, 1960, p.60) ได้ระบุไว้ว่าบทพรหมคีติพบได้ในวรรณกรรมคำสอนประเภทฉบับบางเรื่อง

ส่วนเรื่องฉบับเกรกาลใหม่ที่มีการระบุผู้แต่งชัดเจนคือพระภิรมย์ภาษาอุ ใช้ฉันทลักษณ์บทพรหมคีติ ซึ่งเป็นฉันทลักษณ์ประเภทเดียวกันกับเรื่องฉบับเกรกาล แต่มีสัดส่วนจำนวนบทมากกว่าพอสมควร คือมีจำนวนทั้งหมด 149 บท การปรากฏใช้ฉันทลักษณ์ประเภทเดียวกัน สอดคล้องกับข้อมูลของ ลี งามเตง ข้างต้นที่ว่า บทพรหมคีติ ปรากฏใช้ในวรรณกรรมคำสอนประเภทฉบับบางเรื่องเท่านั้น

ทั้งนี้ วรรณกรรมคำสอนเรื่องอื่นที่ปรากฏร่วมสมัยกับเรื่อง ฉบับเกรกาล คือช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 22-24 ส่วนใหญ่ใช้ฉันทลักษณ์ประเภททากาคติ ซึ่งมีความหมายหมายถึง การเคลื่อนไปตามทางของกา เป็นฉันทลักษณ์ที่มีท่วงทำนองสม่ำเสมอเปรียบได้กับลักษณะการเดินทางของกา ปรากฏวรรณกรรมคำสอนเขมรที่ใช้ฉันทลักษณ์ดังกล่าว เช่น คำสอนสามเณร ฉบับอริยสัตถา คำสอนลูกหลาน คำสอนลูกหลานเลบิก คำฝากบิดา โดยสองเรื่องหลัง ได้แก่ คำสอนลูกหลานเลบิกและคำฝากบิดา ปรากฏการใช้ฉันทลักษณ์สองประเภทคือ บททากาคติและบทพรหมคติ โดยใช้บททากาคติมากกว่าบทพรหมคติในเรื่อง ปรากฏวรรณกรรมคำสอนเพียงส่วนหนึ่งที่ใช้ฉันทลักษณ์ประเภทบทพรหมคติทั้งเรื่อง เช่น ฉบับเกรกาล คำสอนเก่า ฉบับดุก่อนมหาชน

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชนบแห่งฉันทลักษณ์ในวรรณกรรมคำสอนของเขมร ช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-24 นิยมใช้ฉันทลักษณ์บททากาคติมากกว่าบทพรหมคติ เนื่องจากบททากาคติมีท่วงทำนองสม่ำเสมอ เหมาะสมสำหรับเป็นวรรณกรรมที่นำมาอ่านเพื่อท่องจำและเป็นคำบอกสอน อย่างไรก็ตาม แม้บทพรหมคติถูกนำมาใช้ในการประพันธ์วรรณกรรมคำสอนน้อยกว่าบททากาคติ ทว่าเมื่อพระภิกษุภาษาอุประพันธ์วรรณกรรมคำสอน ฉบับเกรกาลใหม่ ยังคงใช้ฉันทลักษณ์ประเภทเดียวกับเรื่อง ฉบับเกรกาลที่ประพันธ์ขึ้นในยุคสมัยก่อนหน้านี้ แสดงให้เห็นว่านอกจากชื่อเรื่องแล้ว ผู้ประพันธ์ยังคงไว้ซึ่งลักษณะบางประการที่เชื่อมร้อยวรรณกรรมคำสอนเดิมสู่วรรณกรรมคำสอนที่ต่อ ยอดใหม่ ด้วยการใช้นิยามเดิมในการประพันธ์

ตัวบทและการดำเนินเนื้อหา ฉบับเกรกาล และ ฉบับเกรกาลใหม่

ฉบับเกรกาล มีจำนวนตัวบท 36 บท ส่วน ฉบับเกรกาลใหม่ มีจำนวนตัวบท 149 บท ถือว่ามีจำนวนมากกว่าวรรณกรรมเดิมราว 4 เท่าตัว เป็นไปได้ว่าการเรียบเรียงและดำเนินเนื้อหาของวรรณกรรมทั้งสองเรื่องย่อมแตกต่างกันในรายละเอียด ด้วยความยาวเนื้อหาที่มากน้อยต่างกั นดังกล่าว

การเริ่มต้นเรื่อง ฉบับเกรกาล ในสองบทแรกเป็นการแจ้งวัตถุประสงค์การประพันธ์ (เน้นตัวหนาโดยผู้ศึกษา)

(1) เกียรติกาลจากเพรงประพฤติ	สร้างสุจริตไว้นานเนา
เศรษฐีมุ่งสอนเอา	ซึ่งบุตรรักไว้ภายใน
(2) ลูกเอยเกียรติแม่บ่า	จงรักษายึดถือครอง
ดูแลไว้ครรลอง	พึงระวังประโยชน์ยาว

(Johny, 2022, p.1; ฉบับเกรกาล แปลโดยผู้ศึกษา)

จากคำประพันธ์สองบทแรกในฉบับเกรกาล พบว่าบทแรกก็กล่าวไว้ว่าเรื่องนี้คือเรื่อง เกียรติกาล ซึ่งในตัวบทเชิงอรรถไว้ว่า เกรกาล เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับแนวปฏิบัติอันดีงามเพื่อให้เศรษฐีใช้อบรมบุตรของตนสืบไป บทที่สองเป็นการเกริ่นนำก่อนเข้าสู่ข้อคำสอนให้บุตรยึดถือเอาเกียรติของวงศ์ตระกูลเป็นที่ตั้ง ดำรงตนตามครรลองและดูแลผลประโยชน์อันกินความถึงทรัพย์สินสมบัติของวงศ์ตระกูลสืบไป

ส่วนการเริ่มต้นเรื่องฉบับเกรกัลใหม่ สองบทแรกเป็นการแจ้งวัตถุประสงค์การประพันธ์และแจ้งวันช่วงฤดูกาลที่ประพันธ์ ว่าประพันธ์ขึ้นในวันข้างขึ้นเดือนสิบสอง วสันตฤดู เป็นปีที่น้ำหลากจนท่วมต้นกล้าในนาข้าวเสียหาย โดยบทที่ 3 มีถ้อยความกล่าวอ้างถึงฉบับเกรกัล ซึ่งแต่งขึ้นก่อนหน้านี้ โดยผู้แต่งหยิบยกมาเรียบเรียงใหม่ไว้เป็นคุณประโยชน์ ดังนี้ (เน้นตัวหนาโดยผู้ศึกษา)

(1) นีบทพรหมปราษฎ์ปราย	ข้าอธิบายยกเป็นอย่าง
มุ่งสอนลูกหลานบ้าง	ผู้ก่อสร้างฉบับผิดและถูก
(2) กติกมาสครบข้างขึ้น	ในวสันตฤกษ์ฤดู
น้ำหลากท่วมนาสุรว	เหลืออยู่เพียงซากกล่ำใบ
(3) กิรกาลจากพร่งประพฤติ	มีต้นคิดจากเศรษฐี
ข้ายกกิรกาลใหม่นี้	แจ้งคดีเป็นปรมัตถ์

(Ouk Ou, 1972, p.62; ฉบับเกรกัลใหม่ แปลโดยผู้ศึกษา)

ต่อมาเนื้อหาบทที่ 4 ถึง บทที่ 7 แสดงข้อมูลว่าเรื่องนี้เขียนขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เวลาสองทุ่ม ปีกจอ ตรงกับ พ.ศ. 2495 และมีเนื้อหาโดยสรุปว่าเป็นเรื่องที่เรียบเรียงขึ้นใหม่เพื่อบอกสอนให้บุตรทั้งชายหญิงรู้ผิดถูก ขอให้ฟังเพื่อน้อมนำไปปฏิบัติ และเริ่มข้อคำสอนตั้งบทที่ 8 เป็นต้นไป จนถึง 139 ส่วนข้อคำสอนในเรื่อง ฉบับเกรกัล เริ่มต้นในบทที่ 3 เป็นต้นไป จนถึงบทที่ 35

ลักษณะข้อคำสอน ฉบับเกรกัล เริ่มต้นด้วยข้อคำสอนที่เป็นรูปธรรมตั้งแต่การตื่นนอนในเวลาเช้า แล้วออกไปทำกิจวัตรอันเป็นหน้าที่ สะท้อนกรอบคิดเรื่องการฝึกลักษณะนิสัยและสร้างวินัยให้เป็นคนขยันไม่เกียจคร้าน ดังนี้

(3) ธรรมดาคนคือชาติ	ยามเข้านอนคิดควรพลัน
อย่าคร้านนอนอยู่นั้น	จนตะวันขึ้นเต็มดวง
(4) ตกแต่งซึ่งกายา	หาทำนาในขึ้นเช้า
เลี้ยงโคกระบือเล่า	หาเชือกล้อมไว้จึงดี

(Johny, 2022, p.1; ฉบับเกรกัลใหม่ แปลโดยผู้ศึกษา)

ฉบับเกรกัลใหม่ เริ่มต้นข้อคำสอนด้วยการกล่าวถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม คือเกียรติยศของพ่อแม่ ต่อมาจึงให้แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม คือการรักษากิริยา ความประพฤติ ไม่ทำสิ่งผิดกฎหมาย ข้อห้ามต่าง ๆ ข้อสำคัญคือไม่กล่าวโทษผู้มีพระคุณ ดังนี้

(8) ควรอารณ์เกียรติแม่พ่อ	กิริยาขอให้ฝึกฝน
กิริยาใดผิดฉบับพัน	ควรกลับตนละทิ้งไป
(9) แม่พ่อพร้อมด้วยลูก	สามคนผูกเสมอเงา
เห็นผิดอย่าใจเบา	อย่าคาตโทษผู้มีคุณ

(Ouk Ou, 1972, p.62; ฉบับเกรกัลใหม่ แปลโดยผู้ศึกษา)

บทจบเรื่องฉบับเกรกัล ผู้แต่งกล่าวลงท้ายให้บุตรหลานจดจำคำสอนที่ผู้แต่งได้ถ่ายทอดเป็นโอวาททาน ขอให้คำสอนเหล่านี้บรรลุผล ดังนี้

(36) คำนี้เทียมลูกเฮย

โอวาททานอันแจ้งใจ

ลูกหลานเอยจงจำไว้

ให้สำเร็จคำฝากเทอญ

(Johny, 2022, p.4; ฉบับเกรกัล แปลโดยผู้ศึกษา)

ส่วนท้ายของเรื่อง ฉบับเกรกัลใหม่ ตั้งแต่บทที่ 140 ถึงบทที่ 149 จำแนกเนื้อหาได้ 3 ส่วน ส่วนแรกคือเน้นย้ำให้ลูกหลานจดจำ น้อมนำข้อคำสอนไปใช้เพื่อชีวิตรุ่งเรืองในอนาคต (บทที่ 140-143) ส่วนที่สองคือการกล่าววาระบูชาผู้แต่งคือ พระภริมย์ภาษาอู (บทที่ 144) และส่วนที่สามคือการตั้งอธิษฐานของผู้แต่งให้ผลบุญจากการงานคำสอนนี้บังเกิดสิริมงคล โภคทรัพย์ และความสุขสวัสดิ์ใต้การดำรงตนในศีลธรรม ทั้งต่อตนเองและวงศ์วานเครือญาติ (บทที่ 145-149) ดังนี้ (เน้นตัวหนาโดยผู้ศึกษา)

(140) ปราษฎ์เผยซึ่งคำสอน

รำพึงในปรัชญา

(141) ฌฉบับเกรกัลใหม่

ลูกชายมานะมี

(142) จากปิจอสืบต่อมา

ยินเสียงคำของพ่อ

(143) พ่อถือเพียงคำเก่า

คำจริงทำร้ายขลา

(144) นักปราษฎ์อภริมย์เลื่อง

นาม อู เรียก ญย พ้อง

(145) ข้าขอตั้งสัจจา

มवलลูกภริยาหนูน

(146) ขอลาความยากไร้

ของามทั้งรูปกาย

(147) ปรัชญาอย่าครั้นคร้าม

ขอพบบริสุทธิศีลนั้น

(148) อานิสงส์บุญแห่งข้า

สมบัติสวรรณคัมภี

(149) จากชาตินี้กายหน้า

พี่น้องอย่าพลัดพราย

จงลูกหลานพิจารณา

คลายปัญหานี้ให้แจ้ง

ถ้วนความไขเพียงเท่านี้

จำคำดีไปกายหน้า

ข้าทำนาบรรจุนอ

ไว้ให้ลูกหลานทั่วถ้วน

อาวรณ์ตนนักเริ่มชรา

เป็นสำเร็จนี้เองเทอญ

ยกฉบับใหม่ถ้วนทดลอง

ผูกเป็นฉบับสำหรับชน

เกิดชาติหน้าขอมิบุญ

บริบูรณ์พร้อมโภคทรัพย์

ขอจากหายจตุรบาย

อย่าไกลห่างจากพระพุท

รู้เริ่มธรรมให้คงมั่น

ทุกซ์ดับพลันทั้งโรครภัย

สร้างสมมาในโลกนี้

อย่าให้มีซึ่งคลาดคลา

บิดาและมารดาหมาย

อธิบายแจ้งจบเอวัง

(Ouk Ou, 1972, pp.77-78; ฉบับเกรกัลใหม่ แปลโดยผู้ศึกษา)

เนื้อหาในส่วนข้อคำสอนวรรณกรรมสองเรื่องนี้แม้จะเรียบเรียงลำดับข้อคำสอนไม่ตรงกัน ทว่าจากการศึกษาพบว่าปรากฏสาระัตถะในข้อคำสอนที่สะท้อนหลักแนวคิดใกล้เคียงกัน ดังปรากฏหลักแนวคิดจากวรรณกรรมคำสอนทั้งสองเรื่อง ได้แก่ การรักษาเกียรติยศชื่อเสียงวงศ์ตระกูล การดูแลทรัพย์สินสมบัติ ไม่สุรุ่ยสุร่าย ใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง การใฝ่ศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานและประกอบสัมมาชีพ มีความระมัดระวัง รู้จักป้องกันข้อผิดพลาดเมื่อประกอบกิจการงานใด มีความรอบคอบ มีวิจารณ์ญาณเมื่อต้องตัดสินใจกระทำสิ่งใด มีความพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทำงานอย่างมีระเบียบ ปฏิบัติงาน ทำงานให้แล้วเสร็จไม่ค้างคั่ง เมื่อเป็นผู้ปกครอง ให้รู้จักเลือกใช้คน และรู้จักเลือกไว้ใจคน ยึดทางสายกลางในการดำเนินชีวิต พร้อมกับรู้จักพลิกแพลงและแก้ไขปัญหา

จากการพิจารณาเนื้อหาตัวบทของวรรณกรรมคำสอนทั้งสองเรื่องในส่วนต้นพบว่า ฉบับเกรกาล มีส่วนนำสามบทแรก กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการแต่งแต่ไม่ได้กล่าวถึงช่วงเวลาการแต่ง และไม่ได้ระบุว่าใครคือผู้แต่ง ส่วนเนื้อหาของฉบับเกรกาลใหม่ ที่เป็นส่วนนำก่อนเริ่มเข้าสู่ข้อคำสอนคือ บทที่ 1 ถึงบทที่ 7 ผู้แต่งกล่าวถึงวัตถุประสงค์การแต่ง และระบุช่วงเวลาที่ตั้งแต่งคือ พ.ศ. 2465 ทั้งยังระบุว่านำต้นคำของ ฉบับเกรกาล มาเรียบเรียงเป็น ฉบับเกรกาลใหม่ การดำเนินเนื้อหาในส่วนข้อคำสอนมีความแตกต่างกัน โดย ฉบับเกรกาล เริ่มต้นข้อคำสอนด้วยการแนะนำข้อควรปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม คือ การตื่นแต่เช้าตรู่เพื่อทำหน้าที่ของตนเอง แล้วจึงแสดงข้อคำสอนต่าง ๆ ส่วน ฉบับเกรกาลใหม่ เริ่มต้นข้อคำสอนด้วยการกล่าวถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม คือเกียรติของมารดา บิดา แล้วจึงเข้าสู่ข้อคำสอนต่าง ๆ เนื้อหาส่วนท้ายหลังข้อคำสอนใน ฉบับเกรกาล ผู้แต่งกล่าวเน้นย้ำให้บุตรหลานจดจำคำสอนโดยขอให้คำสอนเหล่านี้บังเกิดผล ในขณะที่ส่วนท้ายของ ฉบับเกรกาลใหม่ นอกจากผู้แต่งเน้นย้ำให้ลูกหลานจดจำและนำข้อคำสอนไปใช้คล้ายกับเรื่องฉบับเกรกาล ยังได้ระบุว่าผู้แต่งคือพระภริมย์ภาชาอุ และจบเนื้อหาด้วยการตั้งอธิษฐานให้ตนเองและวงศ์ญาติได้รับกุศลและความสุขความเจริญจากการประพันธ์และเผยแพร่คำสอนนี้

การใช้คำบ่ง ‘ไม่ให้ทำ’ และ ‘ให้ทำ’ ในข้อคำสอน เรื่อง ฉบับเกรกาล และ ฉบับเกรกาลใหม่

การใช้คำเพื่อบอกให้ทำ แนะนำให้ทำ เตือนหรือยับยั้งไม่ให้กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ย่อมใช้คำหรือแสดงถ้อยภาษาแตกต่างกัน การใช้คำแตกต่างกันดังกล่าว ย่อมสื่อถึงน้ำเสียงและท่าทีของผู้ส่งสาร ในวรรณกรรมคำสอนเรื่อง ฉบับเกรกาลและฉบับเกรกาลใหม่ มีรูปแบบฉันทลักษณ์เหมือนกัน ทว่าแตกต่างกันในยุคลสมัยห่างกันกว่าร้อยปี จึงมีข้อสังเกตว่า “น้ำเสียงและท่าที” ในวรรณกรรมคำสอนสองเรื่องนี้จะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

ฉบับเกรกาล และ ฉบับเกรกาลใหม่ ปรากฏการใช้คำบ่ง ‘ไม่ให้ทำ’ และ ‘ให้ทำ’ คือว่า *กั* แปลว่า *อย่า* (Bandhumedha, 1982, p.16) และคำว่า *ควร* แปลว่า *ควร* นำ (Bandhumedha, 1982, p.55) เมื่อพิจารณาคำว่า *อย่า* กับ *ควร* ต่างเป็นคำบอกเพื่อให้ผู้รับสารปฏิบัติตาม ทว่าสองคำนี้สื่อถึงน้ำเสียงและท่าทีแตกต่างกัน ดังความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ว่า *อย่า* หมายถึง *คำประกอบกริยาบอกความห้ามไม่ยอมให้ทำการต่าง ๆ* (Royal Institute, 2013, p.1376) ส่วนคำว่า *ควร* คือ *คำช่วยกริยาในความคล้ายตาม เช่น ควรทำ ควรกิน* (Royal Institute, 2013, p.240) การพิจารณาความถี่ของการปรากฏใช้คำสองคำดังกล่าว จะแสดงให้เห็นถึงกลวิธีทางภาษาในแง่ของการ

ใช้คำบ่ง ‘ไม่ให้ทำ’ และ ‘ให้ทำ’ ในวรรณกรรมสองเรื่องนี้ว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

จากเนื้อหาในส่วนที่เป็นข้อคำสอนของเรื่อง ฉบับเกรกอล ปรากฏการใช้คำว่า *อย่า* จำนวน 22 แห่ง และปรากฏการใช้คำว่า *ควร* จำนวน 1 แห่ง ดังตัวอย่างเนื้อหาบางส่วน ดังนี้ (เน้นตัวหนาโดยผู้ศึกษา)

(3) ธรรมดาคนคือชาติ อย่า คร้านนอนอยู่นั้น	ยามเขาคิดคิดควรพลัน จนตะวันขึ้นเต็มดวง
.....	
(6) ให้มีความโลใใจ มีดพร้ารู้จักใช้	ทำนาไร่อย่าดูดาย อย่า ให้หายเก็บงตื
.....	
(9) อย่า อ้างมีทรัพย์มาก จับจ่ายจนหมดสิ้น	ไม่ลำบากออกทำกิน แม้จะเก็บแบ่งเก็บไป
(31) ลูกเอยเกียรติแม่พ่อ ทรัพย์นั้นมีคุณค่า	จงรักษาจำทุกวัน ควร รักษาอย่ารั่วไหล

(Johny, 2022, pp.1-4; ฉบับเกรกอล แปลโดยผู้ศึกษา)

สัดส่วนความถี่ของการปรากฏใช้คำว่า *ควร* กับคำว่า *อย่า* คิดเป็น 1 ใน 22 ส่วน แสดงให้เห็นกลวิธีทางภาษาในด้านการใช้คำแสดงข้อคำสอนของวรรณกรรมคำสอนนี้ เน้นการใช้คำบ่ง *ไม่ให้ทำ* มากกว่าคำบ่งในลักษณะ *ให้ทำ*

เนื้อหาในส่วนที่เป็นข้อคำสอนในเรื่อง ฉบับเกรกอลใหม่ ปรากฏการใช้คำว่า *อย่า* จำนวน 70 แห่ง และปรากฏการใช้คำว่า *ควร* จำนวน 10 แห่ง ดังตัวอย่างเนื้อหาบางส่วน ดังนี้ (เน้นตัวหนาโดยผู้ศึกษา)

(8) ควร อวรณเกียรติแม่พ่อ กิริยาใดผิดฉบับพัน	กิริยาหนอให้ฝึกฝน ควร กลับตนละทิ้งไป
(9) แม่พ่อพร้อมด้วยลูก เห็นผิด อย่า ใจเบา	สามคนผูกเสมอเงา อย่า คาดโทษผู้มีคุณ

(Ouk Ou, 1972, p.62; ฉบับเกรกอลใหม่ แปลโดยผู้ศึกษา)

สัดส่วนความถี่ของการปรากฏใช้คำว่า *ควร* กับคำว่า *อย่า* คิดเป็น 1 ใน 7 ส่วน แสดงให้เห็นกลวิธีทางภาษาในด้านการใช้คำแสดงข้อคำสอนของวรรณกรรมคำสอนนี้ เน้นการใช้คำบ่ง *ไม่ให้ทำ* มากกว่าคำบ่งในลักษณะ *ให้ทำ* เช่นเดียวกับ ฉบับเกรกอล อย่างไรก็ตาม ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าใน ฉบับเกรกอลใหม่ ปรากฏการใช้คำว่า *ควร* ในสัดส่วนที่มากขึ้น เมื่อเทียบกับเรื่อง ฉบับเกรกอล

การใช้คำแสดงค่าบ่ง *ไม่ให้ทำ* และ *ให้ทำ* ที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องดังกล่าว แสดงถึงขนบการประพันธ์ วรรณกรรมคำสอนและพลวัตทางภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมต่างยุคสมัย กล่าวคือ ฉบับเกรกาลที่สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 และฉบับเกรกาลใหม่ที่แต่งขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 25 ผู้แต่งฉบับทั้งสองเรื่อง เลือกใช้คำว่า *อย่า* มากกว่าคำว่า *ควร* เป็นสิ่งสะท้อนขนบการใช้คำแสดงการห้ามในวรรณกรรมฉบับซึ่งเป็นวรรณกรรมคำสอน ทั้งนี้ การปรากฏใช้คำว่า *ควร* ในสัดส่วนที่มากขึ้นจากฉบับเกรกาล สู่ฉบับเกรกาลใหม่ เป็นสิ่งแสดงถึงพลวัตทางภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนทั้งสองเรื่องดังกล่าว โดย วรรณกรรมคำสอนที่แต่งในช่วงหลัง แสดงถึงท่าทีและน้ำเสียงที่อ่อนปรนต่อผู้อ่านหรือนัยหนึ่งคือ *ผู้ออกบรมสั่งสอน* มากกว่าวรรณกรรมคำสอนที่แต่งขึ้นในสมัยก่อนหน้า

สรุป

ฉบับเกรกาล และ ฉบับเกรกาลใหม่ วรรณกรรมคำสอนของเขมรที่สร้างสรรค์ขึ้นต่างยุคสมัยกันราวสามร้อยปี คือ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 และพุทธศตวรรษที่ 25 ปรากฏลักษณะร่วมและแตกต่างกันที่แสดงถึงพลวัตตลอดจนพัฒนาการการประพันธ์วรรณกรรมคำสอนของเขมร ได้แก่ ฉันทลักษณ์และประวัติความเป็นมา การดำเนินเนื้อเรื่อง การใช้คำบ่ง *ไม่ให้ทำ* และ *ให้ทำ* ที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนทั้งสองเรื่องนี้

ฉันทลักษณ์ที่ใช้ประพันธ์ ฉบับเกรกาล และ ฉบับเกรกาลใหม่ คือ บทพหุหมีสี่ ซึ่งเป็นฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนของเขมรในยุคสมัยร่วมกันเพียงบางเรื่อง โดยฉบับเกรกาลมีเนื้อหาสั้นกระชับกว่าฉบับเกรกาลใหม่ คือ 36 บท ส่วนฉบับเกรกาลใหม่มีความยาว 149 บท พระภิรมย์ภาษาอูผู้แต่งฉบับเกรกาลใหม่ ได้ระบุชัดเจนว่านำต้นเค้ามาจากเรื่องฉบับเกรกาลที่มีอยู่เดิมมาเรียบเรียงและแสดงอรรถาธิบายเพิ่มเติม นอกจากนี้ ผู้แต่งได้เพิ่มเติมข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ช่วงเวลาที่แต่งและชื่อผู้แต่งไว้ในตัวบท ซึ่งใน ฉบับเกรกาล ของเดิมไม่ได้ระบุไว้ ถือเป็นการเพิ่มความสมบูรณ์ของผลงานด้วยการระบุข้อมูลศักราชที่แต่งคือ พ.ศ. 2465 และระบุชื่อผู้แต่งอย่างชัดเจนในงานประพันธ์ที่แต่งขึ้นใหม่

การดำเนินเรื่องเนื้อหาตัวบทของฉบับเกรกาล มีส่วนนำสามบทแรกก่อนขึ้นต้นข้อคำสอน กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการแต่งแต่ไม่ได้กล่าวถึงช่วงเวลาการแต่งและไม่ได้ระบุว่าใครคือผู้แต่ง และเริ่มต้นข้อคำสอนด้วยการแนะนำข้อควรปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมคือการตื่นแต่เช้าตรู่เพื่อทำหน้าที่ของตนเอง แล้วจึงแสดงข้อคำสอนต่าง ๆ เนื้อหาส่วนท้ายกล่าวเน้นย้ำให้บุตรหลานจดจำคำสอน พร้อมทั้งขอให้คำสอนเหล่านั้นบังเกิดผล ส่วนฉบับเกรกาลใหม่ เนื้อหาส่วนนำก่อนเริ่มเข้าสู่ข้อคำสอนปรากฏวัตถุประสงค์การแต่ง ช่วงเวลาที่แต่งและระบุผู้นำต้นเค้าจากฉบับเกรกาลมาเรียบเรียงเป็นฉบับเกรกาลใหม่ เริ่มต้นข้อคำสอนด้วยการกล่าวถึงสิ่งที่เป็นามธรรม คือเกียรติของมารดา บิดา แล้วจึงเข้าสู่ข้อคำสอนต่าง ๆ ส่วนท้ายตัวบทผู้แต่งเน้นย้ำให้ลูกหลานจดจำและนำข้อคำสอนไปใช้คล้ายกับฉบับเกรกาล โดยได้ระบุว่าผู้แต่งคือพระภิรมย์ภาษาอู และจบเนื้อหาด้วยการตั้งจิตอธิษฐานของผู้แต่ง ขอให้ตนเองและวงศ์ญาติได้รับผลบุญกุศลตลอดจนมีความสุขความเจริญจากการเรียบเรียงและเผยแพร่วรรณกรรมคำสอนนี้

การใช้คำแสดงคำบ่ง ‘ไม่ให้ทำ’ และ ‘ให้ทำ’ ที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องดังกล่าว แสดงถึงขนบการประพันธ์วรรณกรรมคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมต่างยุคสมัย กล่าวคือ ผู้แต่งฉบับทั้งสองเรื่อง เลือกใช้คำว่า *อย่า* มากกว่าคำว่า *ควร* เป็นสิ่งสะท้อนขนบการใช้คำบ่ง *ไม่ให้ทำ* มากกว่า ‘ให้ทำ’ ในวรรณกรรมคำสอน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนการปรากฏใช้คำบ่งดังกล่าว พบว่า จาก ฉบับเกรกาล สู่ ฉบับเกรกาลใหม่ ปรากฏใช้คำว่า *ควร* ในสัดส่วนที่มากขึ้น เป็นสิ่งแสดงถึงพลวัตทางภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนทั้งสองเรื่องนี้ โดย *ฉบับเกรกาลใหม่* ที่แต่งในช่วงหลัง แสดงถึงท่าทีและน้ำเสียงที่ผ่อนปรนต่อผู้ออกบรมสั่งสอน มากกว่า *ฉบับเกรกาล* สะท้อนให้เห็นว่า วรรณกรรมคำสอนที่สร้างสรรค์ขึ้นต่างยุคสมัยกัน แม้จะเป็นต้นเค้าจากเรื่องเดิม แต่ช่วงเวลาที่แตกต่างกันส่งผลให้การใช้ภาษาและมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาขับเคลื่อนไป ผู้แต่งที่เป็นปราชญ์ด้านอักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์ย่อมต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ จึงได้ปรับปรุงให้วรรณกรรมคำสอนที่ประพันธ์ขึ้นในยุคหลังกลมกล่อมยิ่งขึ้น เพื่อให้เหมาะกับยุคสมัยโดยยังคงไว้ซึ่งแนวคิดหลักของวรรณกรรมคำสอนต้นเค้าเดิม

References

- Bandhmedha, B. (1982). **Ditionary of Khmer-Thai, Vols 1-5**. Bangkok: Rungrueangsan.
(In Thai)
- Bunkhloi, S. (2015). **Khmer Literature**. Bangkok: Fine Art Department. (In Thai)
- Johny (pseudonym). (2022, March 20). ច្បាប់កេរកាលបទព្រហ្មគីតិ **Wat Khemeraratanaram**.
Retrieved from <https://watkholders.org/ច្បាប់កេរកាល>. (In Khmer)
- Khing Hoc Dy. (2003). **Development of Khmer Literature**. Phnom Penh. AIK.
(In Khmer)
- Khing Hoc Dy. (ed.). (2007). **Khamfaktamat**. Phnom Penh: Ankor Baookshop.
(In Khmer)
- Ly-Theam Teng. (1960). **Khmer Literature**. Phnom Penh. Seng Nguan Huat.
(In Khmer)
- Ouk Ou. (1972). ច្បាប់កេរកាលថ្មី in **Khamfak KromNgoy**. Phnom Penh: Buddhist
Institute. (In Khmer)
- Phakdeekham, S. (2007). **Relationship of Thai-Khmer Literature**. Bangkok: Armarin.
(In Thai)
- Royal Institute. (2013). **Royal Institute Dictionary. A.D. 2011, (2nd ed.)**.
Bangkok: Royal Institute. (In Thai)
- Royal Institute. (2017). **Dictionary of Literary Terms (2nd ed.)**. Bangkok: Royal Institute
Office. (In Thai)
- Salee, B. (2008). **Contemporary Khmer Literature**. Mahasarakham: Aphichat. (In Thai)
- Songsin, P. (2010) . **Khmer Dedactive Literature**. Bangkok: Dhonburi Rajabhat
University. (In Thai)
- Yoojaroensuk, Y. (2016) “Cbap Phseng Phseng”: Genders in Khmer Didactic Literatures,
Vannavidat, 15, 77-12.1 (In Thai)

พื้นที่และความเป็นหญิงในนวนิยายเรื่อง “เพลิงพรางเทียน”

Space and Femininity in the Novel ‘Phloeng Phrang Thian’

ยุพาวดี อัจหาญ/ Yupawadee Athan

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ บุรีรัมย์ 31000, ประเทศไทย

Program of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Science,

Buriram Rajabhat University, Buri Ram 31000, Thailand

Email: Yuri.wadee23@gmail.com

Received: January 24, 2022

Revised: March 16, 2022

Accepted: March 25, 2022

Abstract

This article intended to analyze the female characters in the novel ‘Phloeng Phrang Thian’ of Hassawee. The results of the study indicated that this novel presents a time travel storyline of a female character. It had implications for space and femininity in three areas: 1) Time Travel: Space and women’s power 2) Women’s spiritual connections 3) Time travel and rebellion to patriarchal power. The study revealed that the time-traveling representations of female characters with limitations implied control over the powers of women who acted or behaved outside of the norms of society which was difficult to control. It was a threat that threatened the rules of society. But the female characters tried to usurp the area to change their status to the action state by using sexual desire as the power to control men to act on women’s desires.

Keywords: Space, Patriarchy, Femininity

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ตัวละครหญิงในนวนิยายเรื่อง เพลิงพรางเทียน ของหัสวีร์ ผลการศึกษาพบว่านวนิยายเรื่องนี้นำเสนอโครงเรื่องการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครหญิง ซึ่งมีนัยยะเกี่ยวกับประเด็นพื้นที่และความเป็นหญิงใน 3 ประเด็นที่ ได้แก่ 1) การเดินทางข้ามเวลา: พื้นที่และอำนาจของผู้หญิง 2) การเชื่อมโยงจิตวิญญาณของผู้หญิง 3) การเดินทางข้ามเวลากับนัยยะการขัดชนอำนาจปิตาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอการข้ามเวลามายังอดีตของตัวละครหญิงที่มีข้อจำกัด สื่อนัยยะของการควบคุมอำนาจของผู้หญิงที่ปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมที่อยู่นอกกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งควบคุมได้ยาก เป็นภัยร้ายที่เข้ามาคุกคามกฎเกณฑ์ของสังคม แต่ตัวละครหญิงก็พยายามช่วงชิงพื้นที่เพื่อเปลี่ยนสถานะให้อยู่ในสถานะผู้กระทำ โดยการใช้ความปรารถนาทางเพศเป็นอำนาจในการควบคุมให้ผู้ชายกระทำตามความปรารถนาของผู้หญิง

คำสำคัญ: พื้นที่ ปิตาธิปไตย ความเป็นหญิง

บทนำ

ในนวนิยายไทยหลายเรื่องพบว่าผู้เขียนมีการนำเสนอการเดินทางข้ามเวลา โดยที่ตัวละครเอกหญิงจะสามารถเดินทางข้ามเวลาไปยังอดีตโดยวัตถุประสงค์ต่างกันไป ดังเช่น นวนิยายเรื่องทวิภพ ผลงานของทมยันตี ซึ่งเป็นนวนิยายที่นำเสนอการเดินทางข้ามเวลาในวรรณกรรมไทยเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมจากผู้อ่านที่นำเสนอให้ตัวละครเอกหญิงของเรื่องเดินเข้าไปในจุดเชื่อมของมิติเวลา โดยผ่านกระจกเงา ซึ่งการเดินทางข้ามเวลาทำให้ตัวละครมณีจันทร์ ได้ย้อนเวลากลับสู่อดีตใน ร.ศ. 112 ณ บ้านคุณหลวงอัครเทพวรการ ขุนนางหนุ่มนักเรียนนอกสมัยรัชกาลที่ 5 ผ่านกระจกเงาโบราณ และได้ช่วยคุณหลวงแก้ปัญหาเมื่อครั้งไทยต้องเสียดินแดนให้แก่ฝรั่งเศส มณีจันทร์เดินทางย้อนกลับไประหว่างอดีตและปัจจุบันอยู่หลายครั้ง จนกระจกเกิดรอยร้าว แต่เกิดด้วยความรักและความผูกพันกับคุณหลวง ทำให้มณีจันทร์เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจที่ต้องเลือกระหว่างคนรักในอดีตกับครอบครัวในปัจจุบัน แต่สุดท้ายมณีจันทร์ก็เลือกแต่งงานกับคุณหลวงและไม่ได้กลับสู่ปัจจุบันใน พ.ศ. 2529 นวนิยายเรื่องบ่วงบรรจถรณ์ ตัวละครแพรวนวลได้นอนบนเตียงไม้โบราณซึ่งนำพาเธอย้อนเวลาที่เชียงตุงใน พ.ศ. 2487 แพรวนวลได้พบรักกับหลาวเปิง การเดินทางข้ามเวลาดังกล่าวทำให้แพรวนวลได้รับรู้และเข้าไปเกี่ยวข้องกับงานแต่งงานของเจ้านางตองรื้อ ซึ่งงานแต่งงานดังกล่าวแพรวนวลได้รับรู้จากกาลเวลาของตนว่าจะต้องมีคนเสียชีวิตและเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น แพรวนวลจึงพยายามหาวิธีทางเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์รุนแรง แพรวนวลเดินทางข้ามเวลากลับไปกลับมาระหว่างอดีตกับปัจจุบันด้วยความว้าวุ่นใจ แต่สุดท้ายแพรวนวลตัดสินใจกระโจนเข้ากองเพลิงที่กำลังลุกไหม้เตียงไม้โบราณ เพื่อจะได้กลับไปใช้ชีวิตร่วมกับหลาวเปิงชายคนรักในอดีต จะเห็นว่าตัวละครหญิงเดินทางข้ามเวลาจากมิติเวลาหนึ่งสู่อีกมิติเวลาหนึ่งเพื่อพยายามแก้ปัญหาในอดีตนั่นให้คลี่คลายลง และการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครเอกจะยุติลง ที่น่าสนใจคือมีวัตถุสิ่ง

ของที่เป็นสื่อกลางหรือเป็นประมุขเวลาที่นำพาตัวละครเอกหญิงเดินทางข้ามเวลา เช่น กระจกโบราณ ในนวนิยายเรื่องทวิภพ เตียงไม้โบราณในเรื่องบ่วงบรรจถรณ์ ซึ่งตัวละครเอกหญิงเป็นเจ้าของวัตถุสิ่งของนั้น สิ่งที่น่าสนใจคือ การย้อนเวลาของตัวละครเอกหญิงในเรื่องไม่ได้เป็นเพียงจินตนิยายเท่านั้น แต่ยังแฝงนัยเกี่ยวกับนัยยะเชิงอำนาจของผู้หญิงเอาไว้

เช่นเดียวกับนวนิยายเรื่อง เพลิงพรางเทียน เป็นผลงานของ Hassawee (2014) นวนิยายเรื่องนี้ถูกนำมาดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 3 ในปี 2562 นวนิยายเรื่องเพลิงพรางเทียนนำเสนอโครงเรื่องการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครหญิง ทำให้ตัวละครเอกได้รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตและแก้ไขปัญหาในอดีตผ่านตัวละครเอก “กลินท์” นางแบบสาวสวย ในยุคปัจจุบันที่ทะลุข้ามเวลากลับไปยังเชียงใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ในขณะที่กลินท์ทำการแสดงชุดล้านนา ณ ประตูเมืองท่าแพในเชียงใหม่ อันเป็นเหตุให้กลินท์ได้รับรู้เรื่องราวของ “เทียนคำ” หญิงสาวผู้นำสงสารในคุ้มเวียงสวรรค์ เทียนคำ หลงเชื่อในคำรักของเจ้าน้อยเทวฤทธิ์ บุตรชายของเจ้าเวียงสวรรค์ผู้ครองคุ้มด้วยความหึงหวงเธอถูกเจ้าวงศ์เดื่องทำร้าย และฆ่าตายในที่สุด ก่อนตายเทียนคำได้อธิษฐานจิตว่าแม่เกิดภพหน้าก็ขอให้จดจำความแค้นนี้ไว้ ซึ่งต่อมากลินท์ได้รู้ความจริงว่าเธอคือเทียนคำในอดีตชาติ กลินท์ได้รับรู้เรื่องราวในอดีตชาติของตนผ่านปิ่นปักผมโบราณ เธอได้เห็นเรื่องราวความรักของเทียนคำและเจ้าน้อยเทวฤทธิ์ ซึ่งทั้งสองมีหน้าเหมือนเธอและอินทร์ คนรักของเธอในปัจจุบัน โดยเฉพาะปิ่นปักผมโบราณที่อินทร์มอบให้กับกลินท์นั้นเหมือนกับที่เจ้าน้อยเทวฤทธิ์เคยให้ปิ่นปักผมกับเทียนคำ กลินท์จึงต้องการเดินทางกลับไปแก้แค้นทุกคนอดีตเพื่อชดเชยให้เทียนคำ เธอจึงกลับไปเชียงใหม่เพื่อหาวิธีที่จะย้อนไปอดีต จนได้รู้ว่าเธอสามารถกลับไปยังอดีตได้ด้วยประตูทั้ง 5 ของเมืองเชียงใหม่ โดยมีปิ่นปักผมโบราณเป็นสื่อผ่านทางกลินท์ย้อนกลับไปในอดีตได้

ดังที่กล่าวมา การเดินทางข้ามเวลาของตัวละครเอกหญิงในเรื่องไม่ได้เป็นเพียงจินตนิยายเท่านั้น เนื่องจากตัวละครเอกเป็นผู้หญิงที่มีความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ มีแนวคิดแบบยุคสมัยใหม่ การมองเห็นคุณค่าของตัวเอง การนำเสนอการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครหญิงนี้จึงมีนัยยะมากกว่าเรื่องความรัก ความแค้นในอดีตชาติ เพราะอาจแฝงนัยเกี่ยวกับเรื่องเพศสถานะ หรือความเป็นหญิงไว้ โดยเฉพาะลักษณะของผู้หญิงที่พึงปรารถนาที่เกิดจากการการปะทะกันของยุคสมัยอันเกิดจากการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครหญิงในเรื่องนี้ด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความเป็นหญิงผ่านการนำเสนอการเดินทางข้ามเวลาในนวนิยายเรื่อง เพลิงพรางเทียน ของ หัสวีร์

1. การเดินทางข้ามเวลา: พื้นที่และอำนาจของผู้หญิง

หากพิจารณาการเดินทางย้อนเวลากลับไปในอดีตของกลินท์ ตัวละครเอกในเรื่องเพลิงพรางเทียนในมิติเชิงพื้นที่ และสถานที่ มินิเยะการเชื่อมโยงกับพื้นที่ที่น่าสนใจ Chotudomphan (2019, p. 124) กล่าวว่า การสร้างเรื่องเล่าจะต้องพึ่งพาทั้งมิติสถานที่และมิติพื้นที่ อีกทั้งยังเกิดมิติทั้งสองสลับไปมาได้ ดังนั้น จะเห็นบางเรื่องตัวละครเอกที่ละเมิดกฎบางอย่าง พูโกลต์อธิบายว่าตัวอย่างจากงานของบอร์เกสแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงสิ่งที่ไม่เข้ากันมาจัดระเบียบไว้ด้วยกัน ทำให้ระบบระเบียบในการจำแนกสิ่งต่างๆ ผิดเพี้ยนไปจากปกติ และพื้นที่ทางความคิดนั้นกลายเป็นพื้นที่พิเศษ (heterotopia) เมื่อพูโกลต์ศึกษาพื้นที่ในเชิงความสัมพันธ์กับอำนาจ เขาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับอำนาจก่อให้เกิดพื้นที่พิเศษ ซึ่งพื้นที่พิเศษนี้ ทำหน้าที่เชื่อมโยงพื้นที่อื่นๆ เข้าไว้ด้วยกันในขณะที่ขัดแย้งกับพื้นที่เหล่านั้นไปในตัว ก่อให้เกิดพื้นที่ที่กระตุ้นความสงสัยและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง จนอาจนำไปสู่การสลายความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิมระหว่างกัน (Khamyang, 2008, p. 104)

จากนวนิยายเรื่องเพลิงพรางเทียน ของหัสวีร์ เห็นได้ว่าการนำเสนอการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครเอกเพื่อวัตถุประสงค์สองประการ ประการแรกเพื่อตามหาความจริงบางอย่าง ประการที่สองเพื่อแก้ไขเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งในนวนิยายเรื่องนี้ “กลินท์” ตัวละครเอก ได้เดินทางข้ามเวลาจากปัจจุบันสู่เชียงใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีปิ่นปักผมโบราณเป็นสื่อในการเดินทางข้ามอดีต ซึ่งการเดินทางข้ามอดีตครั้งแรกเกิดขึ้นในงานเดินแบบแฟชั่นชุดล้านนาที่ประตูเมืองท่าแพ ในเชียงใหม่ การนำเสนอการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครเอกมีความผูกโยงกับเรื่องพื้นที่ กล่าวคือ การเดินทางข้ามเวลาไปกลับระหว่างอดีตกับปัจจุบันของกลินท์มีขอบเขตที่จำกัด กลินท์ใช้ปิ่นปักผมโบราณเป็นกุญแจมิติเวลาและต้องเดินผ่านประตูเมืองเชียงใหม่เพื่อข้ามเวลาไปกลับระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ซึ่งกลินท์สามารถเดินทางข้ามเวลาไปกลับระหว่างอดีตกับปัจจุบันได้ผ่านประตูเมืองเพียงหนึ่งครั้งเท่านั้น

จริงด้วย พยาบาลคนนั้นพูดถูก ถ้าเธอเชื่อว่ามันจริง ป่านนี้เธอคงเข้าไปทุกประตู
และถ้าแต่ละประตูเข้าออกได้เพียงครั้งละหนละ...กลินท์คิด ก่อนจะวิ่งข้ามถนนที่มีรถวิ่ง
พลุกพล่านอย่างลำบาก

เบนจามินจอดรถและวิ่งตามหญิงสาว เขาเห็นเธอกำลังจะข้ามถนน

“กลินท์ คุณจะทำอะไรนะ” เขาตะโกนสุดเสียง หญิงสาวหันมาและตะโกนตอบ

“เบน ขอคุณนะ แต่ขอให้คุณเชื่อฉัน ครั้งนี้ฉันขอพิสูจน์สิ่งที่ฉันเจอด้วยตัวเองที่
เถอะ คุณไม่ต้องห่วง ฉันจะกลับมา...” หญิงสาวหันไปจ้องประตูตรงหน้า พร้อมพนมมือและ
อธิษฐานจิต

(Hassawee, 2014, pp.151-152)

จากตัวบทข้างต้นแสดงให้เห็นการควบคุมการข้ามเวลาไปกลับระหว่างอดีตกับปัจจุบัน การข้ามผ่านประตูเมืองแต่ละประตูได้เพียงหนึ่งครั้ง อาจจะมีนัยยะของการควบคุมอำนาจของผู้หญิง แม้ว่าการข้ามเวลามายังอดีตของกลินท์นำไปสู่การนำเสนอภาพของผู้หญิงที่แข็งแกร่ง กล้าหาญ สามารถทำตามความต้องการของตนเองได้ แต่ความเป็นหญิงยุคใหม่ และพฤติกรรมที่แปลกไปจากทั่วไปในยุคนั้นของกลินท์ ทำให้เธอถูกมองว่าเหมือนคนบ้า ซึ่งควบคุมได้ยาก เป็นภัยร้ายที่เข้ามาคุกคามกฎเกณฑ์ของสังคม ดังนั้น การจำกัดการเข้าออกประตูเมืองแต่ละประตูเพียงหนึ่งครั้งจึงเป็นเสมือนกรอบของกฎเกณฑ์ของสังคมให้คงอยู่

กลินท์เดินทางย้อนกลับไประหว่างอดีตทำให้กลินท์รู้เรื่องราวในอดีตชาติของเธอและอินทร์ ในอดีตชาติกลินท์คือเทียนคำ หญิงสาวกำพร้าที่ถูกหนานแก้ว นายพรานช่วยชีวิตจากการถูกเสือทำร้ายและรับมาเลี้ยงดูเหมือนลูกสาวอีกคนหนึ่ง ในคุ้มเวียงเวียงสวรรค์ แต่เทียนคำปกใจเชื่อว่าเจ้าน้อยอดีตชาติของอินทร์ เป็นคนช่วยชีวิต เจ้าน้อยเป็นหนุ่มรูปงาม มีคารมคมคาย และยังเป็นถึงลูกชายของเจ้าผู้ครองคุ้มเวียงสวรรค์ เทียนคำจึงทั้งรักและทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับเจ้าน้อย จนยอมมอบกายและหัวใจให้กับเจ้าน้อย ต่อมาเจ้าน้อยแต่งงานกับเจ้าวงเดือน สถานะของเทียนคำจึงเป็นแค่เมียบ่าว ด้วยความริษยาที่เจ้าน้อยมอบความรักให้เทียนคำ เธอจึงถูกเจ้าวงเดือนโกรธแค้นและหาทางทำร้ายตลอดเวลา จนกระทั่งหลอกเทียนคำมาฆ่าที่ประตูเมืองแสนปung เทียนคำถูกเจ้าวงเดือนเอาปืนปึกผม ของแทนใจที่เจ้าน้อยมอบให้แทงเข้าที่หัวใจจนตาย กลินท์รับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับเธอในอดีตชาติ การเดินทางข้ามเวลาของเธอในครั้งนี้สองจึงเป็นการเดินทางไปที่เป้าหมาย นั่นคือ การทวงคืนความยุติธรรมให้กับการตายของเทียนคำ เมื่อข้ามเวลาสู่อดีตกลินท์ยังคงมีอิสระในการใช้ชีวิต เธอสามารถแสดงออกตามความคิด และสามารถทำในสิ่งที่เธอปรารถนาโดยปราศจากอำนาจในการควบคุม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการต่อรองเชิงอำนาจของผู้หญิงในพื้นที่แห่งนี้ ดังตอนที่เจ้าเวียงสวรรค์ล้มป่วย เหตุการณ์ที่เจ้าวงศ์สวรรค์ป่วยแล้วให้ไพศา สวรับใช้ของเจ้าวงเดือนมาขอยาไปให้ แต่กลินท์บอกให้เจ้าช่อเอื้องมาขอด้วยตัวเอง จนในที่สุดเจ้าช่อเอื้อง ผู้สูงศักดิ์ก็ต้องยอมมาขอยาเพื่อไปรักษาเจ้าวงศ์สวรรค์กับเทียนคำด้วยตัวเอง

“หยุด ๆ พอแล้วอ๊อเทียนคำ ข้ายอมสุก่ได้แล้ว ข้าเจ้าช่อเอื้อง ชายาของเจ้าเวียงสวรรค์ ขอขมยมาของสุก่าเตอะ ข้าขอละ” แม้ดวงตาจะเต็มไปด้วยความโกรธ แต่สมองกลับสั่งให้ตัวเองรับเอ่ยประโยคนั้นออกมา

เทียนคำหยุดนิ่งและขมยเะ

(Hassawee, 2014, p.293)

จากตัวบทจะเห็นว่ากรกระทำของกลินท์เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง แตกต่างไปจากเทียนคำ กลินท์กล้าต่อรองกับเจ้าช่อเอื้อง ซึ่งชายาของเจ้าผู้ครองคุ้ม ผู้ที่เคยเป็นขี้ตายเทียนคำให้ยอมทำตามเงื่อนไขของกลินท์ได้ จากเหตุการณ์กลินท์สามารถเปลี่ยนสถานะจากผู้ไร้อำนาจการต่อรองมาเป็นผู้ที่มีอำนาจในการต่อรองที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ของสังคมและขนบจารีตที่เคร่งครัดได้สำเร็จ ในอีกแง่หนึ่งพฤติกรรม

ของกลินท์ที่ต่างไปจากเทียนคำ ทั้งการพูดจา และความคิดแบบผู้หญิงสมัยใหม่ แยกแยกไปจากคนปกติทั่วไปในคุ้มเวียงสุวรรณฯ ส่งผลให้กลินท์ถูกมองว่าเหมือนคนบ้า การกลับมาของกลินท์ในนามของเทียนคำจึงเปรียบเสมือนภัยคุกคามที่เข้ามาสั่นคลอนความเคร่งครัดของกฎเกณฑ์ของสังคม ทั้งเทียนคำและกลินท์จึงเป็นตัวละครที่เป็นคู่ความหมายปรากฏอยู่ในเรื่อง

ตารางที่ 1 แสดงตัวละครที่เป็นคู่ความหมาย

เทียนคำ	กลินท์
อ่อนแอ	กล้าหาญ
ใช้หัวใจ	ใช้สมอง
อยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคม	อยู่นอกกฎเกณฑ์ของสังคม

กลินท์เป็นผู้หญิงที่มาจากยุคปัจจุบันที่เดินทางข้ามเวลามายังอดีตในเชียงใหม่ สมัยรัชกาลที่ 5 แม้ว่ากลินท์จะแต่งกายด้วยชุดไทยล้านนา แต่บุคลิกของเธอยังคงความกล้า ฉลาดและมีความคิดเป็นของตัวเอง กลินท์ต้องช่วยแม่คำป้อให้หายจากอาการไข้ เธอจึงลองเดินทางข้ามเวลาจากอดีตมายังยุคปัจจุบันผ่านประตูเมืองแสนปung เพื่อนำยาสดไขจากยุคปัจจุบันกลับไปช่วยแม่คำป้อ ซึ่งกลินท์ทำได้สำเร็จ ซึ่งนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นหญิงยุคใหม่ ที่กล้าหาญ ฉลาด

อีกหนึ่งพื้นที่ที่มีนัยยะของการช่วงชิงอำนาจก็คือ “ตลาด” เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ตลาดกลางเวียงเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำระหว่างเจ้าวงศ์เดือนและเทียนคำ ซึ่งในอดีตเทียนคำถูกเจ้าวงศ์เดือนทำร้าย ตบตี ด่าทอว่าแย่งสามีต่อหน้าผู้คนในตลาด เมื่อกลินท์ข้ามเวลาย้อนกลับมาในอดีตเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นอีกครั้งที่ตลาดกลางเวียง

เจ้าวงศ์เดือนมองหน้ากลินท์โดยไม่หลุดคำพูดใดออกมา

“มีงจำสิ่งที่มีงทำกับกูวันนี้เน้อ กูจะเอาคืนให้สาสม”

“เป็นไงละ รสชาติน้ำโคลนข้างถนน”

“ไม่ต้องผากหรอก ถ้าจะเอาคืนก็เอาคืนตอนนี้เลย ข้าไม่รับผาก” กลินท์ยื่นหน้าไปเยาะเย้ย “ความจริงคำพูดนั้นน่าจะเป็นคำพูดของข้าด้วยซ้ำ จำไม่ได้หรือว่าท่านเองก็เคยทำร้ายข้ากลางตลาดแบบนี้เหมือนกัน” กลินท์เดินไปมองผู้คนที่กำลังเดินเข้ามารายล้อมมุงดูเธอกับเจ้าวงศ์เดือน

(Hassawee, 2014, p.304)

จากตัวบทจะเห็นว่าเหตุการณ์ทั้งสองครั้งเกิดขึ้นที่ตลาดกลางเวียง ซึ่งมีผู้คนในตลาดมุงดูเหตุการณ์ หากพิจารณาพื้นที่ “ตลาด” พบว่าเป็นพื้นที่สาธารณะเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ผู้คนหมุนเวียนเข้ามาซื้อขายสินค้า การสลับบทบาทเป็นผู้กระทำระหว่างเจ้าวงศ์เดือนและเทียนคำในพื้นที่ตลาดแห่งนี้จึง

เป็นการใช้พื้นที่สาธารณะให้กลายเป็นพื้นที่ส่วนตัว กล่าวคือ เหตุการณ์การทำร้ายตีกกลางตลาดครั้งแรก เจ้าวงเดือนเป็นผู้กระทำความผิดเป็นฝ่ายผู้ถูกระทำ แต่เหตุการณ์ครั้งที่สองกลิ่นที่ข้ามเวลามายังอดีต ในนามของเทียนคำเปลี่ยนมาอยู่ในสถานะผู้กระทำ ดังนั้น หากมองความสัมพันธ์เชิงอำนาจจะเห็นได้ว่า ตัวละครหญิงทั้งสองพยายามใช้พื้นที่ตลาดแห่งนี้เพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่

2. การเชื่อมโยงจิตวิญญาณของผู้หญิง

นวนิยายเรื่องเพลิงพรางเทียน มีการสร้างให้ตัวละครเอกสามารถเดินทางข้ามมิติย้อนเวลากลับไปมาระหว่างอดีตและปัจจุบันได้ คือ กลิ่นที่ ตัวละครเอกหญิงที่เป็นตัวละครหลักในการดำเนินเรื่อง ซึ่งสิ่งสำคัญที่เป็นสื่อกลางในการนำกลิ่นที่ข้ามมิติย้อนกลับไมาระหว่างอดีตกับปัจจุบันได้ก็คือ “ปิ่นปักผมโบราณ” เป็นปิ่นรูปดอกไม้ขนาดเล็ก ด้านบนประดับด้วยอัญมณีหลากสี เมื่อกลิ่นที่ใช้ปิ่นปักผมโบราณมนำพาเธอย้อนกลับไปรับรู้เรื่องของหญิงสาวชื่อ เทียนคำ ซึ่งก็คืออดีตชาติของเธอ ตั้งแต่เทียนคำเริ่มเข้ามาอยู่ในคุ้มเวียงสุวรรณจนกระทั่งถูกฆ่าตายด้วยปิ่นปักผมอันนี้ ปิ่นปักผมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวชีวิตของผู้หญิง

ปิ่นปักผมโบราณไม่เพียงแต่ทำให้กลิ่นที่และผู้อ่านรู้จักเรื่องราวของเทียนคำเท่านั้น แต่ปิ่นปักผมโบราณยังเป็นสิ่งที่ช่วยเรียงร้อยเรื่องราวในอดีตระหว่างผู้หญิงเข้าด้วยกัน ในเรื่องเพลิงพรางเทียน เป็นเรื่องราวชีวิตของเทียนคำ หรือกลิ่นที่ในอดีตชาติ ซึ่งผู้เขียนได้ถ่ายทอดเรื่องราวในอดีตชาติโดยมีปิ่นปักผมเป็นสื่อกลาง ดังตอนที่กลิ่นที่ได้ลองสวมชุดล้านนาและปักปิ่นปักผมทองคำครั้งแรกและพลอยหลับ รู้สึกตัวอีกทีกลิ่นที่เหมือนอยู่ในที่สถานที่ที่ไม่รู้จัก สวมสไบและผ้าขึ้นมอมแมม ถูกล่ามโซ่ราวกับนักโทษและร้องขอความช่วยเหลือ แต่การย้อนไปรับรู้เรื่องราวในอดีตชาติครั้งนี้กลิ่นที่ยังคงสับสนและไม่เข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้น

“เจ้าน้อย...ช่วยข้าเจ้าด้วย...เจ้าน้อยช่วยด้วย” เสียงของตัวเองดังชัดเต็มสองหู แต่กลิ่นที่กลับไม่เข้าใจสิ่งที่ตัวเองตะโกน

เธอพูดภาษาเหนือ เจ้าน้อยคือใคร...ในสมองสับสนและต่อต้านไปหมด เธอกำลังอยู่ในที่ที่ไม่รู้จัก แม้กระทั่งตัวเอง

(Hassawee, 2014, p. 17)

ถึงแม้ว่าการย้อนไปรับรู้เรื่องราวในอดีตชาติในครั้งนี้กลิ่นที่ยังคงสับสนและไม่เข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้น แต่ก็เป็นที่ย้อนเวลาที่ช่วยให้เธอยกเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับเทียนคำ การย้อนเวลาไปรับรู้เรื่องราวในอดีตชาติที่เกิดขึ้นหลายครั้ง ซึ่งกลิ่นที่รู้เรื่องราวและถึงสาเหตุการตายอย่างน่าเวทนา ทำให้เธอตัดสินใจใช้ปิ่นปักผมโบราณเป็นกุญแจในการข้ามเวลากลับไปยังอดีตเพื่อทวงความยุติธรรมให้เทียนคำ ดังนั้น การการย้อนไปรับรู้เรื่องราวในอดีตชาติโดยมีปิ่นปักผมเป็นสื่อจึงเป็นการนำเรื่องราวชีวิตของเทียนคำมาปะติดปะต่อเข้าด้วยกันจนเป็นเรื่องราว ปิ่นปักผมโบราณ จึงมีบทบาทสำคัญในการร้อยเรื่องราว

ปิ่นปักผมยังเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงจิตวิญญาณของผู้หญิงเข้าด้วยกัน กลิ่นที่รับรู้เรื่องราวชีวิตของเทียนคำตอนมีความรักและตาย ล้วนมีปิ่นปักผมเป็นสัญลักษณ์ทั้งสิ้น ปิ่นปักผมนี้ ในอดีตชาติเจ้าน้อยเทวฤทธิ์มอบให้เทียนคำเพื่อเป็นพยานรัก ในชาติปัจจุบันอินทร์ (อดีตชาติคือเจ้าน้อยเทวฤทธิ์) ก็มอบปิ่นปักผมโบราณให้กลิ่นที่เช่นกัน และปิ่นปักผมอันเดียวกันนี้ก็ถูกเจ้าวงเดือนปักลงกลางอกจนตาย แต่ก่อนตายเทียนคำได้อธิษฐานจิตให้เป็นคนใหม่ที่ยิ่งใหญ่ และจำความแค้นนี้ไปตลอด

คำอธิษฐานนั้นคือวาทะสนทนาการให้จิตของเธอย้อนมายังอดีตภพ บัดนี้นางแบบสาวได้รู้แล้วว่า ความแค้นครั้งนี้เหมือนเป็นประตู่แห่งกาลเวลาที่เปิดรอเธอกลับมา

(Hassawee, 2014, p. 235)

ปิ่นปักผมจึงเป็นสื่อที่ร้อยรัดความสัมพันธ์ระหว่างเทียนคำกับกลิ่นที่เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ จะเห็นว่าปิ่นปักผมยังตกย้ำสถานะของความเป็นรองที่เทียนคำและกลิ่นที่ล้วนได้รับเช่นเดียวกัน ในอดีตชาติเทียนคำอยู่ในสถานะเมียบ่าว แม้เจ้าน้อยเทวฤทธิ์มอบปิ่นปักผมให้เทียนคำเพื่อแทนความรัก แต่ในขณะเดียวกันก็มอบสร้อยคอให้เจ้าวงเดือนผู้เป็นชายาเช่นกัน เช่นเดียวกับกลิ่นที่ต้องตกอยู่ในสถานะรอง การเดินทางย้อนอดีตของกลิ่นที่เชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตชาติของเธอผ่านเทียนคำ กลิ่นที่รับรู้ความทุกข์ทรมานของเทียนคำจากการถูกเจ้าวงเดือนเกลียดชัง ทำร้ายและด่าทอให้ได้รับความอับอายต่อหน้าผู้คน จนกระทั่งเหตุการณ์ที่เจ้าวงเดือนหลอกเทียนคำไปที่ประตูแสนปung แล้วใช้ปืนทองปักที่หัวใจของเทียนคำจนตาย การรับรู้เหตุการณ์ของกลิ่นที่ทำให้เห็นความรุนแรงการกดขี่ที่กดทับผู้หญิงด้วยกัน ในขณะเดียวกันก็ทำให้กลิ่นที่ปรับเปลี่ยนสถานการณ์การกดขี่ให้กลายเป็นสิ่งที่สร้างพลังให้แก่เธอ การรับรู้ถึงเรื่องราวของเทียนคำ หรือกลิ่นที่ในอดีตชาติจึงสื่อให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณของผู้ร่วมชะตากรรมเดียวกัน

กลิ่นที่มีท่าทีเคร่งขรึม เธอจ้องมองประตูตรงหน้าด้วยความเคืองแค้นยั้มที่มุมปาก แล้วหลับตานิ่ง

“...ประตูแสนปung ประตูที่ข้าต้องมาจบชีวิตลงที่นี่ จงเปิดประตูรับข้าเทียนคำคนนี้ ให้กลับไปแก้แค้นตามที่ดวงจิตที่ได้เคยอธิษฐาน...” สิ้นคำอธิษฐาน กลิ่นที่ก็หุบปืนทองออกมา กำหมัดแน่น แล้วค่อย ๆ ก้าวเดินไปยังกลางถนน...”

(Hassawee, 2014, p. 241)

การพ้อเนียนแก่บ้นต่อพระธาตุศรีจอมทองถือเป็นหนึ่งในการเชื่อมโยงจิตวิญญาณระหว่างกลิ่นที่และเทียนคำ เนื่องจากเทียนคำที่ไม่สามารถพ้อเนียนแก่บ้นต่อพระธาตุศรีจอมทองเพื่อให้หนานแก้วพ่อของเธอหายป่วยไข้ แต่ถูกคนในคุ้มเวียงสวรรค์ขัดขวาง เทียนคำจึงไม่สามารถพ้อเนียนได้จบเพลง กลิ่นที่รู้ว่าการพ้อเนียนแก่บ้นคือสิ่งที่ยังติดค้างอยู่ในใจของเทียนคำ

‘...สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของพระธาตุศรีจอมทองเจ้าข้า ในเมื่อชาติที่ผ่านมาข้าไม่อาจทำตาม
ที่หมายไว้ได้ จึงมีคนต้องตายเพราะปกป้องข้าเพราะคำสัตย์ที่ให้ไว้ วันนี้นักงไม่สายเกินไป
หากข้า...เขียนคำจะขอพ่อนบูชาพระธาตุศรีจอมทองให้เสร็จสมบูรณ์เสียที...’

(Hassawee, 2014, p. 329)

คนพ่อนปล่อยหยดน้ำตาแห่งความอัดอั้นไหลอาบแก้ม ภาพของความผูกพันต่อ
ครอบครัว และความเจ็บปวดทำให้เธอสะอื้นให้

‘พ่อนานแล้ว...ข้ามาปลดปล่อยท่านแล้ว มันอาจจะหายไป แต่ข้าอยากจะทำเพื่อ
ท่านจริงๆ’ เธอคิดไว้แค่นั้นก่อนที่ความรู้สึกของตัวเองจะดับวูบไปในขณะที่พ่อนเขียนอยู่

(Hassawee, 2014, p. 330)

จากตัวบทจะเห็นว่ากลืนเป็นสื่อกลางในการปลดปล่อยดวงจิตของเทียนคำ จากความรู้สึก
ผิด และแค้นคนในคุ้มเวียงสวรรค์ผ่านการพ่อนเขียนแก่น การพ่อนเขียนแก่นไม่ใช่เพียงแค่ทำให้
เทียนคำเท่านั้น หากยังกระทำเพื่อตัวของกลืนเองอีกด้วย ดังนั้น การพ่อนเขียนแก่นจึงถือเป็นพิธีกรรม
หนึ่งที่สื่อให้เห็นถึงการปลดปล่อยกลืนออกจากพันธนาการของอดีต

3. การเดินทางข้ามเวลากับนัยยะการขัดขืนอำนาจปิตาธิปไตย

การนำเสนอการเดินทางข้ามเวลาของตัวละครเอกหญิงในเรื่องมีนัยยะความสัมพันธ์
ระหว่างผู้หญิงกับปิตาธิปไตย 2 ลักษณะ ผู้หญิงภายใต้อำนาจปิตาธิปไตย และผู้หญิงกับการขัดขืนอำนาจ
ปิตาธิปไตยอำนาจปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่ มองว่าสถานภาพของผู้หญิงถูกควบคุมโดยผู้ชายที่มี
อำนาจในการปกครองดินแดนว่าผู้หญิงควรเป็นอย่างไร ผู้หญิงต้องมีสถานะเป็นแม่และเมียที่ดี ผู้หญิงต้องมี
ลักษณะที่อ่อนหวาน อ่อนโยน และเก่งในเรื่องงานดูแลบ้าน ระบบชายเป็นใหญ่ให้อำนาจแก่ผู้ชายในการ
ปกครองในขณะที่ผู้หญิง มีบทบาทของผู้ตามที่ดีและเชื่อฟังผู้ชาย แนวคิดนี้ดำรงอยู่ในทุกสถาบันของสังคม
ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเมือง สถาบันศาสนา และสถาบันครอบครัว

โดยทั่วไปแล้วสังคมแบบปิตาธิปไตย (Patriarchal Society) จะให้อำนาจกับเพศชาย ผ่าน
การให้คุณค่ากับบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม (Traditional Gender Roles) ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ
ว่า โดยธรรมชาติแล้วผู้ชายจะเป็นเพศที่มีเหตุผล แข็งแกร่ง มีความสามารถในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่น
และกล้าตัดสินใจ ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงกับผู้หญิงที่จะเป็นเพศที่มีความอ่อนไหวทาง
อารมณ์ ซึ่งในสังคมปิตาธิปไตย หมายถึง การขาดเหตุผล เป็นเพศที่อ่อนแอ ชอบดูแลคนอื่น เป็นผู้ตาม
และอยู่ในฐานะที่เป็นรอง (Submissive) โดยผู้ชายและผู้หญิงที่ยึดถือระบอบปิตาธิปไตย (patriarchal
men and women) จะเชื่อว่าใครก็ตามที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตนตามบทบาททางเพศตามขนบดั้งเดิมนี้

จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มคนที่ผิวนกยูกรมชาติ มีปัญหาทางจิตและอาจจะถึงขั้นขาดคุณธรรมจริยธรรม (Piayura, 2018, p. 65)

จากตัวบทในนวนิยายเรื่องเพลิงพรางเทียนพบว่า ตัวละครหญิงที่ถูกนำเสนอภาพแทนของผู้หญิงที่สื่อนัยยะเชื่อมโยงกับอำนาจปิตาธิปไตย ได้แก่ เทียนคำ และ กลินท์ เทียนคำคือตัวละครหญิงที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจปิตาธิปไตย กล่าวคือ เทียนคำตกอยู่ในสถานะเมียที่อยู่ภายใต้อำนาจของสามี เนื่องมาจากเทียนคำเข้าใจผิดคิดว่าเจ้าน้อยเทวฤทธิ์เป็นผู้ช่วยชีวิตเธอจากการทำร้ายของเสือเมื่อครั้งอยู่ในป่า ตั้งแต่นั้นมาเธอก็มอบทั้งใจและชีวิตให้แก่เจ้าน้อยเทวฤทธิ์ แม้ว่าเทียนคำจะเป็นเมียเจ้าน้อยเทวฤทธิ์ แต่ในคัมภีร์เวียงสุวรรณคัมภีร์มีสถานะเหมือนบ่าวรับใช้คนหนึ่งเท่านั้น เพราะไม่ได้ถูกยกย่องหรือได้รับการยอมรับแต่อย่างใด ตรงกันข้ามเทียนคำกลับถูกเจ้าน้อยเทวฤทธิ์ใช้ความรักตามนัยผู้ชายเจ้าชู้บอกให้เธออดทนอยู่ในสถานะเช่นเดิม ดังปรากฏในตัวอย่าง

“รออีกหน่อยเนื้อเทียนคำ สู้ต้องทำให้อเจ้าวงเดือนเชื่อใจเจ้าที่ได้อีกก่อน เพื่อวันหนึ่งข้ารับสูเป็นเมียอีกคน หากเจ้าวงเดือนเป็นบ่พอใจ ข้าจะลำบากใจคนเดียว”

(Hassawee, 2014, p. 219)

จะเห็นว่าเทียนคำต้องตกอยู่ในสถานะจำยอมภายใต้อำนาจปิตาธิปไตย ไม่ใช่แค่ฐานะเมียบ่าวที่ต้องเชื่อฟังเท่านั้น แต่ยังต้องอดทนเมื่อคนรักอย่างเจ้าน้อยเทวฤทธิ์ต้องอยู่กับเจ้าวงเดือน ชายาผู้มีฐานะเท่าเทียมกันโดยไม่สามารถเรียกร้องอะไรได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเทียนคำต้องตกอยู่ในสถานะจำยอมก็เนื่องมาจากบุญคุณและฐานะที่ต่ำต้อยกว่า ในขณะเดียวกันตัวละครกลินท์ แม้ว่าเธอจะเป็นตัวละครจากปัจจุบันที่ข้ามเวลาไปยังอดีต แต่กลินท์ก็ข้ามเวลากลับไปยังอดีตในฐานะเทียนคำ การเดินทางข้ามมายังอดีตของกลินท์มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้คนที่เทียนคำต้องเจ็บช้ำ และต้องตายเพราะความรักได้รับความเจ็บปวดเช่นเดียวกับเทียนคำ ดังนั้น การเดินทางข้ามเวลามายังอดีตของกลินท์ในฐานะของเทียนคำ จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการท้าทายอำนาจในสังคมชายเป็นใหญ่

ตัวละครกลินท์ เป็นผู้หญิงในยุคปัจจุบัน เธอฉลาด การศึกษาดี กล้าหาญ เมื่อครั้งที่กลินท์ใช้ปืนโบราณตั้งจิตเพื่อได้รับรู้เรื่องของเทียนคำในอดีตที่ยอมมอบกายมอบใจให้กับเจ้าน้อยเทวฤทธิ์ ตัวบทแสดงสะท้อนให้เห็นการผลัดข้ามความคิดแบบผู้ชายเหนือกว่า ผู้ชายเป็นฝ่ายนำและผู้หญิงต้องยอมตามผ่านความคิดของกลินท์

“...บ้จริง นางผู้หญิงหุบเขา นางผู้หญิงแรดเจียบ” กลินท์คิดในใจแต่ยังคงไปก็เหมือนดำเนินตัวเอง ไซ้สิ หญิงสาวยุคนั้นคงไม่รู้จักคิดหรือทันเล่ห์เหลี่ยมชาย เสรีภาพที่ถูกกำหนดไว้ห้ามคิด ห้ามฉลาด เพศหญิงจึงตกเป็นเหยื่อของเพศชายมาตลอด...”

(Hassawee, 2014, p. 213)

ตัวละครชายคนแรกที่กลืนที่เริ่มแผนการแก้แค้นให้กับเทียนคำ คือ นายสิงห์ บ่าวรับใช้ของเจ้าวงศ์ดอน เขาเป็นผู้ชายที่ติดตามเจ้าวงศ์ดอนมาจากเมืองเชียงจัน เป็นคนมีคาถาอาคม สามารถช่วยปกป้องเจ้าวงศ์ดอนให้ปลอดภัยได้ นายสิงห์คือคนที่ร่วมมือกับเจ้าวงศ์ดอนฆ่าเทียนคำ ดังนั้น นายสิงห์จึงเป็นผู้ชายคนแรกในการข้ามเวลามายังอดีตเพื่อแก้แค้นให้กับเทียนคำ ตามคำอธิษฐานจิตของตัวเองในอดีตชาติ โดยกลืนที่ได้ใช้เสน่ห์หลอกล่อให้นายสิงห์ บ่าวรับใช้ของเจ้าวงศ์ดอนหลงใหลในตัวเธอ จนยอมปกป้องเธอจากการคิดทำร้ายเจ้าวงศ์ดอน ผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นนายของสิงห์ เช่น ช่วยกลืนที่ตกน้ำ บอกกลืนที่ให้ระวังตัวเพราะเจ้าวงศ์ดอนจะบุกไปทำร้าย รวมไปถึงสร้างความหึงหวงให้กับเจ้าน้อยเทวฤทธิ์ จนถึงขั้นชกต่อยกันกับนายสิงห์ จนทำให้นายสิงห์ถูกเจ้าวงศ์ดอนไล่กลับเมืองเชียงจัน ไม่เพียงเท่านั้นยังสร้างความเจ็บช้ำใจให้กับเจ้าวงศ์ดอนเพราะสามีย่างเจ้าน้อยเทวฤทธิ์ยิ่งรักและหลงใหลในตัวกลืนที่ถึงขั้นจะยกเป็นเมียอีกคน

“ข้าขอบคุณท่านมากที่เป็นห่วงข้า ข้าไม่รู้จะตอบแทนท่านอย่างไรที่มีน้ำใจปกป้องข้าเช่นนี้” เธอเอื้อมไปจับต้นแขนแกร่งของเขา ก่อนจะลูบไล้ขึ้นมาที่ต้นคอ

สิงห์หน้าแดงก่ำเมื่อเจอมารยาของกลืนที่ หญิงสาวไม่ยอมให้เกมหยุด เธอโน้มตัวเข้าใกล้ใบหน้าเข้มของเขา แววตาเศร้าของเธอกำลังทำให้เขาทำตัวไม่ถูก

สิงห์เองก็หน้าตาดีไม่น้อย ตาชั้นเดียวคมเข้ม ใบหน้าเต็มไปด้วยหมวดเครา กลืนที่ยิ้มกริ่มที่เป็นต่อการปั่นหัวชายหนุ่ม ผู้ชายร้อยทั้งร้อยสยบแก่สตรีเพศ

(Hassawee, 2014, p. 254)

จะเห็นว่ากลืนที่ใช้ความปรารถนาทางเพศของผู้ชายเพื่อชักจูงให้ฝ่ายชายกระทำตามที่ตัวเองต้องการ สามารถทำให้นายสิงห์ หนุ่มจอมคาถาสยบยอมและปกป้องกลืนที่จากอันตราย การใช้ความปรารถนาทางเพศจึงถือเป็นอำนาจของผู้หญิงที่ใช้ในการควบคุมให้ผู้ชายกระทำตามความปรารถนาของผู้หญิงได้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นหญิงผ่านการนำเสนอการเดินทางข้ามเวลาในนวนิยายเรื่องเพลิงพรางเทียน ของ หัสวีร์ พบว่า การเดินทางข้ามเวลาของตัวละครเอกหญิงสามารถสร้างพื้นที่และอำนาจของผู้หญิง สามารถเปลี่ยนสถานะจากผู้ไร้อำนาจการต่อรองมาเป็นผู้ที่มีอำนาจในการต่อรองที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ของสังคมและขนบจารีตที่เคร่งครัดได้สำเร็จ ในอีกแง่หนึ่งพฤติกรรมของกลืนที่ต่างไปจากเทียนคำ ทั้งการพูดจา และความคิดแบบผู้หญิงสมัยใหม่ แปรกแยกไปจากคนปกติทั่วไปในคัมภีร์สวรรค์ ส่งผลให้กลืนที่ถูกมองว่าเหมือนคนบ้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมเปรียบเสมือน

ภัยคุกคามที่เข้ามาสั่นคลอนความเคร่งครัดของกฎเกณฑ์ของสังคม การเดินทางข้ามเวลาของตัวละครเอกหญิงจะต้องใช้ปณิธานโบราณเป็นสื่อกลางในการเปิดประตูมิติเวลาเพื่อข้ามไปกลัระหว่างปัจจุบันและอดีต ปณิธานจึงเปรียบเสมือนสิ่งที่ช่วยการเชื่อมโยงจิตวิญญาณของผู้หญิงและร้อยรัดความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้หญิงเข้าด้วยกัน ดังเช่น เทียนคำกับกลินท์ การเดินทางย้อนอดีตของกลินท์เชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตชาติของเธอผ่านเทียนคำ กลินท์ได้รับความทุกข์ทรมานของเทียนคำและเรื่องราวของเทียนคำ หรือกลินท์ในอดีตชาติจึงสื่อให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณของผู้หญิงผู้ร่วมชะตากรรมเดียวกัน ในขณะเดียวกันกลินท์ก็สามารถปรับเปลี่ยนสถานการณ์การกดขี่ให้กลายเป็นสิ่งที่สร้างพลังผู้หญิงเหล่านั้น ด้วยการปลดปล่อยกลินท์ออกจากพันธนาการของอดีต

การสร้างตัวเอกหญิงให้มีลักษณะนิสัย และความคิด พฤติกรรมที่เป็นคู่เปรียบเทียบกัน อย่าง เทียนคำ และ กลินท์ ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างตัวละครเอกได้ชัดเจน และสามารถเน้นความคิดของผู้หญิงในการเลือกหรือกำหนดแนวทางในการดำเนินชีวิตของตัวเอง ผู้หญิงจะต้องประพฤติตัวอย่างถูกต้องเหมาะสม กิริยามารยาทงดงาม อ่อนหวาน นุ่มนวล เชื้อพืงสามมี ตรงกันข้ามมีพฤติกรรม หรือความคิดผิดแผกไปจากผู้หญิงทั่วไปก็จะถูกมองว่าเป็นผีบ้าหรือสติเฟื่องเพื่อน อย่างไรก็ตามแม้ว่าตัวละครหญิงจะพยายามต่อต้านหรือควบคุมเพศชาย แต่ดูเหมือนว่าจะต่อต้านอำนาจปิตาธิปไตยได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น เพราะในตอนท้ายที่สุดกลินท์ก็ต้องข้ามเวลากลับมาในปัจจุบัน เนื่องจากกลินท์เปิดโปงเรื่องชั่วร้ายร้ายของเจ้าวงเดือนที่วางยาพิษและใช้คาถาอาคมกับเจ้าวงศ์สุวรรณและเจ้าช่อเอื้องจนทำให้เจ็บป่วย เจ้าวงเดือนจึงสติแตกขว้างตะเกียงน้ำมันลงพื้นจนไฟไหม้ไปทั้งคุ้มเชียงสวรรค์ กลินท์จึงใช้เวลาอยู่ในอดีตต่อไปอีกไม่ได้ ถึงแม้ว่าการข้ามเวลากลับมายังเวลาปัจจุบันของกลินท์ถูกขัดขวางโดยนายสิงห์ ซึ่งได้กลายเป็นเสือร้ายที่น่ากลัว แต่สุดท้ายกลินท์ก็ข้ามกลับมายังเวลาปัจจุบันได้สำเร็จ ดังนั้น การข้ามกลับมายังเวลาในปัจจุบันจึงเท่ากับเป็นการปลดปล่อยและเป็นอิสระจากอำนาจเหล่านั้น

References

Chotudomphan, S. (2019). **New way of Contemporary Methodology in Literature Studies**. Bangkok: Siam Paritas. (In Thai)

Chulawong, S. (2012). Plai Thian's novel as a space of imagination. In **Boonkhachorn, T. (eds.), ASEAN Literature: Relationships and Feminist way (pp.99-112)**. Bangkok: Mae Kham Phang. (In Thai)

Hassawee. (2014). **Phloeng Phrang Thian** (Flame, hidden candle). Bangkok: Phim Dee. (In Thai)

Piayura, O. (2018). **Literature and gender** (2nd ed.). Khon Kaen: Khon Kaen University Press. (In Thai)

Sangkaphanthanon, T. (2013). **Ordinary woman: Women, nature, power and culture define eco-feminism in Thai literature**. Pathum Thani: Nagara. (In Thai)

แนะนำผู้เขียน

Contributor

กาญจนา วิชญูปกรณ์

Kanchana Witchayapakorn

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Doctor of Philosophy (Thai)
Faculty of Humanities,
Naresuan University
Associate professor in Thai Language program
Faculty of Humanities, Naresuan University

คำพา ยิ่งคง

Khampha Yingkhong

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
(อุทยาน นันทนาการ และการท่องเที่ยว)
คณวณศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ประจำสาขาการท่องเที่ยว
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Master of Science
(Parks, Recreation, and Tourism)
Faculty of Forestry, Kasetsart University
Lecturer in Tourism program
Faculty of Liberal Arts,
Ubon Ratchathani University

เชษฐา จักรไชย

Chettha Chakchai

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Doctor of Arts (Thai), Faculty of Liberal Arts
University of Phayao
Associate Professor in Thai Language Program
Faculty of Humanities and Social Sciences
Rajabhat Maha Sarakham University

ณภัทร เชาว์นวม

Napat Chawnuam

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เขมรศึกษา)
 คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
 Master of Arts (Khmer Studies)
 Faculty of Archaeology, Silpakorn University
 Assistant professor Department of Thai Language
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Buriram Rajabhat University

นนทิยา จันท์เนตร์

Nontiya Channate

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย) คณะมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
 Doctor of Philosophy (Thai)
 Faculty of Humanities Kasetsart University
 Assistant professor Department of Thai Language
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Nakhon Ratchasima Rajabhat University

ประสิทธิ์ชัย ลำเภาทอง

Prasitchai Sampatong

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 (การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ)
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ครูภาษาและวัฒนธรรมไทย หมวดวิชาภาษาไทย
 โรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษา ราชพฤกษ์แคมปัส
 Master of Arts
 (Teaching Thai as a Foreign Language)
 Faculty of Humanities, Srinakarinwirot University
 Thai language and Culture Teacher,
 Thai Department
 Ruamrudee International School,
 Ratchapruek Campus

พระปลัดศรายุทธ ธีรปณฺโญ (ดีนาน)

Phrapalad Sarayut Therapanyo (Deenan)

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Master Degree of Education in Thai Language

Faculty of Education,

Nakhon Ratchasima Rajabhat University

พวงผกา ธรรมธิ

Phuangphaka Thammathi

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Master of Education (Teaching Thai)

Faculty of Education Chiang Mai University.

Instructor of Thai Language and Culture

Department, School of Liberal Arts

Mae Fah Luang University.

ยุพาวดี อางหาญ

Yupawadee Athan

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Master of Arts (Thai),

Faculty of Humanities and

Social Sciences Mahasarakham University

Lecturer of the Thai Language Program

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Buriram Rajabhat University

สารภี ขาวดี

Sarapee Khowdee

อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย-คติชนวิทยา)
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ประจำสาขาวิชาภาษาไทยและการสื่อสาร
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Doctor of Philosophy (Thai)
Faculty of Arts, Chulalongkorn University
Assistant professor in Thai language and
communication program
Faculty of Liberal Arts,
Ubon Ratchathani University

สิรินาถ จงกกลกลาง

Sirinat Jongkonklang

ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Doctor of Education
(Curriculum and Instruction)
Faculty of Education Kasetsart University
assistant professor
Curriculum and Instruction Program
Faculty of Education,
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

สุทธิดา จันทร์ดวง

Sutthida Chanduang

อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Doctor of Philosophy (Thai)
Faculty of Arts, Silpakorn University
Lecturer in Thai Language Program
Faculty of Education,
Udon Thani Rajabhat University

สุภาพร คงศิริรัตน์

Supaporn Kongsirirat

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Doctor of Arts (Thai Language),
Faculty of Humanities Naresuan University
Associate Professor
in Thai language Department
Faculty of Humanities Naresuan University

สุวิทย์ ตีคำ

Suwit Tikham

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาอังกฤษและการสื่อสาร)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
Master of Arts (English and Communication)
Faculty of Liberal Arts,
Ubon Ratchathani University
Lecturer in Department of English
School of Liberal Arts, University of Phayao

อภิรักษ์ วงศ์กิตติพร

Abhinan Wongkittiporn

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ
วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
Doctor of Arts in English as an International
Language Graduate School,
Chulalongkorn University
Full-time lecturer,
English Language Department
College of Liberal Arts,
Rangsit University

อรรถ ดีที่สุด

Ath Ditisood

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วรรณคดีไทย)
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ครู โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Master of Arts (Thai Literature)
Faculty of Humanities, Kasetsart University
Teacher at Naresuan University
Secondary Demonstration School,
Faculty of Education,
Naresuan University

รูปแบบของบทความในวารสาร

ระยะขอบบน
2.54 cm

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK 20 point, Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

Title in English

(TH SarabunPSK 20 point, Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

เว้น 15 pt.

ระยะขอบซ้าย
2.54 cm

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนคนที่^{1*} / ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนคนที่²

(ชื่อภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point., Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

กรณีมากกว่า 3 คนให้ใส่ชื่อผู้เขียนคนแรกและคณะ

เว้น 15 pt.

ระยะขอบขวา
2.54 cm

Author Name – Lastname^{1*} / Author Name – Lastname²

(ชื่อภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point., Bold, กึ่งกลางหน้ากระดาษ) กรณีมากกว่า 3 คนให้ใส่ชื่อผู้เขียนคนแรกและคณะ

¹สาขาวิชา คณะ มหาวิทยาลัย จังหวัด รหัสไปรษณีย์, ประเทศ

(ชื่อหน่วยงานภาษาไทย TH SarabunPSK 13 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

¹Department, Faculty, University, Province, Country Postal code

(ชื่อหน่วยงานภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 13 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

(กรณีต่างสังกัดให้ใส่หมายเลขกำกับหน้าชื่อสถาบัน)

*Corresponding author:@.....

(อีเมลติดต่อผู้เขียนบทความ TH SarabunPSK 12 point, normal, กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

เว้น 15 pt.

วันที่ Received/ Revised/ Accepted (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 12 point, normal, ซิดขวา) ดังตัวอย่าง

Received: June 18, 2021

Revised: November 1, 2021

Accepted: December 19, 2021

Abstract (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, Bold, ซิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) เนื้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal).....

เว้น 8 / 10 pt.

Keywords: //aa//bb//cc//dd//ee (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal, ซิดขอบซ้าย) 3-5 คำ

ระยะขอบล่าง
2.54 cm

เว้น 15 pt.

บทคัดย่อ (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) เนื้อความบทคัดย่อภาษาไทย (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, normal)

.....
.....
เส้น 8 / 10 pt.

คำสำคัญ: //กก//ขข//คค//งง//จจ (ภาษาไทย TH SarabunPSK 16 point, normal, ชิดขอบซ้าย) 3-5 คำ

เว้น 15 pt.

บทนำ (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

(2 cm) เนื้อหา (TH SarabunPSK 16 point, normal)
.....
.....
.....

เว้น 15 pt.

วัตถุประสงค์ (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

- (2 cm) 1. (TH SarabunPSK 16 point, normal).....
 2.
 3.

เว้น 15 pt.

บททวนวรรณกรรม (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ชิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

2 cm) เนื้อหา (TH SarabunPSK 16 point, normal)
.....
.....

เว้น 15 pt.

วิธีดำเนินการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ซิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

- (2 cm) 1. (TH SarabunPSK 16 point, normal).....
2.
3.

(บทความทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้ใช้ “วิธีดำเนินการวิจัย” บทความทางหมวดด้านวิทยาศาสตร์ให้ใช้ “อุปกรณ์และวิธีการ”)

เว้น 15 pt.

ผลการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ซิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

- (2 cm) เนื้อหา (TH SarabunPSK 16 point, normal)
-
-

เว้น 15 pt.

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (TH SarabunPSK 16 point, Bold, ซิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

- (2 cm) เนื้อหา (TH SarabunPSK 16 point, normal)
-
-
-

เว้น 15 pt.

References (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, Bold, ซิดขอบซ้าย)

เว้น 15 pt.

- เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกซิดขอบซ้าย).....
- (เคาะ 7 ตัวอักษร).....

- เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกซิดขอบซ้าย).....
- (เคาะ 7 ตัวอักษร).....

- เนื้อหา (ภาษาอังกฤษ TH SarabunPSK 16 point, normal บรรทัดแรกซิดขอบซ้าย).....
- (เคาะ 7 ตัวอักษร).....

การนำเสนอตาราง และ รูปภาพ

(ตารางที่ x TH SarabunPSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย ไม่ใส่เส้นแนวตั้ง

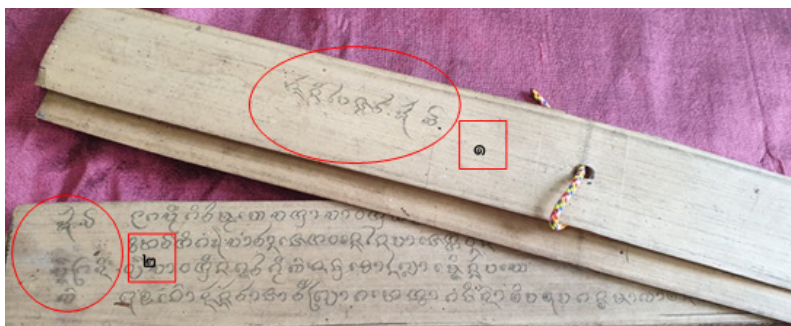
(ชื่อตาราง TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างตารางสรุปบัญชีรายชื่อคัมภีร์ใบลาน

ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หมวด	ตัวอักษร	จำนวน ผูก	ลักษณะ เอกสาร	ลักษณะชุด/ สภาพ
1	ปกิณกะพระวินัย	01 พระวินัย	ธรรมอีสาน	5	ใบลานยาว	ต่างชุด/ดีมาก
2	คิริมานันทสูตร	02 พระ สูตรตันตปิฎก	ธรรมอีสาน	7	ใบลานยาว	ไม่ครบชุด/ ดีมาก
3	ปกิณกะมูล นิพพาน	02 พระ สูตรตันตปิฎก	ธรรมอีสาน	9	ใบลานยาว	ต่างชุด/ดี

(ชื่อรูปภาพ แผนภูมิ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา จัดกึ่งกลาง ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์)

ที่มา: (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา จัดกึ่งกลาง)



ภาพที่ 3 ตัวอย่างใบปกหน้าคัมภีร์ใบลาน

ที่มา: Phiphat Prasertsang et al. (2019)

ข้อกำหนดของวารสาร

วิจิตรวรรณสาร กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับแรกระหว่างเดือน มกราคม- เมษายน ฉบับที่สองระหว่างเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่สามระหว่างเดือน กันยายน-ธันวาคม วารสารเปิดรับบทความวิจัย (research article) บทความวิชาการ (academic article) บทวิจารณ์หนังสือ (book review) เพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ตามที่เห็นสมควร และบทความที่จะตีพิมพ์ต้องเป็นผลงานที่ยังไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อลงพิมพ์ในวารสารอื่นใดมาก่อน โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมสาขาย่อยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้ ภาษาไทย วรรณคดีไทย คติชนวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา ภาษาศาสตร์ การสอนภาษา และภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งกองบรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับ (manuscript) ตามข้อกำหนดของวารสาร และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (peer reviewer) จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้อ่าน หากผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บทความนั้นอาจถูกให้ปรับแก้ไขเปลี่ยนแปลงเนื้อหา รูปแบบ และสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการวารสารเห็นสมควร กองบรรณาธิการจะส่งข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิให้แก่ผู้เขียนเพื่อดำเนินการแก้ไข หากผู้เขียนมีเหตุผลตามหลักวิชาการที่ไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้ ให้ผู้เขียนชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อกองบรรณาธิการจะได้พิจารณาในการตีพิมพ์ต่อไปและเพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. ความยาวของบทความ 12 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (อาจอนุโลมให้เกิน 12 หน้าได้แต่ไม่เกิน 20 หน้า)
 2. รูปแบบตัวอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น
 3. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 20 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 4. ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 5. ชื่อผู้เขียนทุกคน ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา)
 6. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ขนาดตัวอักษร 13 พอยนต์ (ตัวอักษรปกติ)
 7. อีเมลของผู้ประสานงาน ขนาดตัวอักษร 12 พอยนต์
 8. วันที่ส่ง วันที่แก้ไข วันที่รับบทความ ขนาดตัวอักษร 12 พอยนต์ (ตัวอักษรปกติ)
 9. เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ จัดชิดซ้ายขวา
- พิมพ์ 1 คอลัมน์
10. คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
 11. เนื้อหาคำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ วรรค 2 เคาะระหว่างคำ

12. ชื่อหัวเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่
13. เนื้อหาบทความ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์
14. เนื้อหาบทความ ย่อหน้า 2 ซม.
15. ชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ได้ตารางให้บอกแหล่งที่มาจัดชิดซ้าย ส่วนรายละเอียดตัวอักษรปกติ
16. ชื่อรูปภาพ ชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้รูปภาพ แผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพ แผนภูมิให้บอกแหล่งที่มาเป็นภาษาอังกฤษ จัดกึ่งกลาง
17. ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (2.54 ซม.) เท่ากันทุกด้าน
18. หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านล่างขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์
19. ชื่อเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
20. เนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 พอยนต์ พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ จัดชิดซ้าย บรรทัดที่สองจัดเยื้องมาทางขวา ½ นิ้ว หรือ 7 ตัวอักษรเคาะ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
2. ชื่อผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ความยาวไม่เกิน 300 คำ
4. คำสำคัญ 3-5 คำ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
5. เนื้อเรื่อง
 - 1) บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทสรุป
 - 2) บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัยสรุปและอภิปรายผลการวิจัย
 - 3) บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหาวิจารณ์ และ บทสรุป
6. เอกสารอ้างอิงในตัวเนื้อหา (ภาษาอังกฤษ)
7. ตารางประกอบ รูปภาพ แผนภูมิ หรืออื่น ๆ ต้องใส่หมายเลขกำกับในบทความและอ้างอิงแหล่งที่มาของตารางรูปภาพและแผนภูมิให้ถูกต้อง โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น ใช้รูปภาพสีหรือขาว-ดำ ที่มีความคมชัด และส่งภาพถ่ายต้นฉบับหรือไฟล์รูปภาพแยกต่างหาก แนบมาพร้อมกับบทความด้วย
8. เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (ภาษาอังกฤษ) ให้แนบเอกสารอ้างอิงภาษาไทยมาด้วย

คำแนะนำในการเขียนอ้างอิง

การเขียนอ้างอิงตามรูปแบบของวารสาร วิจิตรวรรณสาร กองบรรณาธิการวารสาร ได้ยึดรูปแบบการเขียนอ้างอิงตาม Publication Manual of the American Psychological Association ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 โดยปรับรูปแบบบางรายการให้เข้ากับบริบทของวารสารไทยของวิจิตรวรรณสาร รูปแบบการเขียนอ้างอิงในบทความในวารสารจะประกอบด้วยการอ้างอิง 2 ส่วน คือ 1) การอ้างอิงในตัวเนื้อหา 2) รายการอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงในตัวเนื้อหา (In-text Citation)

การอ้างอิงในตัวเนื้อหาเป็นการอ้างอิงในระบบนามปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ เพื่อเป็นการแนะนำผู้อ่านไปยังแหล่งข้อมูลอ้างอิงท้ายเล่มเอกสารวิชาการ ที่มีการจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร การอ้างอิงในตัวเนื้อหา จะมี 2 ลักษณะ คือ การอ้างอิงต้นข้อความ (Narrative Citation) การอ้างอิงท้ายข้อความ (Parenthetical Citation)

การอ้างอิงชื่อผู้แต่ง ต้นข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติให้ปรับเป็นชื่อภาษาอังกฤษแบบถ่ายเสียง โดยใช้นามสกุลผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสต์ศักราช ในวงเล็บ ในกรณีที่อ้างแบบสรุปใจความ หรือ ใส่ด้วยย่อในภาษาอังกฤษว่า (p.) ในกรณีที่มิมีจำนวนหน้าเดียว หรือด้วยย่อในภาษาอังกฤษว่า (pp.) ในกรณีที่มีจำนวนตั้งแต่สองหน้าขึ้นไป ก่อนเลขหน้าในวงเล็บ ในกรณีที่อ้างแบบระบุเลขหน้า ตัวอย่างเช่น

Triwiset (2018) พบว่า..... หรือ Triwiset (2018, p. 4) พบว่า..... หรือ
Triwiset (2021, pp. 4-5) พบว่า.....

การอ้างอิงชื่อผู้แต่ง ท้ายข้อความ

ในกรณีที่ชื่อของผู้แต่งที่เป็นชาวไทยหรือชาวต่างชาติให้ปรับเป็นชื่อภาษาอังกฤษแบบถ่ายเสียง โดยใช้นามสกุลผู้แต่งตามด้วยปีที่พิมพ์เป็นปีคริสต์ศักราช ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาคหลังชื่อผู้แต่งในวงเล็บ หรือด้วยย่อในภาษาอังกฤษว่า (p.) ในกรณีที่มิมีจำนวนหน้าเดียว หรือ ด้วยย่อในภาษาอังกฤษว่า (pp.) ในกรณีที่มีจำนวนตั้งแต่สองหน้าขึ้นไป ก่อนเลขหน้าในวงเล็บ ตัวอย่างเช่น

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย.....(Triwiset, 2018) หรือ
การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในประเทศไทย.....(Triwiset, 2018, p. 4) หรือ
(Triwiset, 2021, pp. 4-5)

การอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ในกรณีที่ผู้เขียนใช้แหล่งข้อมูลขั้นต้นที่ไม่มีการพิมพ์เผยแพร่หรือค้นหาไม่ได้ การอ้างแหล่งข้อมูลชั้นรองหรือการอ้างตามบุคคลอื่น ให้ใช้คำภาษาอังกฤษว่า ‘as cited in’ ในวงเล็บ เช่น ผู้เขียนอ่านบทความที่แต่งโดย Knipe & Horowitz (2018) ที่อ้าง Truslow (2009) โดยที่ผู้เขียนไม่สามารถอ่านงานเขียนต้นฉบับของ Truslow ด้วยตนเอง ในรายการอ้างอิงจะใส่เฉพาะแหล่งข้อมูลชั้นรองที่เขียนโดย Knipe & Horowitz (2018) เท่านั้น การอ้างอิงในตัวเนื้อหาจะใช้รูปแบบ ดังตัวอย่าง (Truslow, 2009, as cited in Knipe & Horowitz, 2018)

ถ้าผู้เขียนไม่ทราบปีที่พิมพ์เผยแพร่ของแหล่งข้อมูลชั้นต้น ก็ให้ละปีที่พิมพ์ไว้ในการอ้างอิงตัวในหัวเนื้อหาโดยไม่ต้องใส่ ดังตัวอย่าง

Newton's diary (as cited in Hale, 1912)

การอ้างอิงการสัมภาษณ์

งานเขียนบางประเภทที่ไม่สามารถสามารถสืบค้นโดยผู้อ่านทั่วไปได้ เช่น งานที่ไม่มีแหล่งอ้างอิง จะถูกอ้างเป็นการสื่อสารส่วนบุคคล (personal communication) ซึ่งการสื่อสารส่วนบุคคลรวมถึง อีเมล ข้อความ การสนทนาออนไลน์หรือ ข้อความส่วนบุคคล การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การบรรยายในชั้นเรียนที่ไม่ได้บันทึกไว้ บันทึกข้อความ จดหมาย ข้อความจากการอภิปรายกลุ่มที่ไม่สามารถค้นได้ เนื่องจากว่าผู้อ่านไม่สามารถสืบค้นข้อมูลการสื่อสารส่วนบุคคลเหล่านี้ได้ การอ้างอิงการสื่อสารส่วนบุคคลในบทความจึงไม่ใส่ไว้ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ แต่ให้ใส่ข้อมูลเท่าที่เป็นไปได้ในหัวเนื้อหาเท่านั้น โดยใช้รูปแบบต่อไปนี้ ชื่อผู้ที่สัมภาษณ์เป็นอักษรย่อในกรณีชาวต่างชาติและตัวเต็มในกรณีคนไทย และนามสกุลเต็มเป็นภาษาอังกฤษใส่คำว่า 'personal communication' ตามด้วย เดือน วันที่ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วย ปีเป็นปีคริสต์ศักราช และ ใช้ตัวเลขอารบิก ดังตัวอย่าง

ในการอ้างอิง ต้นข้อความ J. T. Lewis (personal communication, May 14, 2018) หรือ

ในการอ้างอิง ท้ายข้อความ (K. Taylor, personal communication, March 17, 2019)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

1. การอ้างอิงท้ายบทความในรูปแบบที่กำหนดของวารสารในกรณีที่ย้ายการอ้างอิงต้นฉบับเขียนเป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้แปลเอกสารอ้างอิงทั้งหมดเป็นภาษาอังกฤษและใส่คำภาษาอังกฤษที่บอกว่าอยู่ภาษาไทย (In Thai) หรือว่าในภาษาต่างประเทศอื่น ๆ (In 'Language') กำกับต่อท้ายเอกสารอ้างอิงที่แปลเป็นภาษาอังกฤษจากต้นฉบับเดิมที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

Suklarpkrit, S. (2018). **Monogamy: Family colonial in Siam**. Bangkok:

Matichon. (In Thai)

Kruawitchayachan, J. (1994). **The Way of Life of the Mon People**.

Bangkok: Dan Suttha Printing. (In Chinese)

2. การอ้างอิงผู้แต่งชื่อเดียวกันแต่ปีที่พิมพ์ต่างกันให้เรียงลำดับโดยใช้ปีที่พิมพ์ก่อนเป็นเกณฑ์ ส่วนการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกันที่ตีพิมพ์ภายในปีเดียวกัน ให้ใช้ตัวอักษรในภาษาอังกฤษว่า a หรือ b เป็นต้น กำกับหลังจากปีที่พิมพ์ภายในวงเล็บ ดังตัวอย่าง

Bednarik, R. G. (2003a). Concerns in rock art science. **Aura Newsletter**,

20 (1), 1-4.

Bednarik, R. G. (2003b). A figurine from the African Acheulian.

Current Anthropology, 44 (3), 405-413.

References Samples (ตัวอย่างการอ้างอิง)

Journal article (บทความในวารสาร)

McCauley, S. M., & Christiansen, M. H. (2019). Language learning as language use: A cross-linguistic model of child language development. *Psychological Review*, 126 (1), 1–51.

Magazine article (บทความในนิตยสาร)

Bergeson, S. (2019, January 4). Really cool neutral plasmas. *Science*, 363 (6422), 33–34.

Newspaper article (บทความในหนังสือพิมพ์)

Guarino, B. (2017, December 4). How will humanity react to alien life? Psychologists have some predictions. *The Washington Post*.

Book republished in translation (หนังสือแปล)

Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). *The psychology of the child* (H. Weaver, Trans.; 2nd ed.). Basic Books.

Book in a series (หนังสือที่มีพิมพ์หลายครั้ง)

Madigan, S. (2019). *Narrative therapy* (2nd ed.). American Psychological Association.

Anthology (หนังสือรวมเล่ม)

Gold, M. (Ed.). (1999). *The complete social scientist: A Kurt Lewin reader*. American Psychological Association.

Religious work (คัมภีร์ทางศาสนา)

The Qur'an (M. A. S. Abdel Haleem, Trans.). (2004). Oxford University Press.

Ancient Greek or Roman work (หนังสือกรีกหรือโรมันโบราณ)

Aristotle. (1994). *Poetics* (S. H. Butcher, Trans.). The Internet Classics Archive.

Shakespeare (หนังสือของเชกสเปียร์)

Shakespeare, W. (1995). *Much ado about nothing* (B. A. Mowat & P. Werstine, Eds.). Washington Square Press.

Chapter in an edited book (บทในหนังสือที่มีบรรณาธิการ)

Weinstock, R., Leong, G. B., & Silva, J. A. (2003). Defining forensic psychiatry: Roles and responsibilities. In R. Rosner (Ed.), **Principles and practice of forensic psychiatry** (2nd ed., pp. 7–13). CRC Press.

Grant (รายงานวิจัยที่ได้รับทุนจากหน่วยงาน)

Blair, C. B. (Principal Investigator). (2015–2020). **Stress, self-regulation and psycho-pathology in middle childhood** (Project No. 5R01HD081252-04) [Grant]. Eunice Kennedy Shriver National Institute of Child Health & Human Development.

Conference session (การประชุมสัมมนาวิชาการ)

Fistek, A., Jester, E., & Sonnenberg, K. (2017, July 12–15). **Everybody’s got a little music in them: Using music therapy to connect, engage, and motivate** [Conference session]. Autism Society National Conference, Milwaukee, WI, United States.

Unpublished dissertation or thesis

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหรือโท)

Harris, L. (2014). **Instructional leadership perceptions and practices of elementary school leaders** [Doctoral dissertation]. University of Virginia.

Dissertation or thesis published online

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหรือโทที่เผยแพร่ออนไลน์)

Hutcheson, V. H. (2012). **Dealing with dual differences: Social coping strategies of gifted and lesbian, gay, bisexual, transgender, and queer adolescents** [Master’s thesis, The College of William & Mary]. William & Mary Digital Archive. <https://digitalarchive.wm.edu/bitstream/handle/10288/16594/HutchesonVirginia2012.pdf>

Unpublished manuscript (เอกสารที่ยังไม่ตีพิมพ์)

Yoo, J., Miyamoto, Y., Rigotti, A., & Ryff, C. (2016). **Linking positive affect to blood lipids: A cultural perspective** [Unpublished manuscript]. Department of Psychology, University of Wisconsin–Madison.

Film or video (ภาพยนตร์หรือวิดีโอ)

Forman, M. (Director). (1975). **One flew over the cuckoo's nest** [Film]. United Artists.

TV series (ซีรีส์ในโทรทัศน์)

Simon, D., Colesberry, R. F., & Kostroff Noble, N. (Executive Producers). (2002–2008).

The wire [TV series]. Blown Deadline Productions; HBO.

YouTube video or other streaming video (ทูปวิดีโอหรือสตรีมมิงวิดีโอ)

Cutts, S. (2017, November 24). **Happiness** [Video]. Vimeo.

<https://vimeo.com/244405542>

Single song or track (เพลงเดี่ยว)

Beyoncé. (2016). **Formation** [Song]. On Lemonade. Parkwood; Columbia.

Tweet (ทวีตในทวิตเตอร์)

White, B. [@BettyMWhite]. (2018, June 21). I treasure every minute we spent together #koko

[Image attached] [Tweet]. Twitter. <https://twitter.com/BettyMWhite/status/100995189284622745>

Facebook post (โพสต์ในเฟซบุ๊ก)

Gaiman, N. (2018, March 22). 100,000+ Rohingya refugees could be at serious risk during Bangladesh's monsoon season. My fellow UNHCR Goodwill Ambassador Cate Blanchett is [Image attached] [Status update]. Facebook. <http://bit.ly/2JQxPAD>

Webpage on a news website (เว็บเพจในข่าวเว็บไซต์)

Avramova, N. (2019, January 3). The secret to a long, happy, healthy life? Think age-positive. CNN. <https://www.cnn.com/2019/01/03/health/respect-toward-elderly-leads-to-long-life-ntl/index.html>

- • Rhetorical Devices Used in Speeches of Miss Grand International: Campaign to Stop the War and Violence
- Existential there Constructions in English Applied Linguistic Articles and Novels: Perspectives of Pragmatic Aspects, Semantic Interpretations and Vicinity of Syntactic Structures
 - นิบาตชาดก: บันทึกวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต
 - ขุนสังขานต์ : บทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ในสังคมลุ่มนาปัจจุบัน
 - กลวิธีทางภาษาในการตั้งกระทู้เพลง “ยาเสพติด กระตุ้นเชื้อเชื้อเสีย”
 - การพัฒนาทักษะการฟังและการพูด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม
 - การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเค้าโครงการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย
 - การสอนภาษาไทยในบริบทพหุภาษาและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนนานาชาติและข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
 - อัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยวชายแดนกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม
- นิทานชาดก เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก ทศกัณฐ์มาร: ความเป็นวีรบุรุษของพระเจ้าเวสสันดรเชิงเทพปกรณัม
 - วรรณกรรมคำสอนเขมร ฉบับกรณียาญ สู่ ฉบับกรณียาญใหม่
 - พื้นที่และความเป็นหญิงในนวนิยายเรื่อง “เพลิงพรางเทียน”